Biblioteka
KLASICI KATOLIČKE KULTURE
1.

Nihil Obstat
" Može se dati dozvola za tiskanje "
Cenzor:
msgr. Srećko Bezić

Imprimatur
" Neka se tiska "
Nadbisk. ordinarijat
Br.2027/92. -9.XI.1992.
Generalni vikar:
msgr. Tomislav Karaman,v.r.

Urednik:
PETAR BALTA

Prijevod:
prof. dr. IVAN PEDERIN

Teološka lektura:
msgr. SREĆKO BEZIĆ,
biskupski povjerenik za katekizam u školi

Lektori:
dr. RADOVAN VIDOVIĆ
Prof. VLADE LOZIĆ

Korektor:
Prof. VLADE LOZIĆ

Tehnički urednik:
JAKOSLAV ROJNICA

Za izdavača:
MIRO RADALJ

VELIKI KATEKIZAM

proglašen od

SV. PIJA X.

VERBUM
SPLIT 1992.

Naslov izvornika:
CATECHISMO MAGGIORE
PROMULGATO DA SAN PIO X.
Edizioni Ares, Milano, 1988.

POPRATNA RIJEČ

Nakon pada bezbožne komunističke diktature u Hrvatskoj, koja je iza sebe ostavila duhovnu i vjersku pustoš u jednom dijelu građanstva, više je nego potrebna osnova katoličke vjere.

Ovoj potrebi za vjerskom obnovom našeg naroda uvelike će pomoći ovaj *Veliki katekizam*, propisan i odobren od svetog Pape Pija X, koji je sada po prvi put preveden na hrvatski jezik.

Riječ je zapravo o Osnovama Kršćanskog nauka (kompendij), kako ih je zamislio i naslovio sv. Pijo X. Ove Osnove, uz *Veliki katekizam*, tvore još i *Naputak o blagdanima Gospodinovim, Blažene Djevice Marije i svetaca, Kratka povijest vjere* (gdje su doneseni momenti bitni za katoličku vjeru iz Starog zavjeta, Novog zavjeta i povijesti Crkve), te *Dodatak*.

Kao što je poznato, od ove godine se u našim javnim školama predaje katolički vjeronauk. Time bi se mlađem naraštaju pružilo solidno poznavanje svoje vjere, ali dijelu našeg puka to je bilo uskraćeno za vrijeme komunističkog režima. Danas mnogi roditelji, javni društveni radnici, novinari, profesori i dr. dolaze u živi dodir s katoličkom vjerom, ali im nedostaje temeljno znanje o njoj. Jedna ovakva knjiga mogla bi im biti vrlo vrijedna u pravilnom upoznavanju njenih istina. Premda je sastavljena početkom stoljeća, nije ništa izgubila od svoje aktualnosti, što najbolje govori o njenoj neprolaznoj vrijednosti u doktrinarnom tumačenju sadržaja katoličke vjere. Zato nas ne smije iznenaditi činjenica da je samo od 1974.god. do danas doživjela osam izdanja u Italiji, gdje postoji golem broj knjiga koje obrađuju istu tematiku.

Imamo sreću da je ovo hrvatsko izdanje plod rada prvenstveno katoličkih laika, čime se ostvaruju nakane Drugoga vatikanskog sabora, dosljedno i naše, glede angažmana laika u životu Crkve. Potreba za jednim jasnim i konciznim katekizmom očituje se i u pripremi Sveopćeg katoličkog katekizma, koji Sveta stolica kani izdati. **Izdavač je želio ovim izdanjem popuniti prazninu dok se ne pojavi Sveopći katekezam** (iz kojeg će onda biti nužno prirediti slične Osnove za široki katolički puk). Kako su se prijevodi nacionalnih katekizama pokazali nedostatni, a ponekad i nejasni, priređivač se odlučio, u skladu s vjernosti Petrovim nasljednicima, za siguran nauk katoličke vjere propisan od sv. Pija X, u čije plodove se ne može sumnjati.

I jedini nedostatak ovog katekizma, anakronizam glede odluka Drugog vatikanskog sabora, izbjegnut je time što su točke koje su doživjele pastoralne promjene označene i u Bilješkama je doneseno postkoncilsko naučavanje Katoličke Crkve.

Zbog svega izloženog smatram ovaj Veliki katekizam izvorom jasnog nauka katoličke vjere i zato ga preporučam svećenicima, redovnicima i redovnicama, vjerničkom puku, kao i svima onima koji se zanimaju za istine katoličke vjere.

U Splitu, na dan Božića 1991.god.

Nadbiskup splitsko-makarski

NAPOMENA

Veliki katekizam, koji je proglasio sveti Papa Pio X, jedino je ovakvo djelo u ovom stoljeću, univerzalno i važeće za čitav katolički svijet. Mi ga donosimo po prvi put na hrvatskom jeziku uvjereni da prilažemo čitateljstvu povijesni dokument neprolazne i jedinstvene vrijednosti za svako tumačenje doktrinarnih sadržaja vjere.

Pridržavajući se izvornika, sve tekstove objavljujemo u integralnoj verziji, s razumljivim jezičnim prilagodbama i neznatno skraćenim povijesnim tumačenjima.

Mjesta uz broj pitanja, gdje se mjesto kockice (■) nalazi zvjezdica (✱) upućuju na bilješke na str. 265. i dalje.

VELIKI KATEKIZAM

* * *

Uvodna lekcija o kršćanskom nauku i njegovim glavnim dijelovima

* * *

■ *1. Pitanje: Jeste li Vi kršćanin?*

Odgovor: Da, ja sam kršćanin milošću Božjom.

■ *2. P. Zašto kažete: milošću Božjom?*

O.Kažem milošću Božjom, jer biti kršćanin dar je milosti Božje koju mi nismo mogli zaslužiti.

■ *3. P. Tko je pravi kršćanin?*

O. Pravi kršćanin je onaj tko je kršten, tko vjeruje i ispovijeda kršćanski nauk, tko po njemu živi i tko sluša zakonite crkvene pastire.

■ *4. P. Što je kršćanski nauk?*

O. Kršćanski nauk je onaj koji nas je učio Isus Krist, naš Gospodin, da nam pokaže put spasenja.

■ *5. P. Je li potrebno naučiti nauk Isusa Krista?*

O. Potrebno je naučiti Kristov nauk i teški propust čine oni, koji ga zanemare učiti.

■ *6. P. Jesu li roditelji i gospodari obvezani slati na katekizam svoju djecu i podređene?*

O. Roditelji i gospodari dužni su se brinuti da njihova djeca i podređeni nauče kršćanski nauk; ako pak to ne učine, oni su krivi pred Bogom.

■ *7. P. Od koga moramo primiti i naučiti kršćanski nauk?*

O. Kršćanski nauk moramo primiti i naučiti od svete Katoličke Crkve.

■ *8. P. Kako ćemo znati da je kršćanski nauk, koji primamo od svete Crkve Katoličke, zbilja istinit?*

O. Sigurni smo da je kršćanski nauk koji primamo od Crkve Katoličke istinit, jer je izvor toga nauka Isus Krist, a on je preko svojih apostola povjerio Crkvi, koju je on utemeljio i uredio, da bude nepogrešiva učiteljica svih ljudi, pa joj je u tome obećao božansku pomoć sve do svršetka svijeta.

■ *9. P. Ima li i drugih dokaza istinitosti kršćanskoga nauka?*

O. Istinitost kršćanskog nauka vidi se iz očite svetosti mnogih koji su po njemu živjeli i koji i danas žive, vidi se iz junačke postojanosti mučenika, iz njegova brzog i čudesnog širenja u svijetu i njegova potpunog očuvanja tijekom tolikih stoljeća različitih i neprestanih borba.

■ *10. P. Koliko ima glavnih i najpotrebnijih dijelova kršćanskoga nauka i koji su oni?*

O. Ima četiri glavna i najpotrebnija dijela kršćanskoga nauka; Vjerovanje, Očenaš, Zapovijedi i Sakramenti.

■ *11. P. Što nas uči Vjerovanje?*

O. Vjerovanje nas uči temeljne članke naše svete vjere.

■ *12. P. Što nas uči Očenaš?*

O. Očenaš nas uči sve ono čemu se imamo nadati od Boga i sve ono što ga moramo moliti.

■ *13. P. Što nas uče zapovijedi?*

O. Zapovijedi nas uče sve ono što moramo činiti da bismo se svidjeli Bogu: da treba ljubiti Boga iznad svega, a bližnjega kao samoga sebe, iz ljubavi prema Bogu.

■ *14. P. Što nas uči nauk o sakramentima?*

O. Nauk o sakramentima uči nas, kakva su to sredstva, koja je Isus Krist ustanovio i kako se treba služiti tim sredstvima, koja je Isus Krist ustanovio da bi nam oprostio grijehe, udijelio svoju milost te ulio i povećao u nama kreposti vjere, nade i ljubavi.

Prvi dio

O APOSTOLSKOM SIMBOLU ILI "VJEROVANJU"

* * *

I. poglavlje

O "Vjerovanju " općenito

■ *15. P. Koji je prvi dio kršćanskoga nauka?*

O. Prvi je dio kršćanskoga nauka Apostolski simbol, što se narodnim jezikom kaže "Vjerovanje".

■ *16. P. Zašto "Vjerovanje" nazivate Apostolskim simbolom?*

O. "Vjerovanje" se zove Apostolskim simbolom, jer sadrži kratak pregled vjerskih istina koje su naučavali apostoli.

■ *17. P. Koliko u " Vjerovanju" ima članaka?*

O. U "Vjerovanju" ima dvanaest članaka.

■ *18. P. Nabrojite ih.*

O. 1. Vjerujem u Boga Oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje.
2. I u Isusa Krista, Sina njegova jedinoga, Gospodina našega.
3. Koji je začet po Duhu Svetome, rođen od Marije Djevice.
4. Mučen pod Poncijem Pilatom, raspet, umro i pokopan.
5. Sišao nad pakao, treći dan uskrsnuo od mrtvih.
6. Uzašao na nebesa, sjedi s desne Boga Oca svemogućega.
7. Odonud će doći suditi žive i mrtve.
8. Vjerujem u Duha Svetoga.
9. Svetu Crkvu Katoličku, općinstvo svetih.
10. Otpuštenje grijeha.
11. Uskrsnuće tijela.
12. Život vječni. Amen.

■ *19. P. Što znači riječ* ***vjerujem*** *koja se kaže na početku Simbola?*

O. Riječ "vjerujem" znači: držim da je potpuno istinito sve ono, što se nalazi u ovih dvanaest članaka i vjerujem u te istine jače nego da ih vidim svojim očima, jer ih je Bog, koji ne može prevariti ni prevaren biti, objavio svetoj Katoličkoj Crkvi, a preko nje ih objavljuje i nama.

■ *20. P. Što sadrže članci Vjerovanja?*

O. Članci Vjerovanja sadrže sve ono, što poglavito treba vjerovati o Bogu, o Isusu Kristu i o Crkvi, njegovoj zaručnici.

■ *21. P. Je li vrlo korisno često moliti "Vjerovanje"?*

O. Vrlo je korisno često moliti "Vjerovanje" da bi nam se što više usjekle u srce vjerske istine.

II. poglavlje

O prvom članku Simbola

§ 1. O Bogu Ocu i stvaranju

■ *22. P. Što nas uči prvi članak: Vjerujem u Boga Oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje?*

O. Prvi članak "Vjerovanja" uči nas da je samo jedan Bog, koji je svemoguć i koji je stvorio nebo, zemlju i sve stvari na nebu i na zemlji, a to znači sav svijet.

■ *23. P. Kako znamo da ima Boga?*

O. Znamo da ima Boga, jer nam to dokazuje naš um, a vjera nam to potvrđuje.

■ *24. P. Zašto kažemo da je Bog otac?*

O. Kažemo da je Bog OTAC 1) jer je po istoj naravi Otac druge osobe Presvetoga Trojstva, t.j. Sina svoga rođenoga, 2) jer je Bog otac svih ljudi, koje je stvorio, koje uzdržava i kojima upravlja, 3) jer je napokon po milosti otac svih dobrih kršćana, koji se zato zovu posinjena djeca Božja.

■ *25. P. Zašto je Otac prva osoba Presvetoga Trojstva?*

O. Otac je prva osoba Presvetoga Trojstva, jer ne proizlazi ni od koje druge osobe, nego iz njega proističe druga osoba, t.j. Sin, a od njega i Sina Duh Sveti.

■ *26. P. Što znači riječ* ***svemogući?***

O. Riječ svemogući znači da Bog može učiniti sve ono što hoće.

■ *27. P. Bog ne može sagriješiti ni umrijeti-kako se onda kaže da on može učiniti sve?*

O. Kaže se da Bog može učiniti sve, iako ne može sagriješiti ni umrijeti, jer moći sagriješiti ili umrijeti nisu učinak snage, nego slabosti, a toga ne može biti u Bogu koji je u svemu savršen.

■ *28. P. Što znači stvoritelj neba i zemlje?*

O.Stvoriti znači učiniti nešto ni iz čega; Bog se zove stvoritelj neba i zemlje zato što je ni iz čega stvorio nebo i zemlju i sve što se nalazi na nebu i na zemlji, t.j. sav svijet.

■ *29. P. Je li svijet stvorio samo Otac?*

O. Svijet su stvorile jednako sve tri božanske osobe, jer sve ono što čini jedna osoba s obzirom na stvorenja, to istim činom čine i druge osobe.

■ *30. P. Zašto se dakle stvaranje svijeta pripisuje napose Ocu?*

O. Stvaranje se pripisuje napose Ocu, jer je stvaranje učinak božanske svemoći, a koja se pripisuje Ocu upravo onako kako se mudrost pripisuje Sinu, a ljubav Duhu Svetome, iako sve tri osobe imaju istu svemoć, mudrost i ljubav.

■ *31. P. Brine li se Bog za svijet i za sve stvari koje je stvorio?*

O. Da, Bog se brine za svijet i za sve stvari koje je stvorio, održava ih i njima upravlja svojom beskonačnom dobrotom i mudrošću, te se ovdje ništa ne događa bez njegove volje ili dopuštenja.

■ *32. P. Zašto kažete da se ništa ne događa bez Božje volje i bez njegova dopuštenja?*

O. Kaže se da se na ovom svijetu ništa ne događa bez Božje volje ili dopuštenja, jer ima stvari koje Bog želi i zapovijeda, kao i drugih koje ne priječi, t.j. grijeh.

■ *33. P. Zašto Bog ne priječi grijeh?*

O. Bog ne priječi grijeh, jer je čovjeku dao slobodu, ali, ako čovjek zloupotrebi svoju slobodu, Bog može zlo skrenuti na dobro i tako učiniti da njegovo milosrđe ili njegova pravednost još više zasja.

§ 2. O anđelima

■ *34. P. Koja su najplemenitija bića koja je Bog stvorio?*

O. Najplemenitija bića koja je Bog stvorio jesu anđeli.

■ *35. P. Tko su anđeli?*

O. Anđeli su razumna i čisto duhovna bića.

■ *36. P. Zašto je Bog stvorio anđele?*

O. Bog je stvorio anđele da bi ga oni častili, služili i da bi vječno bili sretni.

■ *37. P. Kakav lik i oblik imaju anđeli?*

O. Anđeli nemaju ni lika ni vidljiva oblika jer su čisti duhovi, stvoreni od Boga da postoje bez ikakva tijela.

■ *38. P. Zašto se dakle anđeli prikazuju kao vidljivi likovi?*

O. Anđeli se prikazuju u vidljivom obliku 1) da ih možemo lakše zamisliti, 2) jer su se često na taj način prikazivali ljudima, kako čitamo u Sv. pismu.

■ *39. P. Jesu li svi anđeli bili Bogu vjerni?*

O. Ne, svi anđeli nisu bili Bogu vjerni, nego su mnogi od njih, podlegavši oholosti, težili za tim da budu njemu i od njega nezavisni. Oni su zbog toga grijeha zauvijek isključeni iz raja i osuđeni na pakao.

■ *40. P. Kako se zovu anđeli koji su zauvijek isključeni iz raja i osuđeni na pakao?*

O. Anđeli koji su zauvijek isključeni iz raja i osuđeni na pakao nazivaju se đavli (vragovi ili sotone), a njihov se poglavica zove Lucifer ili Sotona.

■ *41. P. Mogu li nama đavli učiniti neko zlo?*

O. Da, đavli mogu nama učiniti mnogo zla i u tijelu i u duši, ali samo ako im to Bog dopusti, poglavito da nas napastuju na grijeh.

■ *42. P. Zašto nas napastuju?*

O. Đavli nas napastuju zbog svoje zavisti, pa zbog toga žele da mi budemo osuđeni na vječne muke, i zato što mrze Boga čiji lik odsijeva u nama. Bog im nadalje dopušta da nas napastuju da se mi, svojim pobjedama, koje smo postignuli njegovom milošću, vježbamo u krepostima i da tako stječemo zasluge za raj.

■ *43. P. Kako možemo pobijediti napasti?*

O. Napasti se pobjeđuju budnošću, molitvom i kršćanskim trapljenjem.

■ *44. P. Kako se zovu anđeli koji su ostali Bogu vjerni?*

O. Anđeli koji su ostali Bogu vjerni zovu se dobri anđeli, nebeski duhovi ili samo anđeli.

■ *45. P. Što se dogodilo s anđelima koji su ostali Bogu vjerni?*

O. Anđeli koji su ostali Bogu vjerni potvrđeni su u milosti, uživaju zauvijek gledajući Boga, vole ga, blagoslivljaju ga i vječno ga slave.

■ *46. P. Služi li se Bog anđelima kao svojim pomoćnicima?*

O. Da, Bog se služi anđelima kao svojim pomoćnicima i mnogima od njih osobito povjerava da nas čuvaju i da nam budu zaštitnici.

■ *47. P. Moramo li iskazivati svomu anđelu čuvaru posebnu pobožnost?*

O. Da, moramo štovati svoga anđela čuvara posebnom pobožnošću, zazivati njegovu pomoć, slijediti njegova nadahnuća i biti mu zahvalni zbog njegove stalne pomoći.

§ 3. O čovjeku

■ *48. P. Koji je najplemenitiji stvor što ga je Bog stvorio na zemlji?*

O.Najplemenitiji stvor što ga je Bog stvorio na zemlji jest čovjek.

■ *49. P. Što je čovjek?*

O. Čovjek je razumsko biće sastavljeno od duše i tijela.

■ *50. P. Što je duša?*

O. Duša je najplemenitiji dio čovjeka, jer je ona duhovna bit, obdarena umom i voljom, sposobna spoznati Boga te ga vječno uživati.

■ *51. P. Može li se vidjeti i ticati ljudska duša?*

O. Naša se duša ne može ni vidjeti ni ticati jer je duh.

■ *52. P. Umire li ljudska duša s tijelom?*

O. Ljudska duša nikad ne umire: vjera objavljuje a i sam razum shvaća da je ona besmrtna .

■ *53. P. Je li čovjek slobodan u svom djelovanju?*

O. Da, čovjek je u svom djelovanju slobodan; i svatko osjeća sam u sebi da može nešto učiniti ili ne učiniti.

■ *54. P. Razjasnite jednim primjerom ljudsku slobodu!*

O.Ako ja namjerno izreknem neku laž, osjećam da sam mogao tu laž ne reći i šutjeti, dotično da sam mogao i reći suprotno: istinu.

■ *55. P. Zašto se kaže da je čovjek stvoren na sliku i priliku Božju?*

O. Kaže se da je čovjek stvoren na sliku i priliku Božju, jer je ljudska duša duhovna i razumska, slobodna u svojim postupcima i sposobna spoznati i ljubiti Boga te vječno uživati u njemu. To su savršenstva koja u nama odražavaju trag beskrajne Božje veličine.

■ *56. P. U koje je stanje Bog stavio prve ljude - Adama i Evu?*

O. Stavio ih je u stanje nevinosti i milosti, ali su oni ubrzo sagriješili.

■ *57. P. Je li Bog, osim nevinosti i posvetne milosti, dao prvim ljudima kakve druge darove?*

O. Osim nevinosti i posvetne milosti Bog je našim praroditeljima udijelio i druge darove, koje su oni morali prenositi zajedno s posvetnom milošću na svoje potomke, a to su: *duhovna cjelovitost*, t.j. potpuna podložnost volje razumu; *besmrtnost*, *otpornost* prema svakoj bolesti i bijedi, te znanje svega što je primjereno njihovim životnim prilikama.

■ *58. P. Kako je Adam sagriješio?*

O. Adam je sagriješio ohološću i neposluhom.

■ *59. P. Kako su Adam i Eva kažnjeni za svoj grijeh?*

O. Adam i Eva izgubili su milost Božju i pravo na nebo koje su imali, prognani su iz zemaljskog raja, pa su doživjeli brojne nevolje duše i tijela, a bili su osuđeni umrijeti.

■ *60. P. Bi li oni bili oslobođeni od smrti da nisu sagriješili?*

O. Da Adam i Eva nisu sagriješili i da su ostali vjerni Bogu, bili bi sretno proveli neko doba na zemlji, a onda bi ih Bog prenio bez smrti na nebo gdje bi uživali život vječni i slavu.

■ *61. P. Je li Bog bio dužan te darove dati čovjeku?*

O. Te darove Bog nije ni iz kojeg razloga bio dužan dati čovjeku, a čovjek ih nije mogao ni zaslužiti, jer nadvisuju njegovu narav, stoga, kad je Adam uskratio posluh Božjoj zapovijedi, Bog je mogao sasvim pravedno oduzeti te mimonaravne darove Adamu i njegovu potomstvu.

■ *62. P. Je li to samo Adamov grijeh?*

O. Taj grijeh nije samo Adamov, nego i naš, ali na drugi način.

Grijeh je Adamov zato, što ga je on učinio pristankom svoje volje i zbog toga je to njegov osobni grijeh. Ali je i naš grijeh, budući da je Adam sagriješio kao praroditelj i začetnik svega ljudskog roda, pa je njegov grijeh naravnim rađanjem prešao na sve njegove potomke, stoga je za sve nas ljude to **istočni (izvorski, početni) grijeh**, jer ističe od prvih ljudi, iz tog ljudskog izvora, pa ga svi ljudi nasljeđuju.

■ *63. P. Kako je moguće da je* ***istočni grijeh*** *prešao na sve ljude?*

O. Istočni grijeh prelazi na sve ljude zbog Adamova grijeha. Bog je, naime, ljudskom rodu preko Adama udijelio posvetnu milost i druge nadnaravne darove uz uvjet da Adam bude Bogu poslušan. Ali Adam, kao poglavar i otac ljudskog roda, nije Boga poslušao pa je time prouzročio da se je ljudska narav usprotivila Bogu. Stoga su svi Adamovi potomci primili takvu ljudsku narav t.j. bez Božje milosti i drugih njegovih darova.

■ *64. P. Koje nam je, dakle, štete prouzročio istočni grijeh?*

O. Štete su istočnog grijeha sljedeće: ljudi su ostali bez posvetne milosti, izgubili su pravo na raj, kažnjeni su neznanjem, sklonošću na zlo, svim nevoljama ovoga života i napokon smrću.

■ *65. P. Prenosi li se istočni grijeh na sve ljude?*

O. Istočni se grijeh, prenosi na sve ljude samo je Marija, presveta Djevica bila oslobođena od tog grijeha posebnom povlasticom zbog predviđenih zasluga Isusa Krista, našega Spasitalja.

■ *66. P. Jesu li se ljudi mogli spasiti poslije Adamova grijeha?*

O. Poslije Adamova grijeha ljudi se ne bi bili mogli spasiti, da im se Bog nije smilovao.

■ *67. P. Kako se je Bog smilovao ljudskom rodu?*

O. Bog se je smilovao ljudskom rodu tako, da je Adamu odmah

obećao božanskog Otkupitelja ili Mesiju, kojega je u svoje vrijeme poslao da oslobodi ljude od ropstva sotone i grijeha.

■ *68. P. Tko je obećani Mesija?*

O. Obećani Mesija je Isus Krist, kako nas to uči drugi članak "Vjerovanja".

III. poglavlje

O drugom članku

■ *69. P. Što nas uči drugi članak Vjerovanja: "I u Isusa Krista, Sina njegova jedinoga, Gospodina našega"?*

O. Drugi članak Vjerovanja uči nas, da je Sin Božji, druga osoba Presvetog Trojstva, da je on vječni i svemogući Bog, Stvoritelj i Gospodin kao i Otac, da je postao čovjekom radi našega spasenja i da se Sin Božji, koji je postao čovjekom, zove Isus Krist.

■ *70. P. Zašto se druga božanska osoba naziva Sinom?*

O. Druga se božanska osoba naziva Sinom, jer je od vječnosti rođena od Oca kao odraz njegova vječnog Uma i zato se također zove vječna Očeva Riječ.

■ *71. P. S obzirom na to da smo djeca Božja, zašto se Isus Krist zove jedinorođenim Sinom Boga Oca?*

O. Isus Krist se zove jedinorođenim Sinom Boga Oca, jer je samo on po naravi njegov sin, a mi smo njegovi sinovi po tome što nas je stvorio i posvojio.

■ *72. P. Zašto se Isus Krist zove našim Gospodinom?*

O. Isus Krist zove se našim Gospodinom zato što nas je zajedno s Ocem i Duhom Svetim kao Bog stvorio i što nas je kao Bog i čovjek otkupio.

■ *73. P. Zašto se Sin Božji koji je postao čovjekom zove Isus?*

O. Sin Božji, koji je postao čovjekom, zove se Isus jer to znači Spasitelj, a on nas je spasio od vječne smrti koju smo zaslužili zbog svojih grijeha.

■ *74. P. Tko je Sinu Božjem, koji je postao čovjekom, dao ime Isus?*

O. Vječni je Otac dao ime Isus Sinu Božjemu, koji je postao čovjekom, preko arkanđela Gabrijela, kad je došao navijestiti Djevici otajstvo Utjelovljenja.

■ *75. P. Zašto se Božji Sin, koji je postao čovjekom, također zove i Kristom?*

O. Sin Božji, koji je postao čovjekom, zove se i Krist, što znači pomazan i posvećen, jer su u staro doba pomazanjem službu primali kraljevi, svećenici i proroci, a Isus je kralj kraljeva, vrhovni svećenik i najveći prorok.

■ *76. P. Je li Isus Krist zaista pomazan i posvećen tjelesnim pomazanjem?*

O. Pomazanje Isusa Krista nije bilo tjelesno kao kod starih kraljeva, svećenika i proroka, nego sasvim duhovno i božansko, jer u njemu bitno prebiva punina božanstva.

■ *77. P. Jesu li ljudi išta znali o Isusu Kristu prije njegova dolaska?*

O. Da, ljudi su nešto znali o Isusu Kristu prije njegova dolaska, jer je Bog bio obećao našim praroditeljima Adamu i Evi da će doći Mesija, a to je obećanje ponovio preko svetih patrijarha, preko proročanstava i mnogih likova Staroga zavjeta, koji su ga unaprijed označavali.

■ *78. P. Odakle znamo da je Isus Krist zaista Mesija i obećani Otkupitelj?*

O. Mi znamo da je Isus Krist zaista Mesija i Otkupitelj odatle, što

se na njemu ispunilo sve, što su navješćivali proroci i sve što su prikazivali likovi Staroga zavjeta.

■ *79. P. Što su proročanstva proricala o Otkupitelju?*

O. Proročanstva su o Otkupitelju proricala pleme i obitelj iz koje treba doći, mjesto i vrijeme njegova rođenja, njegova čudesa i najsitnije okolnosti njegove muke i smrti, njegovo uskrsnuće i uzlazak na nebo, njegovo duhovno kraljevstvo, koje će na ovom svijetu biti sveopće i trajno u Katoličkoj Crkvi.

■ *80. P. Koje su glavne Otkupiteljeve slike u Starom zavjetu?*

O. Glavni likovi našeg Otkupitelja u Starom zavjetu su nevini Abel, prvosvećenik Melkisedek, Izakova žrtva, Josip prodan od svoje braće, prorok Jona, vazmeno janje i mjedena zmija koju je Mojsije podignuo u pustinji.

■ *81. P. Odakle znamo da je Isus Krist pravi Bog?*

O. Znamo da je Isus Krist pravi Bog 1. zbog svjedočenja Oca koji je kazao: Ovo je Sin moj ljubljeni, koji mi je po volji, slušajte ga, 2. zbog svjedočenja samoga Isusa Krista koja su potvrđena upravo veličanstvenim čudesima, 3. iz nauka sv. apostola, 4. iz stalne predaje Katoličke Crkve.

■ *82. P. Koja je glavna čudesa učinio Isus Krist?*

O. Glavna su čudesa, koja je Isus učinio, osim svoga uskrsnuća, vratio je zdravlje bolesnima, vid slijepima, sluh gluhima, život umrlima.

IV. poglavlje

O trećem članku

■ *83. P. Što nas uči treći članak: "Koji je začet po Duhu Svetome i rođen od Marije Djevice"?*

O. Treći članak "Vjerovanja" uči nas da je Sin Božji uzeo tijelo i

dušu, kao što i mi imamo, u prečistoj utrobi Marije Djevice i to po Duhu Svetome, te da je i rođen od Marije Djevice.

■ *84. P. Jesu li Otac i Sin također sudjelovali u oblikovanju ljudskog tijela Isusa Krista?*

O. Da, u oblikovanju ljudskog bića Isusa Krista sudjelovale su sve tri božanske Osobe.

■ *85. P. Zašto se kaže samo začet po Duhu Svetome?*

O. Kaže se samo začet po Duhu Svetome, jer je utjelovljenje Sina Božjega djelo dobrote i ljubavi, a djela dobrote i ljubavi pripisuju se Duhu Svetome.

■ *86. P. Je li Sin Božji, postavši čovjekom, prestao biti Bogom?*

O. Nipošto, Sin Božji je postao čovjekom, ali zbog toga nije prestao biti Bogom.

■ *87. P. Isus Krist je prema tome istodobno Bog i čovjek ?*

O. Da, utjelovljeni Sin Božji, dakle Isus Krist, istodobno je i Bog i čovjek, on je potpuni Bog i potpuni čovjek.

■ *88. P. Ima li Isus Krist dvije naravi?*

O. Da, Isus Krist, koji je Bog i čovjek, ima dvije naravi: božansku i ljudsku.

■ *89. P. Prebivaju li u Isusu Kristu dvije osobe božanska i ljudska?*

O. Ne, Sin, koji je postao čovjekom, ima samo jednu osobu, i to božansku.

■ *90. P. Koliko volja ima Isus Krist?*

O. U Isusu Kristu su dvije volje, jedna božanska, a druga ljudska.

■ *91. P. Je li Isus Krist imao slobodnu volju?*

O. Da, Isus Krist je imao slobodnu volju, ali nije mogao činiti zla. Činiti zlo je, naime, mana, a ne savršenstvo slobode.

■ *92. P. Jesu li Sin Božji i Marijin sin ista osoba?*
O. Sin Božji i sin Marijin je ista osoba, a to znači da je Isus Krist, pravi Bog i pravi čovjek.

■ *93. P. Je li Djevica Marija Majka Božja?*
O. Da, Marija Djevica je Majka Božja, jer je majka Isusa Krista koji je pravi Bog.

■ *94. P. Na koji je način Marija postala Majka Božja?*
O. Marija je postala Majkom Isusa Krista samo po djelovanju i moći Duha Svetoga.

■ *95. P. Je li vjerska istina da je Marija bila vazda Djevica?*
O. Da, vjerska je istina da je presveta Marija vazda bila Djevicom i zato je nazvana Djevicom u najizvrsnijem smislu riječi.

V. poglavlje

O četvrtom članku

■ *96. P. Što nas uči četvrti članak - "Mučen pod Poncijem Pilatom, raspet, umro i pokopan"?*
O. Četvrti članak Vjerovanja uči nas, da je Isus Krist, zbog potrebe otkupljenja svijeta svojom dragocjenom krvlju, trpio muku pod Poncijem Pilatom, upraviteljem Judeje, i umro na drvu križa, s kojega je skinut i bio pokopan.

■ *97. P. Što znači riječ - mučen?*
O. Riječ mučen iskazuje ono što je Isus Krist pretrpio tijekom svoje muke.

■ *98. P. Je li Isus Krist mučen kao Bog ili kao čovjek?*

O. Isus Krist mučen je samo kao čovjek, jer kao Bog nije mogao biti mučen niti je mogao umrijeti.

■ *99. P. Kakvo je to mučenje bilo raspinjanje na križ?*
O. Raspinjanje na križ bilo je u ono doba najokrutnije i najsramotnije od svih mučenja.

■ *100. P. Tko je osudio Isusa Krista na smrt na križu?*
O. Isusa Krista je na smrt na križu, osudio Poncije Pilat upravitelj Judeje, koji je priznao Njegovu nevinost, ali je kukavički popustio pred prijetećim zahtjevima jeruzalemske svjetine.

■ *101. P. Nije li se Isus Krist mogao osloboditi iz ruku Židova i Pilata?*
O. Isus Krist se svakako mogao osloboditi iz ruku Židova i Pilata, ali kako je znao volju svog vječnog Oca, a Otac je želio da on pretrpi mučenje i da umre za spas svijeta, dobrovoljno se podvrgnuo mučenju, štoviše, izišao je ususret svojim neprijateljima i slobodno se predao da ga uhite i odvedu u smrt.

■ *102. P. Gdje je raspet Isus Krist?*
O. Isus Krist je raspet na brdu Kalvariji.

■ *103. P. Što je sve Isus Krist izvršio na križu?*
O. Isus Krist je na križu molio za svoje neprijatelje, svoju je presvetu majku Mariju dao učeniku sv. Ivanu za majku, a preko njega i svima nama, prikazao je svoju smrt za otkupiteljsku žrtvu i zadovoljio pravdi Božjoj za grijehe svih ljudi.

■ *104. P. Zar ne bi bilo dovoljno da je neki anđeo zadovoljio Božju pravdu za nas?*
O. Ne bi bilo dovoljno da je bilo koji anđeo zadovoljio Božju pravdu za nas, jer je uvreda učinjena Bogu grijehom bila beskonačna, i takvu uvredu mogla je ispraviti samo osoba s beskonačnom zaslugom.

■ *105. P. Je li trebalo da Isus Krist bude ujedno Bog i čovjek da bi zadovoljio božansku pravdu?*

O. Da, trebalo je da Isus Krist bude čovjek, da bi mogao trpjeti i umrijeti, s druge strane on je morao biti Bog, da bi njegove muke imale beskonačnu vrijednost.

■ *106. P. Zašto je trebalo da zasluge Isusa Krista imaju beskonačnu vrijednost?*

O. Zasluge Isusa Krista trebale su imati beskonačnu vrijednost, jer je Božje veličanstvo koje je uvrijeđeno grijehom, neizmjerno.

■ *107. P. Je li Isus trebao toliko trpjeti?*

O. Ne, nije nikako bilo potrebno da Isus toliko trpi, jer bi najmanji dio njegovih muka bio dovoljan za naše otkupljenje, budući da je svaki njegov čin neizmjerno vrijedan.

■ *108. P. Zašto je onda Isus htio toliko trpjeti?*

O. Isus je želio toliko trpjeti da bi najobilnije zadovoljio božansku pravdu, da bi nam u najvišoj mjeri pokazao svoju ljubav i napokon da bi nam udahnuo što veću odbojnost prema grijehu.

■ *109. P. Jesu li se dogodila čudesa u času Isusove smrti?*

O. Da, u času Isusove smrti sunce se pomračilo, zemlja se potresla, grobovi su se otvorili i mnogi su tada uskrsnuli.

■ *110. P. Gdje je bilo pokopano Isusovo tijelo?*

O. Tijelo Isusovo bilo je pokopano u novoj grobnici izdubenoj u litici, nedaleko od mjesta gdje je bio raspet.

■ *111. P. Je li se Isusova božanska narav odvojila od tijela i duše kad je umro?*

O. Kad je Isus umro, njegovo božanstvo nije se odvojilo ni od tijela ni od duše, nego se samo duša odvojila od tijela.

■ *112. P. Za koga je Isus Krist umro?*

O. Isus Krist je umro za spasenje svih ljudi pa je on za sve ljude prikazao zadovoljštinu.

■ *113. P. Ako je Isus Krist umro za spasenje svih ljudi, zašto se svi ne spašavaju?*

O. Isus Krist je umro za sve, ali svi se ne spašavaju zato, što ga mnogi neće priznati, što ne poštuju njegov zakon, što se ne koriste sredstvima spasenja koja nam je on ostavio.

■ *114. P. Je li dovoljno za naše spasenje da je Isus Krist umro za nas?*

O. Da bismo se spasili, nije dovoljno što je Isus Krist umro za nas, nego je potrebno da svakome od nas budu primijenjeni plodovi i zasluge njegove muke i smrti. Ta se primjena najviše događa pomoću svetih sakramenata, koje je sam Isus Krist zato ustanovio. Međutim, mnogo ljudi ili uopće ne prima sakramente ili ih prima nedostojno, pa su sami sebi krivi, ako im smrt Kristova nije korisna za spasenje.

VI. poglavlje

O petom članku

■ *115. P. Što nas uči peti članak - "Sišao nad pakao i treći dan uskrsnuo od mrtvih"?*

O. Peti članak "Vjerovanja" uči nas da je Isusova duša odvojena od njegova tijela otišla u Limb k svetim ocima da bi se treći dan ponovno sjedinila s tijelom i to zauvijek.

■ *116. P. Što znače riječi "nad pakao"?*

O. "Nad pakao" se ovdje označuje Limb svetih otaca, a to znači "podzemlje" gdje su bile zadržane duše pravednika koje su čekale spasenje od Isusa Krista.

■ *117. P. Zašto duše svetih otaca nisu pošle u raj prije Isusove smrti?*

O. Duše svetih otaca nisu pošle u raj prije Isusove smrti, jer je raj bio ljudima zatvoren zbog Adamova grijeha. Tek ga je Isus mogao otvoriti svojom smrću pa se dolikovalo da on bude prvi koji će u nj ući.

■ *118. P. Zašto je Isus htio uskrsnuti tek treći dan?*

O. Čekao je treći dan da uskrsne kako bi jasno pokazao da je zaista umro.

■ *119. P. Je li Isusovo uskrsnuće slično uskrsnuću drugih ljudi?*

O. Nije. Isusovo uskrsnuće nije slično uskrsnuću drugih ljudi, jer je Isus uskrsnuo vlastitom snagom, dok su drugi ljudi uskrsnuli Božjom snagom.

VII. poglavlje

O šestom članku

■ *120. P. Što nas uči šesti članak - "Uzašao na nebesa, sjedi s desne Boga Oca svemogućega"?*

O. Šesti članak Vjerovanja uči nas, da je Isus Krist četrdeset dana poslije svoga uskrsnuća pred svojim učenicima uzašao na nebo i , premda je kao Bog jednak Ocu u slavi, da je kao čovjek uzvišen iznad svih anđela i svih Svetih te postavljen za Gospodara svega što je stvoreno.

■ *121. P. Zašto je Isus Krist čekao četrdeset dana na zemlji da bi uzašao na nebesa?*

O. Isus Krist je ostao četrdeset dana na zemlji po svom uskrsnuću prije uzlaska na nebo, da bi raznim ukazanjima pokazao kako je zaista uskrsnuo i da bi još bolje poučio i utvrdio apostole u istinama sv. vjere.

■ *122. P. Zašto je Isus Krist uzašao na nebo?*

O. Isus Krist je uzašao na nebo - 1. da bi ušao u posjed svoga kraljevstva, koje je zaslužio svojom smrću, 2. da bi nam pripremio mjesto u slavi i da bi bio našim posrednikom i odvjetnikom pred Ocem, 3. da bi svojim apostolima poslao Duha Svetoga.

■ *123. P. Zašto se kaže da je Isus uzašao na nebo, a da je njegova presveta Majka uznesena?*

O. Za Isusa Krista se kaže da je uzašao na nebo, a za njegovu presvetu Majku da je uznesena jer je Isus Krist kao Bogočovjek po vlastitoj moći uzašao na nebo, dok je njegova Majka bila doduše najzaslužnija od svih stvorenja, ali je uznesena na nebo po Božjoj volji i moći.

■ *124. P. Objasnite mi riječi - "sjedi s desne Boga Oca svemogućega".*

O. Riječ "sjedi" označuje da Isus Krist mirno posjeduje svoju slavu, a riječi: "s desne Boga Oca svemogućega" izražavaju da on ima najčasnije mjesto iznad svih stvorenja.

VIII. poglavlje

O sedmom članku

■ *125. P. Što nas uči sedmi članak -"odonud će doći suditi žive i mrtve"?*

O. Sedmi članak "Vjerovanja" uči nas da će na svršetku svijeta Isus Krist doći u slavi i veličanstvu suditi sve ljude, dobre i zle, te da će svakome dati nagradu koju je zaslužio.

■ *126. P. Ako će svatko odmah poslije smrti morati posebno pred sud Isusa Krista, zašto ćemo onda svi biti suđeni na sudu svijeta ?*

O. Svi moramo biti suđeni na sudu svijeta zbog više razloga - 1. zbog Božje slave, 2. zbog slave Isusa Krista, 3. zbog slave svetaca, 4. zbog kazne zlih ljudi, 5. napokon da bi i tijelo s dušom Bog osudio na nagradu ili kaznu.

■ *127. P. Kako će se na općem sudu pokazati slava Božja?*

O. Božja slava pokazat će se na općem sudu tako, što će svi spoznati da Bog u pravednosti vlada svijetom, premda se više puta opaža da dobre ljude prate nevolje, a zle uspjesi.

■ *128. P. Kako će se na općem sudu pokazati Isusova slava?*

O. Na općem će se sudu očitovati Isusova slava zato što će se on, koji je od ljudi bio nepravedno osuđen, na sudnjem danu pojaviti pred čitavim svijetom kao vrhovni sudac sviju.

■ *129. P. Kako će se na sudnjem danu pokazati slava svetaca?*

O. Na sudnjem danu pokazat će se slava svetaca jer će mnogi od njih, koji su umrli prezreni od opakih ljudi, tada biti proslavljeni pred čitavim svijetom.

■ *130. P. Kako će na sudnjem danu zli ljudi biti zbunjeni?*

O. Zli ljudi će na sudnjem danu biti vrlo zbunjeni a osobito oni koji su tlačili pravednike i oni koji su se u ovom životu nastojali prikazivati tako da ih ljudi smatraju kreposnima i dobrima, gledajući kako će svemu svijetu biti otkriveni grijesi, koje su učinili, pa i oni najtajniji.

IX. poglavlje

O osmom članku

■ *131. P. Što nas uči osmi članak - "Vjerujem u Duha Svetoga"?*

O. Osmi članak Vjerovanja uči nas da postoji Duh Sveti kao treća osoba Presvetog Trojstva, te da je on vječan, neizmjeran, svemoguć, Stvoritelj i Gospodar svih stvari, isto kao Otac i Sin.

■ *132. P. Od koga proizlazi Duh Sveti?*

O. Duh Sveti proizlazi od Oca i Sina preko njihove iste volje i ljubavi kao jednog jedinog izvora.

■ *133. P. Ako Sin proizlazi od Oca, a Duh Sveti od Oca i Sina, onda izgleda da su Otac i Sin u nekoj prednosti pred Duhom Svetim. Zašto se onda kaže da su sve osobe vječne?*

O. Kaže se da su sve tri osobe vječne zato što Otac iz vječnosti rađa Sina, a od Oca i Sina oduvijek proizlazi Duh Sveti.

■ *134. P. Zašto se treća osoba Presvetoga Trojstva zove upravo Duh Sveti?*

O. Treća osoba Presvetoga Trojstva zove se upravo Duh Sveti jer proizlazi od Oca i Sina nadisanjem i ljubavi.

■ *135. P. Koje se djelo posebno pripisuje Duhu Svetome?*

O. Duhu Svetome se posebno pripisuje posvećenje duša.

■ *136. P. Posvećuju li nas Otac i Sin jednako kao i Duh Sveti?*

O. Da, sve tri božanske osobe jednako nas posvećuju.

■ *137. P. Ako je tako, zašto se posvećenje duša posebno pripisuje Duhu Svetome?*

O. Posvećenje duša posebno se pripisuje Duhu Svetome, jer je to djelo ljubavi, a djela ljubavi se pripisuju Duhu Svetome.

■ *138. P. Kad je Duh Sveti sišao nad apostole?*

O. Duh Sveti je sišao nad apostole na Duhove, tj. pedeset dana poslije Isusova uskrsnuća, a deset dana poslije njegova uzašašća.

■ *139. P. Gdje su bili apostoli deset dana prije Duhova?*

O. Apostoli su bili zajedno s Marijom Djevicom i drugim učenicima, ustrajali su u molitvi i čekali Duha Svetoga, kojega im je obećao Isus Krist.

■ *140. P. Kako je Duh Sveti djelovao na apostole?*

O. Duh Sveti utvrdio je vjeru apostola, on ih je ispunio svjetlom, snagom, djelotvornom ljubavlju i obiljem svojih darova.

■ *141. P. Je li Duh Sveti poslan samo zbog apostola?*

O. Duh Sveti poslan je zbog čitave Crkve i zbog svake vjerne duše.

■ *142. P. Koja je uloga Duha Svetoga u Crkvi?*

O. Duh Sveti djeluje u Crkvi kao duša u tijelu, on joj daje život svojom milošću i svojim darovima, utvrđuje kraljevstvo istine i ljubavi te joj pomaže sigurno voditi svoju djecu u život vječni.

X. poglavlje

O devetom članku

§ 1. O Crkvi općenito

■ *143. P. Što nas uči deveti članak - "sveta Crkva Katolička, općinstvo svetih"?*

O. Deveti članak Vjerovanja uči nas da je Isus Krist na zemlji utemeljio vidljivo društvo, koje se zove Katolička Crkva, i da se svi ljudi, koji su članovi te Crkve, nalaze u međusobnom zajedništvu.

■ *144. P. Zašto se poslije članka koji govori o Duhu Svetome odmah govori o Katoličkoj Crkvi?*

O. Poslije članka, koji govori o Duhu Svetome, odmah se govori o Katoličkoj Crkvi, da bi se time istaknulo da sva njezina svetost potječe od Duha Svetoga, koji je začetnik svake svetosti.

■ *145. P. Što znači riječ Crkva?*

O. Riječ Crkva znači sazivanje i okupljanje mnogih osoba.

■ *146. P. Tko nas je sazvao i pozvao u Crkvu Isusa Krista?*

O. Mi smo pozvani u Crkvu Isusa Krista posebnom milošću Božjom, da bismo po svjetlu vjere i po ispunjavanju božanskog zakona davali Bogu dužno štovanje i tako ušli u život vječni.

■ *147. P. Gdje se nalaze udovi Crkve?*

O. Udovi Crkve nalaze se dijelom u nebu i tvore Crkvu koja pobjeđuje, dijelom u čistilištu, gdje tvore Crkvu koja se čisti, i

napokon dijelom na zemlji, gdje čine Crkvu, koja se bori ("vojujuću").

■ *148. P. Tvore li svi ovi dijelovi jednu jedinstvenu Crkvu?*

O. Da, ovi različiti dijelovi Crkve tvore samo jednu Crkvu, samo jedno tijelo, jer imaju istu glavu a to je Isus Krist, isti duh, koji je oživljava i sjedinjuje te istu svrhu, a to je vječna sreća, koju jedni već uživaju, dok je drugi očekuju.

■ *149. P. Na koji se dio Crkve osobito odnosi ovaj deveti članak?*

O. Ovaj deveti članak Vjerovanja odnosi se u prvom redu na Crkvu, koja se bori i u kojoj mi sada živimo.

§ 2. O Crkvi posebno

■ *150. P. Što je Katolička Crkva?*

O. Katolička Crkva je društvo ili zbor svih krštenika na zemlji, koji priznavaju istu vjeru i zakon Kristov, primaju iste sakramente i slušaju zakonite pastire, a osobito Rimskog Prvosvećenika.

■ *151. P. Recite pobliže što je potrebno da bi čovjek bio članom sv. Crkve!*

O. Da bismo postali članovi sv. Crkve potrebno je biti kršten, vjerovati i javno ispovijedati nauk Isusa Krista, primati iste sakramente i priznavati Papu i ostale zakonite pastire sv. Crkve.

■ *152. P. Tko su zakoniti crkveni pastiri?*

O. Zakoniti crkveni pastiri su rimski natpastir, a to znači Papa, koji je opći pastir i biskupi. Osim toga pod vlašću biskupa i Pape sudjeluju u pastirskoj službi i drugi svećenici, a osobito župnici.

■ *153. P. Zašto kažete da je rimski natpastir opći pastir cijele Crkve?*

O. Zato što je Isus Krist kazao svetom Petru, prvom papi: "Ti si Petar i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju, dat ću ti ključeve kraljevstva nebeskog i sve što svežeš na zemlji bit će svezano i na

nebu i sve što odvežeš na zemlji bit će odvezano i na nebu." I još mu je kazao: "Pasi moje janjce, pasi moje ovce".

■ *154. P. Pripadaju li Kristovoj Crkvi mnoge zajednice ljudi koji su kršteni, ali ne priznaju Papu za svog poglavara?*

O. Ne, oni koji ne priznaju Papu za svog poglavara ne pripadaju Isusovoj Crkvi.

■ *155. P. Kako se može razlikovati Crkva Isusa Krista od mnogih društava i sekti koje su osnovali ljudi i koji se nazivaju kršćanskima?*

O. Prava Kristova Crkva lako se može razlikovati od svih tih društava i sekti koje su utemeljili ljudi, a zovu se kršćanskima. Razlikuju se po četiri znaka : Ona je jedna, sveta, katolička i apostolska.

■ *156. P. Zašto se za Crkvu kaže da je jedna?*

O. Za pravu Crkvu se kaže da je jedna, jer su njezina djeca svakog vremena i mjesta sjedinjena istom vjerom i istim bogoslužjem, istim zakonom, primanjem istih sakramenata i pod istom vidljivom glavom - rimskim biskupom.

■ *157. P. Zar ne bi moglo biti više crkava?*

O. Ne može biti više crkava, jer kao što je Bog jedan i vjera je jedna, i jedno krštenje, tako nije niti može biti nego samo jedna prava Crkva.

■ *158. P. Zar se Crkvama ne zovu vjernici sjedinjeni u jednom narodu i jednoj biskupiji?*

O. Crkvama se nazivaju i vjernici sjedinjeni u jedan narod ili biskupiju. Ali oni su ipak uvijek samo dijelovi opće Crkve i s njom tvore jednu jedinu Crkvu.

■ *159. P. Zašto se prava Crkva naziva svetom?*

O. Prava se Crkva naziva svetom, jer je sveta njezina nevidljiva glava, a to je Isus Krist. Sveti su mnogi njezini udovi, sveta je

njezina vjera, zakon i njezini sakramenti, te izvan nje ne može biti prave svetosti.

■ *160. P. Zašto se Crkva zove katolička?*

O. Prava Crkva zove se katolička što znači općenita, jer obuhvaća vjernike svih vremena i mjesta, svake dobi i svakog položaja, i svi su ljudi svijeta pozvani biti njezini članovi.

■ *161. P. Zašto se Crkva zove još i apostolska?*

O. Prava Crkva zove se i apostolska jer potječe neprekidno od apostola, jer vjeruje i naučava sve ono što su apostoli vjerovali i naučavali i napokon jer je vode i njome vladaju njihovi zakoniti nasljednici.

■ *162. P. Zašto se prava Crkva zove još i rimska?*

O. Prava Crkva zove se još i rimska jer se četiri njezine oznake: **jedinstvo, svetost, općenitost** i **apostolstvo** nalaze samo u Crkvi koja priznaje svojim poglavarom rimskog biskupa, nasljednika svetog Petra.

■ *163. P. Kako je ustrojena Crkva Isusa Krista?*

O. Crkva Isusa Krista ustrojena je kao pravo i savršeno društvo, pa u njoj kao u moralnoj osobi možemo razlikovati dušu i tijelo.

■ *164. P. U čemu se sastoji duša Crkve?*

O. Duša Crkve sastoji se u onome što tvori njezinu unutrašnju duhovnost, a to je vjera, nada, ljubav, darovi milosti i Duha Svetoga i sva nebeska bogatstva koja potječu od zasluga Isusa Krista našeg otkupitelja i svetaca.

■ *165. P. U čemu se sastoji tijelo Crkve?*

O. Tijelo Crkve sastoji se u onome što tvori njezinu vidljivu i vanjsku stranu, i to bilo u združivanju okupljenih ljudi, bilo u bogoslužju i službi naučavanja, ili pak u njezinu vanjskom uređenju i upravi.

■ *166. P. Je li dovoljno biti članom Katoličke Crkve da bi se čovjek spasio?*

O. Ne, nije dovoljno biti samo članom Katoličke Crkve da bi se čovjek spasio, nego treba biti živim članom.

■ *167. P. Koji su živi članovi Crkve?*

O. Živi članovi Crkve su svi pravednici, dakle svi oni koji su u milosti Božjoj.

■ *168. P. A koji su njezini mrtvi udovi?*

O. Mrtvi udovi Crkve su vjernici koji žive u smrtnom grijehu.

■ *169. P. Može li se tko spasiti izvan katoličke, apostolske i rimske Crkve?*

O. Ne, izvan katoličke, apostolske i rimske Crkve nitko se ne može spasiti, isto kao što se nitko nije mogao spasiti od općeg potopa ako nije bio u Noevoj korablji, koja je bila slika ove Crkve.

■ *170. P. Kako su se onda spasili drevni patrijarsi, proroci i drugi pravednici Staroga zavjeta?*

O. Pravednike Staroga zavjeta spasila je njihova vjera koju su imali u Kristov dolazak. Po toj vjeri oni su već pripadali toj Crkvi.

■ *171. P. Ako bi se tkogod bez svoje krivnje našao izvan Crkve, da li bi se mogao spasiti?*

O. Ako se tkogod bez svoje krivnje nalazi izvan Crkve, a u dobroj je vjeri, pa je primio krštenje, ili je barem tu želju na neki način u sebi imao, ako je iskreno tražio istinu i vršio Božju volju kako je najbolje znao i umio iako je odvojen od tijela Crkve, bio bi sjedinjen s njezinom dušom i prema tome na putu spasenja.

■ *172. P. Ako je tko član Katoličke Crkve, a ipak ne živi po njezinu nauku, može li se spasiti?*

O. Ako je tko član Katoličke Crkve, a ne živi po njezinu nauku, on je njezin mrtvi član i prema tome se neće spasiti, jer se za spasenje odrasla čovjeka ne traži samo krštenje i vjera, nego i djela, koja se slažu s vjerom.

■ *173. P. Jesmo li dužni vjerovati sve istine koje naučava Crkva?*

O. Da, mi smo dužni vjerovati sve istine koje naučava Crkva, a Isus Krist izjavljuje da su oni koji ne vjeruju već osuđeni.

■ *174. P. Jesmo li isto tako dužni činiti sve ono što nam Crkva zapovijeda?*

O. Da, dužni smo činiti sve ono što nam zapovijeda Crkva, jer je Isus Krist kazao njezinim pastirima: "Tko vas sluša, mene sluša, a tko vas prezire, mene prezire."

■ *175. P. Može li Crkva pogriješiti u onome što nas uči vjerovati?*

O. Ne, u onome što nas Crkva uči vjerovati ona ne može pogriješti, jer Crkvi uvijek pomaže Duh Sveti prema Isusovu obećanju.

■ *176. P. Katolička je Crkva prema tome nezabludiva?*

O. Da, Katolička je Crkva nezabludiva i zbog toga oni, koji odbacuju njezine odredbe, gube vjeru i postaju krivovjercima.

■ *177. P. Može li se Katolička Crkva srušiti i može li ona nestati?*

O. Ne, Katoličku Crkvu mogu progoniti, ali je ne mogu uništiti ni razoriti. Ona će trajati do kraja svijeta, jer će do kraja svijeta Isus Krist biti s njom kako je to obećao.

■ *178. P. Zašto je Katolička Crkva toliko progonjena?*

O. Katolička je Crkva toliko progonjena, jer je i njezin božanski utemeljitelj bio progonjen, jer ona osuđuje poroke, bori se protiv strasti, osuđuje sve nepravde i sve zablude.

■ *179. P. Postoje li druge dužnosti katolika prema Crkvi?*

O. Svaki katolik mora Crkvu neograničeno ljubiti, mora se smatrati beskonačno sretnim i počašćenim što joj pripada, mora činiti sve za slavu i boljitak te Crkve i to svim sredstvima kojima raspolaže.

§ 3. O Crkvi učiteljici i Crkvi poučavanoj

■ *180. P. Postoji li neka razlika između udova od kojih se sastoji Crkva?*

O. Razlika je među udovima Crkve velika, jer se u Crkvi zna tko zapovijeda, a tko sluša, tko naučava i tko je poučavan.

■ *181. P. Kako se zove onaj dio Crkve koji naučava?*

O. Dio Crkve koji naučava zove se učiteljskom Crkvom.

■ *182. P. Kako se zove onaj dio Crkve koji je poučavan?*

O. Dio Crkve koji je poučavan zove se poučavajućom Crkvom.

■ *183. P. Tko je odredio tu razliku u Crkvi?*

O. Tu razliku je u Crkvi ustanovio sam Isus Krist.

■ *184. P. Jesu li učiteljska i poučavajuća Crkva dvije različite Crkve?*

O. Učiteljska i poučavajuća Crkva dva su različita dijela jedne i jedine Crkve, isto kao što se u ljudskom tijelu glava razlikuje od ostalog dijela tijela, ali s njim ipak tvori samo jedno tijelo.

■ *185. P. Od čega je sastavljena učiteljska Crkva?*

O. Učiteljska Crkva sastoji se od svih biskupa, kojima stoji na čelu rimski biskup. Biskupi su učiteljska Crkva bilo da su u svojim biskupijama ili okupljeni na Saboru.

■ *186. P. Od čega se sastoji poučavajuća Crkva?*

O. Poučavajuća Crkva sastavljena je od svih vjernika osim biskupa.

■ *187. P. Tko ima u Crkvi pravo i vlast naučavati?*

O. Vlast naučavati imaju u Crkvi Papa i biskupi i ostali službenici pod njihovim nadzorom.

■ *188. P. Jesmo li dužni slušati učiteljsku Crkvu?*

O. Da, bez dvojbe smo dužni slušati učiteljsku Crkvu pod prijetnjom vječnog prokletstva, jer je Isus Krist kazao o crkvenim

pastirima, a to su apostoli: "Tko sluša vas, mene sluša, a tko prezire vas, mene prezire."

■ *189. P. Ima li Crkva druge vlasti osim vlasti naučavanja?*

O. Osim vlasti naučavanja, Crkva ima vlast upravljati svim svetim stvarima, donositi zakone i tražiti da se vjernici pokoravaju tim zakonima.

■ *190. P. Proizlazi li vlast članova crkvene hijerarhije iz naroda?*

O. Vlast crkvene hijerarhije ne proizlazi iz naroda i bilo bi krivovjerje kad bi se to kazalo, ona dolazi jedino od Boga.

■ *191. P. Tko vrši tu vlast?*

O. Ta vlast pripada jedino hijerarhiji, a to znači Papi i njemu podložnim biskupima.

§ 4. O Papi i biskupima

■ *192. P. Tko je Papa ?*

O. Papa kojega mi još nazivamo i rimskim prvosvećenikom, nasljednik je svetog Petra na rimskoj Stolici, namjesnik Isusa Krista na zemlji i vidljiva glava Crkve.

■ *193. P. Zašto je rimski prvosvećenik nasljednik svetoga Petra?*

O. Rimski prvosvećenik je nasljednik svetoga Petra, jer je sveti Petar u svojoj osobi sjedinio dostojanstvo rimskog biskupa i glave Crkve. On je po božanskoj providnosti izabrao Rim za svoje sjedište, pa je tamo i umro. Prema tome, tko god je izabran za rimskoga biskupa nasljednik je čitave njegove vlasti.

■ *194. P. Zašto je rimski biskup namjesnik Isusa Krista?*

O. Rimski biskup je namjesnik Isusa Krista, jer ga zastupa na zemlji i jer u njegovo ime vlada Crkvom.

■ *195. P. Zašto je rimski biskup vidljiva glava Crkve?*

O. Rimski biskup je vidljiva glava Crkve zato što on njom upravlja vidljivo po ovlastima samog Isusa Krista, koji je nevidljiva glava Crkve.

■ *196. P. Kakvo je, dakle, papino dostojanstvo?*

O. Papino je dostojanstvo najviše dostojanstvo na zemlji pa ima najvišu i neposrednu vlast nad svim i pojedinim pastirima i vjernicima.

■ *197. P. Može li Papa pogriješiti kad upravlja Crkvom?*

O. Papa ne može pogriješiti, ili bolje: on je nepogrešiv u definicijama koje se odnose na vjeru i ćudoređe.

■ *198. P. Zbog čega je Papa nepogrešiv?*

O. Papa je nepogrešiv zbog obećanja Isusa Krista i zbog neprestane pomoći Duha Svetoga.

■ *199. P. Kad je Papa nepogrešiv?*

O. Papa je nepogrešiv samo onda, kad kao pastir i učitelj svih kršćana svojom najvišom apostolskom vlašću definira nauk vjere i ćudoređa, koji obvezuje svu Crkvu.

■ *200. P. Kako griješi onaj koji ne vjeruje u svečane papine definicije?*

O. Tko ne vjeruje u svečane papine definicije, ili u njih samo sumnja, taj griješi protiv vjere, pa ako u toj nevjeri otvrdne nije više katolik nego krivovjerac.

■ *201. P. Zašto je Bog dao papi nepogrešivost?*

O. Bog je dao papi nepogrešivost da bismo svi bili sigurni u istinitost crkvenog naučavanja.

■ *202. P. Kada je određena papina nepogrešivost?*

O. Papinu nepogrešivost definirala je Crkva na I. Vatikanskom saboru i ako bi se tkogod pokušao suprotstaviti toj definiciji, on bi time upao u krivovjerje i bio bi izopćen.

■ *203. P. Je li Crkva svojom definicijom da je Papa nepogrešiv ustanovila neku novu vjersku istinu?*

O. Ne, definicijom papine nepogrešivosti Crkva nije ustanovila neku novu vjersku istinu, nego je samo definirala papinu nepogrešivost da bi se suprotstavila novim zabludama. No papina nepogrešivost sadržana je već u Svetom pismu i Predaji, ona je istina koju nam je objavio Bog pa je treba smatrati dogmom ili člankom vjere.

■ *204. P. Kako se svaki katolik mora ponašati prema papi?*

O. Svaki katolik mora priznavati papu za oca, pastira i sveopćeg učitelja i s njime biti sjedinjen dušom i srcem.

■ *205. P. Tko su poslije pape Božjom odredbom najčasnije osobe u Crkvi?*

O. Poslije pape biskupi su po božanskoj odredbi najčasnije osobe u Crkvi.

■ *206. P. Tko su biskupi?*

O. Biskupi su pastiri vjernika, koje je Duh Sveti postavio upravljati Božjom Crkvom u sjedištima, koja su im povjerena, u povezanosti s rimskim biskupom.

■ *207. P. Što je biskup u svojoj biskupiji?*

O. Biskup je u svojoj biskupiji zakoniti pastir, otac i učitelj, on je poglavar svih vjernika, svećenika i laika, koji pripadaju istoj biskupiji.

■ *208. P. Zašto se biskup zove zakonitim pastirom?*

O. Biskup se zove zakonitim pastirom jer je jurisdikciju t.j. vlast upravljanja vjernicima vlastite biskupije dobio po crkvenim odredbama i zakonima.

■ *209. P. Čiji su nasljednici pape i biskupi?*

O. Papa je nasljednik sv. Petra, apostolskog prvaka, dok su biskupi nasljednici apostola u stvarima što se odnose na redovito upravljanje Crkvom.

■ *210. P. Mora li vjernik biti sjedinjen sa svojim biskupom?*

O. Da, svaki vjernik, svećenik ili laik, mora biti sjedinjen dušom i srcem sa svojim biskupom, koji je u milosti i jedinstvu s Apostolskom Stolicom.

■ *211. P. Kako se vjernik mora ponašati prema svom biskupu?*

O. Svaki vjernik, svećenik ili laik, mora svog biskupa voljeti i poštovati, mora mu biti poslušan u svemu što se odnosi na dušobrižništvo i duhovnu upravu u biskupiji.

■ *212. P. Tko pomaže biskupima u dušobrižništvu?*

O. Biskupu u dušobrižništvu pomažu svećenici, i to prije svega župnici.

■ *213. P. Tko je župnik?*

O. Župnik je svećenik koji je određen da biskupovom vlašću vodi i predsjeda dijelu biskupije, koji se zove župa.

■ *214. P. Kakve su dužnosti vjernika prema svome župniku?*

O. Vjernici moraju biti sjedinjeni sa svojim župnikom, moraju ga pokorno slušati, iskazivati mu poštovanje i poslušnost u svemu što se odnosi na upravljanje župom.

§ 5. O općinstvu svetih

■ *215. P. Što nas uči deveti članak Vjerovanja riječima - općinstvo svetih?*

O. Riječima: "općinstvo svetih", deveti članak Vjerovanja uči da su u Crkvi zbog duhovnog jedinstva svih njezinih članova, zajednička sva duhovna dobra, unutrašnja i vanjska koja njoj pripadaju.

■ *216. P. Koja su unutrašnja dobra zajednička u Crkvi?*

O. U Crkvi su unutrašnja zajednička dobra: milost koja se prima preko sakramenata, vjera, ufanje, ljubav, neizmjerne zasluge Isusa

Krista, preobilne zasluge Djevice i svetaca i plodovi svih dobrih djela koja se čine u Crkvi.

■ *217. P. Koja su vanjska dobra zajednička u Crkvi?*

O. Vanjska su dobra zajednička u Crkvi: sakramenti, žrtva svete mise, javne molitve, vjerski obredi i sva druga vanjska djela koja sjedinjavaju vjernike.

■ *218. P. Sudjeluju li u toj zajednici dobara sva djeca sv. Crkve?*

O. U zajednici unutrašnjih dobara sudjeluju kršćani koji su u stanju milosti Božje, oni, koji žive u smrtnom grijehu, nemaju dijela u ovim dobrima.

■ *219. P. Zašto nemaju dijela u tim dobrima oni koji žive u smrtnom grijehu?*

O. Zato što samo milost Božja sjedinjuje vjernike i s Bogom i međusobno. Oni pak, koji žive u smrtnom grijehu nemaju milosti Božje pa su samim tim i isključeni iz zajedništva duhovnih dobara.

■ *220. P. Prema tome, kršćani koji žive u smrtnom grijehu nemaju nikakve koristi od unutrašnjih i duhovnih dobara Crkve?*

O. Kršćani, koji žive u smrtnom grijehu, imaju neku korist od unutrašnjih i duhovnih crkvenih dobara, kojih su lišeni, jer zadržavaju neizbrisivi biljeg krštenja, pomažu im molitve i dobra djela vjernika da bi ponovno dobili milost i obratili se Bogu.

■ *221. P. Mogu li oni koji žive u smrtnom grijehu, sudjelovati u vanjskim dobrima Crkve?*

O. Oni, koji žive u smrtnom grijehu, mogu sudjelovati u vanjskim dobrima Crkve, samo ako od Crkve nisu odvojeni izopćenjem.

■ *222. P. Zašto se članovi zajednice svi zajedno zovu sveti?*

O. Članovi ove zajednice nazivaju se svetima, jer su svi pozvani na

svetost i bili su posvećeni krštenjem, a mnogi su od njih došli i do savršenstva u svetosti.

■ *223. P. Odnosi li se općinstvo svetih i na nebo i na čistilište?*

O. Da, općinstvo svetih obuhvaća nebo i čistilište, jer milost sjedinjuje tri Crkve, slavodobitnu, čistilišnu i vojujuću, a sveci mole Boga za nas i za duše u čistilištu, mi pak častimo svece i možemo olakšati patnje duša u čistilištu tako da namjenjujemo za njih svete mise, dajemo milostinju, oproste i uopće da činimo dobra djela.

§ 6. O onima što se nalaze izvan Crkve

■ *224. P. Tko su oni koji ne pripadaju općinstvu svetih?*

O. Općinstvu svetih ne pripadaju u drugom životu oni koji su osuđeni, a u ovom životu oni koji su izvan prave Crkve.

■ *225. P. Tko su oni koji su izvan prave Crkve?*

O. Izvan prave Crkve su: nevjernici, Židovi, krivovjernici, odmetnici, raskolnici i izopćenici.

■ *226. P. Tko su nevjernici?*

O. Nevjernici su oni koji nisu kršteni i ne vjeruju u Isusa Krista, bilo zato što vjeruju i štuju lažne bogove, kao idolopoklonci ili zato što doduše vjeruju u pravoga Boga, ali ne u Isusa Krista niti da je došao kao osoba, niti da će doći.

■ *227. P. Tko su Židovi?*

O. Židovi su oni koji priznavaju Mojsijev zakon, ali nisu primili krštenja i ne vjeruju u Isusa Krista.

■ *228. P. Tko su krivovjernici?*

O. Krivovjernici su oni krštenici, koji tvrdoglavo odbijaju vjerovati neke istine koje je Bog objavio i koje Katolička Crkva naređuje vjerovati. To su npr. arijevci, nestorijevci i razne protestantske sljedbe.

■ *229. P. Tko su odmetnici?*

O. Odmetnici su oni koji su se odrekli ili vanjskim činom odbacili katoličku vjeru koju su prije ispovijedali.

■ *230. P. Tko su raskolnici?*

O. Raskolnici su kršćani koji ne odbacuju izričito nijednu dogmu, ali se hotimično odvajaju od Crkve Isusa Krista i njezinih zakonitih pastira.

■ *231. P. Tko su izopćenici?*

O. Izopćenici su oni koji su zbog vrlo teških propusta kažnjeni izopćenjem od pape ili od biskupa pa su prema tome odvojeni od tijela Crkve kao nedostojni. No Crkva očekuje i želi njihovo obraćenje.

■ *232. P. Treba li se bojati izopćenja?*

O. Treba se mnogo bojati izopćenja, jer je to najteža kazna, kojom Crkva kažnjava svoju buntovnu i nepokornu djecu.

■ *233. P. Od kojih su dobara lišeni izopćenici?*

O. Izopćenici ostaju bez javne molitve, sakramenata i oprosta te bez crkvenog sprovoda.

■ *234. P. Možemo li na neki način koristiti izopćenicima?*

O. Možemo pomoći ne samo izopćenicima, nego i svima ostalima koji su izvan prave Crkve tako da im dajemo dobre savjete, za njih molimo, da im pomažemo dobrim djelima, te molimo Boga da im dade milost obraćenja na pravu vjeru, da i oni uđu u općinstvo svetih.

XI. poglavlje

O desetom članku

■ *235. P. Što nas uči deseti članak: "oproštenje grijeha"?*

O. Deseti članak Vjerovanja uči nas da je Isus Krist podijelio svojoj Crkvi vlast opraštanja grijeha.

■ *236. P. Može li Crkva opraštati sve vrste grijeha?*
O. Da, Crkva može oprostiti svaki grijeh bez obzira na to koliko ih je i koliko su teški, jer je Isus Krist dao Crkvi potpunu vlast odrješivati i zadržavati grijehe.

■ *237. P. Tko u Crkvi ima vlast opraštanja grijeha?*
O. Prvi, koji ima vlast otpuštanja grijeha, je papa i on jedini posjeduje puninu te vlasti, zatim biskupi, a u zavisnosti od biskupa svećenici.

■ *238. P. Kako Crkva otpušta grijehe?*
O. Crkva otpušta grijehe po zaslugama Isusa Krista na taj način, što dijeli sakramente koje je on u tu svrhu ustanovio, a to su prije svega krštenje i ispovijed.

XII. poglavlje

O jedanaestom članku

■ *239. P. Što nas uči jedanaesti članak - "u uskrsnuće tijela"?*
O. Jedanaesti članak Vjerovanja uči nas da će svi ljudi uskrsnuti, te da će svaka duša uzeti ponovno svoje tijelo, koje je imala u ovom životu.

■ *240. P. Kako će se dogoditi uskrsnuće mrtvih?*
O. Do Uskrsnuća mrtvih doći će snagom svemogućega Boga, kojemu ništa nije nemoguće.

■ *241. P. Kada će biti uskrsnuće mrtvih?*
O. Uskrsnuće svih umrlih dogodit će se na svršetku svijeta, a poslije toga će biti opći sud.

■ *242. P. Zašto Bog hoće uskrsnuće tijela?*
O. Bog hoće uskrsnuće tijela zato, što je duša djelovala dobro ili zlo, dok je imala svoje tijelo. Pa ako je tako, onda mora biti nagrađena ili kažnjena zajedno s tijelom.

■ *243. P. Hoće li ljudi uskrsnuti svi na isti način?*
O. Ne, nego će biti velika razlika u uskrsnuću tijela između

izabranih i prokletih, zbog toga što će samo tijela izabranih sličiti uskrsnulom Isusu, t.j. imat će darove slavnih tijela.

■ *244. P. Kakvi će to darovi resiti tijela izabranih?*
O. Darovi koji će resiti slavna tijela izabranih jesu: 1. nemogućnost trpljenja, zbog čega oni više neće biti podložni nikakvu zlu, nikakvoj boli, neće im biti potrebna hrana, počinak, ni bilo što drugo; 2. sjajnost, tako da će oni biti sjajni poput sunca i zvijezda, 3. pokretljivost, po kojoj će moći za tili čas i bez ikakva napora prijeći s jednog mjesta na drugo, sa zemlje na nebo, 4. produhovljenost pa će moći bez zapreke prodrijeti kroz svako tijelo, kako je to mogao Isus Krist kad je uskrsnuo.

■ *245. P. Kakva će biti tijela prokletnika?*
O. Tijela prokletnika neće imati darova proslavljenih tijela blaženika nego će nositi strašno obilježje vječne osude.

XIII. poglavlje

O dvanaestom članku

■ *246. P. Što nas uči posljednji članak - "život vječni"?*
O. Posljednji članak Vjerovanja uči nas da poslije ovog života ima drugi život, koji će biti vječno blažen za izabrane u raju ili vječno nesretan za prokletnike u paklu.

■ *247. P. Možemo li mi shvatiti sreću raja?*
O. Ne, mi ne možemo shvatiti sreću u raju, jer ona nadilazi sposobnost našega ograničena uma, a k tome se i dobra ovoga svijeta ne mogu uspoređivati s nebeskim dobrima.

■ *248. P. U čemu se sastoji sreća izabranika?*
O. Sreća izabranika sastoji se u tome, što oni vide, ljube i zauvijek posjeduju Boga, koji je izvor svakog dobra.

■ *249. P. U čemu se sastoji nesreća prokletnika?*
O. Nesreća prokletnika sastoji se u tome, što su oni zauvijek lišeni gledanja Boga i kažnjeni vječnim mukama u paklu.

■ *250. P. Jesu li rajska dobra i paklena zla ograničena samo na dušu?*

O. Rajska dobra i paklena zla odnose se sada samo na dušu, jer su sada samo duše u raju odnosno u paklu. Međutim poslije uskrsnuća tijela ljudi će biti sretni ili će biti na vječnim mukama u punini svoga bića, a to znači u duši i tijelu.

■ *251. P. Hoće li sreća raja i muke pakla biti jednaki za blažene u raju, odnosno za one što su osuđeni na paklene muke?*

O. Sreća raja za blažene, odnosno paklene muke za osuđene bit će u biti jednake i vječne. Međutim u mjeri i stupnju one će biti veće ili manje već prema zaslugama odnosno zločinima.

■ *252. P. Što znači riječ* ***amen*** *na svršetku Vjerovanja?*

O. Riječ **amen** na svršetku molitava znači: "tako neka bude", a na svršetku "Vjerovanja" znači: "tako je", što znači: vjerujem da je sve istina, što se nalazi u ovih dvanaest članaka i u tome sam sigurniji, nego da gledam svojim očima.

Drugi dio

O MOLITVI

* * *

I. poglavlje

O molitvi općenito

■ *253. P. O čemu se raspravlja u drugom dijelu kršćanskog nauka?*

O. U drugom dijelu kršćanskog nauka raspravlja se o molitvi općenito, i o Očenašu posebno.

■ *254. P. Što je to molitva?*

O. Molitva je uzdizanje pameti prema Bogu da bismo mu se klanjali, da bismo mu zahvaljivali i da bismo od njega izmolili ono što nam je potrebno.

■ *255. P. Kako se razlikuje molitva?*

O. Molitvu dijelimo na: mislenu i usmenu. Mislena molitva je ona koja se moli samo umom, dok je usmena molitva ona, u kojoj svoje riječi pratimo mislima i pobožnošću srca.

■ *256. P. Može li se molitva razlikovati i na koji drugi način?*

O. Molitva može k tome biti zasebna (privatna) i javna.

■ *257. P. Kakva je zasebna molitva?*

O. Zasebna je molitva ona koju pojedini ljudi napose obavljaju za sebe ili za druge.

■ *258. Kakva je javna molitva?*

O. Javna molitva je ona molitva koju sveti službenici obavljaju u ime Crkve i za spasenje vjernog naroda. Javnom molitvom može se

zvati i zajednička javna molitva vjernika, npr. molitva u procesijama, na hodočašćima i u svetom hramu.

■ *259. P. Imamo li pouzdanu nadu da ćemo molitvom dobiti pomoć i milost koje nam trebaju?*

O. Nada da ćemo od Boga dobiti milost, koja nam treba, temelji se na obećanjima svemogućeg Boga, koji je milosrdan i vjeran, kao i na zaslugama Isusa Krista.

■ *260. P. U čije ime trebamo moliti Boga da nam podari milosti koje su nam potrebne?*

O. Moramo moliti Boga da nam udijeli potrebne milosti u ime Isusa Krista, onako kako nas je on sam učio i kako to čini Crkva koja zaključuje sve svoje molitve ovim riječima: "po Gospodinu našem Isusu Kristu".

■ *261. P. Zašto moramo moliti Boga da nam udijeli milost u ime Isusa Krista?*

O. Moramo moliti Boga da nam udijeli milost u ime Isusa Krista, jer je on naš posrednik i samo se po njemu mi možemo približiti prijestolju Božjem.

■ *262. P. Ako molitva ima toliku snagu, zašto naše molitve često ostanu neuslišane?*

O. Mnogo puta naše molitve nisu uslišane bilo zato što molimo za nešto što ne koristi našem vječnom spasenju ili zato što ne molimo onako kako treba.

■ *263. P. Što mi trebamo u prvom redu moliti od Boga?*

O. Najprije moramo moliti Boga za širenje njegove slave, za naše vječno spasenje i za sredstva za postizanje spasenja.

■ *264. P. Je li dopušteno moliti Boga i za vremenita dobra?*

O. Jest, dopušteno je moliti Boga da nam udijeli i vremenita

dobra, ali uvijek uz uvjet da budu u skladu s njegovom presvetom voljom, te da ne budu zapreka našem vječnom spasenju.

■ *265. P. Ako Bog zna sve što nam je potrebno, zašto ga onda moramo moliti?*

O. Premda Bog zna sve što nam je potrebno on ipak želi da mu se molimo da bismo ga time priznali kao davatelja svih dobara, da bismo time potvrdili svoju poniznu podložnost i time zaslužili njegovu naklonost.

■ *266. P. Koja je prva i najbolja priprema da bi naše molitve bile uspješne?*

O. Prva i najbolja priprema koja će naše molitve učiniti uspješnima jest biti u stanju milosti, a ako nismo, onda treba nastojati to postignuti.

■ *267. P. Što je još potrebno da bi se molilo kako treba?*

O. Da bi se molilo kako treba, potrebna je prije svega sabranost, poniznost i pouzdanje, postojanost i predanost volji Božjoj.

■ *268. P. Što znači moliti sabrano?*

O. To znači biti svjestan da razgovaramo s Bogom i zbog toga moramo moliti s dužnim štovanjem i pobožnošću. Moramo što više izbjegavati rastresenost, t.j. svaku misao koja je nespojiva s molitvom.

■ *269. P. Smanjuje li rastresenost zaslugu molitve?*

O. Dakako, ako je uzrok rastesenosti duha u nama samima, ili ako je ne izbjegavamo pažljivo. Ako pak činimo sve što možemo, da budemo sabrani prema Bogu, onda rastresenost ne smanjuje zaslugu naše molitve, nego je čak i povećava.

■ *270. P. Što je potrebno da bismo sabrano molili?*

O. Prije molitve moramo se osloboditi svih uzroka rastresenosti duha, a za doba molitve moramo misliti da smo sada u nazočnosti Božjoj, te da nas Bog vidi i sluša.

■ *271. P. Što znači moliti ponizno?*

O. To znači iskreno priznati da smo nedostojni, nemoćni i bijedni te pratiti molitvu odgovarajućim položajem tijela.

■ *272. P. Što znači moliti s pouzdanjem?*

O.To znači da se moramo čvrsto nadati da će nas Bog uslišati, ako je to na slavu Božju i za naše stvarno dobro.

■ *273. P. Što znači moliti postojano?*

O. To znači da se ne smijemo umoriti u molitvi ni odustati ako nas Bog nije odmah uslišio, nego moramo i dalje moliti, dapače i s više žara.

■ *274. P. Što znači moliti predano?*

O. To znači da se moramo podvrgnuti Božjoj volji, jer Bog bolje od nas zna što je potrebno da zadobijemo vječno spasenje, pa i onda kad ne usliši našu molitvu.

■ *275. P. Usliši li Bog uvijek dobru molitvu?*

O. Da, Bog uvijek usliši molitvu, ako se moli kako treba, ali na najbolji način za naše vječno spasenje, što on bolje zna, a to nije uvijek prema našoj volji.

■ *276. P. Koje učinke molitva proizvodi u nama?*

O. U molitvi spoznajemo našu ovisnost o Bogu, vrhovnom gospodaru svega što je stvoreno. Molitva nas upućuje na nebeske stvari, potiče nas napredovati u krepostima, postiže nam Božje milosrđe, jača nas protiv napasti, tješi u nevoljama, pomaže u našim potrebama i zaslužuje nam milost konačne postojanosti.

■ *277. P. U kojim prilikama moramo osobito moliti?*

O. Osobito moramo moliti u opasnostima, u napastima i kad nam se približuje smrt. Osim toga moramo često moliti, a dobro je moliti se ujutro, navečer i na početku važnijih dnevnih poslova.

■ *278. P. Za koga moramo moliti?*

O. Moramo moliti za sve, a to je za same sebe, za svoje roditelje, pretpostavljene, dobrotvore, prijatelje i neprijatelje, za obraćenje

jadnih grešnika i onih koji se nalaze izvan prave Crkve, za svete duše u čistilištu.

II. poglavlje
O molitvi Gospodnjoj

§ 1. O Gospodnjoj molitvi općenito

■ *279. P. Koja je najbolja usmena molitva?*

O. Najbolja usmena molitva je ona koju nas je naučio sam Isus Krist, a to je **Očenaš**.

■ *280. P. Zašto je Očenaš najizvrsnija molitva?*

O. Očenaš je najizvrsnija molitva, jer ju je sastavio i naučio nas moliti Isus Krist. Ta molitva sadrži jasno i u malo riječi sve ono, čemu se možemo nadati od Boga. Ta molitva je pravilo i uzor svim ostalim molitvama.

■ *281. P. Je li Očenaš i najuspješnija molitva?*

O. Očenaš je najuspješnija molitva zbog toga, što je Bogu najmilija, jer se molimo istim riječima, koje nas je naučio njegov božanski Sin.

■ *282. P. Zašto se Očenaš zove Gospodnjom molitvom?*

O. Očenaš se zove Gospodnjom molitvom, što znači Isusovom molitvom, upravo zato što nas je tako naučio moliti sam Isus Krist svojim jezikom.

■ *283. P. Koliko se prošnja nalazi u Očenašu?*

O. Očenaš ima sedam prošnja koje počinju uvodom.

■ *284. P. Kažite Očenaš!*

O. Oče naš, koji jesi na nebesima,
1. Sveti se ime tvoje.
2. Dođi kraljevstvo tvoje.

3. Budi volja tvoja kako, na nebu tako i na zemlji.
4. Kruh naš svagdanji daj nam danas.
5. I otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim.
6. I ne uvedi nas u napast.
7. Nego izbavi nas od zla. Amen.

■ *285. P. Zašto na početku molitve Gospodnje zazivamo Boga tako da ga nazivamo svojim ocem?*

O. Na početku Gospodnje molitve nazivamo Boga svojim ocem da time pobudimo svoje povjerenje u njegovu beskonačnu dobrotu s obzirom da smo njegova djeca.

■ *286. P. Zašto možemo reći da smo djeca Božja?*

O. Mi smo djeca Božja: 1. Jer nas je Bog stvorio na svoju sliku i priliku, jer nas čuva i nama upravlja po svojoj providnosti, 2. jer nas je po posebnoj svojoj naklonosti posvojio krštenjem kao braću Isusa Krista i kao njegove subaštinike vječne slave.

■ *287. P. Zašto Boga nazivamo* ***našim*** *ocem, a ne* ***svojim****?*

O. Boga nazivamo **našim**, a ne **svojim** ocem, jer smo svi njegovi sinovi pa se stoga moramo svi osjećati braćom i moliti jedni za druge.

■ *288. P. Ako je Bog na svakom mjestu zašto onda kažemo: koji jesi na nebesima?*

O. Bog je na svakom mjestu, a mi kažemo "Oče naš koji jesi na nebesima" da bismo uzdignuli svoja srca prema nebu gdje se Bog u slavi očituje svojoj djeci.

§ 2. O prvoj prošnji

■ *289. P. Što tražimo u prvoj prošnji:* ***"sveti se ime tvoje"****?*

O. U prvoj prošnji **"sveti se ime tvoje"**, tražimo da svi ljudi na

svijetu Boga spoznaju, vole, štuju i služe, a osobito mi, koji ga zazivamo.

■ *290. P. Što razumijevamo ako tražimo da čitav svijet Boga upozna, ljubi i služi mu?*

O. Ovim kažemo da želimo da i nevjernici spoznaju pravoga Boga, da krivovjerci spoznaju svoje zablude, da se raskolnici vrate jedinstvu Crkve, da se grešnici pokaju, a pravednici ustraju u dobru.

■ *291. P. Zašto prije svega tražimo da Božje ime bude sveto?*

O. Prije svega tražimo da Božje ime bude sveto, jer nam Božja slava mora više biti na srcu, nego sva naša dobra i sve naše koristi.

■ *292. P. Na koji način možemo pribaviti Božju slavu?*

O. Slavu Božju možemo pribaviti molitvom, dobrim primjerom i time da prema Bogu usmjerimo sve misli, osjećaje i sva svoja djela.

§ 3. O drugoj prošnji

■ *293. P. Što razumijevamo pod "kraljevstvom Božjim"?*

O. Pod "kraljevstvom Božjim" razumijevamo trostruko duhovno kraljevstvo, a to znači kraljevstvo Božje u nama, ili kraljevstvo milosti, kraljevstvo Božje na zemlji, a to je sveta Crkva Katolička i kraljevstvo Božje na nebu, a to je raj.

■ *294. P. Što molimo riječima* ***dođi kraljevstvo Tvoje*** *u odnosu na milost?*

O. U odnosu na milost molimo da Bog vlada u nama svojom posvetnom milošću po kojoj on voli prebivati u nama kao kralj u svom kraljevstvu, da nas drži sjedinjene s njim krpostima vjere, ufanja i ljubavi po kojima on vlada našim umom, srcem i voljom.

■ *295. Što molimo riječima "**dođi kraljevstvo tvoje**" u odnosu na Crkvu?*

O. U odnosu na Crkvu molimo da se ona neprestano širi i grana po svem svijetu na spasenje ljudima.

■ *296. P. Što molimo riječima,"**dođi kraljevstvo tvoje**" u odnosu na slavu?*

O. U odnosu na slavu molimo dopuštenje da jednog dana budemo primljeni u sveti raj za koji nas je stvorio i u kojem ćemo biti potpuno sretni.

§ 4. O trećoj prošnji

■ *297. P. Što molimo u trećoj prošnji "**budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji**"?*

O. U trećoj prošnji, "**budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji**" molimo milost da u svemu činimo volju Božju tako što ćemo slijediti njegove svete zapovijedi isto onako spremno, kako njegove zapovijedi slijede sveci i anđeli na nebu. Nadalje molimo milost da bismo odgovorili na božansko nadahnuće, da živimo predani volji Božjoj, čak i onda kad nam on pošalje nevolje.

■ *298. P. Je li potrebno izvršavati Božju volju?*

O. Potrebno je vršiti Božju volju, jer je potrebno postignuti vječno spasenje. Isus Krist nam je, naime, kazao da će u nebo unići samo oni koji budu vršili volju Očevu.

■ *299. P. Na koji način možemo spoznati Božju volju?*

O. Božju volju možemo spoznati osobito preko Crkve i naših duhovnih poglavara, koje je postavio Bog da nas vode na putu spasenja. Možemo također upoznati ovu presvetu volju preko Božjih nadahnuća pa i samih okolnosti u koje nas je Gospodin postavio.

■ *300. P. Moramo li uvijek priznati Božju volju u povoljnim kao i u nepovoljnim prilikama života?*

O. U povoljnim i nepovoljnim prilikama uvijek moramo spoznati Božju volju koja sve određuje ili dopušta samo naše dobro.

§ 5. O četvrtoj prošnji

■ *301. P. Što molimo u četvrtoj prošnji "**kruh naš svagdašnji daj nam danas**"?*

O. O četvrtoj prošnji "**kruh naš svagdašnji**" molimo Boga, da nam dade ono, što nam je svaki dan potrebno za tijelo i dušu.

■ *302. P. Što molimo Bogu za dušu?*

O. Za svoju dušu molimo Boga, da nam održi duhovni život, t.j. molimo Boga da nam dade svoju milost, koja nam je trajno potrebna.

■ *303. P. Kako se hrani život naše duše?*

O. Život se duše hrani božanskom riječju i Presvetim oltarskim Sakramentom.

■ *304. P. Što molimo Boga za svoje tijelo?*

O. Za svoje tijelo molimo ono što je potrebno za vremeniti život.

■ *305. P. Zašto kažemo "**kruh naš svagdašnji daj nam danas**", a ne kruh svagdašnji daj nam danas?*

O. Kažemo "**kruh naš svagdašnji**", a ne: "kruh svagdašnji", da bismo isključili svaku želju za tuđim stvarima. Zbog toga molimo Boga da nam pomogne u pravednoj i poštenoj zaradi, da bismo sebi osigurali hranu radom, a ne krađom i prijevarama.

■ *306. P. Zašto kažemo daj nam ga a ne daj mi?*

O. Kažemo daj nam ga, a ne daj mi da se prisjetimo kako s obzirom da nam svaka stvar dolazi od Boga, tako Bog, ako nam daje u izobilju, to čini da bismo ono što nam pretekne dali siromasima.

■ *307. P. Zašto dodajemo svagdašnji?*

O. Dodajemo **svagdašnji**, jer moramo željeti ono što nam je potrebno za život, a ne obilje hrane i zemaljskih dobara.

■ *308. P. Što znači još i riječ **danas** u četvrtoj prošnji?*

O. Riječ danas znači da ne trebamo biti previše zahtjevni prema budućnosti, nego tražiti ono što nam je potrebno u sadašnjosti.

§ 6. O petoj prošnji

■ *309. P. Što molimo petom prošnjom "**otpusti nama duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim**"?*

O. Petom prošnjom "**i otpusti nama duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim**" molimo Boga da nam oprosti naše grijehe onako kako mi opraštamo onima koji nas uvrijede.

■ *310. Zašto se naši grijesi zovu dugovi?*

O. Naši grijesi zovu se dugovi, jer mi za njih moramo zadovoljiti božanskoj pravdi u ovom ili onom životu.

■ *311. P. Mogu li se oni koji ne praštaju bližnjemu nadati da im Bog oprosti?*

O. Oni, koji ne opraštaju bližnjemu, ne mogu se nadati ni da Bog njima oprosti, to više što oni sami sebe osuđuju time, što govore Bogu da im oprosti onako, kako sami opraštaju bližnjemu.

§ 7. O šestoj prošnji

■ *312. P. Što molimo u šestoj prošnji "**i ne uvedi nas u napast**"?*

O. U šestoj prošnji "**i ne uvedi nas u napast**" molimo Boga da nas oslobodi napasti, tako da ne dopusti da budemo napastovani, ili da nam dade milost da ne budemo pobijeđeni u napasti.

■ *313. P. Što su to napasti?*

O. Napasti su pobude na grijeh koje potječu od đavla, od zlih ljudi ili pak od naših strasti.

■ *314. P. Je li grijeh biti u napasti?*

O. Nije grijeh biti u napasti, ali je grijeh pristati uz te napasti ili se svjesno izložiti opasnosti da na njih pristanemo.

■ *315. P. Zašto Bog dopušta da budemo napastovani?*

O. Bog dopušta da budemo napastovani da bi iskušao našu vjernost, da bi pojačao naše kreposti i da bi porasle naše zasluge.

■ *316. P. Što moramo učiniti da bismo izbjegli napasti?*

O. Da bismo izbjegli napasti moramo izbjegavati opasne prilike, moramo čuvati svoje osjećaje, često primati svete sakramente i moliti se.

§ 8. O sedmoj prošnji

■ *317. P. Što molimo u sedmoj prošnji "**nego izbavi nas od zla**"?*

O. U sedmoj prošnji "**nego izbavi nas od zla**" molimo Boga da nas izbavi od prošlih, sadašnjih i budućih zala, a osobito od najvećeg zla, a to je grijeh, te od vječnog prokletstva, koje je njegova kazna.

■ *318. P. Zašto kažemo **izbavi nas od zla**, a ne od **zala**?*

O. Kažemo **izbavi nas od zla**, a ne od **zala** jer ne možemo očekivati da budemo oslobođeni od svih zala ovoga života, nego samo od onih koja ne donose korist našoj duši pa zbog toga molimo da bismo bili oslobođeni od zla kao takvog, a to znači od svega onoga, što Bog vidi da je za nas zlo.

■ *319. P. Je li dopušteno moliti izbavljenje od nekog posebnog zla, kao što su npr. neke bolesti?*

O. Da, dopušteno je moliti oslobođenje od nekog posebnog zla, ali uvijek tako da se predamo Božjoj volji, a Bog nam može poslati i neku nevolju, koja će nam biti duhovno korisna.

■ *320. P. Što nam koriste nevolje, koje nam Bog šalje?*

O. Te nevolje nam koriste zato, da činimo pokoru zbog naših grijeha, da se vježbamo u krepostima, a prije svega da nasljedujemo Isusa Krista, koji je naša glava. Pravedno je da ga nasljedujemo u trpljenju, ako želimo imati dio u njegovoj slavi.

■ *321. P. Što znači **Amen** na kraju Očenaša?*

O. **Amen**, znači - tako neka bude, to želim, tako molim Gospodina i tako se nadam.

■ *322. P. Je li dovoljno moliti na bilo koji način Očenaš da bismo dobili milost koju tražimo?*

O. Da bismo dobili željenu milost valja moliti Očenaš bez žurbe, pažljivo i pratiti ga srcem.

■ *323. P. Kad moramo moliti Očenaš?*

O. Očenaš moramo moliti svaki dan, jer nam je Božja pomoć svaki dan potrebna.

III. poglavlje

O "Zdravo Marijo"

■ *324. P. Koju molitvu obično molimo poslije Očenaša?*

O. Poslije Očanaša obično molimo anđeoski pozdrav **Zdravo Marijo** kojim se obraćamo presvetoj Djevici.

■ *325. P. Zašto se "**Zdravo Marijo**" zove anđeoski pozdrav?*

VELIKI KATEKIZAM

O. "**Zdravo Marijo**" zove se anđeoski pozdrav jer počinje pozdravom arkanđela Gabrijela Djevici Mariji.

■ *326. P. Od koga potječu riječi "**Zdravo Marijo**"?*

O. Riječi "**Zdravo Marijo**" potječu dijelom od arkanđela Gabrijela, dijelom od svete Elizabete, a dijelom od Crkve.

■ *327. P. Koje su riječi arkanđela Gabrijela?*

O. Riječi arkanđela Gabrijela su: " **Raduj se, Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovljena ti među ženama**".

■ *328. P. Kada je arkanđeo Gabrijel kazao Mariji te riječi?*

O. Arkanđeo je kazao Mariji te riječi onda kad joj je došao navijestiti otajstvo utjelovljenja, koje se po njoj trebalo ostvariti.

■ *329. P. Što mi želimo učiniti pozdravljajući presvetu Djevicu istim riječima kao i arkanđeo?*

O: Pozdravljajući presvetu Djevicu istim riječima kao i arkanđeo mi se radujemo zajedno s njom, sjećamo se posebnih povlastica i darova, koje joj je Bog podijelio cijeneći je više od svih ostalih stvorova.

■ *330. P. Koje su riječi svete Elizabete?*

O. Riječi svete Elizabete su: "**Blagoslovljena ti među ženama, blagoslovljen plod utrobe tvoje.**"

■ *331. P. Kada je sveta Elizabeta kazala ove riječi?*

O. Sveta je Elizabeta kazala ove riječi po Božjem nadahnuću, tri mjeseca prije negoli je rodila svetog Ivana Krstitelja, kad ju je posjetila presveta Djevica koja je tada nosila Božjega Sina.

■ *332. P. Što činimo kad kažemo ove riječi?*

O. Kad izgovaramo ove riječi svete Elizabete mi se radujemo s presvetom Marijom zbog njezina uzvišenog dostojanstva Majke Božje i blagoslivljamo Boga i zahvaljujemo mu što nam je dao Isusa preko Marije.

■ *333. P. Čije su ostale riječi **Zdravo Marije**?*

O. Sve ostale riječi **Zdravo Marije** dodala je sv. Crkva.

■ *334. P. Što molimo posljednjim riječima **Zdravo** Marije?*

O. Posljednjim riječima **Zdravo Marije** molimo zaštitu presvete Djevice u ovom životu, a osobito u času naše smrti, jer će nam ona tada najviše trebati.

■ *335. P. Zašto poslije Očenaša obično molimo Zdravo Marijo, a ne bilo koju drugu molitvu?*

O. Zato što je presveta Djevica najmoćnija odvjetnica u Isusa Krista i zato nakon molitve, koju nas je naučio Krist, molimo presvetu Djevicu da nam dade milosti koje smo molili.

■ *336. P. Zašto je presveta Djevica tako utjecajna?*

O. Presveta Djevica je tako moćna jer je Majka Božja pa nije moguće da je on ne usliša.

■ *337. P. Što nas uče sveci o pobožnosti prema Mariji?*

O. O pobožnosti prema Mariji sveci nas uče da su pravi pobožni ljudi oni, koje ona voli i štiti ljubavlju nježne majke. Tako smo uvjereni da ćemo preko nje naći Isusa i zadobiti raj.

■ *338. P. Kakvu Marijinu pobožnost Crkva osobito preporuča?*

O. Crkva osobito preporuča kao Marijinu pobožnost moljenje svete krunice.

IV. poglavlje

O zazivanju svetaca

■ *339. P. Je li dobro i korisno moliti zagovor svetaca?*

O. Vrlo je korisno moliti se svecima i to treba činiti svaki kršćanin. Moramo moliti osobito naše anđele čuvare, svetog Josipa zaštitnika sv. Crkve, svete apostole, naše svete imenjake i svete zaštitnike naše biskupije i župe.

■ *340. P. Koja je razlika između molitve Bogu i svecima?*

O. Razlika između molitava koje upućujemo Bogu i svecima je u tome što Boga molimo, da nam kao izvor milosti dade dobra i oslobodi nas od zala, dok svece molimo, da bi oni kao odvjetnici pred Bogom posredovali za nas.

■ *341. P. Kada kažemo da svecima dugujemo koju milost, što time hoćemo reći?*

O. Kad kažemo da svecima dugujemo koju milost mislimo da je taj svetac od Boga postignuo za nas tu milost.

Treći dio

O BOŽJIM I CRKVENIM ZAPOVIJEDIMA

* * *

I. poglavlje

Općenito o Božjim zapovijedima

■ *342. P. O čemu se radi u trećem dijelu kršćanskog nauka?*

O. U trećem dijelu kršćanskog nauka radi se o Božjim i crkvenim zapovijedima.

■ *343. P. Koliko ima zapovijedi Božjeg zakona?*

O. Ima deset zapovijedi Božjeg zakona:

1. Ja sam Gospodin Bog tvoj; nemaj drugih bogova uz mene.
2. Ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud.
3. Spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji.
4. Poštuj oca i majku, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji.
5. Ne ubij.
6. Ne sagriješi bludno.
7. Ne ukradi.
8. Ne reci lažna svjedočanstva.
9. Ne poželi tuđeg ženidbenog druga.
10. Ne poželi nikakve tuđe stvari.

■ *344. P. Zašto se Božje zapovijedi tako zovu?*

O. Božje zapovijedi zovu se tako, jer ih je sam Bog utisnuo u dušu svakoga čovjeka, on ih je proglasio na brdu Sinaju, a ovaj drevni zakon urezan je u dvije kamene ploče. Isus Krist ih je potvrdio u Novom zavjetu.

■ *345. P. Koje su zapovijedi bile napisane na ploči?*

O: Zapovijedi na prvoj ploči su prve tri, koje se izravno odnose na Boga i na naše dužnosti prema njemu.

■ *346. P. Koje su zapovijedi na drugoj ploči?*

O. Zapovijedi na drugoj ploči su sedam ostalih zapovijedi koje se odnose na bližnjega i na naše dužnosti prema njemu.

■ *347. P. Moramo li poštovati zapovijedi?*

O. Da, moramo poštovati zapovijedi, jer svi moramo živjeti po Božjoj volji, koji nas je stvorio, i dovoljno je prekršiti teškim grijehom samo jednu zapovijed da zaslužimo pakao.

■ *348. P. Možemo li poštovati zapovijedi?*

O. Možemo bez dvojbe poštovati Božje zapovijedi, jer nam Bog ne zapovijeda ništa nemoguće, a svima onima koji ga dostojno mole daje milosti da ih mogu izvršavati.

■ *349. P. Našto valja općenito paziti u svakoj zapovijedi?*

O. U svakoj zapovijedi valja paziti na njezin pozitivni i negativni dio, t.j. na ono što se zapovijeda i ono što se zabranjuje.

II. poglavlje

O zapovijedima koje se odnose na Boga

§ 1. O prvoj zapovijedi

■ *350. P. Zašto se kaže na početku: "**Ja sam Gospodin Bog tvoj**"?*

O: Na početku zapovijedi kaže se **Ja sam Gospodin Bog tvoj** zato da bismo znali da Bog kao naš Stvoritelj i Gospodin može zapovijedati ono što želi, a mi da ga moramo slušati.

■ *351. P. Što nam Bog zapovijeda riječima prve zapovijedi - "**Nemaj drugih bogova uz mene**"?*

O. Riječima prve zapovijedi **nemaj drugih bogova uz mene** Bog nam zapovijeda da samo njega priznajemo, štujemo i ljubimo i samo njemu služimo kao našem vrhovnom Gospodinu.

■ *352. P. Kako se izvršuje prva zapovijed?*

O. Prva zapovijed se vrši unutrašnjim i vanjskim štovanjem.

■ *353. P. Što je to unutrašnje štovanje?*

O. Unutrašnje štovanje je počast koja se iskazuje Bogu sposobnostima duha, t.j. uma i volje.

■ *354. P. Što je vanjsko štovanje?*

O. Vanjsko štovanje je počast Bogu koju mu iskazujemo vanjskim činima i preko opipljivih predmeta.

■ *355. P. Zar nije dovoljno klanjati se Bogu samo srcem iznutra?*

O. Ne, nije dovoljno klanjati se Bogu samo srcem iznutra, nego mu se treba klanjati na vanjski način, duhom i tijelom zajedno, jer je on Stvoritelj i Gospodar jednoga i drugoga.

■ *356. P. Može li biti vanjsko štovanje bez unutrašnjeg?*

O. Ne, nema vanjskoga štovanja bez unutrašnjeg, jer ako je ono razdijeljeno jedno od drugoga ostaje mrtvo i bez života, bez zasluge i bez učinka kao tijelo bez duše.

■ *357. P. Što nam zabranjuje prva zapovijed?*

O. Prva zapovijed nam zabranjuje idolopoklonstvo, praznovjerje, svetogrđe, krivovjerje i svaki drugi grijeh protiv vjere.

■ *358. P. Što je idolopoklonstvo?*

O. Idolopoklonstvo se zove štovanje bilo kojega stvorenja npr. kipa, slike ili čovjeka, onako kako se jedino Bog smije štovati.

■ *359. P. Kako je ta zabrana izražena u Svetomu pismu?*

O. U Svetome pismu ta zabrana je izražena riječima: **Nemoj praviti kipa ni bilo kakva lika onoga što je gore na nebu i dolje na zemlji. I ne štuj i na klanjaj se tim stvarima.**

■ *360. P. Zabranjuju li te riječi svaku vrst slike?*

O. Sigurno ne, nego samo slike i kipove lažnih bogova napravljene radi štovanja kako su to radili idolopoklonici. To je toliko istinito da je sam Bog zapovjedio Mojsiju da napravi neke kipove kao dva kipa kerubina na luku i brončanu zmiju u pustinji.

■ *361. P. Što je praznovjerje?*

O. Praznovjerje se zove svako štovanje protivno nauku i običajima Crkve, a isto tako pripisivanje nekog čina ili neke nadnaravne snage nekoj stvari koja te snage nema.

■ *362. P. Što je to svetogrđe?*

O. Svetogrđe je oskvrnuće mjesta, osobe ili stvari posvećene Bogu i namijenjene za njegovo štovanje.

■ *363. P. Što je to krivovjerje?*

O. Krivovjerje je zabluda krivnjom razuma kojom se uporno poriče vjerska istina.

■ *364. P. Koje druge stvari zabranjuje prva zapovijed?*

O. Prva zapovijed nam zabranjuje također bilo kakav odnos s đavlom i pristupanje protukršćanskim sljedbama.

■ *365. P. Bi li onaj koji bi pristupio đavlu, ili bi ga zazvao, počinio težak grijeh?*

O. Onaj koji bi pristupio đavlu ili bi ga zazvao počinio bi teški grijeh, jer je đavao najopakiji neprijatelj Boga i čovjeka.

■ *366. P. Je li dopušteno ispitivati na stolovima, za koje se kaže da govore ili pišu, ili na bilo koji način pitati duše pokojnika preko spiritizma?*

O. Nikakve radnje spiritizma nisu dopuštene, jer su praznovjerne i podložne đavolskom utjecaju, pa ih Crkva s pravom zabranjuje.

■ *367. P. Zabranjuje li možda prva zapovijed štovati i zazivati anđele i svece?*

O. Ne, nije zabranjeno štovati i zazivati anđele i svece. Dapače, Crkva nam to preporuča kao dobro i korisno djelo, jer su oni Božji prijatelji i naši posrednici pred Bogom.

■ *368. P. Ako je Isus Krist naš jedini posrednik pred Bogom, zašto se onda utječemo posredništvu svete Marije i svetaca?*

O. Isus Krist je naš posrednik pred Bogom, s obzirom na to da je on pravi Bog i pravi čovjek, samo on nas je snagom vlastitih zasluga izmirio s Bogom i stekao sve milosti. Djevica i sveci nas po Isusovim zaslugama i po ljubavi koja ih sjedinjuje s Bogom i s nama, pomažu svojim posredovanjem da postignemo milosti koje tražimo. A to je jedno od velikih dobara općinstva svetih.

■ *369. P. Možemo li štovati i svete slike Isusa Krista i svetaca?*

O. Da, budući da se štovanje svetih slika Isusa Krista i svetaca odnosi na njih same.

■ *370. P. Smiju li se štovati relikvije svetaca?*

O. I relikvije svetaca treba štovati, jer su njihova tijela živi udovi Isusa Krista i hramovi Duha Svetoga. Oni će uskrsnuti u slavi vječnoj.

■ *371. P. Koja je razlika između štovanja Boga i štovanja svetaca?*

O. Između štovanja Boga i štovanja svetaca razlika je u tome što se Bogu klanjamo zbog njegove beskonačne savršenosti, a svecima se ne klanjamo nego ih štujemo i častimo kao Božje prijatelje i naše posrednike pred Bogom. Pobožnost koja se iskazuje Bogu zove se **latria**, to jest klanjanje dok se štovanje svetaca naziva **dulia**, a to je štovanje Božjih slugu. Posebno štovanje koje iskazujemo presvetoj Mariji zove se **hiperdulia**, a to znači osobito štovanje koje se dolikuje Majci Božjoj.

§ 2. O drugoj zapovijedi

■ *372. P. Što nam zabranjuje druga zapovijed - "**Ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud**"?*

O. Druga zapovijed: **ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud**, zabranjuje nam - 1. Spominjati ime Božje bez poštovanja, 2. Psovati Boga, blaženu Djevicu i svece, 3. Kleti se krivo, nepotrebno ili bilo na koji način nedopušteno.

■ *373. P. Što to znači spomenuti ime Božje bez poštovanja?*

O. Spomenuti ime Božje bez poštovanja znači izustiti ovo sveto ime i sve što se odnosi na poseban način na samog Boga, kao ime Isusovo, Marijino, svetaca, u bijesu, u šali ili na drugi način bez poštovanja.

■ *374. P. Što je to psovka?*

O. Psovka je strašni grijeh koji se sastoji u riječima i djelima kojim se Bog, Djevica i sveci ili svete stvari preziru ili proklinju.

■ *375. P. Ima li razlike između psovke i kletve?*

O. Ima razlike jer se psovkom Bog, Gospa i sveci proklinju i želi im se zlo, dok se kletvom proklinje ili želi zlo sebi ili bližnjemu.

■ *376. P. Što je to zakletva?*

O. Zakletvom zazivamo Boga za svjedoka istine onoga, što kažemo ili obećamo.

■ *377. P. Je li uvijek zabranjeno zaklinjati se?*

O. Nije uvijek zabranjeno zaklinjati se, dapače, dopušteno je i časno zaklinjati se onda kad smo u nevolji, ali to mora biti zakletva po istini, sudu i pravednosti.

■ *378. P. Kada se čovjek krivo kune?*

O. Kada se zakletvom tvrdi nešto što se zna i vjeruje da je laž, ili kada se zakletvom obećava učiniti nešto, što ne namjeravamo učiniti.

■ *379. P. Kada se nepromišljeno zaklinjemo?*

O. Onda kad se zaklinjemo nerazborito, bez zrela razmišljanja ili u nevažnim stvarima.

■ *380. P. Kada se nepravedno kunemo?*

O. Onda kada se kunemo da ćemo učiniti nešto što nije pravedno ili dopušteno, kao npr. da ćemo se osvetiti, ukrasti ili učiniti nešto slično.

■ *381. P. Moramo li održati zakletvu da ćemo učiniti što nepravedno i nedopušteno?*

O. Ne samo da ne moramo, nego bismo teško sagriješili ako bismo to uradili, jer je to zabranjeno Božjim i crkvenim zakonom.

■ *382. P. Kakav grijeh čine oni koji se krivo kunu?*

O. Tko se krivo zakune čini smrtni grijeh jer teško vrijeđa Boga, koji je beskonačna istina zato, što ga zaziva za svjedoka krive zakletve.

■ *383. Što nam nalaže druga zapovijed?*

O. Druga zapovijed nalaže častiti sveto Božje ime i osim zakletvi ispunjavati i zavjete.

■ *384. P. Što je to zavjet?*

O. Zavjet je obećanje Bogu da ćemo učiniti kakvo dobro djelo koje nam je moguće i koje je bolje od onoga što mu je suprotno, na što se obvezujemo kao da nam je zapovjeđeno.

■ *385. P. Ako bi ispunjenje zavjeta bilo vrlo teško, u svemu ili dijelom, što bi onda trebalo učiniti?*

O. Prema vrsti zavjeta može se zamoliti biskupa ili Papu da zamijeni nemogući zavjet s mogućim ili da nas od njega oslobodi.

■ *386. P. Je li grijeh prekršiti zavjet?*

O: Prekršiti zavjet je grijeh i zbog toga se ne smijemo nikada zavjetovati bez zrela razmišljanja i, u pravilu, bez savjeta svoga ispovjednika ili koje druge razborite osobe, da se ne bismo izložili opasnosti da griješimo.

■ *387. Možemo li se zavjetovati Gospi ili svecima?*

O. Zavjetujemo se samo Bogu, ali se može obećati Bogu da ćemo nešto učiniti u čast Gospi ili svecima.

§ 3. O trećoj zapovijedi

■ *388. P. Što nam zapovijeda treća zapovijed: "**spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji**"?*

O. Treća zapovijed - **spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji** - nalaže nam častiti Boga bogoslužnim djelima na dane Gospodnje.

■ *389. P. Koji su dani Gospodnji?*

O. U Starom su zavjetu Gospodnji dani bile sve subote i drugi blagdani koje je slavio židovski narod. U Novom zavjetu to su nedjelje i druge svetkovine koje je Crkva ustanovila.

■ *390. P. Zašto Novi zavjet posvećuje nedjelju mjesto subote?*

O. Nedjelja, što znači dan Gospodnji, u Novom je zavjetu zamjena za subotu, jer je toga dana Isus uskrsnuo.

■ *391. Koje nam je bogoslužno djelo naređeno za dan Gospodnji?*

O. Naređeno nam je pobožno sudjelovanje u svetoj misnoj žrtvi.

■ *392. P. Kakvim drugim djelima dobar kršćanin posvećuje blagdane?*

O. Dobar kršćanin posvećuje blagdane: 1. sudjelovanjem u kršćanskom nauku, propovijedi i službi Božjoj, 2. čestim primanjem uz dužne preduvjete sakramenata pokore i euharistije, 3. obavljanjem molitve i djelima kršćanskog milosrđa prema bližnjemu.

■ *393. P. Što nam zabranjuje treća zapovijed?*

O. Treća zapovijed nam zabranjuje "ropske" poslove i sva djela koja nam priječe štovati Boga.

■ *394. P. Koji su nam "ropski" poslovi zabranjeni na dan Gospodnji?*

O. Na dan Gospodnji zabranjeno nam je raditi ručne poslove, dakle, one materijalne poslove u kojima radi više tijelo nego duša, a to su poslovi koje obično rade sluge, radnici i obrtnici.

■ *395. P. Kakav grijeh činimo, ako radimo na dan Gospodnji?*

O. Ako radimo na dan Gospodnji, činimo smrtni grijeh, ali, ako rad samo kratko traje, nema teške krivnje.

■ *396. P. Ima li koji teški rad koji je dopušten na dan Gospodnji?*

O. Na dan Gospodnji je dopušteno raditi samo ono što je potrebno za život ili za bogoslužje, a za ono, što se radi zbog vrlo ozbiljna razloga, treba pitati, ako je moguće, dopuštenje od svoga župnika.

■ *397. P. Zašto su na dan Gospodnji zabranjeni teški poslovi?*

O. Na dan Gospodnji zabranjeni su teški poslovi da bi se više i bolje posvetili službi Božjoj i spasenju svoje duše, a k tome da se odmorimo od truda. Zbog toga (međutim) nije zabranjena poštena zabava.

■ *398. P. Što još moramo osobito izbjegavati na dan Gospodnji?*

O. Na dan Gospodnji moramo se prije svega čuvati grijeha i svega što nas može na grijeh navesti, kao što su zabave i nedolični sastanci.

III. poglavlje

O zapovijedima koje se odnose na bližnjega

§ 1. O četvrtoj zapovijedi

■ *399. P. Što nam nalaže četvrta zapovijed: "**poštuj oca i majku, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji**"?*

O. Četvrta zapovijed "**poštuj oca i majku, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji**" zapovijeda nam poštovati oca i majku, biti im poslušni u svemu što nije grijeh, i također pomagati im u njihovim duhovnim i vremenitim potrebama.

■ *400. P. Što nam zabranjuje četvrta zapovijed?*

O. Četvrta zapovijed nam zabranjuje vrijeđati roditelje riječima, djelima ili na bilo koji drugi način.

■ *401. P. Koje druge osobe obuhvaća ova zapovijed pod imenom oca i majke?*

O. Ova zapovijed pod imenom oca i majke obuhvaća još sve poglavare, bilo crkvene bilo svjetovne, koje moramo slušati i štovati.

■ *402. P. Odakle roditeljima vlast zapovijedati djeci, a djeci dužnost biti im poslušni?*

O. Vlast roditelja zapovijedati djeci i dužnost djece pokoravati im se dolazi od Boga koji je ustanovio i uredio obitelj, da bi čovjek u njoj našao prva sredstva potrebna za svoje tjelesno i duhovno usavršavanje.

■ *403. P. Imaju li roditelji dužnosti prema svojoj djeci?*

O: Roditelji moraju svoju djecu voljeti, hraniti i uzdržavati, moraju se brinuti za njihov vjerski i građanski odgoj, moraju im dati dobar primjer, udaljavati ih od prilika za grijeh, popravljati njihove manjke, pomagati ih i prihvatiti zvanje, na koje ih Bog zove.

■ *404. P. Je li nam Bog dao primjer savršene obitelji?*

O. Bog nam je dao primjer savršene obitelji u svetoj Obitelji u kojoj je Isus živio u podložnosti prema presvetoj Mariji i svetom Josipu sve do svoje tridesete godine, dakle, sve do doba kad je počeo obavljati poslove koje mu je povjerio vječni Otac t.j. propovijedati Evanđelje.

■ *405. P. Ako bi obitelji živjele same i odvojene jedna od druge, bi li mogle zadovoljiti sve svoje materijalne i moralne potrebe?*

O. Ako bi obitelji živjele same i odvojene jedna od druge, one ne bi mogle zadovoljiti svoje potrebe, pa je potrebno da budu udružene u građanskom društvu da bi se uzajamno pomagale zbog usavršavanja i zajedničke sreće.

■ *406. P. Što je to građansko društvo?*

O. Građansko društvo je zajednica mnogih obitelji, koje zavise od vlasti jednog poglavara, a međusobno se pomažu da bi došle do uzajamne usavršenosti i vremenite sreće.

■ *407. P. Odakle građanskom društvu vlast koja njime upravlja?*

O. Vlast koja upravlja građanskim društvom dolazi od Boga koji želi da svaka vlast bude usmjerena prema zajedničkom dobru.

■ *408. P. Jesmo li dužni poštovati i biti poslušni vlasti koja upravlja građanskim društvom?*

O. Svi koji pripadaju građanskom društvu dužni su poštovati vlast i pokoravati joj se, jer ona dolazi od Boga, a to traži i zajedničko dobro.

■ *409. P. Treba li poštovati sve zakone koje je donijela građanska vlast?*

O. Valja poštovati sve zakone koje je donijela građanska vlast, samo ako nisu suprotni Božjem zakonu, prema zapovijedi i primjeru našeg Gospodina Isusa Krista.

■ *410. P. Osim poštovanja i posluha zakonima, koje je donijela vlast, imaju li sudionici u građanskom društvu i drugih dužnosti?*

O. Članovi građanskog društva, osim što moraju poštovati zakone i pokoravati im se, moraju živjeti složno i truditi se svatko svojim

sredstvima i snagama da bi društvo bilo puno vrlina, mirno, sređeno i uspješno na zajedničku korist.

§ 2. O petoj zapovijedi

■ *411. P. Što nam zapovijeda peta zapovijed - "**ne ubij**"?*

O. Peta zapovijed - "**ne ubij**" zabranjuje ubiti, tući, raniti ili učiniti bilo kakvu drugu štetu tijelu bližnjega, sami ili preko drugih. Isto tako zabranjuje vrijeđati bližnjega pogrdnim riječima i željeti mu zlo. Tom zapovijedi Bog nam zabranjuje i sami sebe ubiti, t.j. učiniti samoubojstvo.

■ *412. P. Zašto je teški grijeh ubiti bližnjega?*

O. Zato što ubojica drzovito prisvaja pravo na čovječji život, koje samo Bog ima, zato što ruši sigurnost ljudskog društva; što oduzima bližnjemu život, koje je najveće prirodno dobro na zemlji.

■ *413. P. Ima li slučajeva u kojima je dopušteno, ubiti bližnjega?*

O. Dopušteno je ubiti bližnjega, kad se bori u pravednom ratu, kad se po naredbi najviše vlasti izvršava smrtna osuda zbog nekog zločina i, napokon, kad se radi o nužnoj i zakonitoj samoobrani života protiv nepravedna napadača.

■ *414. P. Zabranjuje li Bog u petoj zapovijedi štetiti i duhovnom životu bližnjega?*

O. Svakako, Bog u petoj zapovijedi zabranjuje štetiti duhovnom životu bližnjega raznim sablaznima.

■ *415. P. Što je to sablazan?*

O. Sablazan je sve ono što se kaže, čini ili propušta tako da drugima bude prigoda za grijeh.

■ *416. P. Je li sablazan težak grijeh?*

O. Sablazan je težak grijeh, jer teži rušiti najveće Božje djelo - otkupljenje i to, upropašćivanjem duša; bližnjemu ubija dušu jer mu oduzima život milosti koji je dragocjeniji od tjelesnog života;

uzrok je velikom mnoštvu grijeha. Zbog toga Bog sablažnjivcima prijeti vrlo strogim kaznama.

■ *417. P. Zašto u petoj zapovijedi Bog zabranjuje oduzimanje života samom sebi, dakle samoubojstvo?*

O. Bog u petoj zapovijedi zabranjuje samoubojstvo zato, što čovjek nije gospodar svog života, kao što nije gospodar života drugih ljudi. Crkva stoga kažnjava samoubojice time, što im uskraćuje crkveni sprovod.

■ *418. P. Zabranjuje li peta zapovijed i dvoboj?*

O. Da, petom je zapovijedi zabranjen i dvoboj, jer dvoboj sadrži zloću ubojstva i samoubojstva. Zbog toga je izopćen iz Crkve tko god u dvoboju hotimično sudjeluje, pa čak ako sudjeluje i kao obični gledatelj.

■ *419. P. Je li dvoboj zabranjen i onda kad je isključena smrtna opasnost?*

O. I ta je vrsta dvoboja zabranjena, jer ne samo što ne smijemo ubiti, nego ne smijemo namjerno ni raniti drugoga.

■ *420. P. Može li obrana časti opravdati dvoboj?*

O. Ne može, jer nije istina da dvoboj liječi uvredu. Osim toga nepravednim se činom ne može obraniti čast, a dvoboj je nerazumni i divljački čin.

■ *421. P. Što nam naređuje peta zapovijed?*

O. Peta zapovijed nam naređuje opraštati svojim neprijateljima i ljubiti sve ljude.

■ *422. P. Što mora učiniti onaj, tko je bližnjemu oštetio život tijela ili duše?*

O. Ako je tko nanio drugome štetu, nije se dovoljno samo ispovjediti, nego mora popraviti zlo koje je učinio tako da bližnjemu nadoknadi učinjenu štetu, opozove zablude koje je naučavao i dade dobar primjer.

§ 3. O šestoj i devetoj zapovijedi

■ *423. P. Što nam zabranjuje šesta zapovijed: "**ne sagriješi bludno**"?*

O. Šesta zapovijed "**ne sagriješi bludno**" zabranjuje svaki čin, pogled ili razgovor koji se protivi čistoći, te ženidbenu nevjernost.

■ *424. P. Što nam zabranjuje deveta zapovijed?*

O. Deveta zapovijed izričito zabranjuje svaku želju, koja je suprotna vjernosti, koju su supružnici jedan drugome prisegnuli pri sklapanju ženidbe. Zabranjuje također svaku grešnu misao ili želju prema činu koji zabranjuje šesta zapovijed.

■ *425. P. Je li nečistoća veliki grijeh?*

O. To je preteški grijeh i vrlo odvratan pred Bogom i ljudima, zato što snizuje čovjeka na razinu životinje, vuče ga u mnoge druge grijehe i poroke, te izaziva najstrašnije kazne na ovom i na drugom svijetu.

■ *426. P. Jesu li grijesi sve misli, što nam padnu na pamet protiv čistoće?*

O. Misli što nam padnu na pamet protiv čistoće, same po sebi još nisu grijeh, nego su više napasti i pobude na grijeh.

■ *427. P. Kada su nečiste misli grijeh?*

O. Nečiste su misli grijeh, ako i nisu ostvarive, onda kad im dademo grešni povod, kad na njih pristanemo ili se izložimo bližoj opasnosti da na njih pristanemo.

■ *428. P. Što nam zapovijedaju šesta i deveta zapovijed?*

O. Šesta zapovijed nam zapovijeda da budemo čisti i čedni u našim djelima, pogledima, ponašanju i riječima. Deveta zapovijed nam nalaže da budemo čisti i čedni u nutrini duše i srca.

■ *429. P. Što moramo činiti da bismo poštovali šestu i devetu zapovijed?*

O. Da bismo dobro poštovali šestu i devetu zapovijed, moramo često moliti Boga svim srcem, biti pobožni Djevici Mariji, majci svake čistoće, znati da nas Bog vidi, misliti na smrt, na Božju kaznu, na Isusovu muku, čuvati svoje osjećaje, vježbati se u kršćanskom odricanju i primati dostojno sakramente.

■ *430. P. Što moramo izbjegavati da bismo ostali čisti?*

O. Da bismo ostali čisti treba izbjegavati lijenost, loše društvo, čitanje sablažnjivih knjiga i časopisa, neumjerenost, gledanje nečednih slika, besramnih priredaba, opasnih razgovora i svih ostalih grešnih prigoda.

§ 4. O sedmoj zapovijedi

■ *431. P. Što nam zabranjuje sedma zapovijed: "**Ne ukradi**"?*

O. Sedma zapovijed "**ne ukradi**" zabranjuje uzeti i nepravedno zadržati tuđu stvar i činiti štetu tuđim stvarima na bilo koji način.

■ *432. P. Što znači ukrasti?*

O. To znači nepravedno uzeti tuđu stvar protiv volje njezina gospodara t.j. kad on ima razlog i pravo zadržati tu stvar.

■ *433. P. Zašto je zabranjeno krasti?*

O. Zato što time griješimo protiv pravednosti što bližnjemu činimo nepravdu jer protiv njegova prava i protiv njegove volje uzimamo ili zadržavamo ono što njemu pripada.

■ *434. P. Što je to tuđa stvar?*

O. Sve što pripada bližnjemu, što je njegovo vlasništvo, ili posjed, ili što on drži u pohrani.

■ *435. P. Na koliko načina se može nepravedno uzeti tuđa stvar?*

O. Može se uzeti na dva načina - krađom ili otimačinom.

■ *436. Kako se griješi krađom?*

O. Krađu činimo tako da potajno uzmemo tuđu stvar.

■ *437. P. Kako se griješi otimanjem?*

O. Otimanjem se griješi ako se tuđu stvar uzima nasilno i bjelodano.

■ *438. U kojim se slučajevima može uzeti tuđa stvar, a da se time ne počini grijeh?*

O. Onda kad vlasniku to ne bi bilo krivo ili kad on to ne bi htio dati, a ne bi imao pravedna razloga za to uskraćivanje. To bi se dogodilo, kad bi netko bio u krajnjoj nevolji pa bi od tuđega uzeo samo toliko, koliko mu je najnužnije za pomoć u hitnoj i krajnjoj potrebi.

■ *439. P. Oštećuje li se imovina bližnjega samo krađom i otimačinom?*

O. Imovina bližnjega može se oštetiti i prijevarom, lihvom i drugim nepravednim postupcima.

■ *440. P. Kako se počini prijevara?*

O. Prijevara se počini tako da se bližnji dovodi u zabludu u trgovačkom poslu utezima, mjerama ili lažnim novcem, pa još tako da mu prodamo loše stvari, da krivotvorimo pismo i isprave, dakle da ga zavedemo varanjem u kupovini, u prodaji ili bilo u kojem drugom ugovoru, kao i tada, ako nećemo dati ono što je pravedno i što je ugovoreno.

■ *441. P. Na koji se način griješi lihvarenjem?*

O. Lihva je grijeh kojim se bez zakonita naslova potražuje nedopuštena kamata na posuđenu svotu zlorabeći potrebu i neznanje druge strane.

■ *442. P. Kakve se druge nepravde čine prema dobrima bližnjega?*

O. Te nepravde činimo, kad bližnjemu nepravedno prouzročimo gubitak nečega što je imao, kad oštetimo njegov posjed, kad ne radimo onako kako smo dužni, kad zlonamjerno ne plaćamo dugove i dužne obveze, kad ranimo ili ubijamo njegovu stoku, kad

oštetimo stvari koje smo uzeli na čuvanje, kad nekome onemogućimo primiti pravednu zaradu, kad pomažemo lopovima, kad potajno primamo, skrijemo ili kupimo ukradene stvari.

■ *443. P. Je li krađa težak grijeh?*

O. Krađa je težak grijeh protiv pravednosti, ako se radi o teškim stvarima. Naime, vrlo je važno da se poštuje pravo koje svatko ima na svoja dobra, bilo da se radi o dobrima pojedinaca, obitelji ili društva.

■ *444. P. Koja ukradena količina tvori teški grijeh?*

O. Teški je grijeh, onda, kad se ukrade vrijedna stvar, a i onda kad se ukrade kakva sitna stvar, ako bližnji zbog toga pretrpi tešku štetu.

■ *445. P. Što nam naređuje sedma zapovijed?*

O. Sedma zapovijed nam naređuje poštovati stvari koje pripadaju drugima, radnicima dati pravednu nagradu, te poštovati pravdu u svemu, što se tiče tuđeg vlasništva.

■ *446. P. Je li dovoljno da se onaj, koji je sagriješio protiv sedme zapovijedi, samo ispovjedi?*

O. Ako je tko sagriješio protiv sedme zapovijedi sama ispovijed nije dovoljna, nego on mora učiniti sve što može da bi vratio tuđu imovinu i nadoknadio štetu.

■ *447. P. Što je to nadoknada štete?*

O. Nadoknada štete je ono što valja dati bližnjemu zbog izgubljena ploda i zarade, zato što je pokraden, ili zbog druge nepravde počinjene na njegovu štetu.

■ *448. P. Komu valja vratiti ukradenu stvar?*

O. Onomu kome je stvar ukradena, t.j. njegovim nasljednicima, ako je on umro, ako to ne bi bilo moguće, valja vrijednost dati za siromahe i dobrotvorne svrhe.

■ *449. P. Što valja učiniti kad se nađe kakva vrlo vrijedna stvar?*

O. Valja uporno tražiti vlasnika i vratiti mu vjerno njegovu stvar.

§ 5. O osmoj zapovijedi

■ *450. P. Što nam zabranjuje osma zapovijed - "**Ne reci lažna svjedočanstva**"?*

O. Osma zapovijed: "**ne reci lažna svjedočanstva**" zabranjuje nam krivo svjedočiti na sudu, a osim toga zabranjuje ogovaranje, klevete, ulagivanje, krivu prosudbu, neopravdanu sumnju i svaku vrstu laži.

■ *451. P. Što je ogovaranje (ili brbljanje)?*

O. Ogovaranje je grijeh koji se sastoji u tome, da se bez pravedna razloga otkivaju grijesi i mane drugih.

■ *452. P. Što je to kleveta?*

O. Kleveta je grijeh, koji se sastoji u tome, da se drugima zlobno pripisuju grijesi i mane, koje on nema.

■ *453. P. Što je to ulagivanje?*

O. Ulagivanje je grijeh koji se sastoji u tome da nekoga prevarimo time, što o njemu ili drugima lažno kažemo nešto dobro u namjeri da iz toga izvučemo kakvu korist.

■ *454. P. Što je to nepromišljena prosudba ili sumnja?*

O. To je grijeh kad sumnjamo ili krivo prosuđujemo druge, a da za to nemamo pravedna razloga.

■ *455. P. Što je to laž?*

O. Laž je grijeh kad tvrdimo da je istina ili laž, riječima i djelima, ono što ne vjerujemo da je tako.

■ *456. P. Koliko ima vrsta laži?*

O. Ima tri vrsti laži: šaljiva, uslužna i štetna.

■ *457. P. Što je šaljiva laž?*

O. Šaljiva laž je ona kad se laže za šalu, bez ikakve štete za bilo koga.

■ *458. P. Što je to uslužna laž?*

O. Uslužna laž je kriva tvrdnja zbog vlastite koristi ili koristi drugoga, ali bez štete za drugoga.

■ *459. P. Što je to štetna laž?*

O. Štetna laž je kriva tvrdnja kojom se bližnjemu nanosi šteta.

■ *460. P. Je li ikad dopušteno lagati?*

O. Nije dopušteno lagati ni za šalu, ni zbog vlastite ni zbog tuđe koristi s obzirom da je stvar po sebi opaka.

■ *461. P. Kakav je grijeh laž?*

O. Ako je laž šaljiva ili uslužna, onda to nije smrtni grijeh, ali, ako je štetna, ona je smrtni grijeh ako je šteta, koju čini, velika.

■ *462. P. Moramo li uvijek reći sve što mislimo?*

O. Ne moramo, osobito ako onaj koji nas pita, nema pravo znati ono što traži.

■ *463. P. Ako je tko sagriješio protiv osme zapovijedi, je li mu dovoljno da se ispovjedi?*

O. Ako je tko sagriješio protiv osme zapovijedi, nije mu dovoljno ispovjediti se, nego mora popraviti što je drugoga oklevetao i nadoknaditi na najbolji mogući način štete koje je prouzročio.

■ *464. P. Što nam naređuje osma zapovijed?*

O. Osma zapovijed nam naređuje u pravo vrijeme i na pravom mjestu govoriti istinu i tumačiti s dobre strane, koliko god možemo, djelo našega bližnjega.

§ 6. O desetoj zapovijedi

■ *465. P. Što nam zabranjuje deseta zapovijed -" **ne poželi nikakve tuđe stvari**"?*

O. Deseta zapovijed - **"Ne poželi nikakve tuđe stvari"**. Zabranjuje nam željeti tuđe stvari za sebe i nepravedno sticati tuđe stvari.

■ *466. P. Zašto nam Bog zabranjuje željeti tuđe stvari?*

O. Bog nam zabranjuje neumjerenu žudnju za tuđim stvarima

zato, što želi da mi u sebi budemo pravedni i da uvijek budemo daleko od nepravednih djela.

■ *467. P. Što nam zapovijeda deseta zapovijed?*

O. Deseta zapovijed nam zapovijeda da se zadovoljimo stanjem koje nam je Bog dao, te da strpljivo podnosimo siromaštvo, ako bi to bila volja Božja.

■ *468. P. Kako kršćanin može biti zadovoljan u siromaštvu?*

O. Kršćanin može biti zadovoljan i u siromaštvu, znajući da je najveće dobro čista i mirna savjest, a naša prava domovina je nebo, te da je Isus postao siromahom iz ljubavi prema nama pa je obećao posebnu nagradu svima onima koji strpljivo podnose siromaštvo.

IV. poglavlje

O crkvenim zapovijedima

§ 1. O crkvenim zapovijedima općenito

■ *469. P. Čega se još moramo držati osim Božjih zapovijedi?*

O. Osim Božjih zapovijedi moramo se držati i crkvenih zapovijedi.

■ *470. P. Jesmo li dužni slušati Crkvu?*

O. Svakako, dužni smo slušati Crkvu jer nam to zapovijeda sam Isus Krist, i jer nam crkvene zapovijedi pomažu bolje vršiti Božje zapovijedi.

■ *471. P. Otkada nas počinju obvezivati crkvene zapovijedi?*

O. Crkvene zapovijedi počinju nas obvezivati onda kad dođemo u doba upotrebe razuma.

■ *472. Je li grijeh prekršiti crkvenu zapovijed?*

O. Tko namjerno krši crkvenu zapovijed u velikoj stvari čini smrtni grijeh.

■ *473. P. Tko nas može osloboditi obveza crkvenih zapovijedi?*

O. Obveza crkvenih zapovijedi može nas osloboditi samo Sveti Otac i oni koje on za to ovlasti.

* *474. P. Koliko ima crkvenih zapovijedi i koje su to?*

O. Ima pet crkvenih zapovijedi: 1. Ići na misu u sve nedjelje i zapovjedane blagdane, 2. Postiti korizmu, kvatrene dane i zapovjedane blagdane i uoči određenih blagdana, te ne mrsiti u zabranjene dane, 3. Ispovjediti se bar jednom godišnje i pričestiti se o Uskrsu, svatko u svojoj župi, 4. Plaćati desetine Crkvi prema običajima, 5. Ne pirovati u zabranjena doba, a to je od prve nedjelje došašća, pa do Bogojavljenja i od prvog dana korizme do uskrsne osmine.

§ 2. O prvoj crkvenoj zapovijedi

■ *475. P. Što nam zapovijeda prva zapovijed Crkve: "**Ići na misu u nedjelju i druge zapovjedne blagdane**"?*

O. Prva crkvena zapovijed: **ići na misu u nedjelju i druge zapovjedane blagdane** nalaže nam sabrano i pobožno sudjelovati u svetoj misi na sve nedjelje i zapovjedane blagdane.

■ *476. P. Na kojoj misi Crkva želi sudjelovanje svojih vjernika u nedjelju i nedjeljom i druge zapovjedane blagdane?*

O. Crkva želi po mogućnosti naše sudjelovanje u nedjelju i druge zapovjedane blagdane na župnoj misi.

■ *477. P. Zašto Crkva preporuča vjernicima ići na župnu misu?*

O. Crkva preporuča vjernicima ići na župnu misu: 1. da bi se oni, koji pripadaju istoj župi, sjedinili u molitvi zajedno sa župnikom koji je njihov poglavar, 2. da bi župljani što više sudjelovali u svetoj žrtvi, koja je u prvom redu namijenjena za njih, 3. da bi slušali evanđeosku istinu, koju su župnici dužni izložiti u sv. misi, 4. da bi doznali propise i obavijesti što se obznanjuju na toj misi.

■ *478. P. Što to znači **nedjelja**?*

O. **Nedjelja** znači dan Gospodnji, a to je dan koji je osobito posvećen službi Božjoj.

■ *479. P. Zašto prva crkvena zapovijed spominje osobito nedjelju?*

O. Prva crkvena zapovijed spominje osobito nedjelju, jer je to glavna kršćanska svečanost isto kao što je subota glavna židovska svečanost, koju je ustanovio sam Bog.

■ *480. P. Koje su druge svetkovine, koje je ustanovila Crkva?*

O. Crkva je ustanovila svečanosti Gospodinove, presvete Djevice, anđela i svetaca.

■ *481. P. Zašto je Crkva ustanovila druge svečanosti našega Gospodina?*

O. Crkva je ustanovila druge svečanosti našega Gospodina na spomen njegovih otajstava.

■ *482. P. Zašto su ustanovljene svetkovine presvete Djevice, anđela i svetaca?*

O. Svetkovine presvete Djevice, anđela i svetaca ustanovljene su: 1. na uspomenu milosti, koje im je iskazao Bog i u znak zahvalnosti zbog njegove božanske dobrote, 2. da bismo ih mi štovali, nasljedovali njihove primjere i da bi nam pomogle njihove molitve.

§ 3. O drugoj crkvenoj zapovijedi

* *483. P. Što nam naređuje druga crkvena zapovijed : "**posti na zapovjedane dane**"?*

O. Druga nam crkvena zapovijed "**posti na zapovjedane dane**" naređuje da poštujemo post, 1. u korizmi, 2. u neke dane došašća kad je propisan post, 3. u kvatrene dane i 4. u neka predvečerja.

■ *484. U čemu se sastoji post?*

O. Post se sastoji u tome da samo jednom dnevno jedemo i da se uzdržimo od zabranjene hrane.

■ *485. P. Može li se u doba posta navečer pojesti neki skroman obrok?*

O. Po dopuštenju Crkve može se u dane posta navečer uzeti neki skroman obrok.

■ *486. P. Čemu služi post?*

O. Post služi da nas bolje spremi za molitvu, da činimo pokoru za naše grijehe, da nas brani da ne počinimo nove grijehe.

■ *487. P. Koga obvezuje post?*

O. Post obvezuje sve kršćane, koji su navršili 21 godinu života i koji nisu oprošteni ili ispričani zbog opravdana razloga.

■ *488. P. Jesu li oni, koji nisu obvezni na post, potpuno oslobođeni od svakog odricanja?*

O. Oni koje ne obvezuje post nisu oslobođeni odricanja jer smo svi dužni činiti pokoru.

■ *489. P. U koju je svrhu ustanovljena korizma?*

O. Korizma je ustanovljena zato da bi se na neki način nasljedovao strogi Isusov post, koji je četrdeset dana proveo u pustinji i da bismo se pokorom pripremili što svetije proslaviti Uskrs.

■ *490. P. U koju svrhu je ustanovljen post u došašću?*

O. Post u došašću ustanovljen je da bismo se pripremili sveto proslaviti Rođenje spasitelja Isusa Krista.

■ *491. P. Zbog čega je ustanovljen post kvatrenih dana?*

O. Post kvatrenih dana ustanovljen je da bi se posvetilo svako godišnje doba pokorom od nekoliko dana, da bismo Boga molili da nam sačuva plodove zemlje, da bismo zahvalili na plodovima koje nam je već dao i da bismo ga molili da njegovoj Crkvi dade dobrih službenika koji primaju sv. red u kvatrene subote.

■ *492. P. Zbog čega je ustanovljen post u predvečerja?*

O. Post u predvečerja ustanovljen je da bismo se pripremili na svet način proslaviti glavne svetkovine.

■ *493. P. Što je zabranjeno petkom i subotom bez posebnog oprosta?*

O. U petak i u subotu bez posebnog oprosta zabranjeno nam je jesti meso, osim u potrebi.

■ *494. P. Zašto je Crkva htjela da ne jedemo mesa u te dane?*

O. Zato da svakog tjedna učinimo nešto pokore i to osobito u petak na čast muke Isusove te u subotu na spomen Isusova pokopa i na čast presvetoj Mariji.

§ 4. O trećoj crkvenoj zapovijedi

■ *495. P. Što nam zapovijeda Crkva riječima treće zapovijedi - "**ispovjediti se barem jednom godišnje**"?*

O. Riječima treće zapovijedi - "**ispovjediti se barem jednom godišnje**" - Crkva obvezuje sve kršćane, koji su u doba upotrebe razuma, da bar jednom godišnje pristupe sakramentu pokore.

■ *496. P. Koje je doba najprikladnije da zadovoljimo zapovijedi o godišnjoj ispovijedi?*

O. Najprikladnije doba da zadovoljimo zapovijedi godišnje ispovijedi je korizma, prema običaju koji je čitava Crkva uvela i potvrdila.

■ *497. P. Zašto Crkva kaže da se moramo ispovjediti **barem** jednom godišnje?*

P. Crkva kaže **barem** da bi nam priopćila svoju želju da češće pristupamo svetim sakramentima.

■ *498. P. Je li dakle korisno često se ispovijedati?*

O. Vrlo je korisno češće se ispovijedati, a osobito zato što je teško onima, koji se rijetko ispovijedaju, dobro obavljati ispovijed i čuvati se smrtnoga grijeha.

* *499. P. Što nam Crkva propisuje ostalim riječima treće zapovijedi -"**pričestiti se barem o Uskrsu**", **svatko u svojoj župi**?*

O. Ostalim riječima treće zapovijedi "pričestiti se barem o Uskrsu, svatko u svojoj župi" Crkva obvezuje sve kršćane koji su došli u doba razuma da svake godine prime presvetu Euharistiju u svojoj župi u uskrsno doba.

■ *500. P. Jesmo li se dužni pričešćivati i u drugo doba osim uskrsnog?*

O. Dužni smo se pričestiti i onda kad smo u smrtnoj pogibelji.

■ *501. P. Zašto se kaže da se moramo pričestiti barem o Uskrsu?*

O. Zato što Crkva živo želi da ne samo o Uskrsu nego što češće primamo svetu pričest koja je božanska hrana naših duša.

■ *502. P. Zadovoljava li se ova zapovijed svetogrdnom ispovijedi ili pričesti?*

O. Onaj koji bi se svetogrdno ispovjedio ili pričestio, ne bi izvršio treću crkvenu zapovijed, jer je namjera Crkve da se ovi sakramenti primaju radi cilja zbog kojega su ustanovljeni, a to je naše posvećenje.

§ 5. O četvrtoj crkvenoj zapovijedi

■ *503. P. Kako se izvršava četvrta crkvena zapovijed - "**Plaćati Crkvi desetinu**"?*

O. Četvrta zapovijed "**plaćati Crkvi desetinu**" poštuje se tako što se plaćaju određeni prilozi kao znak priznanja najviše vlasti, koju Bog ima nad svim stvarima i da bi se osiguralo pristojno uzdržavanje njegovih službenika.

■ *504. P. Kako treba plaćati desetinu?*

O. Desetinu valja plaćati od onih stvari i na onaj način kako to traže mjesni običaji.

§ 6. O petoj crkvenoj zapovijedi

* *505. P. Što nam Crkva zabranjuje u petoj zapovijedi - "**ne pirovati u zabranjeno doba?**"*

O. U petoj zapovijedi Crkva ne zabranjuje slaviti sakrament ženidbe nego samo svečanost svadbe u doba od prve nedjelje došašća do Bogojavljenja i od prvog dana korizme do uskrsne osmine.

■ *506. P. Kakva je svadbena svečanost zabranjena?*

O. Svečanost koju ova zapovijed zabranjuje sastoji se u tome da se ne može slaviti vlastita misa za zaručnike, dati ženidbeni blagoslov niti držati raskošno veselje za ženidbu.

■ *507. P. Zašto se raskoš ne priliči u došašću i korizmi?*

O. Raskoš se ne dolikuje u došašću i korizmi, jer su to doba godine koja su posebno posvećena pokori i molitvi.

V. poglavlje

O posebnim dužnostima svoga staleža i o evanđeoskim savjetima

§ 1. O dužnostima svoga staleža

■ *508. P. Što su dužnosti svoga staleža?*

O. Pod dužnostima svoga staleža razumijevaju se posebne obveze, koje svatko ima prema svome zvanju, položaju i zanimanju koje obavlja.

■ *509. P. Tko je ustanovio različite staleže i njihove posebne dužnosti?*

O. Sam Bog je ustanovio različite staleže i njihove posebne dužnosti, jer te dužnosti potječu iz njegovih božanskih zapovijedi.

■ *510. P. Objasnite mi kojim primjerom, kako posebne dužnosti potječu od Deset zapovijedi.*

O. U četvrtoj zapovijedi imenom oca i majke obuhvaćeni su i svi naši pretpostavljeni i zbog toga od te zapovijedi potječu i dužnosti posluha, ljubavi i poštovanja podložnika prema njihovim starješinama, kao i sve dužnosti brige, koje poglavari imaju prema onima koji su im podložni.

■ *511. P. Od kojih zapovijedi potječu dužnosti obrtnika, trgovaca, upravitelja tuđih dobara i sl.?*

O. Sve dužnosti vjernosti, iskrenosti, pravde, i nepristranosti, koje oni imaju, potječu od sedme, osme i desete zapovijedi, koje zabranjuju svaku prijevaru, nepravdu, nemar i dvoličnost.

■ *512. P. Od koje zapovijedi potječu dužnosti ljudi posvećenih Bogu?*

O. Dužnosti osoba, koje su se posvetile Bogu, potječu od druge zapovijedi, koja nalaže ispunjavanje zavjeta i obećanja učinjenih Bogu. Te osobe su se pak obvezale na taj način poštovati sve ili samo neke evanđeoske savjete.

§ 2. O evanđeoskim savjetima

■ *513. P. Što su evanđeoski savjeti?*

O. Evanđeoski savjeti su neka sredstva, koja nam je Isus preporučio u svetom Evanđelju, da bismo došli do kršćanskog savršenstva.

■ *514. P. Koji su to evanđeoski savjeti?*

O. Evanđeoski savjeti su dragovoljno **siromaštvo**, doživotna **čistoća i poslušnost** u svemu što nije grijeh.

■ *515. P. Čemu služe evanđeoski savjeti?*

O. Evanđeoski savjeti služe zato da se olakša izvršavanje zapovijedi i da se bolje osigura vječno spasenje.

■ *516. P. Zašto evanđeoski savjeti olakšavaju izvršavanje zapovijedi?*

O. Evanđeoski savjeti olakšavaju izvršavanje zapovijedi, jer nam pomažu da se ne priljubimo uz materijalna dobra, uživanja i časti, te nas tako udaljavaju od grijeha.

Četvrti dio

O SAKRAMENTIMA

* * *

I. poglavlje

O sakramentima općenito

§ 1. O naravi sakramenata

■ *517. P. O čemu raspravlja četvrti dio kršćanskog nauka?*

O. Četvrti dio kršćanskog nauka raspravlja o sakramentima.

■ *518. P. Što znači riječ* ***"sakrament"****?*

O. Riječ **sakrament** znači vidljivi i učinkoviti znak milosti, koji je ustanovio Isus Krist za posvećivanje naših duša.

■ *519. P. Zašto nazivate sakramente vidljivim i učinkovitim znakovima milosti?*

O. Sakramente nazivamo vidljivim i učinkovitim znakovima milosti, jer svi sakramenti preko vidljivih stvari označuju božansku milost, koju oni proizvode u našoj duši.

■ *520. P. Objasnite primjerom kako su sakramenti vidljivi i učinkoviti znakovi milosti.*

O. Na krštenju izlijevanje vode na glavu djeteta i riječi ja te krstim, t.j. perem u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, vidljivi su znak onoga što krštenje čini u duši. Kao što, naime, voda pere tijelo, tako i krsna milost čisti dušu od grijeha.

■ *521. P. Koliko je sakramenata i koji su?*

O. Ima sedam sakramenata, a to su: **krštenje, potvrda, pričest, pokora, bolesničko pomazanje, sveti red i ženidba.**

■ *522. P. Što je sve potrebno da bi se podijelio sakrament?*

O. Da bi se podijelio sakrament potrebna je tvar, oblik i djelitelj koji ima nakanu učiniti ono što čini Crkva.

■ *523. P. Što je tvar sakramenata?*

O. Tvar sakramenata je vidljiva stvar, kojom se služimo da ga podijelimo. Tako npr. prirodna voda za krštenje, ulje i balzam kod krizme.

■ *524. P. Što je oblik sakramenata?*

O. Oblik sakramenata su riječi koje se izgovaraju prigodom dijeljenja sakramenata.

§ 2. O glavnom učinku sakramenata, t.j. o milosti

■ *525. P. Tko je djelitelj sakramenta?*

O. Djelitelj sakramenta jest osoba, koja tvori ili podjeljuje sakrament.

■ *526. P. Što je milost?*

O. Božja milost je unutrašnji i nadnaravni dar, koji nam se daje bez ikakve naše zasluge nego po zaslugama Isusa Krista radi postizanja vječnog života.

■ *527. P. Kako se milost razlikuje?*

O. Milost se dijeli na posvetnu, koja se naziva stalna (habitualna) i djelatnu.

■ *528. P. Što je to posvetna milost?*

O. Posvetna milost je nadnaravni dar, koji se spaja s našom dušom, i koji nas čini pravednicima, posvojenom Božjom djecom i baštinicima raja.

■ *529. P. Koliko ima vrsta posvetne milosti?*

O. Dvije su vrsti posvetne milosti: - prva i druga milost.

■ *530. P. Koja je prva milost?*

O. Prva milost je ona kojom čovjek prelazi iz stanja smrtnog grijeha u stanje pravednosti.

■ *531. P. A druga milost?*

O. Druga milost je povećanje prve milosti.

■ *532. P. Što je djelatna milost?*

O. Djelatna milost je nadnaravni dar koji prosvjetljuje naš um, pokreće i jača našu volju da bismo činili dobro i uzdržavali se od zla.

■ *533. P. Možemo li se oprijeti Božjoj milosti?*

O. Možemo se oprijeti Božjoj milosti, jer ona ne uništava našu slobodnu volju.

■ *534. P. Možemo li mi samo svojim snagama učiniti nešto za vječni život?*

O. Bez pomoći Božje milosti ne možemo samo svojim snagama učiniti nešto što nam koristi za vječni život.

■ *535. P. Kako nam Bog dijeli svoju milost?*

O. Bog nam dijeli svoju milost osobito primanjem svetih sakramenata.

■ *536. P. Daju li nam sakramenti osim posvetne milosti i neku drugu milost?*

O. Sakramenti nam osim, posvetne milosti daju i sakramentalnu milost.

■ *537. P. Što je to sakramentalna milost?*

O. Sakramentalna milost sastoji se u pravu koje se stječe bilo kojim sakramentom da u određeno doba dobijemo djelatne milosti, koje su potrebne da ispunimo dužnosti što potječu od primljenog sakramenta. Tako mi s krštenjem dobivamo pravo na one milosti, po kojima možemo kršćanski živjeti.

■ *538. P. Daju li sakramenti uvijek milost onima koji ih primaju?*

O. Sakramenti uvijek daju milost, ako se primaju s potrebnim preduvjetima.

■ *539. P. Tko je sakramentima dao snagu da daju milost?*

O. Isus Krist je svojom mukom i smrću dao sakramentima snagu da daju milost.

■ *540. P. Koji sakramenti daju prvu posvetnu milost?*

O. Dva su sakramenta, koja daju prvu posvetnu milost, koja nas čini Božjim prijateljima, - krštenje i pokora.

■ *541. P. Kako se zapravo zovu ova dva sakramenta?*

O. Ova dva sakramenta, t.j. krštenje i pokora, zovu se sakrementima mrtvih, jer su ustanovljeni prije svega zato da dušama, koje su umrle po grijehu, ponovno vrate život milosti.

■ *542. P. Koji sakramenti povećavaju milost onima, koji je već imaju?*

O. Sakramenti, koji povećavaju milost onima koji je već posjeduju su: potvrda, euharistija, bolesničko pomazanje, sveti red i ženidba, dakle, pet sakramenata, koji daju drugu milost.

■ *543. P. Kako se prema tome zove ovih pet sakramenata?*

O. Ovih pet sakramenata, a to su: potvrda, euharistija, bolesničko pomazanje, sveti red i ženidba, zovu se sakramentima živih, jer oni koji ih primaju, moraju biti bez smrtnog grijeha, t.j. živi u posvetnoj milosti.

■ *544. P. Kakav grijeh čine oni koji primaju sakramente živih, a znaju da nisu u stanju Božje milosti?*

O. Tko primi jedan od sakramenata živih, a zna da nije u milosti Božjoj, čini teško svetogrđe.

■ *545. P. Koji su sakremenati najpotrebniji da se spasimo?*

O. Dva su sakramenta najpotrebnija da se spasimo, to su krštenje i pokora. Krštenje je potrebno svakome, a pokora je potrebna onima, koji su smrtno sagriješili poslije krštenja.

■ *546. P. Koji je sakrament najveći?*

O. Najveći je sakrament euharistija, jer sadrži ne samo milost, nego i Isusa Krista, koji je izvor milosti i ustanovitelj svih sakramenata.

§ 3. O biljegu koji ostavljaju neki sakramenti

■ *547. P. Koji se sakramenti mogu primiti samo jedanput?*

O. Tri se sakramenta mogu primiti samo jedanput - to su: krštenje, krizma i sveti red.

■ *548. P. Zašto se ta tri sakramenta mogu primiti samo jedanput?*

O. Tri sakramenta - krštenje, potvrda i sveti red - mogu se primiti samo jedanput zbog toga, što svaki od njih utiskuje u duši svoj neizbrisivi biljeg.

■ *549. P. Što je to biljeg koji svaki od ova tri sakramenta,a to su: krštenje, krizma i sveti red - utiskuje u duši?*

O. Biljeg koji ova tri sakramenta, a to su krštenje, krizma i sveti red, utiskuju u dušu, jest duhovni znak, koji se više nikada ne može izbrisati.

■ *550. P. Čemu služi biljeg koji ova tri sakramenta ostavljaju u duši?*

O. Biljeg koji ova tri sakramenta utiskuju u duši, služi da nas krštenjem označi kao članove Isusa Krista, krizmom kao njegove vojnike, a svetim redom kao njegove službenike.

II. poglavlje

O krštenju

§ 1. Narav i učinci krštenja

■ *551. P. Što je sakrament krštenja?*

O. Krštenje je sakrament, kojim se ponovno rađamo u milosti Božjoj i time postajemo kršćanima.

■ *552. P. Koji su učinci sakramenta krštenja?*

O. Sakrament krštenja daje prvu posvetnu milost, kojom se briše istočni grijeh, a i svaki osobni, ako ga ima; otpušta svu kaznu, koju ti grijesi zaslužuju, utiskuje biljeg kršćanina, čini nas Božjom djecom, članovima Crkve i baštinicima raja, i osposobljuje nas za primanje drugih sakramenata.

■ *553. P. Koja je tvar krštenja?*

O. Tvar krštenja je prirodna voda, koja se izlijeva po glavi osobe koja se krsti, u tolikoj količini da teče po glavi .

■ *554. P. Kakav je oblik krštenja?*

O. Oblik je krštenja ovaj: ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

§ 2. Djelitelj krštenja

■ *555. P. Tko može biti djelitelj krštenja?*

O. Po crkvenom pravu krštenje mogu dijeliti biskupi i župnici, ali u iznimnoj potrebi može krstiti svaka osoba, muškarac ili žena, pa i krivovjernik i nevjernik, samo ako se drži obreda krštenja te ima namjeru činiti ono što čini Crkva.

■ *556. P. Ako je potrebno krstiti koga tko je u životnoj opasnosti, a nazočno je više ljudi, tko bi trebao krstiti?*

O. Ako bi bilo potrebno krstiti koga tko je u životnoj opasnosti, a nazočno je mnogo ljudi, trebao bi ga krstiti svećenik, ako je tu nazočan, a u njegovoj odsutnosti klerik nižeg stupnja, ako ni njega

nema, tada svjetovnjak ima prednost pred ženom, osim ako je tu nazočna iskusnija žena, ili ako pristojnost daje prednost ženi.

■ *557. P. Kakvu namjeru mora imati onaj tko krsti?*

O. Tko krsti mora imati namjeru učiniti ono, što čini sveta Crkva u dijeljenju krštenja.

§ 3. Obred krštenja i odredbe za krštenje odraslih

■ *558. P. Kako se podjeljuje krštenje?*

O. Krsti se tako da se na glavu krštenika polije voda, ili ako se ne može na glavu, onda na neki drugi glavni dio tijela i u isto doba se izgovaraju riječi: Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

■ *559. P. Ako bi jedan čovjek polijevao vodom, a drugi izgovarao riječi, bi li ta osoba bila krštena?*

O. Ako bi jedan čovjek polijevao vodom, a drugi izgovarao riječi ta osoba ne bi bila krštena, jer je potrebno da ista osoba polijeva vodom i izgovara riječi.

■ *560. P. Kad se sumnja da je osoba već umrla, valja li onda izostaviti krštenje?*

O. Ako postoji sumnja da je osoba već umrla, valja je krstiti pod uvjetom govoreći: ako si živ, ja te krstim u ime Oca, i Sina i Duha Svetoga.

■ *561. P. Kada treba odnijeti djecu u Crkvu da se krste?*

O. Djecu treba odnijeti u Crkvu da se krste što je prije moguće.

■ *562. P. Zašto se treba žuriti da se djeca krste?*

O. Treba se žuriti krstiti djecu jer djeca u toj dobi mogu lako umrijeti, a ako nisu krštena ne mogu se spasiti.

■ *563. P. Griješe li očevi i majke ako zbog njihova nemara umru njihova djeca bez krštenja ili ako odgađaju njihovo krštenje?*

O. Očevi i majke koji zbog nemara ne krste djecu, pa se dogodi da

bez krštenja umru, teško griješe i tada kad dugo odgađaju krštenje, jer na taj način izlažu djecu opasnosti da umru bez krštenja.

■ *564. P. Koje uvjete za krštenje mora imati odrasli čovjek?*

O. Ako se odrasli čovjek krsti, mora osim vjere imati barem nesavršeno pokajanje za smrtne grijehe, ako ih je učinio.

■ *565. P. Ako bi se odrasli čovjek krstio u smrtnom grijehu, a bez takva kajanja, što bi se dogodilo?*

O. Ako bi se odrasli čovjek krstio u smrtnom grijehu bez takva kajanja, dobio bi krsni biljeg, ali ne bi dobio oproštenje grijeha ni posvetnu milost. Ti se učinci ne bi ostvarili sve dok se ta zapreka ne bi uklonila savršenim pokajanjem za grijehe ili sakramentom pokore.

§ 4. Potreba krštenja i dužnosti krštenika

■ *566. P. Je li krštenje potrebno da bismo se spasili?*

O. Krštenje je bezuvjetno potrebno da bismo se spasili, jer je Gospodin izričito rekao: "Tko se ne rodi od vode i Duha Svetoga ne može ući u kraljevstvo nebesko."

■ *567. P. Može li se na koji način dopuniti izostanak krštenja?*

O. Izostanak sakramenta krštenja može nadoknaditi mučeništvo, a to se zove krštenje krvlju, a isto tako i savršeni čin ljubavi prema Bogu i čin pokajanja, koje se postiže uključnom željom za krštenjem, pa se zove još i krštenje željom.

■ *568. P. Na što se obvezuje krštenik?*

O. Krštenik se obvezuje da će uvijek ispovijedati vjeru i da će vršiti zakon Isusa Krista i njegove Crkve.

■ *569. P. Čega se odričemo kad primamo sveto krštenje?*

O. Primajući sveto krštenje odričemo se zauvijek đavla, njegovih djela i njegove taštine.

■ *570. P. Što se smatra đavolskim djelom i taštinom?*

O. Kao đavolsko djelo i taština smatraju se grijesi i načela svijeta, koji su suprotni načelima svetog Evanđelja.

§ 5. Ime i kumovi

■ *571. P. Zašto se kršteniku daje svetačko ime?*

O. Kršteniku se daje ime nekoga sveca, da bismo ga stavili pod osobitu zaštitu toga nebeskog zaštitnika i da bismo potaknuli da slijedi primjer svoga zaštitnika.

* *572. P. Tko su kumovi ili kume na krštenju?*

O. Kumovi ili kume na krštenju su osobe koje po odredbi Crkve drže dijete kod krstionice, odgovaraju u njegovo ime i jamče pred Božjim licem za njegov kršćanski odgoj, a osobito, ako bi to roditelji propustili.

■ *573. P. Jesmo li se dužni držati obećanja i odricanja, koja su mjesto nas učinili naši kumovi?*

O. Bez dvojbe moramo se držati svih obećanja i odricanja koja su mjesto nas učinili naši kumovi, jer nas je Bog primio u svoju milost pod tim uvjetima.

■ *574. P. Kakve osobe valja izabrati za kumove i kume?*

O. Za kumove i kume moraju se izabrati katolici, ljudi dobra ponašanja koji izvršavaju crkvene zakone.

■ *575. P. Koje su obveze kumova i kuma?*

O. Kumovi i kume dužni su se brinuti da njihova duhovna djeca budu poučena u vjerskim istinama, da žive kao dobri kršćani i da im pružaju dobar primjer.

■ *576. P. Koju svezu stječu kumovi krštenjem?*

O. Kumovi postaju duhovna rodbina s krštenikom i njegovim roditeljima, a ta sveza tvori zapreku za ženidbu s njima.

III. poglavlje

O krizmi ili potvrdi

■ *577. P. Što je sakrament krizme?*

O. Krizma je sakrament koji nam daje Duha Svetoga, u našoj duši utiskuje biljeg Isusova borca i čini nas potpunim kršćaninom.

■ *578. P. Na koji nas način sakrament krizme čini potpunim kršćanima?*

O. Krizma nas čini potpunim kršćanima time što nam učvršćuje vjeru te usavršava druge kreposti i darove koje smo primili u svetom krštenju, pa se zbog toga naziva **potvrdom.**

■ *579. P. Koji su darovi Duha Svetoga, što se primaju krizmom?*

O. Krizmom se prima sedam darova Duha Svetoga: mudrost, razum, savjet, jakost, znanje, pobožnost i strah Božji.

■ *580. P. Što je tvar ovoga sakramenta?*

O. Uz polaganje biskupovih ruku tvar je ovoga sakramenta mazanje na čelu krštenika svetom krizmom i zato se ovaj sakrament zove **krizma** (tj. ulje kojim se maže).

■ *581. P. Što je sveta krizma?*

O. Sveta krizma je ulje pomiješano s balzamom, koje biskup posvećuje na Veliki četvrtak.

■ *582. P. Što znači ulje i balzam u ovom sakramentu?*

O. Ulje, koje ima svojstvo razlijevanja i jačanja u ovom sakramentu označuje obilje milosti koja se izlijeva u dušu kršćanina da ga učvrsti u vjeri, dok balzam, koji miriše i čuva od

truljenja znači da je kršćanin, koji je ojačan ovom milošću, sposoban davati miris kršćanskih kreposti i čuvati se od truleži svih poroka.

* *583. P. Kakav je oblik sakramenta krizme?*

O. Oblik sakramenta krizme je ovaj: "znamenujem te znakom križa i potvrđujem krizmom spasenja u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, amen".

■ *584. P. Tko dijeli sakrament krizme?*

O. Redoviti djelitelj sakramenta krizme je samo biskup.

* *585. P. Kakav je obred kojim biskup podjeljuje krizmu?*

O. Kad biskup dijeli sakrament krizme naprije pruži ruke nad onima što se krizmaju, zaziva na njih Duha Svetoga, zatim maže u obliku križa svetom krizmom čelo svakoga krizmanika govoreći riječi sakramentalnog oblika te desnom rukom daje lagani udarac po licu svakog krizmanika govoreći mu: "mir s tobom" i na kraju svečano blagoslovi sve krizmanike.

■ *586. P. Zašto se maže čelo?*

O. Budući da se na čelu vide znakovi straha i stida, biskup krizmaniku maže čelo, da bi krizmanik shvatio, da se ne smije stidjeti ni imena ni priznanja svog kršćanstva i da se ne boji vjerskih neprijatelja.

■ *587. P. Zašto daje lagani udarac?*

O. Biskup daje lagani udarac krizmaniku zato, da bi znao da mora biti spreman podnijeti svaki napadaj i svaku kaznu za vjeru Isusa Krista.

■ *588. P. Mora li svatko primiti sakrament krizme?*

O. Svatko mora primiti sakrament krizme i pobrinuti se da ga prime i oni koji o njemu ovise.

* *589. P. U kojoj je dobi dobro primiti sakrament krizme?*

O. Za primanje sakramenta krizme prikladno je doba od sedam godina, jer tada se počinju javljati napasti, i u toj dobi već se može dobro spoznati milost ovog sakramenta i sjećati se da smo ga primili.

■ *590. P. Koji su uvjeti potrebni da bismo dostojno primili sakrament krizme?*

O. Da bismo dostojno primili sakrament krizme, treba biti u stanju milosti Božje, poznavati glavna otajstva naše svete vjere i pristupiti sakramentu s poštovanjem i pobožnošću.

■ *591. P. Bi li sagriješio tko bi išao na krizmu po drugi put?*

O. Počinio bi svetogrđe jer je krizma jedan od sakramenata koji ostavljaju biljeg u duši, pa se zbog toga može primiti samo jedanput.

■ *592. P. Što kršćanin mora činiti da bi sačuvao milost krizme?*

O. Da bi sačuvao milost krizme, kršćanin mora često moliti, činiti dobra djela i živjeti po zakonu Isusa Krista bez ikakvih ljudskih obzira.

■ *593. P. Zašto su i na krizmi nazočni kumovi i kume?*

O. Nazočni su da riječima i primjerima usmjere krizmanika na put spasenja i da ga pomažu u duhovnoj borbi.

■ *594. P. Koji se uvjeti traže za kuma?*

O. Kum mora imati prikladnu dob, mora biti katolik i krizman, te poučen u najvažnijim pitanjima vjere i ćudoređa.

* *595. P. Ulazi li kum na krizmi u neki odnos srodstva s krizmanikom i njegovim roditeljima?*

O. Kum na krizmi ulazi u isto duhovno srodstvo s krizmanikom kao i krsni kum s krštenikom.

IV. poglavlje

O euharistiji

§ 1. O naravi ovog sakramenta i stvarnoj nazočnosti Isusa Krista u njemu

■ *596. P. Što je to sakrament euharistije?*

O. Euharistija je sakrament u kojem se po divnoj pretvorbi čitave biti kruha u tijelo Isusa Krista i vina u njegovu drogocjenu krv nalazi pravo, stvarno i bitno Tijelo, Krv, Duša i Božanstvo samog Isusa Krista našeg Gospodina pod prilikama kruha i vina da bi bio naša duhovna hrana.

■ *597. P. Je li u euharistiji isti Isus Krist, koji je na nebesima, i koji je na zemlji rođen od presvete Djevice?*

O. Da, u euharistiji je doista isti Isus Krist, koji je na nebesima i koji je na zemlji rođen od presvete Djevice.

■ *598. P. Zašto vjerujete da je u euharistiji zaista Isus Krist?*

O. Vjerujem da je u sakramentu euharistije zaista nazočan Isus Krist, jer je on sam to rekao, a to me uči i sveta Crkva.

■ *599. P. Koja je tvar sakramenta euharistije?*

O. Tvar sakramenta euharistije je ista kojom se služio Isus Krist, a to je kruh od žita i vino od trsa.

■ *600. P. Koji je oblik sakramenta euharistije?*

O. Oblik sakramenta euharistije sastoji se u riječima koje je izgovorio Isus Krist - **"ovo je tijelo moje"**, **"ovo je krv moja"**.

■ *601. P. Što je, dakle, hostija prije posvećenja?*

O. Hostija je prije posvećenja kruh.

■ *602. P. Što je hostija poslije posvećenja?*

O. Poslije posvećenja hostija je pravo Tijelo našeg Gospodina Isusa Krista pod prilikom kruha.

■ *603. P. Što je u kaležu prije posvećenja?*

O. U kaležu je prije posvećenja vino s nekoliko kapi vode.

■ *604. P. Što je u kaležu poslije posvećenja?*

O. Poslije posvećenja u kaležu je prava krv našeg Gospodina Isusa Krista pod prilikom vina.

■ *605. P. Kada se kruh pretvara u tijelo i vino u krv Isusa Krista?*

O. Pretvorba kruha u tijelo i vina u krv Isusa Krista događa se u samom činu, u kojem svećenik pod svetom misom izgovara riječi posvećenja.

■ *606. P. Što je posvećenje?*

O. Posvećenje je ponavljanje čuda koje je Isus Krist učinio na posljednjoj večeri, kad je kruh i vino pretvorio u svoje presveto tijelo i krv govoreći: **"ovo je tijelo moje"** i **"ovo je krv moja"**. To ponavljanje čini svećenik u sv. misi.

■ *607. P. Kako Crkva zove čudesnu **pretvorbu** kruha i vina u tijelo i krv Isusa Krista?*

O. Čudesnu **pretvorbu**, koja se svaki dan vrši na našim oltarima, Crkva zove transupstancijacija (promjena biti neke stvari).

■ *608. P. Tko je riječima pretvorbe dao toliku snagu?*

O. Riječima pretvorbe dao je toliku snagu sam Gospodin naš Isus Krist, koji je svemogući Bog.

■ *609. P. Ostaje li poslije posvećenja što od kruha i vina?*

O. Poslije posvećenja ostaju samo prilike kruha i vina.

■ *610. P. Što su to prilike kruha i vina?*

O. Prilike su: vidljiva količina i kakvoća kruha i vina, a to je oblik, boja i okus.

■ *611. P. Na koji način kruh i vino mogu ostati bez svoje unutrašnje biti?*

O. Vanjske prilike kruha i vina ostaju na čudesan način bez svoje unutrašnje biti posredovanjem svemogućega Boga.

■ *612. P. Je li pod prilikom kruha samo tijelo Isusovo, a pod prilikom vina samo njegova krv?*

O. Koliko pod prilikom kruha, toliko i pod prilikom vina čitavi je i živi Isus Krist sa svojim tijelom, krvlju, dušom i božanstvom.

■ *613. P. Možete li mi reći zašto je u hostiji i u kaležu čitav Isus Krist?*

O. U hostiji je, kao i u kaležu, čitav Isus Krist, jer je on u euharistiji živ i besmrtan isto kao što je i na nebu, stoga gdje je njegovo tijelo tu je i njegova krv, duša i božanstvo, a gdje je Krv, tu je i tijelo, duša, božanstvo. Sve je ovo neodvojivo u Isusu Kristu.

■ *614. P. Prestaje li Isus postojati na nebu onda kada je u hostiji?*

O. Kad je Isus u hostiji, on ne prestaje postojati na nebu, nego se istodobno nalazi na nebu i u presvetom Sakramentu.

■ *615. P. Nalazi li se Isus u svim posvećenim hostijama na svijetu?*

O. Da, Isus Krist se nalazi u svim posvećenim hostijama na svijetu.

■ *616. P. Kako je moguće da se Isus nalazi u svim posvećenim hostijama?*

O. Isus se nalazi u svim posvećenim hostijama po Božjoj svemoći kojoj nije ništa nemoguće.

■ *617. P. Lomi li se Isusovo tijelo onda kada se lomi hostija?*

O. Tijelo Isusovo se ne lomi onda, kad se lomi hostija nego se lome prilike kruha.

■ *618. P. U kojem dijelu hostije ostaje Isusovo tijelo?*

O. Isusovo tijelo ostaje čitavo u svim dijelovima, na koje se hostija dijeli.

■ *619. P. Je li Isus jednako nazočan u velikoj hostiji kao što je i u svakom komadiću?*

O. On je u velikoj hostiji kao i u svakom komadiću isti Isus Krist.

■ *620. P. Zašto se u crkvama čuva presveta euharistija?*

O. Presveta euharistija čuva se u crkvama da bi joj se tamo vjernici klanjali i da bi se mogla prema potrebi odnijeti i bolesnicima.

■ *621. P. Moramo li se klanjati euharistiji?*

O. Moramo se svi klanjati euharistiji, jer ona zaista sadrži stvarno i bitno samoga Isusa Krista.

§ 2. O ustanovljenju i učincima sakramenta euharistije

■ *622. P. U koje je doba Isus Krist ustanovio sakrament euharistije?*

O. Isus Krist je ustanovio sakrament euharistije na posljednjoj večeri, koju je sa svojim učenicima blagovao uoči svoje muke.

■ *623. P. Zašto je Isus Krist ustanovio presvetu euharistiju?*

O. Isus Krist je ustanovio presvetu euharistiju zbog tri glavna razloga:

1. da bude žrtva Novoga zavjeta,
2. da bude hrana našoj duši i
3. da bude vječna uspomena njegove muke i smrti, dokaz njegove dragocjene ljubavi prema nama i zalog života vječnoga.

■ *624. P. Zašto je Isus Krist ustanovio ovaj sakrament pod prilikama kruha i vina?*

O. Isus Krist ustanovio je ovaj sakrament pod prilikama kruha i vina zato što euharistija mora biti naša duhovna hrana, pa je zato trebalo da nam je dade u obliku jela i pića.

■ 625. *P. Koje učinke proizvodi u nama presveta euharistija?*

O. Glavni učinci presvete euharistije na one koji je dostojno primaju jesu: 1. čuva i umnožava milost u duši, t.j. milost kao što materijalna hrana uzdržava i razvija život tijela; 2. oprašta lake grijehe i čuva od smrtnih, 3. daje duhovnu utjehu.

■ 626. *P. Stvara li presveta euharistija u nama i druge učinke?*

O. Da, presveta euharistija stvara u nama još tri učinka, a to je: 1. ublažuje naše strasti, i prije svega gasi u nama plamen pohote, 2. jača žar ljubavi prema Bogu i bližnjemu, te nam pomaže da postupamo u skladu sa željama Isusa Krista, 3. daje zalog buduće slave i uskrsnuća našega tijela.

§ 3. O nužnim odredbama da bismo se dobro pričestili

■ 627. *P. Postiže li sakrament euharistije u nama uvijek svoj čudesni učinak?*

O. Sakrament euharistije proizvodi u nama svoje čudesne učinke, ako se prima s dostojnim raspoloženjem.

* 628. *P. Što je sve potrebno da bismo se dobro pričestili?*

O. Da bismo se dobro pričestili potrebne su tri stvari: 1. biti u milosti Božjoj, 2. biti natašte od ponoći do časa pričesti, 3. znati što primamo i pristupiti na pričest sa svom pobožnošću.

■ 629. *P. Što znači biti u milosti Božjoj?*

O. Biti u milosti Božjoj znači imati čistu savjest od svih smrtnih grijeha.

■ 630. *P. Ako je tko u smrtnom grijehu, što mora učiniti prije negoli se pričesti?*

O. Ako tko zna da je u smrtnom grijehu, mora se dobro ispovjediti prije negoli se pričesti, jer samo kajanje bez ispovijedi nije

dovoljno onome tko je u smrtnom grijehu, i tko se želi dostojno pričestiti.

■ 631. *P. Zašto nije dovoljno samo potpuno kajanje onome tko zna da je u smrtnom grijehu da bi se mogao pričestiti?*

O. Zato što je Crkva radi časti sakramenta odredila da se onaj tko je u smrtnom grijehu ne usudi pričestiti, ako se prije toga nije ispovjedio.

■ 632. *P. Prima li Isusa Krista tko se pričesti u smrtnom grijehu?*

O. Ako se tko pričesti u smrtnom grijehu, on prima Isusa Krista, ali ne i njegovu milost, dapače, počinio bi svetogrđe i zaslužio bi prokletstvo.

* 633. *P. Kakav je post potreban prije pričesti?*

O. Prije pričesti potreban je potpuni post, ali taj razbija svaka mala stvar koja se uzme kao hrana ili piće.

* 634. *P. Što bi bilo ako bi tko progutao kakvu sitnicu koja mu je ostala među zubima, ili koju kap vode što mu je ušla u usta? Smije li se i onda pričestiti?*

O. Tko bi progutao kakvu sitnicu, što mu je ostala među zubima ili kakvu kap vode, koja mu je došla u usta zbog pranja, mogao bi se pričestiti, jer se to ne uzima na način hrane ili pića, budući da su ti ostaci izgubili značenje hrane.

* 635. *P. Je li dopušteno pričestiti se ako nismo natašte?*

O. Pričestiti se bez prethodnog posta dopušteno je samo bolesnicima kojima je smrt blizu, ili onima koji su zbog duge bolesti dobili posebno ovlaštenje od Pape. Pričest bolesnika na smrti zove se poputbina, jer jača na putu od ovog života do vječnosti.

■ *636. P. Što znači "**znati što primamo u pričesti**"?*
O. Znati "**što se prima u pričesti**" znači poznavati ono što o tome uči kršćanski nauk i u to čvrsto vjerovati.

■ *637. P. Što znači "**pričestiti se pobožno**"?*
O. **Pričestiti se pobožno** znači pristupiti pričesti s poniznošću i skromnošću u držanju i odijelu, pripremiti se prije pričesti i zahvaliti poslije.

■ *638. P. U čemu se sastoji priprema za pričest?*
O. Priprema za pričest sastoji se u tome da se neko vrijeme zadržimo u razmatranju koga primamo i tko smo mi, da učinimo djela vjere, ufanja i ljubavi, pokajanja, klanjanja, poniznosti i želje da primimo Krista.

■ *639. P. U čemu se sastoji zahvala poslije pričesti?*
O. Zahvala poslije pričesti sastoji se u tome da se zadržimo u sabranosti i u sebi častimo Boga, da obnovimo djela vjere, ufanja, ljubavi, klanjanja, zahvale, prikazanja i prošnje, osobito onih milosti koje su potrebne nama i onima koje smo dužni moliti.

■ *640. P. Što valja učiniti na dan pričesti?*
O. Na dan pričesti treba biti što više sabran, treba se baviti djelima milosrđa i osobitom marljivošću ispuniti dužnosti svoga zvanja.

■ *641. P. Koliko Krist ostaje u nama poslije svete pričesti?*
O. Krist ostaje u nama poslije svete pričesti sa svojom milošću dok god na sagriješimo smrtno, a svojom stvarnom nazočnošću ostaje u nama dok traju prilike sakramenta.

§ 4. Kako se treba pričešćivati?

■ *642. P. Kako se treba držati u času kad pristupamo sv. pričesti?*
O. U času kad pristupamo sv. pričesti, treba klečati, osrednje

podignute glave, očiju skromno okrenutih prema svetoj hostiji, a usta dovoljno otvorena i jezik malo podignut na usnama.

■ *643. P. Kako treba držati pliticu ili podložak za hostiju?*
O. Pliticu ili položak treba držati tako da prihvati svetu česticu ako se dogodi da padne.

■ *644. P. Kada treba progutati česticu?*
O. Moramo se pobrinuti da svetu česticu progutamo što prije možemo i da neko doba ne pljujemo.

■ *645. P. Što valja učiniti ako se sveta hostija prilijepi za nepce?*
O. Ako se sveta hostija zalijepi za nepce, treba je odlijepiti jezikom, a nikada prstom.

§ 5. O dužnosti primanja sv. pričesti

* *646. P. Kada smo se dužni pričestiti?*
O. Dužni smo se pričestiti svake godine o Uskrsu, svatko u svojoj župi, a i onda kad smo u životnoj opasnosti.

■ *647. P. U kojoj dobi počinje obveza da se pričešćujemo o Uskrsu?*
O. Obveza pričesti o Uskrsu počinje onda kad je dijete već u stanju pristupiti pričesti s dužnim uvjetima.

■ *648. P. Griješe li koji se ne pričešćuju, a imaju dob i ostale uvjete za to?*
O. Oni, koji su u dobi da mogu biti pripušteni pričesti, a ne pričešćuju se, ili neće zbog toga što sami neće, ili zato što zbog svoje krivnje nisu poučeni kršćanskom nauku sigurno griješe. Isto tako griješe i njihovi roditelji, ili oni koji ih zamjenjuju ako odlaganje pričesti dolazi njihovom krivnjom i oni će zbog toga morati položiti Bogu račune .

■ *649. P. Je li dobro i korisno često se pričešćivati?*

O. Vrlo je dobro i korisno često se pričešćivati, ali to valja činiti s potrebnom pripremom.

■ *650. P. Kako često se može pričešćivati?*

O. Svatko može ići na pričest tako koliko mu to savjetuje pobožni i učeni ispovjednik.

V. poglavlje

O svetoj misnoj žrtvi

§ 1. O biti, ustanovljenju i namjenama svete misne žrtve

■ *651. P. Je li euharistija samo sakrament?*

O. Euharistija nije samo sakrament nego je i neprestana žrtva Novoga zavjeta, koju je Isus Krist ostavio svojoj Crkvi da je prikazuje Bogu po rukama svojih svećenika.

■ *652. P. U čemu se općenito sastoji žrtva?*

O. Žrtva se općenito sastoji u tome da se Bogu prikaže neka vidljiva stvar, koja se na neki način uništi kako bi se time priznala njegova najviše vlast nad nama i svim stvarima.

■ *653. P. Kako se zove ova žrtva Novoga zavjeta?*

O. Ova žrtva Novoga zavjeta zove se sveta misa.

■ *654. P. Što je dakle sveta misa?*

O. Sveta misa je žrtva tijela i krvi Isusove, koja se prikazuje na našim oltarima pod prilikama kruha i vina, a na uspomenu Kristove žrtve na križu.

■ *655. P. Je li žrtva sv. mise ista kao i žrtva na križu?*

O. Žrtva sv. mise je u biti ista kao žrtva na križu, jer se isti Isus Krist, koji se prikazao kao žrtva na križu, prikazuje po rukama svećenika, svojih službenika, na našim oltarima. Ali, što se tiče načina, na koji se prikazuje, misna žrtva razlikuje se od žrtve na križu, premda je s njom najuže i bitno povezana.

■ *656. P. Kakva je dakle razlika i odnos između misne žrtve i žrtve na križu?*

O. Između misne žrtve i žrtve na križu razlika je u tome, što se Isus na križu žrtvovao prolivši svoju krv i stekao zasluge za nas, dok se na oltarima žrtvuje bez prolijevanja krvi, ali nam primjenjuje plodove svoje muke i smrti.

■ *657. P. Kakav drugi odnos postoji između misne žrtve i žrtve na križu?*

O. Drugi odnos između misne žrtve i žrtve na križu je u tome, što se misna žrtva prikazuje na vidljivi način prolijevanja Isusove krvi na križu, jer snagom riječi pretvorbe pod prilikama kruha ponazočuje se samo tijelo, a pod prilikama vina samo krv našeg Spasitelja, premda se naravnim vezivanjem i osobnim sjedinjavanjem pod svim prilikama nalazi nazočan živi i pravi Isus Krist.

■ *658. P. Nije li možda Isusova žrtva na križu jedinstvena žrtva u Novom zavjetu?*

O. Žrtva na križu je jedinstvena žrtva Novoga zavjeta u tome, što je Isus tom žrtvom zadovoljio božanskoj pravdi, stekao sve zasluge potrebne da se spasimo i time sa svoje strane završio naše otkupljenje. Te svoje zasluge on primjenjuje preko sredstava koje je on ustanovio u svojoj Crkvi, među kojima je i sveta misna žrtva.

■ *659. P. Za koje se, dakle, svrhe prikazuje misna žrtva?*

O. Misna žrtva prikazuje se Bogu za četiri svrhe: 1. da ga častimo kako treba, pa se ta svrha zove latreutska ili poklonstvena; 2. da mu zahvalimo za njegova dobročinstva, pa se zato zove euharistijska ili zahvalna; 3. da se odužimo pravdi i damo dužnu zadovoljštinu za svoje grijehe te da pomognemo dušama u čistilištu, pa se zato naziva propicijatorna ili pomirbena; i 4. da postignemo sve milosti koje su nam potrebne, pa se zato zove impetratorna ili prozbena.

■ *660. P. Tko prikazuje Bogu misnu žrtvu?*
O. Prvi i glavni prinositelj misne žrtve je Isus Krist. Svećenik je njegov službenik koji u ime Isusa Krista prikazuje tu istu žrtvu vječnom Ocu.

■ *661. P. Tko je ustanovio misnu žrtvu?*
O. Misnu žrtvu ustanovio je Isus Krist, kad je ustanovio sakrament euharistije i rekao da se ponavlja u spomen njegove muke.

■ *662. P. Kome se prikazuje sveta misa?*
O. Sveta misa se prikazuje samo Bogu.

■ *663. P. Ako se sveta misa prikazuje samo Bogu, zašto se onda čitaju mnoge mise u čast presvete Djevice i svetaca?*
O. Misa koja se slavi na čast Djevice i svetaca uvijek je žrtva koja se prikazuje samom Bogu. Ipak se kaže da se slavi u čast presvete Djevice i svetaca zato da zahvalimo Bogu na darovima koje je njima dao i da od njega po njihovu zagovoru dobivamo obilje milosti koje su nam potrebne.

■ *664. P. Tko je dionik plodova sv. mise?*
O. Čitava Crkva ima udio od plodova sv. mise, a osobito: 1. svećenik i oni koji sudjeluju na misi, jer se tako smatraju sjedinjeni sa svećenikom, 2. oni za koje se namjenjuje sv. misa, a oni mogu biti živi ili pokojni.

§ 2. O načinu sudjelovanja u svetoj misi

■ *665. P. Što je potrebno da dobro i korisno sudjelujemo u svetoj misi?*
O. Da bismo dobro i korisno sudjelovali u svetoj misi potrebne su dvije stvari - 1. vanjska osobna čednost, 2. unutrašnja pobožnost.

■ *666. P. U čemu se sastoji vanjska osobna čednost?*
O. Osobna čednost sastoji se posebno u skromnoj odjeći, u čuvanju šutnje i sabranosti te, ako je moguće, sudjelovati klečeći, osim za vrijeme čitanja dvaju evanđelja, koja se slušaju stojeći.

■ *667. P. Koji je najbolji način pobožnosti srca dok se sluša sveta misa?*
O. Najbolji način pobožnosti, dok se sluša sveta misa je sljedeći:
1. od početka sjediniti svoju nakanu sa svećenikom, pa tako prikazujemo Bogu svetu žrtvu u svrhe za koje je ona ustanovljena,
2. pratiti svećenika u svakoj molitvi i kretnji u misnoj žrtvi,
3. razmišljati o Isusovoj muci i smrti i odbacivati srcem sve grijehe koji su joj bili uzrokom,
4. učiniti sakramentalnu pričest ili barem duhovnu u času kad se svećenik pričešćuje.

■ *668. P. Što je to duhovna pričest?*
O. Duhovna pričest je velika želja da se čovjek sakramentalno sjedini s Isusom Kristom, govoreći npr.: Gospodine moj Isuse Kriste, želim se od svega srca sjediniti s tobom sada i za svu vječnost, te čineći sve ono, što se obično čini prije i poslije sakramentalne pričesti.

■ *669. P. Priječi li molitva krunice ili druge molitve za doba mise da u njoj korisno sudjelujemo?*
O. Te molitve ne priječe da korisno sudjelujemo u sv. misi, ako se brinemo za to da pozorno pratimo sve dijelove sv. mise.

■ *670. P. Je li dobro moliti i za druge za vrijeme sudjelovanja na misi?*
O. Dobro je moliti i za druge dok sudjelujemo na misi, dapače, za vrijeme svete mise najbolje je moliti Boga za žive i mrtve.

■ *671. P. Što treba učiniti kad misa svrši?*
O. Kad misa svrši trebalo bi zahvaliti Bogu na milosti što smo

mogli sudjelovati ovoj velikoj žrtvi, te moliti da nam oprosti propuste koje smo učinili za vrijeme mise.

VI. poglavlje

O pokori

§ 1. O pokori općenito

■ *672. P. Što je sakrament pokore?*

O. Pokora, koja se zove i ispovijed je sakrament koji je ustanovio Isus Krist da bi oprostio grijehe koje smo učinili poslije krštenja.

■ *673. P. Zašto se ovaj sakrament naziva pokorom?*

O. Ovaj se sakrament naziva pokorom zato, što je potrebno kajanjem odbaciti grijehe ako želimo da nam se oproste i zato što onaj, tko je učinio grijeh, mora prihvatiti kaznu, koju odredi svećenik.

■ *674. P. Zašto se ovaj sakrament još naziva ispovijed?*

O. Ovaj se sakrament još naziva i ispovijed, jer, ako želimo postignuti oproštenje grijeha, nije dovoljno zamrziti te grijehe, nego se za njih treba optužiti pred svećenikom, a to znači ispovjediti se.

■ *675. P. Kad je Isus Krist ustanovio sakrament pokore?*

O. Isus Krist ustanovio je sakrament pokore na dan svoga uskrsnuća, kad je ušao u dvoranu gdje se bili apostoli te im svečano podijelio vlast otpuštanja grijeha.

■ *676. P. Kako je Isus Krist podijelio apostolima vlast opraštanja grijeha?*

O. Isus Krist je svojim apostolima podijelio vlast otpuštanja grijeha tako što je u njih dahnuo govoreći: "Primite Duha Svetoga: kojima oprostite grijehe, opraštaju im se, a kojima zadržite, zadržani su im".

■ *677. P. Koja je tvar sakramenta pokore?*

O. Tvar sakramenta pokore dijeli se na dalju i bližu. Dalju tvar sačinjavaju grijesi, koje je pokornik učinio poslije krštenja, a bliža tvar su čini samog pokornika, a to su pokajanje, priznanje i zadovoljština.

* *678. P. Kakav je oblik sakramenta pokore?*

O. Oblik sakramenta pokore je ovaj: "ja te odrješujem od tvojih grijeha."

■ *679. P. Tko je službenik sakramenta pokore?*

O. Službenik sakramenta pokore je svećenik, kojega biskup potvrdi za to da sluša ispovijedi.

■ *680. P. Zašto ste rekli da svećenika mora potvrditi biskup?*

O. Biskup mora potvrditi svećnika koji će slušati ispovijedi, jer svećeniku nije dovoljna vlast sv. reda da bi valjano dijelio ovaj sakrament nego mu je potrebna i vlast jurisdikcije, dakle sposobnost suđenja koju mora dati biskup.

■ *681. P. Koliko je dijelova sakramenta pokore?*

O. Dijelovi sakramenta pokore su: pokajanje, ispovijed, pokornikova zadovoljština i svećenikovo odrješenje.

■ *682. P. Što je pokajanje, odnosno bol za grijehe?*

O. Pokajanje odnosno bol za grijehe je nezadovoljstvo duše kojim se mrze i odbacuju učinjeni grijesi i odlučuje da ih više nećemo činiti.

■ *683. P. Što znači skrušeno pokajanje?*

O. Riječ skrušenost znači lom ili razbijanje, isto kao kad uzmemo kamen pa ga smrvimo tako da postane prah.

■ *684. P. Zašto se kajanje za grijehe naziva skrušenošću?*

O. Kajanje za grijehe naziva se skrušenošću zato da bi se time označilo da se tvrdo grešnikovo srce, na neki način lomi zbog boli što je uvrijedio Boga.

■ *685. P. U čemu se sastoji ispovijed grijeha?*

O. Ispovijed grijeha sastoji se u potankom optuživanju naših grijeha pred ispovjednikom da bismo od njega dobili odrješenje i pokoru.

■ *686. P. Zašto se ispovijed naziva optuživanjem?*

O. Ispovijed se naziva optuživanjem zato što to ne smije biti ravnodušno pripovijedanje, nego istinito i bolno očitovanje svojih grijeha.

■ *687. P. Što je to zadovoljština ili pokora?*

O. Zadovoljština ili pokora je ona molitva, ili drugo dobro djelo, koje ispovjednik naređuje pokorniku da učini kao kaznu za grijehe.

■ *688. P. Što je odrješenje?*

O. Odrješenje je presuda koju svećenik izgovara u ime Isusa Krista da bi otpustio pokornikove grijehe.

■ *689. P. Koji je najvažniji dio sakramenta pokore?*

O. Najvažniji dio sakramenta pokore je pokajanje, jer bez pokajanja nema oproštenja grijeha, a s njim samim, ako je savršeno, može se dobiti oproštenje, ako je barem uključno vezano sa željom da se ispovjedimo.

§ 2. O učincima i potrebi sakramenta pokore i o uvjetima da ga dobro obavimo

■ *690. P. Kakvi su učinci sakramenta pokore?*

O. Sakrament pokore daje posvetnu milost, kojom se otpuštaju smrtni grijesi, a i laki koji smo ispovjedili i zbog kojih osjećamo

bol; mijenja vječnu kaznu u vremenitu, koja se također više ili manje otpušta prema snazi kajanja; vraća zasluge dobrih djela učinjenih prije smrtnoga grijeha i daje duši potrebnu pomoć da ne upadne ponovno u grijeh, te vraća mir savjesti.

■ *691. P. Je li sakrament ispovijedi potreban svakome za spasenje?*

O. Sakrament ispovijedi potreban je svakome tko je poslije krštenja učinio smrtni grijeh.

■ *692. P. Je li dobro često se ispovijedati?*

O. Česta ispovijed je vrlo dobra, jer sakrament pokajanja ne samo što briše grijehe, nego daje potrebne milosti da se grijesi u budućnosti izbjegavaju.

■ *693. P. Može li sakrament pokore otpustiti sve grijehe bez obzira koliko ih je i koliko su teški?*

O. Sakrament pokore može otpustiti sve grijehe bez obzira na to koliko ih ima i koliko su teški, samo ako se prima s dužnim raspoloženjem.

■ *694. P. Što je sve potrebno da bi se čovjek dobro ispovjedio?*

O. Za dobru ispovijed potrebno je pet stvari: 1. ispitivanje savjesti, 2. bol zbog toga što smo uvrijedili Boga, 3. čvrsta odluka da nećemo više griješiti, 4. priznanje vlastitih grijeha, 5. zadovoljština ili pokora.

■ *695. P. Što treba učiniti prije svega da se dobro ispovjedimo?*

O. Da bismo se dobro ispovjedili najprije moramo srcem moliti Boga da nam prosvijetli um da spoznamo sve svoje grijehe i da nam udijeli snage da ih odbacimo.

§ 3. Ispitivanje savjesti

■ *696. P. Što je ispitivanje savjesti?*

O. Ispitivanje savjesti je marljivo istraživanje grijeha, koje smo počinili nakon posljednje dobre ispovijedi.

■ *697. P. Kako se ispituje savjest?*

O. Savjest se ispituje tako da se vrlo marljivo prisjetimo svih grijeha koje smo pred Bogom učinili, a nismo ih ispovjedili, i to grijeha mišlju, riječju, djelom i propustom, protiv Božjih i crkvenih zapovijedi, i protiv obveza svoga zvanja.

■ *698. P. Što se još moramo ispitati?*

O. Još se moramo ispitati o zlim sklonostima i prigodama.

■ *699. P. Moramo li u ispitivanju savjesti još razmišljati o broju grijeha?*

O. U ispitivanju savjesti moramo još razmišljati i o broju smrtnih grijeha.

■ *700. P. Što je potrebno da grijeh bude smrtni?*

O. Smrtni grijeh ovisi o tri uvjeta: teški prekršaj, puna svijest i potpuna suglasnost volje.

■ *701. P. Što je to teški prekršaj?*

O. O teškom prekršaju govorimo onda, kad se radi o nečemu, što se jako protivi Božjem i crkvenom zakonu.

■ *702. P. Kad se može reći da griješimo u punoj svijesti?*

O. Griješimo u punoj svijesti onda kad točno znamo da činimo veliko zlo.

■ *703. P. Kad se kaže da griješimo uz potpunu suglasnost svoje volje?*

O. Potpuna suglasnost volje u grijehu postoji onda kad se promišljeno hoće učiniti nešto, iako znamo da je to što činimo grešno.

■ *704. P. S koliko marljivosti treba ispitivati savjest?*

O. U ispitivanju savjesti treba biti onako marljiv kao što smo marljivi i pažljivi u vrlo važnom poslu.

■ *705. P. Koliko vremena treba za ispitivanje savjesti?*

O. Za ispitivanje savjesti treba nam više ili manje vremena, već prema potrebama, t.j. prema brojnosti i vrsti grijeha, koji tište našu savjest i prema vremenu koje je proteklo od posljednje dobre ispovijedi.

■ *706. P. Kako se može olakšati ispitivanje savjesti za ispovijed?*

O. Ispitivanje savjesti olakšavamo, ako svake večeri ispitujemo savjest o svemu što smo radili tijekom dana.

§ 4. O kajanju

■ *707. P. Što je pokajanje za grijehe?*

O. Pokajanje za grijehe sastoji se u nezadovoljstvu i u iskrenu odbacivanju uvrede koju smo nanijeli Bogu.

■ *708. P. Koliko ima vrsti pokajanja?*

O. Ima dvije vrsti pokajanja: savršeno, odnosno skrušenost; nesavršeno, odnosno žaljenje.

■ *709. P. Što znači savršeno pokajanje odnosno skrušenost?*

O. Savršeno pokajanje je nezadovoljstvo što smo uvrijedili Boga, koji je beskrajno dobar i po sebi dostojan jedino da bude voljen.

■ *710. P. Zašto skrušenost nazivate savršenim pokajanjem?*

O. Skrušenost nazivamo savršenim pokajanjem zbog dva razloga: 1. jer se isključivo odnosi na Božju dobrotu, a ne na naše prednosti ili štete, 2. jer po njoj odmah stječemo otpust grijeha, ali ostaje obveza ispovijedi.

■ *711. P. Prema tome, savršenim pokajanjem*

stječemo oproštenje grijeha bez obzira na ispovijed?

O. Samo savršeno pokajanje nije dovoljno da bismo dobili oproštenje grijeha bez obzira na ispovijed, jer takvo kajanje po sebi uključuje žudnju za ispovijedi.

■ *712. P. Zašto nam savršeno pokajanje ili skrušenost vraća milost Božju?*

O. Savršeno pokajanje ili skrušenost ima takav učinak, jer nastaje iz ljubavi, koja ne može biti u duši zajedno sa smrtnim grijehom.

■ *713. P. Kakvo je nesavršeno pokajanje ili žaljenje?*

O. Nesavršeno pokajanje ili žaljenje je ono kajanje zbog kojeg se kajemo, što smo uvrijedili Boga kao vrhovnog suca. Dakle, kajanje zbog straha od kazne na ovom ili drugom svijetu, ili zbog nakaznosti samog grijeha.

■ *714. P. Kakve uvjete mora imati kajanje da bude dobro?*

O. Da bi kajanje bilo dobro mora ispunjavati četiri uvjeta: mora biti unutrašnje, nadnaravno, najveće i općenito.

■ *715. P. Što znači unutrašnje pokajanje?*

O. To znači da mora biti u srcu i volji, a ne samo na riječima

■ *716. P. Zašto pokajanje mora biti unutrašnje?*

O. Pokajanje mora biti unutrašnje, jer se volja, koja se grijehom udaljila od Boga, mora Bogu vratiti tako što će odbaciti učinjeni grijeh.

■ *717. P. Što znači da pokajanje mora biti nadnaravno?*

O. To znači da pokajanje mora u nama biti potaknuto Božjom milosti i pokrenuto vjerskim razlozima.

■ *718. P. Zašto pokajanje mora biti nadnaravno?*

O. Pokajanje mora biti nadnaravno, jer mu je svrha nadnaravna, a

to je Božje oproštenje, stjecanje njegove posvećujuće milosti i pravo na vječnu slavu.

■ *719. P. Objasnite bolje razliku između nadnaravnog i naravnog pokajanja!*

O. Tko žali što je uvrijedio beskrajno dobroga Boga, koji je po sebi dostojan da bude ljubljen, zato što je izgubio raj, a zaslužio pakao ili zbog unutrašnje zloće grijeha, takav čovjek ima nadnaravno pokajanje, jer su to razlozi vjere. Međutim, onaj koji bi se pokajao samo zbog gubitka časti, ili kazne kojom kažnjavaju ljudi, ili zbog neke vremenite štete, imao bi naravno pokajanje, jer bi se kajao samo zbog ljudskih razloga.

■ *720. P. Zašto pokajanje mora biti najveće?*

O. Pokajanje mora biti najveće, jer se moramo čuvati grijeha i mrziti ga kao najveće od svih zala, budući da njime vrijeđamo Boga, koji je najveće dobro.

■ *721. P. Je li možda potrebno plakati kada se kajemo za grijehe, što se dogodi u nesrećama koje nas snađu u životu?*

O. Nije potrebno plakati zbog kajanja za grijehe. Dovoljno je da u srcu osjetimo da je nesreća što smo uvrijedili Boga, veća od bilo koje druge nesreće.

■ *722. P. Što znači da pokajanje mora biti općenito?*

O. To znači da se ono mora protegnuti na sve počinjene grijehe.

■ *723. P. Zašto se pokajanje mora protezati na sve smrtne grijehe, koje smo počinili?*

O. Zato što onaj tko se ne bi kajao samo za jedan smrtni grijeh, ostaje Božji neprijatelj.

■ *724. P. Što moramo učiniti da osjetimo kajanje za svoje grijehe?*

O. Da bismo osjetili kajanje za svoje grijehe moramo ga srcem

tražiti od Boga i poticati ga u nama razmatrajući veliko zlo koje smo počinili griješeći.

■ *725. P. Što biste učinili da se potaknete na mržnju prema grijesima?*

O. Da se potaknemo na mržnju prema grijesima, treba: 1. razmotriti strogost Božje beskonačne pravde i nakaznost grijeha u kojem je otupjela moja duša pa sam zaslužio vječne paklene muke, 2. razmotriti gubitak milosti, prijateljstvo, Božje posinstvo i baštinu raja, 3. promisliti da smo uvrijedili našeg Otkupitelja, koji je umro za nas, a naši su grijesi bili uzrokom njegove smrti, 4. da smo omalovažili Stvoritelja, da smo mu okrenuli leđa, njemu najvećem dobru koje treba ljubiti više od svega i vjerno mu služiti.

■ *726. P. Kad idemo na ispovijed moramo li se truditi postignuti pravo pokajanje za svoje grijehe?*

O. Svakako, kad idemo na ispovijed, moramo se truditi da učinimo pravo pokajanje, jer je najvažnije od svega pa, ako nema pokajanja, nema ni ispovijedi.

■ *727. P. Moraju li se oni koji se ispovijedaju zbog lakih grijeha, pokajati za sve grijehe?*

O. Tko se ispovijeda samo za lake grijehe, dovoljno je za valjanu ispovijed, ako se pokaje samo za neke grijehe. Ali, da bi dobio oprost od svih grijeha, potrebno je učiniti pokajanje za sve što zna da je sagriješio.

■ *728. P. Čini li dobru ispovijed onaj koji se ispovijeda samo zbog grijeha, a nije se pokajao ni za jednoga?*

O. Ako se tko ispovijeda zbog lakih grijeha, a nije se pokajao ni zbog jednog, ispovijeda se bez ikakve vrijednosti. K tome je takva ispovijed svetogrdna, ako je čovjek svjestan da se ni za koji grijeh nije pokajao.

■ *729. P. Što treba učiniti da bi što sigurnija bila ispovijed lakih grijeha?*

O. Da bi ispovijed lakih grijeha bila sigurnija, razborito je s kajanjem ispovijediti neki teži grijeh iz prošlog života, premda smo ga već prije ispovijedali.

■ *730. P. Je li dobro činiti često djelo skrušenja?*

O. Vrlo je dobro i korisno često činiti djelo skrušenja, osobito prije spavanja, ili kad se tko sjeti ili posumnja da je počinio smrtni grijeh, jer će time ponovno dobiti milost Božju. To osobito koristi, da možemo lakše dobiti milost Božju u najvećoj potrebi t.j. na času smrti.

§ 5. O odluci da se popravimo

■ *731. P. Što znači odluka popraviti se?*

O. Ta se odluka sastoji u odrješitoj volji nikada više ne sagriješiti i upotrijebiti sva sredstva, koja će nam pomoći izbjegnuti grijeh.

■ *732. P. Kakve uvjete mora imati takva odluka da bi bila dobra?*

O. Da bi bila dobra, takva odluka mora imati tri svojstva: mora biti **bezuvjetna, općenita i učinkovita.**

■ *733. P. Što znači **bezuvjetna odluka?***

O. To znači da odluka ne smije biti uvjetovana ni vremenom, ni mjestom ni osobom.

■ *734. P. Što znači da **odluka mora biti općenita?***

O. "Odluka mora biti općenita", znači da se moramo čuvati od svih smrtnih grijeha, kako od onih koje smo učinili tako od onih koje bismo mogli učiniti.

■ *735. P. Što znači **učinkovita odluka?***

O. "**Odluka mora biti učinkovita**" znači imati čvrstu volju radije sve izgubiti nego ponovno sagriješiti, izbjegavati grešne prigode,

iskorijeniti zle navike te izvršiti preuzete obveze koje se odnose na naše grijehe.

■ *736. P. Što znače riječi "**zle navike**"?*

O. Zle navike označuju stečene sklonosti po kojima lako upadnemo u one grijehe na koje smo naviknuli.

■ *737. P. Što moramo činiti da bismo popravili zle navike?*

O. Da bismo popravili zle navike, moramo bdjeti sami nad sobom, mnogo moliti, ići često na ispovijed, imati dobra i stalna ispovjednika i prihvaćati savjete koje nam on daje.

■ *738. P. Što znači izraz "**grešne prigode**"?*

O. Grešne prigode su sve one okolnosti vremena, mjesta, osoba ili stvari koje nas po svojoj naravi ili zbog naše slabosti navode na grijeh.

■ *739. P. Jesmo li dužni pod teški grijeh kloniti se svih grešnih prigoda?*

O. Mi smo se dužni pod teški grijeh kloniti se svih grešnih prigoda, koje nas redovito navode na smrtni grijeh, a one se zovu bliže grešne prigode.

■ *740. P. Što mora učiniti onaj koji ne može izbjegnuti neku grešnu prigodu?*

O. Tko ne može izbjegnuti neku grešnu prigodu, mora kazati ispovjedniku i slušati njegove savjete.

■ *741. P. Koja nam promišljanja služe da učinimo dobru odluku?*

O. Da učinimo dobru odluku služe ista promišljanja koja vrijede onda kad u sebi moramo probuditi kajanje a to je promišljanje o razlozima zbog kojih se moramo bojati Božje pravde i ljubiti njegovu neizmjernu dobrotu.

§ 6. O ispovijedanju grijeha

■ *742. P. Što valja učiniti pošto smo se odlučili na*

ispovijed poslije ispitivanja savjesti, pokajanja i odluke da ne griješimo više?

O. Pošto smo donijeli odluku nakon ispitivanja savjesti, kajanja i odluke da ne griješimo, valja otići ispovjedniku, priznati svoje grijehe da bismo dobili odrješenje.

■ *743. P. Koje grijehe moramo ispovjediti?*

O. Moramo ispovjediti sve smrtne grijehe, ali je dobro ispovjediti i lake grijehe.

■ *744. Koji su uvjeti za pravo očitovanje grijeha ili ispovijedi?*

O. Pet je glavnih uvjeta za očitovanje grijeha, t.j. mora biti ponizno, potpuno, iskreno, razborito i kratko.

■ *745. O. Što znači da očitovanje mora biti ponizno?*

O. "Očitovanje grijeha mora biti ponizno", to znači da pokornik mora sam sebe optužiti pred svojim ispovjednikom bez nadutosti duha i govora, nego s osjećajem krivca, koji priznaje svoj grijeh i dolazi pred svoga suca.

■ *746. P. Što znači da očitovanje mora biti potpuno?*

O. "Očitovanje mora biti potpuno", znači da treba iskazati s okolnostima i brojem sve smrtne grijehe, koje smo ih učinili poslije prethodne valjane ispovijedi, i kojih se sjećamo.

■ *747. P. Koje se okolnosti moraju navesti da bi očitovanje bilo potpuno?*

O. Da bi očitovanje bilo potpuno, treba navesti sve okolnosti koje mijenjaju vrst grijeha.

■ *748. P. Kakve okolnosti mijenjaju vrst grijeha?*

O. Okolnosti koje mijenjaju vrst grijeha, su: 1. one po kojima neki grešni čin od lakog grijeha postaje smrtni; 2. one po kojima neki grešni čin sadrži dva ili više smrtnih grijeha.

■ *749. P. Dajte primjer jedne okolnosti kojom mali grijeh postaje smrtnim.*

O. Ako bi netko zbog isprike lagao, a od toga bi drugi pretrpio veliku štetu, onaj koji je slagao, morao bi reći tu okolnost, koja mijenja laž od lakomislene u vrlo štetnu.

■ *750. P. Dajte mi sada primjer okolnosti kojom jedno grešno djelo poprima krivnju dvaju ili više grijeha.*

O. Ako tko ukrade neki sveti predmet, nije samo učinio grijeh krađe, nego i svetogrđa.

■ *751. P. Ako tko sagriješi, a nije svjestan da je sagriješio, mora li se ispovjediti?*

O. Ako tkogod ne bi bio svjestan da je sagriješio, ne bi se morao ispovjediti, ali ako bi se ipak ispovjedio, morao bi dodati da nije siguran je li sagriješio.

■ *752. P. Što mora učiniti onaj, koji se ne sjeća točnog broja svojih grijeha?*

O. Tko se točno ne sjeća broja svojih grijeha, mora kazati približan broj.

■ *753. P. Je li se dobro ispovjedio onaj, tko je iz zaboravi prešutio koji grijeh ili koju grešnu okolnost?*

O. Ako je tko prešutio smrtni grijeh ili koju grešnu okolnost iz zaboravi, dobro se ispovjedio, ako je upotrijebio svu dužnu marljivost, da se sjeti svih svojih grijeha.

■ *754. P. Moramo li ispovjediti smrtni grijeh na drugoj ispovijedi, ako smo ga na prošloj zaboravili ispovjediti?*

O. Ako smo zaboravili koji smrtni grijeh u ispovijedi, pa se poslije prisjetimo, moramo ga bez oklijevanja ispovjediti na sljedećoj ispovijedi.

■ *755. P. Što čini onaj tko zbog stida, ili kojega drugog razloga, namjerno prešuti na ispovijedi koji smrtni grijeh?*

O. Onaj tko zbog stida ili zbog kojega drugog razloga namjerno prešuti neki smrtni grijeh na ispovijedi, pogrđuje sakrament pa je zbog toga krivac teškog svetogrđa.

■ *756. P. Kako se mora vladati prema vlastitoj savjesti onaj koji je na ispovijedi prešutio namjerno kakav smrtni grijeh?*

O. Onaj tko je na ispovijedi namjerno prešutio neki smrtni grijeh, mora taj grijeh ispovjediti i kazati na koliko je ispovijedi taj grijeh prešutio, i tako obnoviti sve ispovijedi od posljednje valjane ispovijedi.

■ *757. P. Što mora promišljati onaj, tko bi bio u napasti prešutjeti neki grijeh na ispovijedi?*

O. Tko bi bio u napasti u ispovijedi prešutjeti teški grijeh, mora promišljati: 1. da se nije stidio sagriješiti u nazočnosti Boga koji sve vidi; 2. da je bolje ispovjediti svoje grijehe ispovjedniku u tajnosti, negoli živjeti u nemiru grijeha, nesretno umrijeti i biti postiđen na sudnjem danu pred cijelim svijetom; 3. da je ispovjednik obvezan na sakramentalnu tajnu pod prijetnjom vrlo teškog grijeha i vrlo strogih vremenitih i vječnih kazni.

■ *758. P. Što znači da očitovanje grijeha mora biti iskreno?*

O. "Očitovanje grijeha mora biti iskreno" znači da treba iznijeti svoje grijehe kakvi god jesu, bez ispričavanja, umanjivanja ili uvećavanja.

■ *759. P. Što znači da ispovijed mora biti razborita?*

O. Razborita ispovijed je takva da se u ispovijedanju grijeha

moramo služiti vrlo skromnim rječnikom i da se moramo čuvati toga da otkivamo tuđe grijehe.

■ *760. P. Što znači da ispovijed mora biti kratka?*

O. Znači da ne smijemo ispovjedniku govoriti ništa beskorisno.

■ *761. P. Nije li mučno ispovjediti drugome svoje grijehe, osobito ako se radi o grijesima zbog kojih se stidimo?*

O. Može biti mučno ispovjediti drugome svoje grijehe, ali to ipak valja učiniti, jer je to Božja zapovijed, a na drugi način se i ne može dobiti otpust grijeha. Osim toga neugodnosti ispovijedanja nagrađene su mnogim koristima i velikim utjehama.

§ 7. O načinu na koji se ispovijedamo

■ *762. P. Kako se dolazi pred ispovjednika?*

O. Treba kleknuti pred ispovjednikom i reći: blagoslovite me, oče, jer sam sagriješio.

■ *763. P. Što ćete učiniti dok vam ispovjednik daje blagoslov?*

O. Ponizno ću se nakloniti i primiti blagoslov križajući se.

■ *764. P. Poslije nego što se prekrižimo što moramo reći?*

O. Poslije nego se prekrižimo, moramo reći: ispovijedam se Bogu svemogućemu, blaženoj Mariji vazda Djevici, svim svetima i tebi, oče duhovni da sam sagriješio.

■ *765. P. Što poslije toga treba reći?*

O. Poslije toga treba reći: kad smo se prošli put ispovjedili, da smo milošću Božjom primili odrješenje da smo izvršili pokoru i bili na pričesti. Nakon toga slijedi očitovanje grijeha.

■ *766. P. Kad se završi očitovanje grijeha, što valja učiniti?*

O. Pošto smo rekli grijehe, kazat ćemo: ja se kajem također za sve

svoje prošle grijehe, osobito protiv te i te kreposti, npr. protiv čistoće, protiv četvrte zapovijedi itd.

■ *767. P. Što ćemo reći pošto smo rekli svoje grijehe?*

O. Treba reći: za sve ove grijehe i za sve, kojih se više ne sjećam, molim se svim srcem da mi Bog oprosti, a vas, moj duhovni oče, molim za pokoru i odrješenje.

■ *768. P. Kad smo na ovaj način završili očitovanja svojih grijeha, što nam još valja učiniti?*

O. Kad smo rekli sve svoje grijehe, treba s poštovanjem saslušati ono što nam kaže ispovjednik i primiti pokoru s iskrenom namjerom da je izvršimo. Dok nam on daje odrješenje, valja od srca obnoviti djelo skrušenja.

■ *769. P. Što valja učiniti kad smo primili odrješenje?*

O. Kad smo dobili odrješenje, valja zahvaliti Gospodinu, što prije izvršiti pokoru i provesti u djelo ispovjednikove savjete.

§ 8. O odrješenju

■ *770. P. Moraju li ispovjednici uvijek dati odrješenje onima koji se ispovijedaju?*

O. Ispovjednici moraju dati odrješenje samo onima, za koje prosude da su za to potpuno dostojno raspoloženi.

■ *771. P. Mogu li ispovjednici ponekad uskratiti odrješenje?*

O. Ispovjednici ne samo da mogu, nego i moraju uskratiti odrješenje u nekim slučajevima da se sakrament ne bi obeščastio.

■ *772. P. Koji se pokornici moraju smatrati nedostojnima pa im se mora redovito uskratiti ili odgoditi odrješenje?*

O. Pokornici, koje treba smatrati nedostojnima, poglavito su: 1.

oni koji ne znaju najvažnija otajstva svete vjere ili zanemaruju učiti druge odredbe kršćanskog nauka, koje su dužni znati zbog potreba svoga zvanja; 2. oni koji su vrlo nemarni u ispitivanju savjesti i koji ne pokazuju nikakva znaka nutarnjeg ozbiljnog kajanja; 3. oni koji bi mogli, a neće vratiti tuđe stvari ili popraviti dobar glas, koji su drugome nepravedno oduzeli; 4. oni koji ne opraštaju od sveg srca svojim neprijateljima; 5. oni koji neće prihvatiti potrebna sredstva, da bi popravili svoje zle navike; 6. oni koji ne odluče ostaviti se bližnjih grešnih prigoda.

■ *773. P. Nije li odviše strog ispovjednik, koji uskraćuje odrješenje pokorniku zato što misli da još nije dostojan odrješenja?*

O. Ispovjednik, koji uskraćuje odrješenje pokorniku zato što smatra da još nije dostojan, nije odviše strog, nego je čak vrlo dobrostiv, jer postupa kao dobar liječnik, koji pokušava davati svaki lijek, pa i onaj koji je neugodan i bolan, samo zato da bi spasio bolesniku život.

■ *774. P. Grešnik, kome se odgađa ili uskraćuje odrješenje, treba li zato očajavati ili napuštati ispovijed?*

O. Grešnik, kojemu se odgađa ili uskraćuje odrješenje ne treba očajavati, a još manje napuštati ispovijed, nego treba biti ponizan, priznati žalosno stanje svoje duše, koristiti se dobrim savjetima svog ispovjednika i tako se najbolje pripremiti za odrješenje.

■ *775. P. Što mora činiti pokornik kad bira ispovjednika?*

O. Pravi se pokornik mora preporučiti Bogu da mu pomogne izabrati pobožna, učena i razborita ispovjednika, a zatim se povjeriti njegovu vodstvu i predati mu se kao svom sucu i liječniku.

§ 9. O zadovoljštini ili pokori

■ *776. P. Što je zadovoljština?*

O. Zadovoljština koja se zove i sakramentalna pokora, jedan je pokornikov čin, kojim on zadovoljava Božju pravdu zbog počinjenih grijeha, vršeći ona djela, koja mu ispovjednik naloži.

■ *777. P. Je li pokornik dužan prihvatiti pokoru koju mu ispovjednik naloži?*

O. Pokornik je dužan prihvatiti pokoru koju mu ispovjednik naloži ako mu je to moguće. Ako pak to ne može, mora to ponizno reći istom ispovjedniku i tražiti od njega drugu pokoru.

■ *778. P. Kada treba izvršiti pokoru?*

O. Ako ispovjednik nije propisao nikakav rok, pokoru treba izvršiti što prije i pobrinuti se da je izvršimo u stanju milosti.

■ *779. P. Kako treba izvršiti pokoru?*

O. Pokoru treba izvršiti cjelovito i pobožno.

■ *780. P. Zašto se poslije ispovijedi naređuje pokora?*

O. Pokora se naređuje, jer redovito poslije sakramentalnog odrješenja, kojim se otpušta krivnja i vječna kazna, ostaje vremenita kazna, koju treba izvršiti na ovom svijetu ili u čistilištu.

■ *781. P. Zašto je Gospodin htio u sakramentu krštenja oprostiti svu kaznu, koju smo zaslužili grijesima, a ne u sakramentu ispovijedi?*

O. Gospodin je htio u sakramentu krštenja otpustiti svu kaznu, koju smo zaslužili svojim grijesima, a ne u sakrementu ispovijedi, zato što su grijesi poslije krštenja mnogo teži, jer smo ih učinili većom sviješću i nezahvalnošću za Božja dobročinstva i zato da bi nam obveza zadovoljštine bila kočnica da ponovno ne upadnemo u grijeh.

■ *782. P. Možemo li mi sami dati Bogu zadovoljštinu?*

O. Mi sami po sebi ne možemo Bogu dati zadovoljštinu. To možemo jedino tako da se sjedinimo s Isusom Kristom, koji je zaslugama svoje muke i smrti dao vrijednost našim djelima.

■ *783. P. Je li pokora, koju nam daje ispovjednik, dovoljna da nam zauvijek izbriše kaznu zbog naših grijeha?*

O. Pokora, koju nam daje ispovjednik, obično nije dovoljna da ispuni kaznu koju smo zaslužili za svoje grijehe. Zato se moramo pobrinuti da nadopunimo tu pokoru drugim dobrovoljnim pokorničkim djelima.

■ *784. P. Koja su djela pokore?*

O. Pokornička djela mogu se svesti na tri vrsti - molitvu, post i milostinju.

■ *785. P. Što označujete molitvom?*

O. Molitvom nazivamo svaku vrst pobožnih djela.

■ *786. P. Što se smatra postom?*

O. Postom se smatra svaki oblik mrtvljenja.

■ *787. P. Što se zove milostinjom?*

O. Milostinjom se naziva svako djelo duhovnog i tjelesnog milosrđa.

■ *788. P. Koja je pokora najzaslužnija, je li ona koju nam naređuje ispovjednik, ili ona koju činimo po svom izboru?*

O. Pokora, koju nam naređuje ispovjednik zaslužnija je zato što je ona dio sakramenta pa prima veću snagu zasluga muke Isusa Krista.

■ *789. P. Oni koji umiru pošto su primili odrješenje, ali prije nego što su potpuno zadovoljili Božjoj pravdi, idu li odmah u raj?*

O. Ne; oni idu u čistilište da tamo zadovolje Božjoj pravdi i da se potpuno očiste.

■ *790. P. Možemo li mi pomoći dušama u čistilištu s obzirom na njihove kazne?*

O. Možemo pomoći dušama u čistilištu da im se kazne ublaže ili skrate i to svojim molitvama, djelima milosrđa, svim drugim dobrim djelima, oprostima, a prije svega svetom žrtvom mise.

■ *791. P. Što još pokornik mora učiniti poslije ispovijedi osim pokore?*

O. Ako je pokornik nepravedno oštetio bližnjega u njegovim stvarima ili u njegovoj časti, ili ga je sablaznio, mora poslije ispovijedi osim naređene mu pokore, koliko god mu je moguće i što može prije, nadoknaditi štetu, vratiti čast i popraviti sablazan.

■ *792. P. Kako se može popraviti sablazan,koju smo prouzročili?*

O. Sablazan, koju smo prouzročili, možemo popraviti tako da prestanemo davati zli povod te riječima i dobrim primjerom potičemo na dobro one, koje smo sablaznili.

■ *793. P. Na koji način ćemo zadovoljiti bližnjega kojega smo uvrijedili?*

O. Bližnjega, kojega smo uvrijedili, zadovoljit ćemo tako što ćemo od njega pitati oproštenje ili mu dati neku drugu nadoknadu.

■ *794. P. Koje nam plodove daje dobra ispovijed?*

O. Dobra ispovijed: 1. oprašta nam učinjene grijehe i daje nam Božju milost; 2. vraća mir našoj savjesti; 3. otvara nam vrata raja i zamjenjuje vječnu kaznu u paklu vremenitom kaznom; 4. čuva nas od ponovnog grijeha i otvara nam blago crkvenih oprosta.

§ 10. O oprostima

■ *795. P. Što su to oprosti?*

O. Oprosti su otpuštanje vremenite kazne koju smo zaslužili svojim grijesima, koji su nam oprošteni, što se tiče krivnje. To je otpust, koji daje Crkva izvan sakramenta ispovijedi.

■ *796. P. Od koga je Crkva primila vlast dijeliti oproste?*

O. Crkva je primila vlast dijeliti oproste od samoga Isusa Krista.

■ *797. P. Na koji način nam Crkva otpušta vremenitu kaznu preko oprosta?*

O. Crkva otpušta vremenitu kaznu preko oprosta tako, što nam primjenjuje preobilne zadovoljštine Isusa Krista, presv. djevice Marije i svetaca, koje sve zajedno tvore blago svete Crkve.

■ *798. P. Tko ima vlast davati oproste?*

O. Vlast dijeliti oproste ima samo papa u čitavoj Crkvi i biskup u svojoj biskupiji, prema ovlastima, koje dobije od pape.

■ *799. P. Koliko je vrsti oprosta?*

O. Ima dvije vrsti oprosta, to su potpuni i djelomični oprost.

■ *800. P. Kakav je potpuni oprost?*

O. Potpuni oprost je onaj kojim se oprašta čitava vremenita kazna, koju smo zaslužili svojim grijesima. Stoga, ako bi tkogod umro pošto je primio takav oprost, išao bi ravno u raj i bio bi izuzet od svake kazne u čistilištu.

■ *801. P. Kakav je djelomični oprost?*

O. Djelomični oprost otpusta samo jedan dio vremenite kazne koju smo zaslužili svojim grijesima.

■ *802. Što Crkva želi postignuti davanjem oprosta?*

O. Davanjem oprosta Crkva želi pomoći našoj nesposobnosti da bismo na ovom svijetu izvršili svu vremenitu kaznu, pa nam daje da preko pobožnih djela i milosrdne kršćanske ljubavi postignemo ono što se u prvim stoljećima kršćanstva dobivalo strogo prema zakonima o pokori.

* *803. P. Što označuje oprost od četrdeset ili sto dana, ili pak od sedam godina i slično?*

O. Oprostom od četrdeset ili sto dana ili pak od sedam godina i slično, označuje se otpuštanje toliko vremenite kazne, koliko bi se učinilo s četrdeset ili sto dana ili pak sedam godina pokore, kakvu je u staro doba određivala Crkva.

■ *804. P. Kako moramo cijeniti oproste?*

O. Oproste moramo mnogo cijeniti, jer preko njih dajemo zadovoljštinu Božjoj pravdi, te brže i lakše postižemo rajsku slavu.

■ *805. P. Što se traži da bismo stekli oproste?*

O. Da bismo stekli oproste traži se: 1. stanje milosti barem u posljednjem djelu oprosta, koje činimo te da budemo čisti od malih grijeha, za koje želimo brisati kaznu; 2. ispunjenje onih djela, koja Crkva propisuje za postignuće oprosta; 3. namjera postignuti oprost.

* *806. P. Mogu li se oprosti namijeniti za duše u čistilištu?*

O. Da, oprosti se mogu namijeniti i za duše u čistilištu, ako onaj koji ih daje izjavi da se mogu namijeniti i za njih.

■ *807. P. Što je to jubilej?*

O. Jubilej, koji se obično daje svakih 25 godina, potpuni je oprost, s kojim su povezane različite povlastice i posebna dopuštenja, kao npr. da možemo dobiti sakramentalno odriješenje nekih zadržanih grijeha i cenzura te da možemo promijeniti neke zavjete.

VII. poglavlje

O posljednjem pomazanju

■ *808. P. Što je to sakrament posljednjeg pomazanja, koji se još zove sveto ulje?*

O. Posljednje pomazanje, koje se još zove sveto ulje, sakrament je koji je ustanovljen za duhovnu, a i vremenitu okrepu bolesnika u smrtnoj pogibelji.

■ *809. P. Koje učinke proizvodi sakrament posljednjeg pomazanja?*

O. Sakrament posljednjeg pomazanja proizvodi sljedeće učinke:
1. povećava posvećujuću milost, 2. briše male grijehe, a i smrtne,

ako ih raskajani bolesnik više ne može ispovjediti, 3. uklanja onu slabost i mlitavost volje za dobra djela, koja ostaje i poslije nego smo primili oproštenje od grijeha, 4. daje nam snage strpljivo podnositi zlo, suprotstaviti se napastima i sveto preminuti, 5. pomaže nam ponovno zadobiti zdravlje tijela, ako je to korisno spasenju duše.

■ *810. P. Kada treba primiti posljednje pomazanje?*

O. Posljednje pomazanje treba primiti kad je tko teško bolestan i pošto je primio sakramente sv. ispovijedi i pričesti, ali je dobro primiti ovaj sakrament dok je čovjek još zdrav duhom i kad još postoji nada da će preživjeti.

■ *811. P. Zašto je dobro primiti posljednje pomazanje dok je bolesnik još pri svijesti i dok još postoji nada da će preživjeti?*

O. Dobro je primiti posljednje pomazanje, dok je bolesnik još pri svijesti i dok postoji nada da će preživjeti, jer, ako se primi s boljim raspoloženjem, sakrament će dati bolji plod, a osim toga, ako ovaj sakrament daje tijelu zdravlje, koje koristi duši, time što potiče prirodne sile, ne valja čekati da spasenje bude ugroženo.

■ *812. P. Kako treba pripremiti dušu da dostojno primi posljednje pomazanje?*

O. Za dostojno primanje posljednjeg pomazanja treba biti u milosti Božjoj, imati povjerenje u snagu sakramenta i u Božje milosrđe te se spremno prepustiti volji Božjoj.

■ *813. P. Kako se mora osjećati bolesnik, kad mu svećenik dođe podijeliti posljednje pomazanje?*

O. Bolesnik mora osjećati zahvalnost prema Bogu, zato što mu je poslao svećenika, treba ga rado primiti i zatražiti, ako to može sam, vjerske utjehe.

VIII. poglavlje

O svetom redu

■ *814. P. Što je sakrament svetog reda?*

O. Sveti red je sakrament, koji ovlašćuje obavljati sveta otajstva, kojima se iskazuje štovanje Bogu i osigurava spasenje duša, te koji u duši onih, što ga primaju, ostavlja neizbrisivi biljeg Božjeg službenika.

■ *815. P. Zašto se zove red?*

O. Zove se red, jer se sastoji od više stupnjeva koji su jedan drugome podređeni i od kojih potječe sveta hijerarhija.

* *816. P. Koji su to stupnjevi?*

O. Najviši je stupanj biskupstvo, jer sadrži puninu svećeništva, zatim je prezbiterijat ili obično svećeništvo, a onda đakont i redovi koji se zovu niži.

■ *817. P. Je li Isus Krist neposredno ustanovio sve stupnjeve svetog reda?*

O. Isus Krist je neposredno ustanovio dva stupnja svetog reda, a to je biskupstvo i obično svećeništvo, preko apostola on je ustanovio đakonat, iz kojega proistječu ostali niži redovi.

■ *818. P. Kada je Isus Krist ustanovio svećenički red?*

O. Isus Krist je ustanovio svećenički red na Posljednjoj večeri, kad je apostolima i njihovim nasljednicima podijelio vlast posvećivanja presvete Euharistije. Dan poslije svog uskrsnuća apostolima je podijelio vlast otpuštati ili zadržati grijehe, pa ih je time postavio prvim svećenicima novoga zakona u svoj punini njihove vlasti.

■ *819. P. Tko je djelitelj ovoga sakramenta?*

O. Djelitelj ovog sakramenta je samo biskup.

■ *820. P. Je li veliko dostojanstvo kršćanskog svećenstva?*

O. Dostojanstvo kršćanskog svećenstva je vrlo veliko zbog dvostruke vlasti koju mu je Krist podijelio nad svojim stvarnim i svojim otajstvenim Tijelom, to jest Crkvom i zbog božanskog poslanja koje je povjerio svećenicima da sve ljude vode u život vječni.

■ *821. P. Je li katoličko svećenstvo potrebno u Crkvi?*

O. Katoličko svećenstvo potrebno je u Crkvi, jer bi bez njega vjernici ostali bez svete misne žrtve i bez većeg dijela sakramenata, ne bi imali nikoga tko bi ih učio kršćanski nauk, te bi ostali kao ovce bez pastira na milost i nemilost "vukova" ili ukratko, bez svećenika ne bi više postojala onakva Crkva kakvu je Isus Krist ustanovio.

■ *822. P. Prema tome katoličko svećenstvo neće nikada prestati na zemlji?*

O. Katoličko će svećenstvo trajati do svršetka svijeta, i to usprkos ratu koji protiv njega vode paklene sile, jer je Isus Krist obećao da moć pakla nikad neće nadvladati njegovu Crkvu.

■ *823. P. Je li grijeh prezirati svećenike?*

O. To je težak grijeh, jer prezir i uvrede uperene protiv svećenika padaju na samog Isusa Krista koji je rekao svojim apostolima: tko vas prezire, mene prezire.

■ *824. P. Koji cilj mora imati onaj koji prihvaća svećenički stalež?*

O. Cilj onoga, koji prihvaća svećenički stalež, mora biti samo slava Božja i spasenje duša.

■ *825. P. Što je potrebno za ulazak u svećenički stalež?*

O. Za ulazak u svećenički stalež potrebno je prije svega zvanje, koje Bog nadahnjuje.

■ *826. P. Što treba učiniti da netko spozna da ga Bog zove u svećenički stalež?*

O. Da bi netko spoznao da ga Bog zove u svećenički stalež, potrebno je: 1. usrdno moliti Gospodina da očituje što Bog od njega želi, 2. savjetovati se sa svojim biskupom i s pametnim i razboritim ispovjednikom, 3. marljivo ispitati imamo li sposobnosti potrebne za studij, za službe i za obveze toga staleža.

■ *827. P. Ako bi tko ušao u svećenički stalež bez svijesti o Božjem pozivu, bi li time činio zlo?*

O. Ako bi tko ušao u svećenički stalež bez Božjeg poziva, učinio bi teško zlo i stavio bi sebe u opasnost vječne propasti.

■ *828. P. Čine li zlo roditelji koji zbog vremenitih razloga savjetuju djeci da prihvate svećenički stalež iako ne osjećaju Božji poziv?*

O. Roditelji, koji zbog vremenitih razloga navode djecu da bez božanskog poziva prihvate svećenički stalež iako u sebi ne osjećaju zvanje čine teški grijeh, time prisvajaju pravo koje je Bog zadržao samo za sebe, t.j. birati svoje službenike, a svoju djecu navode u opasnost vječne osude.

■ *829. P. Koje su dužnosti vjernika prema onima koji su pozvani primiti sveti red?*

O. Vjernici moraju:

1. ostaviti svojim sinovima i onima,koji o njima zavise, punu slobodu slijediti Božji poziv;

2. moraju moliti Boga da se udostoji dati svojoj Crkvi dobre pastire i gorljive službenike, pa su zbog toga ustanovljeni kvatreni dani.

3. posebno poštovati sve one, koji su po sv. redu posvećeni za službu Božju.

IX. poglavlje

O sakramentu ženidbe

§ 1. Narav sakramenta ženidbe.

* *830. P. Što je to sakrament ženidbe?*

O. Ženidba je sakrament, ustanovljen od našeg Gospodina Isusa Krista, koji ustanovljuje sveto i nerazrješivo sjedinjenje između muškarca i žene, daje im milost da se uzajamno i sveto ljube i da odgajaju svoju djecu u kršćanskoj vjeri.

■ *831. P. Tko je ustanovio ženidbu?*

O. Ženidbu je ustanovio sam Bog u zemaljskom raju, a Isus Krist ju je u Novom zavjetu podignuo na dostojanstvo sakramenta.

■ *832. P. Ima li sakrament ženidbe neko posebno značenje?*

O. Sakrament ženidbe znači neraskidivo jedinstvo Isusa Krista s Crkvom, njegovom zaručnicom i našom ljubljenom majkom.

■ *833. P. Zašto se kaže da je bračna veza neraskidiva?*

O. Kaže se da je ženidbena veza neraskidiva, ili da ženidba prestaje jedino smrću jednog od ženidbenih drugova, jer je to tako odredio Bog na samom početku, a to je svečano proglasio i Isus Krist naš Gospodin.

■ *834. P. Može li se u kršćanskoj ženidbi odvojiti ugovor od sakramenta?*

O. Ne, u kršćanskoj ženidbi ne može se odvojiti ugovor od sakramenta, jer za kršćane ženidba nije ništa drugo nego samo prirodni ugovor što ga je Isus Krist podignuo na dostojanstvo sakramenta.

■ *835. P. Može li među kršćanima, dakle, postojati prava ženidba ako nije sakrament?*

O. Jedina moguća ženidba među kršćanima je sakrament.

■ *836. P. Kakav je učinak sakramenta ženidbe?*

O. Sakrament ženidbe daje: 1. povećanje posvećujuće milosti, 2. udjeljuje posebnu milost da supruzi vjerno ispunjavaju sve ženidbene dužnosti.

§ 2. Službenici, obred i odredbe

■ *837. P. Koji su službenici ovog sakramenta?*

O. Službenici ovog sakramenta su sami zaručnici koji izmjenično primaju i daju sakrament.

■ *838. P. Na koji se način daje ovaj sakrament?*

O. Ovaj sakrament koji, čuva prirodu ugovora, daju same ugovorne strane, tako što u nazočnosti svoga župnika ili njegova delegata, te dvojice svjedoka, izjavljuju svoju volju sjediniti se u ženidbi.

■ *839. P. Čemu dakle služi blagoslov, koji župnik daje mladencima?*

O. Blagoslov, koji župnik daje mladencima, nije bitan čimbenik sakramenta, ali se daje da se u ime Crkve potvrdi - njihovo sjedinjenje i da se uvijek i sve više priziva Božji blagoslov.

■ *840. P. Koju namjeru mora imati onaj koji sklapa ženidbu?*

O. Onaj, koji sklapa ženidbu, mora imati namjeru: 1. vršiti volju Božju, koji ga poziva u taj stalež, 2. provoditi svoj život zbog spasa svoje duše, 3. odgajati djecu u kršćanskoj vjeri, ako mu ih Bog dade.

■ *841. P. Kako se zaručnici moraju pripremiti da bi plodonosno primili sakrament ženidbe?*

O. Da bi plodonosno primili sakrament ženidbe zaručnici moraju:
1. preporučiti se svim srcem Bogu da spoznaju njegovu volju i od njega prime milosti potrebne za taj stalež, 2. posavjetovati se sa svojim roditeljima prije nego što dadu riječ, kako to traži posluh i poštovanje koje njima dugujemo, 3. pripremiti se za ženidbu

dobrom ispovijedi, pa čak i s općom ispovijedi čitavog života, ako je to potrebno, 4. izbjegavati svaku pogibelj tjelesnih dodira i riječi, koje usmjeruju na to.

■ *842. P. Koje su glavne obveze osoba vezanih ženidbom?*

O. Osobe združene u ženidbi moraju: 1. čuvati ženidbenu vjernost i ponašati se uvijek i u svemu kršćanski, 2. uzajamno se ljubiti, biti strpljivi jedan prema drugome, te živjeti u miru i slozi, 3. ako imaju djecu, brinuti se o djeci prema potrebama i odgajati ih kršćanski, te dati djeci slobodu da izaberu zvanje na koje ih Bog zove .

§ 3. Uvjeti i zapreke

■ *843. Što je potrebno za valjano sklapanje kršćanske ženidbe?*

O. Da bi ženidba bila valjano sklopljena, bezuvjetno je potrebno, da zaručnici budu slobodni od svake smetnje, koja razbija ženidbu, te da slobodno izraze svoju ženidbenu privolu pred svojim župnikom ili drugim svećenikom kojeg odredi župnik i pred dva svjedoka.

■ *844. P. Što je potrebno da bi se dopušteno sklopila kršćanska ženidba?*

O. Da bi se dopušteno sklopila kršćanska ženidba potrebno je da bude slobodna od svih ženidbenih zabrana, zaručnici moraju biti poučeni u kršćanskom nauku, moraju biti u stanju milosti, jer bi bez toga učinili svetogrđe.

■ *845. P. Što su to ženidbene smetnje?*

O. Ženidbene smetnje su one okolnosti zbog kojih ženidba postaje nevaljana i nedopuštena. U prvom slučaju govorimo o zaprekama, dok u drugom slučaju govorimo o zabranama.

■ *846. P. Dajte neki primjer zapreka.*

O. Zapreke su npr. krvno srodstvo do četvrtog koljena, duhovno srodstvo, svečani zavjet čistoće, razlika u vjeri između krštenih i nekrštenih.

■ *847. P. Dajte neki primjer zabrana.*

O. Zabrane su npr. zabranjeno doba crkvene godine, jednostavni zavjet čistoće itd.

■ *848. P. Moraju li vjernici crkvenoj vlasti prijaviti ženidbene smetnje, koje su im poznate?*

O. Vjernici moraju prijaviti crkvenoj vlasti ženidbene smetnje koje znaju i to je razlog zbog kojeg župnici napovijedaju sklapanje ženidbe.

■ *849. P. Tko ima vlast odrediti ženidbene smetnje, osloboditi od njih i suditi o valjanosti kršćanske ženidbe?*

O. Samo Crkva ima vlast odrediti ženidbene smetnje i suditi o valjanosti ženidbe između kršćana, isto kao što samo Crkva može osloboditi od tih smetnji, koje je ona odredila.

■ *850. P. Zašto samo Crkva ima vlast odrediti ženidbene smetnje i suditi o valjanosti ženidbe?*

O. Samo Crkva ima vlast utvrditi ženidbene smetnje i suditi o valjanosti ženidbe te oslobađati od smetnje, koje je postavila, jer u kršćanskoj ženidbi nije moguće odvojiti ugovor od sakramenta pa tako i ugovor spada pod vlast Crkve, kojoj je sam Krist dao pravo donositi zakone i odluke o svetim stvarima.

■ *851. P. Može li građanska vlast s rastavom raskinuti svezu kršćanske ženidbe?*

O. Ne, svezu kršćanske ženidbe ne može raskinuti građanska vlast, jer se ona ne može miješati u pitanja sakramenata niti može razdvojiti ono što je Bog svezao.

■ *852. P. Što je to građanska ženidba?*

O. Građanska ženidba nije ništa drugo nego formalnost koju

propisuje zakon u namjeri da bi osigurao građanske učinke supruzima i njihovu potomstvu.

■ *853. P. Je li za kršćanina dovoljno sklopiti samo građansku ženidbu?*

O. Za kršćanina nije dovoljno sklopiti samo građansku ženidbu, jer ta ženidba nije sakrament pa prema tome ni prava ženidba.

■ *854. P. Ako bi zaručnici živjeli jedan s drugim u građanskoj ženidbi, u kojem bi se stanju nalazili?*

O. Ako bi zaručnici živjeli jedan s drugim samo u građanskoj ženidbi bili bi stalno u smrtnom grijehu, a njihova bi sveza uvijek ostala nezakonita pred Bogom i Crkvom.

* *855. P. Treba li sklopiti i građansku ženidbu osim crkvene?*

O. Da, treba sklopiti i građansku ženidbu, jer, premda ona nije sakrament, ipak služi supruzima i njihovu potomstvu za osiguranje građanskih učinaka, koji pripadaju ženidbenoj zajednici. Postoji opće pravilo crkvenih vlasti da se ne dopušta sklapanje crkvene ženidbe, ako prije toga nije izvršeno ono što traže građanski zakoni.

Peti dio

O GLAVNIM KREPOSTIMA I DRUGIM STVARIMA KOJE KRŠĆANI MORAJU ZNATI

* * *

I. poglavlje

O glavnim krepostima

§ 1. O teološim krepostima

■ *856. P. Što je krepost?*

O. Krepost je svojstvo duše koje daje neku sklonost, lakoću i spremnost da se spozna i čini dobro.

■ *857. P. Koliko ima glavnih nadnaravnih kreposti?*

O. Ima sedam glavnih nadnaravnih kreposti, a to su tri bogoslovne i četiri stožerne.

■ *858. P. Koje su bogoslovne kreposti?*

O. Bogoslovne kreposti su: vjera, ufanje i ljubav.

■ *859. P. Zašto se vjera, ufanje i ljubav nazivaju bogoslovnim krepostima?*

O. Vjera, ufanje i ljubav nazivaju se bogoslovnim krepostima zato što se neposredno i potpuno odnose na Boga, koji te kreposti i ulijeva u naše duše.

■ *860. P. Na koji se način bogoslovne kreposti neposredno odnose na Boga?*

O. Bogoslovne kreposti neposredno se odnose na Boga zato što vjerom prihvaćamo Boga i držimo za istinu sve što je On objavio,

ufanjem se nadamo da ćemo postignuti vječna dobra koja je Bog obećao, a ljubavlju se sjedinjujemo s Bogom i u njemu ljubimo i svoga bližnjega.

■ *861. P. Kada nam Bog ulijeva u dušu bogoslovne kreposti?*

O. Bog nam po svojoj dobroti ulijeva u dušu bogoslovne kreposti onda kad nas ukrasuje svojom posvećujućom milosti i zato kad smo primili krštenje, bili smo obogaćeni ovim krepostima, a s njima i darovima Duha Svetoga.

■ *862. P. Je li dovoljno primiti bogoslovne kreposti u krštenju?*

O. Za one koji su došli u doba razuma nije dovoljno u krštenju primiti bogoslovne kreposti nego treba izvršiti čine tih kreposti.

■ *863. P. Kada smo dužni činiti djela vjere, ufanja i ljubavi?*

O. Moramo činiti djela vjere, ufanja i ljubavi - 1. kad uđemo u doba razuma, 2. više puta tijekom života, 3. u smrtnoj pogibelji.

§ 2. O vjeri

■ *864. P. Što je vjera?*

O. Vjera je nadnaravna ulivena krepost po kojoj, radi neizmjerne Božje istinitosti, prihvaćamo za istinu sve što je on objavio i što nam preko svoje Crkve predlaže vjerovati.

■ *865. P. Na koji način znamo za istine koje nam je objavio Bog?*

O. Znamo za istine koje nam je objavio Bog preko Crkve koja je nepogrešiva, to jest preko pape, nasljednika svetoga Petra i preko biskupa, apostolskih nasljednika koje je sam Isus Krist poučavao.

■ *866. P. Jesmo li sigurni u ono, što nas uči sveta Crkva?*

O. Posve smo sigurni u ono, što nas uči sveta Crkva, jer je Krist svojom riječju zajamčio da se Crkva nikad neće prevariti.

■ *867. P. Kojim se grijehom gubi vjera?*

O. Vjera se gubi nijekanjem ili hotimičnom sumnjom u bilo koji članak vjere, koji nam je predložen vjerovati.

■ *868. P. Kako se vraća izgubljena vjera?*

O. Izgubljena se vjera vraća pokajanjem za počinjeni grijeh i ponovnim vjerovanjem u sve ono, u što vjeruje sveta Crkva.

§ 3. Božja otajstva

■ *869. P. Možemo li shvatiti sve vjerske istine?*

O. Ne, ne možemo shvatiti sve vjerske istine, jer su neke od tih istina otajstva.

■ *870. P. Što su to otajstva?*

O. Otajstva su istine koje nadilaze razum, a u koje vjerujemo, premda ih ne možemo shvatiti.

■ *871. P. Zašto moramo vjerovati u otajstva?*

O. Moramo vjerovati u otajstva, jer ih je objavio Bog, koji je beskrajna dobrota i istina pa se ne može prevariti, niti može nas prevariti.

■ *872. P. Protive li se razumu otajstva naše vjere?*

O. Otajstva su iznad razuma, ali mu se ne protive. Štoviše, naš razum nas uvjerava da je moguće prihvatiti otajstva.

■ *873. P. Zašto se otajstva ne mogu protiviti razumu?*

O. Otajstva se ne mogu protiviti razumu, jer nam je sam Bog dao svjetlo razuma i objavio otajstva, a on ne može sam sebi proturječiti.

§ 4. O Svetome pismu

■ *874. P. Gdje su sadržane istine, koje nam je Bog objavio?*

O. Istine, koje nam je Bog objavio, sadržane su u Svetome pismu i u Predaji.

■ *875. P. Što je to Sveto pismo?*

O. Sveto pismo je zbirka knjiga, koje su napisali proroci i sveti pisci, apostoli i evanđelisti po nadahnuću Duha Svetoga, koje je Crkva prihvatila kao nadahnute.

■ *876. P. U koliko se dijelova dijeli Sveto pismo?*

O. Sveto se pismo dijeli na dva dijela - Stari i Novi zavjet.

■ *877. P. Što sadrži Stari zavjet?*

O. Stari zavjet sadrži nadahnute knjige, koje su napisane prije dolaska Isusa Krista.

■ *878. P. Što sadrži Novi zavjet?*

O. Novi zavjet sadrži nadahnute knjige, koje su napisane poslije dolaska Isusa Krista.

■ *879. P. Kojim se imenom obično naziva Sveto pismo?*

O. Sveto pismo obično se naziva svetom Biblijom.

■ *880. P. Što znači Biblija?*

O. Riječ Biblija znači zbirku svetih knjiga, knjigu u punom smislu te riječi, knjigu nad knjigama, knjigu napisanu po Božjem nadahnuću.

■ *881. P. Zašto se Sveto pismo naziva knjigom u punom smislu te riječi?*

O. Sveto pismo se naziva knjigom u punom smislu te riječi zbog uzvišenosti predmeta, kojim se bavi, te zbog začetnika same knjige.

* *882. P. Može li biti zabluda u Svetome pismu?*

O. U Svetome pismu ne može biti ni jedna zabluda, jer je ono cijelo napisano po Božjem nadahnuću, a začetnik svih njegovih dijelova je sam Bog. Dakako, to ne znači da se u neke prijepise i prijevode Svetoga pisma nije uvukla koja greška prepisivača i prevoditelja. Međutim u izdanjima, koje je Katolička Crkva pregledala i odobrila, ne može biti zablude u svemu što se odnosi na vjeru i ćudorednost.

■ *883. P. Je li svim kršćanima potrebno čitanje Biblije?*

O. Čitanje Biblije nije potrebno svim kršćanima, koje Crkva poučava u vjeri, no ipak je vrlo korisno i preporučeno svima.

■ *884. P. Može li se čitati bilo koji prijevod Biblije na narodnom jeziku?*

O. Mogu se čitati samo oni prijevodi Biblije na narodnom jeziku, koje je Katolička Crkva priznala kao vjerne i koje je popratila svojim odobrenim tumačenjima.

■ *885. P. Zašto se mogu čitati samo oni prijevodi Biblije, koje je odobrila Crkva?*

O. Mogu se čitati samo oni prijevodi Biblije, koje je odobrila Crkva, zato što je ona jedina zakoniti čuvar Biblije.

■ *886. P. Tko nam pomaže shvatiti pravi smisao Svetoga pisma?*

O. Pravi smisao Svetoga pisma možemo spoznati samo po uputama Crkve, jer samo Crkva ne može pogriješiti u njegovu tumačenju.

■ *887. P. Što treba učiniti katolik, ako bi mu koji protestant ili koji povjerenik protestanata ponudio Bibliju?*

O. Ako bi koji protestant, ili koji njihov povjerenik, ponudio nekom katoliku Bibliju, on bi je morao predati svom župniku.

■ *888. P. Zašto Crkva zabranjuje protestantske Biblije?*

O. Crkva zabranjuje protestantske Biblije, jer ili su u čemu iskrivljene ili sadrže pogreške. Budući da nemaju crkvenog odobrenja ni bilježaka o teže razumljivim mjestima mogu škoditi vjeri. To je razlog zbog kojega Crkva zabranjuje isto tako prijevode Svetoga pisma, koje je ona već odobrila, ali su pretiskani bez tumačenja koje je Crkva odobrila.

§ 5. O Predaji

■ *889. P. Kažite mi što je to Predaja?*
O. Predaja je Božja riječ koja nije pisana, nego su je Krist i njegovi apostoli usmeno prenijeli, a Crkva ju je kroz vjekove čuvala te je tako i do nas došla nepatvorena.

■ *890. P. Gdje je sadržan nauk Predaje?*
O. Nauk Predaje sadržan je u prvom redu u koncilskim odlukama, u spisima svetih otaca, u spisima Svete Stolice, te u riječima i obredima svete liturgije.

■ *891. P. Kako treba cijeniti Predaju?*
O. Predaju treba cijeniti na isti način, kao što cijenimo objavljenu riječ Božju u Svetom pismu.

§ 6. O ufanju

■ *892. P. Što je to ufanje?*
O. Ufanje je nadnaravna ulivena krepost, po kojoj želimo i očekujemo život vječni, koji je Bog obećao svojim slugama, i sve pomoći koje su za to potrebne.

■ *893. P. Zašto trebamo očekivati od Boga raj i potrebnu pomoć da ga postignemo?*
O. Moramo se od Boga nadati da će nam dati raj i pomoći, koje su nam za to potrebne, jer je Bog premilosrdan, jer nam je to zaslužio naš Gospodin Isus Krist, jer je to obećao svakome tko mu iskreno služi, a budući da je on najvjerniji i svemoguć, on se uvijek drži svoga obećanja.

■ *894. P. Koji su uvjeti potrebni za postizanje raja?*
O. Uvjeti koji su potrebni da bismo zadobili raj, jesu: milost Božja, dobra djela i postojanost u svetoj ljubavi prema Bogu sve do smrti.

■ *895. P. Kako se gubi ufanje?*
O. Ufanje se gubi svaki put kad se gubi vjera! Ufanje se također gubi grijehom očaja ili preuzetnosti.

■ *896. P. Kako se ponovno stječe izgubljeno ufanje?*
O. Izgubljeno ufanje ponovno se stječe tako da se pokajemo za počinjene grijehe i ponovno u sebi stvorimo povjerenje u božansku dobrotu.

§ 7. O ljubavi

■ *897. P. Što je to krepost ljubavi?*
O. Ljubav je nadnaravna ulivena krepost u našoj duši, kojom ljubimo Boga iznad svega i radi njega samoga, a bližnjega kao sami sebe iz ljubavi prema Bogu.

■ *898. P. Zbog čega moramo ljubiti Boga?*
O. Boga moramo ljubiti zbog toga što je On najveće dobro, neizmjerno dobar i savršen, a osobito zato, što nam On to zapovijeda, kao i zbog svih dobročinstava, koja od njega primamo.

■ *899. P. Kako treba ljubiti Boga?*
O. Boga treba ljubiti nadasve, svim srcem, umom, svom dušom i svim svojim silama.

■ *900. P. Što to znači ljubiti nadasve Boga?*
O. Ljubiti Boga nadasve znači da Boga moramo ljubiti više nego sva druga stvorenja, pa i ona, koja su nam najdraža i najsavršenija te da moramo biti spremni sve izgubiti prije negoli njega uvrijediti i prestati ga ljubiti.

■ *901. P. Što znači ljubiti Boga svim srcem?*
O. Ljubiti Boga svim srcem znači posvetiti mu sve svoje osjećaje.

■ *902. P. Što znači ljubiti Boga svim umom?*
O. Ljubiti Boga svim umom znači usmjeriti prema njemu sve svoje misli.

■ *903. P. Što znači ljubiti Boga svom dušom?*
O. Ljubiti Boga svom dušom znači posvetiti mu sve snage svoje duše.

■ *904. P. Što znači ljubiti Boga svim svojim silama?*

O. Ljubiti Boga svim svojim silama znači truditi se da sve više rastemo u ljubavi prema njemu i da sva naša djela imaju povod i cilj ljubavi prema njemu i želju da mu ugodimo.

■ *905. P. Zašto moramo ljubiti bližnjega?*

O. Moramo ljubiti bližnjega iz ljubavi prema Bogu, zato što nam to Bog zapovijeda, i zato što je svaki čovjek njegova slika.

■ *906. P. Moramo li ljubiti i svoje neprijatelje?*

O. Da, moramo ljubiti i svoje neprijatelje, jer su i oni naši bližnji, i zato što nam je Isus izričito zapovjedio.

■ *907. P. Što znači ljubiti bližnjega kao samoga sebe?*

O. Ljubiti bližnjega kao sami sebe znači željeti mu i učiniti mu dobro, koliko to možemo i koliko želimo sebi samima, a niti mu željeti niti mu činiti bilo koje zlo.

■ *908. P. Kada ljubimo sami sebe kako treba?*

O. Ljubimo sami sebe kako treba, kad nastojimo služiti Bogu i u nj polagati svu svoju sreću.

■ *909. P. Kako se gubi ljubav?*

O. Ljubav se gubi bilo kojim smrtnim grijehom.

■ *910. P. Kako se ponovno stječe ljubav?*

O. Ljubav se ponovno stječe ako činimo Bogu ugodna djela, da se kajemo i ispovijedamo kako treba.

§ 8. O stožernim krepostima

■ *911. P. Koje su stožerne kreposti?*

O. Stožerne kreposti su: razboritost, pravednost, jakost i trijeznost.

■ *912. P. Zašto se razboritost, pravednost, jakost i trijeznost nazivaju stožernim krepostima?*

O. Razboritost, pravednost, jakost i trijeznost nazivaju se stožernim krepostima zato što su uporište i temelj ćudorednih kreposti.

■ *913. P. Što je razboritost?*

O. Razboritost je krepost koja usmjerava svako djelo prema određenom cilju i zato traži prikladna sredstva da bi djelo dobro uspjelo i da bi bilo ugodno Gospodinu.

■ *914. P. Što je pravednost?*

O. Pravednost je krepost po kojoj svakom dajemo ono što mu se duguje.

■ *915. P. Što je jakost?*

O. Jakost je krepost koja nas čini smjelima da se ne bojimo nikakve opasnosti, pa ni smrti, zbog toga što služimo Bogu.

■ *916. P. Što je trijeznost?*

O. Trijeznost je krepost, kojom zauzdavamo neuredne želje za sjetilnim užicima i umjereno se služimo vremenitim dobrima.

II. poglavlje

O darovima Duha Svetoga

■ *917. P. Koliko ima darova Duha Svetoga i koji su?*

O. Ima sedam darova Duha Svetoga i to: 1. mudrost, 2. razum, 3. savjet, 4. jakost, 5. znanje, 6. pobožnost, 7. strah Božji.

■ *918. P. Čemu služe darovi Duha Svetoga?*

O. Darovi Duha Svetoga služe da nas učvrste u vjeri, ufanju i ljubavi, te da nas učine spremnima za kreposna djela, koja su nam potrebna za ostvarenje savršenstva kršćanskog života.

■ *919. P. Što je to mudrost?*

O. Mudrost je dar kojim uzdižemo svoje misli iznad zemaljskih krhkih stvari i promatramo vječne, to jest vječnu istinu, a to je Bog, tako da uživamo i ljubimo Njega, u kojemu se nalazi sve naše dobro.

■ *920. P. Što je to razum?*

O. Razum je dar koji nam, koliko je to smrtnom čovjeku moguće, olakšava shvaćanje vjerskih istina i božanskih otajstava koje mi naravnim svjetlom našeg uma ne možemo shvatiti.

■ *921. P. Što je to savjet?*

O. Savjet je dar kojim mi u sumnjama i nesigurnostima ljudskog života spoznajemo ono što povećava Božju slavu, spasenje naše i našega bližnjega.

■ *922. P. Što je jakost?*

O. Jakost je dar koji nam udahnjuje snagu i odvažnost da bismo vjerno opsluživali svete Božje i crkvene zakone i po kojem svladavamo sve zapreke i nasrtaje naših naprijatelja.

■ *923. P. Što je to znanje?*

O. Znanje je dar po kojemu ispravno prosuđujemo stvarne stvari i spoznajemo način kako ih treba dobro upotrijebiti i usmjeriti prema konačnom cilju, a to je Bog.

■ *924. P. Što je pobožnost?*

O. Pobožnost je dar kojim štujemo i ljubimo Boga i svece, te čuvamo blago i dobrohotno srce prema bližnjemu iz ljubavi prema Bogu.

■ *925. P. Što je to strah Božji?*

O. Strah Božji je dar koji nas potiče poštovati Boga i bojati se vrijeđati njegovo božansko veličanstvo i tako nas udaljuje od zla i pobuđuje na dobro.

III. poglavlje

O evanđeoskim blaženstvima

■ *926. P. Koliko ima evanđeoskih blaženstava i koja su?*

O. O. Ima osam evanđeoskih blaženstava i to:
1. blaženi siromašni duhom, jer je njihovo kraljevstvo nebesko,
2. blaženi krotki, jer će oni posjedovati zemlju,
3. blaženi koji plaču, jer će se utješiti,

4. blaženi koji gladuju i žeđaju pravde, jer će se nasititi,
5. blaženi milosrdni, jer će postignuti milosrđe,
6. blaženi koji su čista srca, jer će Boga gledati,
7. blaženi mirotvorci, jer će se sinovi Božji zvati,
8. blaženi koji su progonjeni radi pravednosti, jer je njihovo kraljevstvo nebesko.

■ *927. P. Zašto nam je Isus Krist ponudio blaženstva?*

O. Isus Krist nam je ponudio blaženstva da bismo odbacili načela ovog svijeta i da bi nas potaknuo ljubiti i provoditi načela njegova Evanđelja.

■ *928. P. Koga svijet naziva blaženim?*

O. Svijet naziva blaženima one koji obiluju bogatstvom i častima, koji žive u veselju i koji nemaju prilike bilo što trpjeti.

■ *929. P. Koji su siromasi duhom, koje Isus Krist naziva blaženima?*

O. Siromasi duhom su prema Evanđelju oni čije je srce odvojeno od bogatstva, koji se dobro služe bogatstvom, ako ga posjeduju, koji ga ne traže zabrinuto ako ga nemaju i koji predano podnose gubitak bogatstva, ako im ga tko oduzme.

■ *930. P. Tko su krotki?*

O. Krotki su oni koji blago postupaju s bližnjima i koji strpljivo podnose mane i nepravde koje im bližnji nanosi, te se zbog toga ne svađaju, ne ljute i ne osvećuju.

■ *931. P. Tko su oni koji plaču, a ipak se nazivaju blaženima?*

O. Oni koji plaču, a ipak se nazivaju blaženima su oni koji predano trpe nevolje i koji se žaloste zbog počinjenih grijeha, zbog zla i zbog sablazni koje vide na svijetu, zbog udaljenosti raja i opasnosti da ga zauvijek izgube.

■ *932. P. Tko su oni koji gladuju i žeđaju za pravdom?*

O. Oni koji gladuju i žeđaju za pravdom su oni što žarko žele sve više rasti u Božjoj milosti i u vršenju dobrih i kreposnih djela.

■ *933. P. Tko su milosrdni?*

O. Milosrdni su oni koji u Bogu i za ljubav Božju ljube svoga bližnjega, sažalijevaju ga zbog duhovnih i tjelesnih slabosti i nastoje mu pomoći koliko mogu prema svojim snagama i prilikama.

■ *934. P. Koji su ljudi čista srca?*

O. Čista srca su oni ljudi koji ničim nisu privrženi grijehu, od njega se drže daleko i osobito izbjegavaju svaku vrstu nečistoće.

■ *935. P. Tko su mirotvorci?*

O. Mirotvorci su oni koji čuvaju mir s bližnjima i sami sa sobom, te se trude izmiriti one koji žive u neslozi.

■ *936. P. Tko su progonjeni zbog pravde?*

O. Progonjeni su zbog pravde oni, koji strpljivo podnose podrugivanja, predbacivanja i progone zbog vjere i zbog zakona Isusa Krista.

■ *937. P. Što znače razne nagrade, koje je u blaženstvima obećao Isus Krist?*

O. Sve nagrade, koje je u blaženstvima obećao Isus Krist, označuju pod različitim imenima vječnu slavu na nebesima.

■ *938. P. Osiguravaju li nam blaženstva samo vječnu slavu na nebesima?*

O. Blaženstva nam ne osiguravaju samo vječnu slavu na nebesima, nego i sredstva da bismo živjeli sretno na ovom svijetu, koliko je to moguće.

■ *939. P. Primaju li oni koji žive po blaženstvima neku nagradu i na ovom svijetu?*

O. Svakako, oni koji žive po blaženstvima dobiju neku nagradu već i na ovom svijetu, jer uživaju unutrašnji mir i zadovoljstvo, a to je - premda nesavršeni - početak vječne sreće.

■ *940. P. Mogu li se nazivati sretnima oni koji žive po načelima svijeta?*

O. Ne, oni koji slijede načela svijeta, nisu sretni, jer nemaju pravog duševnog mira i žive u opasnosti osude na vječne muke.

IV. poglavlje

O djelima milosrđa

■ *941. P. Koja su dobra djela o kojima ćemo biti osobito ispitivani na sudnjem danu?*

O. Dobra djela, o kojima ćemo osobito biti ispitivani na sudnjemu danu su djela milosrđa.

■ *942. P. Što su djela milosrđa?*

O. Djela milosrđa su ona kojima pomažemo našim bližnjima u njihovim tjelesnim i duhovnim potrebama.

■ *943. P. Koja su tjelesna djela milosrđa?*

O. Tjelesna djela milosrđa su:

1. nahraniti gladne,
2. napojiti žedne,
3. zaodjenuti gole,
4. primiti putnike,
5. posjetiti bolesne,
6. pohoditi utamničene,
7. pokopati mrtve.

■ *944. P. Koja su duhovna djela milosrđa?*

O. Duhovna djela milosrđa su:

1. savjetovati dvoumne,
2. poučiti neuke,
3. pokarati grešnike,
4. utješiti nevoljne,
5. oprostiti uvrede,
6. strpljivo podnositi nasilnike,
7. moliti Boga za žive i za mrtve.

V. poglavlje

O grijesima i njihovim glavnim vrstama

■ *945. P. Koliko ima vrsti grijeha?*

O. Ima dvije vrsti grijeha, to je grijeh izvorski ili istočni i grijeh osobni.

■ *946. P. Što je grijeh izvorski ili istočni?*

O. Izvorski ili istočni grijeh jest onaj, u kojemu se svi rađamo i koji smo stekli neposluhom našega prvoga oca Adama.

■ *947. P. Koje nam je nevolje prouzročio Adamov grijeh?*

O. Nevolje zbog Adamova grijeha su: gubitak milosti, gubitak raja, neznanje, naklonost zlu, smrt i sve druge nevolje.

■ *948. P. Kako se briše istočni grijeh?*

O. Istočni grijeh briše se svetim krštenjem.

■ *949. P. Kakav je osobni grijeh?*

O. Osobni grijeh je onaj koji čovjek, došavši u doba razuma, čini svojom slobodnom voljom.

■ *950. P. Koliko je vrsti osobnih grijeha?*

O. Ima dvije vrsti osobnih grijeha, a to su: smrtni grijeh i laki grijeh.

■ *951. P. Koji je smrtni grijeh?*

O. Smrtni grijeh je prekršaj Božjeg zakona kojim se teško griješi protiv svojih dužnosti prema Bogu, prema bližnjemu i prema samima sebi.

■ *952. P. Zašto se zove smrtni grijeh?*

O. Zove se smrtni grijeh, jer nanosi duši smrt time što duša gubi posvećujuću milost, koja je život duše, kao što je duša život tijela.

■ *953. P. Kakvu štetu nanosi duši smrtni grijeh?*

O. 1. smrtni grijeh otima duši milosti i Božje prijateljstvo, 2. zbog njega se gubi raj, 3. lišava nas stečenih zasluga i čini nas

nesposobnima steći nove, 4. čini nas robovima sotone, 5. čini da zaslužimo pakao, a k tome i kazne na ovome svijetu.

■ *954. P. Osim teške stvari što još treba da bi grijeh bio smrtan?*

O. Osim teške stvari, da bi grijeh bio smrtni, mora postojati potpuna svijest o težini grijeha i slobodna volja sagriješiti.

■ *955. P. Što je to laki grijeh?*

O. Laki grijeh je lagani prekršaj Božjeg zakona, kojim samo malo kršimo dužnosti prema Bogu, bližnjemu i samima sebi.

■ *956. P. Zašto se zove laki grijeh?*

O. Zato što je lagan u odnosu na smrtni grijeh pa zbog njega ne gubimo Božju milost i zato što Bog lako oprašta takav grijeh.

■ *957. P. Znači li to da se ne treba mnogo obazirati na male grijehe?*

O. Takav zaključak doveo bi nas u veliku bludnju, bilo zbog toga što je laki grijeh ipak uvreda Bogu, a i zato što duši nanosi nemalu štetu.

■ *958. P. Kakvu štetu nanosi duši laki grijeh?*

O. Laki grijeh 1. slabi i hladi u nama ljubav, 2. stvara naklonost prema smrtnom grijehu, 3. čini da zaslužimo velike vremenite kazne na ovom svijetu ili na drugom.

VI. poglavlje

O glavnim grijesima i drugim težim grijesima

■ *959. P. Što je to grešna mana?*

O. Mana je loša sklonost duše kojim se bježi od dobra i čini zlo. Ta se sklonost stvara čestim ponavljanjem opakih čina.

■ *960. P. Koja je razlika između mane i grijeha?*

O. Grijeh je čin koji prolazi, dok je mana opaka navika koja nas vodi u grijeh.

■ *961. P. Koji su glavni izvori grijeha?*

O. Ima sedam glavnih izvora grijeha, to su: **1. oholost, 2. škrtost, 3. bludnost, 4. srditost, 5. proždrljivost, 6. zavist, 7. lijenost.**

■ *962. P. Kako se pobjeđuju glavni izvori grijeha?*

O. Glavni izvori grijeha pobjeđuju se suprotnim krepostima. Tako se oholost pobjeđuje poniznošću, škrtost darežljivošću, bludnost čistoćom, srditost strpljivošću, proždrljivost uzdržljivošću, zavist bratskom ljubavlju, lijenost marljivošću i žarom u služenju Bogu.

■ *963. P. Zašto se ovi izvori grijeha nazivaju glavnima?*

O. Ovi se izvori grijeha nazivaju glavnima, jer su izvori i uzroci mnogih drugih mana i grijeha.

■ *964. P. Koliko je grijeha protiv Duha Svetoga?*

O. Ima šest grijeha protiv Duha Svetoga, a to su: 1. neufanje u spasenje, 2. zlo uzdanje u spasenje bez dobrih djela, 3. suprotstavljanje poznatoj istini, 4. zavist zbog duhovnog dobra bližnjega, 5. otvrdnutost u grijehu, 6. posljednje nepokajanje.

■ *965. P. Zašto se ti grijesi zovu upravo grijesima protiv Duha Svetoga?*

O. Ovi grijesi zovu se upravo grijesima protiv Duha Svetoga, jer se čine iz čiste zloće, koja je suprotna dobroti, što se pripisuje Duhu Svetome.

■ *966. P. Koji se grijesi nazivaju grijesima, koji vape osvetu pred licem Božjim?*

O. Ima četiri grijeha, koji se nazivaju grijesima, koji vape za osvetom pred licem Božjim, a to su:
1. hotimično ubojstvo, 2. tjelesni grijeh protiv naravi, 3. tlačenje siromaha, 4. zadržavanje zaslužene radničke plaće.

■ *967. P. Zašto se kaže da ovi grijesi vape osvetu pred licem Božjim?*

O. Kaže se da ovi grijesi vape za osvetom pred licem Božjim zato što to kaže Duh Sveti, i zato što je njihova opačina toliko teška i očita, da izaziva najstrože Božje kazne.

VII. poglavlje

O posljednjim stvarima i o drugim glavnim sredstvima za izbjegavanje grijeha

■ *968. P. Što se naziva posljednjim stvarima?*

O. Posljednjim se stvarima u svetim knjigama naziva ono, što će kao posljednje zadesiti čovjeka.

■ *969. P.Koje su posljednje stvari svakoga čovjeka?*

O. Četri su posljednje stvari, svakoga čovjeka, a to su: **smrt, sud, pakao i raj.**

■ *970. P. Zašto se one nazivaju posljednjim stvarima, koje će zadesiti čovjeka?*

O. One se nazivaju posljednjim stvarima, jer je smrt posljednje, što nam se dogodi na ovom svijetu, Božji sud je posljednje od svih sudova koje moramo izdržati, pakao je najveće zlo kojim će se kazniti opačine zlih ljudi, dok je raj najveće dobro kojima će biti nagrađeni dobri ljudi.

■ *971. P. Kada moramo misliti na posljednje stvari?*

O. Dobro je misliti na posljednje stvari svaki dan, a osobito onda kad se ujutro molimo, pošto smo se probudili i navečer prije spavanja, uopće u svakoj prilici kad dođemo u napast učiniti kakvo zlo, jer ova misao najviše vrijedi da bismo izbjegnuli svaki grijeh.

VIII. poglavlje

O preporučenim svakodnevnim kršćanskim pobožnostima

■ *972. P. Što mora učiniti dobar kršćanin svako jutro kada se probudi?*

O. Dobar se kršćanin mora prekrižiti kad se ujutro probudi,

otvoriti Bogu svoje srce i reći ovakve ili slične riječi: Bože moj, ja ti dajem svoje srce i svoju dušu.

■ *973. P. Što mora misliti kada ustaje i kad se odijeva?*

O. Kad se dobar kršćanin ustaje i odijeva, mora se staviti u Božju nazočnost, promisliti da mu ovaj dan može biti i posljednji u životu te ustati i obući se sa svom mogućom čednošću.

■ *974. P. Što mora činiti dobar kršćanin nakon što ustane i obuče se?*

O. Čim ustane i obuče se dobar kršćanin se treba sjetiti Božje nazočnosti, kleknuti ako može, pred nekom svetom slikom i pobožno reći: "Klanjam ti se Bože moj i ljubim te svim srcem, zahvaljujem ti što si me stvorio, što si me učinio kršćaninom i što si me čuvao ove noći. Posvećujem ti sva svoja djela i molim te da me i danas sačuvaš od grijeha, da me oslobodiš svakog zla." Potom treba izmoliti Očenaš, Zdravo Mariju i Vjerovanje, te čine vjere, ufanje i ljubavi i popratiti ih živim žarom srca.

■ *975. P. Koje bi pobožne čine kršćanin trebao vršiti svaki dan?*

O. Kršćanin bi, ako može, morao svaki dan, 1. pobožno sudjelovati na svetoj misi, 2. kratko posjetiti presveti sakrament, 3. izmoliti jednu trećinu krunice.

■ *976. P. Što treba učiniti prije posla?*

O. Prije nego se počne raditi, treba svoj posao prikazati Bogu i reći od svega srca: "Gospodine, tebi prikazujem svoj rad, blagoslovi me!"

■ *977. P. S kojim ciljem treba raditi?*

O. Treba raditi na slavu Božju i radi vršenja njegove volje.

■ *978. P. Što se dolikuje učiniti prije jela?*

O. Prije jela treba se prekrižiti stojeći na nogama, a potom kazati: "Gospodine Bože, blagoslovi nas i hranu koju sada uzimljemo da nas uzdržiš u svojoj službi."

■ *979. P. Što treba činiti poslije jela?*

O. Poslije jela valja se prekrižiti i kazati: "Hvala ti Gospodine na hrani koju si mi dao, daj da budem dostojan sudjelovati na nebeskom stolu."

■ *980. P. Što treba činiti kad osjetimo napast?*

O. Kada osjetimo napast, treba s vjerom zazvati presveto ime Isusovo ili Marijino ili žarko reći koju strelovitu molitvu, npr. "daj mi milost Gospodine moj, da te nikad ne uvrijedim" ili prekrižiti se. Pritom treba ipak paziti da se nitko od nazočnih ne sjeti po našim kretnjama da smo u napasti.

■ *981. P. Kad tkogod spozna ili posumnja da je sagriješio, što treba učiniti?*

O. Kad tkogod spozna ili posumnja da je sagriješio, mora odmah učiniti djelo skrušenja i pobrinuti se što prije otići na ispovijed.

■ *982. P. Što treba učiniti kad se izvan crkve čuje znak podizanja hostije na svečanoj misi ili blagoslov presvetog sakramenta?*

O. Treba barem u srcu učiniti znak klanjanja i reći npr.: "Budi hvaljen i slavljen svaki čas presveti božanski sakrament."

■ *983. P. Što treba reći kad se ujutro, o podne ili navečer čuje Zdravomarija?*

O. Kad dobar kršćanin čuje Zdravomariju, on će izmoliti molitvu **"Anđeo Gospodnji"** i tri puta Zadravomariju.

■ *984. P. Što treba učiniti navečer prije spavanja?*

O. Navečer prije spavanja dolikuje se, kao i ujutro, sjetiti se Božje nazočnosti, izmoliti iste molitve, kratko ispitati savjest i zamoliti Boga da nam oprosti grijehe počinjene tijekom dana.

■ *985. P. Što ćete učiniti prije spavanja?*

O. Prije spavanja prekrižit ću se, promisliti da te noći mogu i umrijeti, otvoriti Bogu srce govoreći: "Gospodine Bože moj, poklanjam ti sve svoje srce; Presveto Trojstvo daj mi milost da

dobro živim i dobro umrem, Isuse, Josipe i Marijo, vama preporučam svoju dušu."

■ *986. P. Kako se tijekom dana možemo obratiti Bogu osim jutarnje i večernje molitve?*

O. Tijekom dana može se često moliti Boga kratkim molitvama koje se zovu **"strelovite molitve."**

■ *987. P. Kažite mi koju strelovitu molitvu?*

O. Gospodine pomozi - Gospodine neka bude volja tvoja - Isuse moj želim biti sav tvoj - Isuse moj, smiluj mi se - Slatko srce Isusovo, daj da te ljubim sve više.

■ *988. P. Je li korisno tijekom dana govoriti strelovite molitve?*

O. Vrlo je korisno tijekom dana govoriti strelovite molitve, a mogu se moliti samo u srcu bez izgovaranja riječi, dok hodamo, radimo itd.

■ *989. P. U čemu se kršćanin može često vježbati osim u strelovitim molitvama?*

O. Osim u strelovitim molitvama kršćanin bi se morao vježbati i u kršćanskom odricanju.

■ *990. P. Što znači odricanje?*

O. Odricanje znači ostaviti za ljubav Božju ono što nam se sviđa i prihvatiti ono što nije ugodno našim osjetilima ili samoljublju.

■ *991. P. Što treba učiniti kad se presveti sakrament nosi bolesniku?*

O. Kad se bolesniku nosi presveti sakrament, treba se pobrinuti, ako je moguće, da bi ga vjernici čedno i sabrano pratili, ako li to ne mogu, treba učiniti čin klanjanja, gdje god se nađu i reći: "Utješi Gospodine ovog bolesnika i daj mu milost da se prilagodi tvojoj presvetoj volji i da ozdravi."

■ *992. P. Što ćete učiniti kad čujete mrtvačko zvono?*

O. Kad čujemo mrtvačko zvono, dobro je, ako nam je moguće, pratiti mrtvo tijelo u kršćanskom sprovodu i sudjelovati u zajedničkim molitvama toga svetog obreda, ako nam pak to nije moguće, preporučimo Gospodinu svojim molitvama tu besmrtnu dušu misleći pritom i na to da će i nama trebati molitve drugih, kad se i mi nađemo u tom istom stanju.

■ *993. P. Što ćete učiniti, kad doznate za čiju smrt?*

O. Kad doznam za čiju smrt, reći ću "Iz dubine" ili " Pokoj vječni" za njegovu dušu i obnoviti misao na smrt.

NAUK

O BLAGDANIMA GOSPODNJIM, BLAŽENE DJEVICE MARIJE I SVETACA

* * *

Prvi dio

O BLAGDANIMA GOSPODNJIM

* * *

I. poglavlje

O došašću

■ *1. P. Zašto se četiri tjedna prije Božića nazivaju došašćem?*

O. Četiri tjedna prije Božića nazivaju se došašćem, a to znači doba dolaska, jer se u to doba Crkva sprema dostojno proslaviti uspomenu na prvi dolazak Isusa Krista na ovaj svijet svojim vremenitim rođenjem.

■ *2. P. Što nam sveta Crkva predlaže za razmatranje u došašću?*

O. Crkva nam u došašću predlaže razmatrati četiri stvari: 1. obećanja kojima nam je Bog navijestio da će nam poslati Mesiju radi našeg spasenja, 2. čežnje starih otaca, koji su uzdisali za njegovim dolaskom, 3. propovijed sv. Ivana Krstitelja koji je pozivao narod na pokoru da bi ga pripremio da prihvati Mesiju, 4. posljednji dolazak Isusa Krista u slavi kada će suditi žive i mrtve.

■ *3. P: Što moramo činiti u došašću da bismo udovoljili namjerama Crkve?*

O. Da bismo u došašću udovoljili namjerama Crkve, treba nam činiti pet stvari: 1. razmišljati u živoj vjeri i sa žarkom ljubavlju o velikom dobročinstvu utjelovljenja Božjega Sina, 2. priznati svoju bijedu i veliku potrebu za Isusom Kristom, 3. moliti ga uporno da dođe da bi se rodio i duhovno rastao u nama sa svojom milošću, 4. pripremiti mu put pokorničkim djelima, a osobito primanjem svetih sakramenata, 5. misliti često na njegov posljednji strašni dolazak i u tom smislu uskladiti naš život s njegovim presvetim životom, da možemo s njim dijeliti njegovu slavu.

II. poglavlje

O Božiću

* *4. P. Koja je svetkovina Božić?*

O. Božić je svetkovina koja je ustanovljena da bi se proslavila uspomena vremenitog rođenja Isusa Krista.

■ *5. P. Po čemu je svetkovina Božića osobita i različita od svih ostalih svetkovina?*

O. Božić ima dvije osobitosti po kojima se razlikuje od svih ostalih svetkovina: 1. po drevnom crkvenom običaju o predvečerjima služba se Božja slavi po noći uoči svetkovine, 2. svaki svećenik na taj dan služi po tri mise.

■ *6. P. Zašto je Crkva željela sačuvati običaj obavljati službu Božju u noći Božića?*

O. Crkva je željela sačuvati običaj služenja mise u božićnoj noći, da bi sa živom zahvalnošću obnovila uspomenu na onu noć u kojoj se božanski Spasitelj rodio, pa je time započelo djelo našega spasenja.

■ *7. P. Što nam Crkva predlaže razmišljati na tri božićne mise?*

O. U Evanđelju prve božićne mise Crkva nam predlaže razmišljati da je presveta Djevica krenula sa svetim Josipom iz Nazareta u Betlehem prijaviti se po carskoj zapovijedi. S obzirom da nije imala drugoga stana ona je rodila Isusa Krista u štali i položila ga na slamu, to jest u životinjske jaslice. U Evanđelju druge mise predlaže nam razmišljati kako su Isusa posjetili neki siromašni pastiri kojima je anđeo objavio da se Isus rodio. U Evanđelju treće mise predlaže nam razmišljati da je to dijete rođeno u vremenu od Marije Djevice, oduvijek bio Božji Sin.

■ *8. P. Što hoće Crkva time što predlaže da razmišljamo o vjerskim tajnama triju božićnih misa?*

O. Predlažući nam razmatrati o otajstvima triju božićnih misa, Crkva nastoji zahvaliti božanskom Spasitelju, što je zbog našeg spasenja postao čovjekom, priznati ga zajedno s pastirima i klanjati mu se kao pravom Sinu Božjem slušajući pouke koje on šutljivo daje preko svih okolnosti svoga rođenja.

■ *9. P. Što nas Isus uči o okolnostima svoga rođenja?*

O. O okolnostima svog rođenja Isus nas uči odricati se svjetskih taština, a cijeniti siromaštvo i patnje.

■ *10. P. Jesmo li dužni slušati tri mise na Božić?*

O. Dužni smo slušati samo jednu misu na Božić, ali je dobro slušati sve tri, da bismo bolje slijedili nakane sv. Crkve.

■ *11. P. Što moramo činiti na Božić da bismo u potpunosti slijedili nakane sv. Crkve?*

O. Da bismo bolje slijedili nakane sv. Crkve, na Božić moramo učiniti sljedeće četiri stvari: 1. pripremiti predvečerje Božića postom i sabranošću, koja će biti veća od obične, 2. očistiti dušu dobrom ispovijedi i željom primiti Gospodina, 3. sudjelovati, ako je to moguće, na noćnim svetim službama i svim trima božićnim

misama razmišljajući mnogo o otajstvu koje se slavi, 4. učiniti na taj dan djela kršćanskog milosrđa prema svojim mogućnostima.

III. poglavlje

O obrezanju Gospodinovu

■ *12. P. Kakva je svetkovina obrezanje Gospodinovo?*

O. Obrezanje Gospodinovo je svetkovina ustanovljena da bi se proslavila uspomena na krv koju je Isus prolio prvih dana svog života.

■ *13. P. Što je po Starom zavjetu bilo obrezanje?*

O. Obrezanje je prema Starom zavjetu bio obred koji je ustanovio Gospodin da bi označio one koji su pripadali puku Božjem i da bi se razlikovali od nevjernika.

■ *14. P. Je li Isus Krist bio podvrgnut zakonu obrezanja?*

O. Isus Krist sigurno nije bio podložan zakonu obrezanja, jer je to bio zakon za sluge i grešnike, a Isus je bio pravi Sin Božji i izvor zakona pa je bio sama svetost.

■ *15. P. Zašto je Isus Krist ipak želio biti obrezan, iako nije bio dužan?*

O. Isus Krist je želio biti obrezan, iako nije bio dužan zato, što je on nama za ljubav uzeo na sebe naše grijehe pa je želio nositi i naše kazne i započeo ih je prati svojom krvlju od prvih dana svoga života.

■ *16. P. Što se još dogodilo, kad je Isus Krist bio obrezan?*

O. On je na obrezanju dobio ime Isus onako, kako je anđeo Gospodinov to navijestio presvetoj Djevici i svetome Josipu.

■ *17. P. Što znači ime Isus?*

O. Ime Isus znači Spasitelj, a Božji ga je Sin dobio zato, što je došao osloboditi nas naših grijeha.

■ *18. P. Treba li mnogo štovati Isusovo ime?*

O. Isusovo ime treba vrlo mnogo štovati, jer ono označuje našeg božanskog Otkupitelja, koji nas je izmirio s Bogom i koji je za nas zaslužio život vječni.

■ *19. P. Što moramo učiniti da bismo proslavili svetkovinu obrezanja onako kako Crkva uči?*

O. Da bismo svetkovinu obrezanja proslavili prema učenju Crkve, moramo obaviti četiri stvari: 1. klanjati se Isusu Kristu, zahvaliti mu i ljubiti ga, 2. zazivati njegovo sveto ime živom vjerom i polagati u nj sve naše nade, 3. izvršiti duhovno obrezanje, koje se sastoji u tome da se iz srca ukloni grijeh i svaka neuredna sklonost, 4. posvetiti Bogu čitavu godinu što počinje, moleći ga da nam dade milost da je provedemo u njegovoj božanskoj službi.

IV. poglavlje

O Bogojavljenju

■ *20. P. Kakva je svetkovina Bogojavljenje Gospodinovo?*

O. Bogojavljenje je svetkovina ustanovljena da bi se proslavila uspomena na tri velika otajstva, od kojih je prvo i glavno poklonstvo mudraca, drugo je krštenje Isusa Krista, a treće je njegovo prvo čudo na piru u Kani Galilejskoj.

■ *21. P. Zašto se svetkovina poklonstva mudraca, krštenje Isusa Krista i njegova čuda naziva Bogojavljenjem?*

O. Svetkovina poklonstva mudraca, krštenja Isusa Krista i njegova prvoga čuda zove se Bogojavljenje zato, što znači ukazanje ili očitovanje, jer u tim otajstvima ljudima jasno očitovana slava Isusa Krista.

■ *22. P. Tko su bili mudraci?*

O. Mudraci su bili ugledne osobe s Istoka, koji su se bavili proučavanjem mudrosti.

■ *23. P. Zašto su se mudraci došli pokloniti Isusu Kristu?*

O. Mudraci su se došli pokloniti Isusu Kristu zato što se pojavila nova zvijezda po kojoj su po božanskom nadahnuću, prepoznali da je to znak rođenja židovskog kralja i Spasitelja ljudi.

■ *24. P. Gdje su se mudraci došli pokloniti Isusu Kristu?*

O. Mudraci su se došli u Betlehem pokloniti Isusu Kristu.

■ *25. P. Kako su mudraci znali, da je Krist rođen u Betlehemu?*

O. Mudraci su otišli u Jeruzalem, glavni grad Judeje, gdje je bio Božji hram i tamo su doznali od svećenika, da se Mesija mora roditi u Betlehemu, prema proročanstvima.

■ *26. P. Tko je mudrace odveo u Betlehem pošto su otišli iz Jeruzalema?*

O. Pošto su mudraci izišli iz Jeruzalema, zvijezda, koju su već bili vidjeli na istoku odvela ih je u Betlehem. Ta zvijezda ih je vodila idući ispred njih i nije se zaustavila, dok nisu došli na mjesto gdje je bilo božansko dijete.

■ *27. P. Što su učinili mudraci, kad su našli Isusa Krista?*

O. Našavši Isusa mudraci su mu se poklonili i prikazali mu zlato, tamjan i smirnu. Time su ga priznali pravim Bogom, kraljem i pravim čovjekom.

■ *28. P. Što moramo učiniti da bismo dostojno proslavili svetkovinu Bogojavljenja prema učenju sv. Crkve?*

O. Da bismo dostojno proslavili Bogojavljenje prema učenju sv.

Crkve, moramo učiniti četiri stvari - 1. u pozivu mudraca, koji su bili prvi pogani pozvani spoznati Isusa Krista prepoznati, početke našeg poziva na vjeru i zahvaliti Bogu, što nas je učinio kršćanima, 2. moliti Boga da bi proširio veliki dar vjere na one koji nemaju vjere, 3. pobuditi u sebi ljubav prema Kristu i odlučiti se spremno slijediti božanska nadahnuća, 4. prikazati mu po primjeru mudraca, neki prilog naše pobožnosti kao milodar, molitvu ili kršćansko odricanje.

V. poglavlje

O nedjeljama sedamdesetnice, šezdesetnice i pedesetnice

* *29. P. Koje se nedjelje nazivaju sedamdesetnicom, šezdesetnicom i pedesetnicom?*

O. Nedjeljom sedamdesetnice, šezdesetnice i pedesetnice nazivaju se sedma, šesta i peta nedjelja prije Muke.

■ *30. P. Zašto Crkva u doba od sedamdesetnice do Velike subote izostavlja na misi Aleluja, a svećenik nosi ljubičasto misno ruho?*

O. Crkva od nedjelje sedamdesetnice do Velike subote izostavlja na misi Aleluja, taj uzvik radosti, i upotrebljava ljubičasto misno ruho, tu boju tuge, zato da tim znakovima tuge udalji vjernike od ispraznih svjetovnih radosti i uvede ih u pokorničko raspoloženje.

■ *31. P. Što nam Crkva predlaže razmišljati na bogoslužju u tjednima sedamdesetnice, šezdesetnice i pedesetnice?*

O. U bogoslužju tjedna sedamdesetnice Crkva napominje pad naših praroditelja u grijeh i njihovu pravednu kaznu. U bogoslužju šezdesetnice napominje opći potop koji je Bog poslao kao kaznu grešnicima. U bogoslužju u prva tri dana pedesetnice napominje

Abrahomov poziv i nagradu koju nam je Bog dao zbog njegove poslušnosti i njegove vjere.

■ *32. P. Zašto se upravo u doba sedamdesetnice, šezdesetnice i pedesetnice, usprkos nakanama sv. Crkve, opažaju više nego u drugo doba, veliki neredi u jednom dijelu kršćanskih vjernika?*

O. U to doba se više nego inače vide neredi u jednom dijelu kršćana zbog sotonske opakosti, koja se protivi crkvenim uredbama zbog toga Crkva čini najveće napore da bi navela kršćane da žive prema prohtjevima svijeta i tijela.

* *33. P. Što moramo raditi da bismo uskladili svoje vladanje s crkvenim uputama u pokladno doba?*

O. Da bismo u doba poklada uskladili svoje vladanje s crkvenim uputama treba se držati daleko od pogibeljnih prizora i zabava, većom marljivošću moliti i činiti žrtve i ponekad izvanredno posjetiti presveti oltarski sakrament, osobito kad je izložen na javno klanjanje, a sve to da bismo nadoknadili nerede koji u to doba Boga vrijeđaju.

* *34. P. Što treba učiniti, ako se nađemo u prilici sudjelovati na nekoj pogibeljnoj zabavi u doba poklada?*

O. Ako bi se tkogod našao u kakvoj opasnoj zabavi u doba poklada, najprije mora tražiti pomoć, božanske milosti da bi izbjegnuo svaki grijeh, a onda se povući skromno i suzdržano i poslije toga sabrati svoj duh u razmatranju bilo kojega evanđeoskog načela.

VI. poglavlje

O korizmi

* *35. P. Što je to korizma?*

O. Korizma je doba posta i pokore koje je Crkva ustanovila prema apostolskoj tradiciji.

■ *36. P. U koju je svrhu ustanovljena korizma?*

O. Korizma je ustanovljena: 1. da bismo upoznali dužnost pokore u cijelom životu, čemu je prema svetim ocima, korizma prava slika; 2. da bismo na neki način nasljedovali strogi Isusov post od četrdeset dana u pustinji, 3. da bismo se pokorom pripremili proslaviti Uskrs što svetiji.

■ *37. P. Zašto se prvi dan korizme naziva pepelnicom?*

O. Prvi dan korizme naziva se pepelnicom jer taj dan Crkva posipa glave svojih vjernika blagoslovljenim pepelom.

■ *38. P. Zašto Crkva na početku korizme posipa blagoslovljenim pepelom?*

O. Na početku korizme Crkva posipa blagoslovljenim pepelom da bismo se sjetili kako smo stvoreni od pepela i kako ćemo se smrću vratiti u pepeo, te da se ponizimo i činimo pokoru zbog naših grijeha dok za to imamo vremena.

■ *39. P. S kakvim raspoloženjem moramo primiti blagoslovljeni pepeo?*

O. Blagoslovljeni pepeo moramo primiti skrušenim i poniznim srcem i svetom odlukom da ćemo korizmu provesti u djelima pokore.

■ *40. P. Što moramo učiniti da bismo dobro proveli korizmu u skladu s uputama sv. Crkve?*

O. Da bismo dobro proveli korizmu u skladu s uputama sv. Crkve, moramo učiniti četiri stvari: 1. točno provoditi post i odricati se ne

samo nedopuštenih i opasnih stvari, nego po mogućnosti i onih dopuštenih, kao što je, npr. ograničenje zabava; 2. moliti, davati milostinju i činiti druga djela kršćanskog milosrđa prema bližnjemu više nego u drugo doba, 3. slušati riječ Božju i to ne samo zbog običaja ili znatiželje, nego zbog ozbiljne želje ostvariti istine o kojima slušamo, 4. pripremiti se uporno na ispovijed, da bi nam post bio zaslužniji i da se bolje pripremimo za uskrsnu pričest.

■ *41. P. U čemu se sastoji post?*

O. Post se sastoji u tome da jedemo samo jedanput na dan te se uzdržimo od zabranjene hrane.

■ *42. P. Je li u dane posta, osim jednog obroka dnevno, zabranjena bilo kakva druga okrepa?*

O. U dane posta Crkva dopušta laganu okrepu navečer ili u podne, ako se glavni obrok uzima navečer.

■ *43. P. Tko mora postiti?*

O. Post obvezuje sve koji su navršili dvadeset i jednu godinu i nisu na zakonit način spriječeni.

■ *44. P. Jesu li oni, koji nisu dužni postiti, potpuno oslobođeni od odricanja?*

O. Oni koji nisu dužni postiti, nisu oslobođeni od odricanja, jer nitko nije oslobođen opće dužnosti pokore. Zato se oni moraju odricati u drugim stvarima prema svojim snagama.

VII. poglavlje

O Svetom tjednu

§ 3. Općenito o Svetom tjednu

■ *45. P. Zašto se posljednji tjedan korizme naziva svetim?*

O. Posljednji tjedan korizme naziva se svetim zato, što se u njemu slavi uspomena na najveća otajstva koja je Isus Krist učinio za naše otkupljenje.

■ *46. P. Koje otajstvo spominjemo na Cvjetnu nedjelju?*

O. Na Cvjetnu nedjelju sjećamo se svečanog ulaska Isusa Krista u Jeruzalem šest dana prije njegove muke.

■ *47. P. Zašto je Isus želio svečano ući u Jeruzalem prije svoje muke?*

O. Isus Krist je prije svoje muke, želio svečano ući u Jeruzalem onako kako su to navijestili proroci: 1. da bi ojačao svoje učenike dajući im na taj način jasni dokaz da se dobrovoljno podvrgava muci, 2. da bi nas poučio, da će on svojom smrću nadvladati sotonu, svijet i tijelo te nam otvoriti ulaz u nebo.

■ *48. P. Koje se otajstvo slavi na Veliki četvrtak?*

O. Na Veliki četvrtak slavi se ustanovljenje presvetog sakramenta euharistije.

■ *49. P. Koje se otajstvo slavi na Veliki petak?*

O. Na Veliki petak se spominjemo muke i smrti Spasiteljeve.

■ *50. P. Koja se otajstva časte na Veliku subotu?*

O. Na Veliku subotu se časti pokop Isusa Krista, njegov silazak u limb (predpakao), a poslije znaka "Slava Bogu na visini" počinje slavlje njegova slavnog uskrsnuća.

■ *51. P. Što moramo učiniti da bismo Veliki tjedan proveli prema uputama sv. Crkve?*

O. Da bismo proveli Veliki tjedan po zamisli sv. Crkve moramo učiniti tri stvari: 1. sjediniti post s najvećom unutrašnjom sabranošću i žarkom molitvom, 2. neprestano razmišljati skrušenim duhom o mukama Isusovim, 3. sudjelovati, ako je moguće, na svetim obredima u tom istom duhu.

§ 2. O nekim obredima Svetoga tjedna

■ *52. P. Zašto se nedjelja Velikog tjedna naziva cvjetnom?*

O. Nedjelja Velikog tjedna naziva se cvjetnom zbog procesije koja

se obavlja na taj dan, u kojoj vjernici nose u ruci maslinovu ili palminu grančicu.

■ *53. P. Zašto se na Cvjetnu nedjelju priređuje procesija s palminim ili maslinovim grančicama?*

O. Na Cvjetnu nedjelju priređuje se procesija s maslinovim ili palminim grančicama na uspomenu slavnog ulaska Isusa Krista u Jeruzalem, kad ga je pratilo mnoštvo s palminim grančicama u ruci.

■ *54. P. Zašto se na povratku procesije Cvjetne nedjelje tri puta udara na vrata Crkve prije nego što se ona otvore?*

O. Na povratku procesije Cvjetne nedjelje udara se tri puta na crkvena vrata prije nego se otvore, da se time kaže kako je raj bio zatvoren zbog Adamova grijeha, pa nam je Isus Krist svojom smrću zaslužio ulazak u raj.

■ *55. P. Tko je došao Isusu ususret, kad je slavno ušao u Jeruzalem?*

O. Prigodom Kristova slavnog ulaska u Jeruzalem ususret mu je išao mali puk i djeca, a ne gradski poglavari. Bog je tako odredio da bismo spoznali kako su poglavari zbog svoje oholosti postali nedostojni slave našeg Gospodina, koji ljubi jednostavnost, poniznost i nevinost.

■ *56. P. Zašto od Velikog četvrtka do Velike subote ne zvone zvona?*

O. Od Velikog četvrtka do Velike subote ne zvone zvona u znak velikog bola zbog muke i smrti našega Spasitelja.

■ *57. P. Zašto se na Veliki četvrtak čuva velika posvećena hostija?*

O. Na Veliki četvrtak čuva se velika posvećena hostija: 1. da bismo se mogli osobito klanjati sakramentu euharistije na dan kad je ona ustanovljena, 2. da se može izvršiti bogoslužje Velikog petka na kojem svećenik ne posvećuje hostiju.

■ *58. P. Zašto se na Veliki četvrtak poslije mise ogoljuju oltari?*

O. Poslije mise na Veliki četvrtak oltari se ogoljuju, da bismo se sjetili kako je Isus Krist bio svučen do gola da bi ga bičevali i raspeli i da bismo se naučili, da zbog dostojnog slavljenja njegove muke i mi moramo svući starog čovjeka, a to znači svaku grešnu svjetovnu sklonost.

■ *59. P. Zašto se na Veliki četvrtak peru noge?*

O. Na Veliki četvrtak se peru noge: 1. da bismo obnovili uspomenu na čin poniznosti Isusa Krista, koji se prignuo i oprao noge svojim apostolima; 2. jer je on sam pozvao apostole, a preko njih i vjernike neka slijede njegov primjer; 3. da bi nas poučio kako treba očistiti svoje srce od svake ljage i da jedni prema drugima vršimo svoje dužnosti milosrđa i kršćanske poniznosti.

■ *60. P. Zašto vjernici na Veliki četvrtak posjećuju presveti sakrament u više crkava javno u procesijama ili pojedinačno?*

O. Vjernici idu na Veliki četvrtak posjetiti presveti sakrament u više crkava na uspomenu bolova koje je podnio Isus Krist na više mjesta, kao u vrtu, u Kaifinoj kući, u Pilatovoj i Herodovoj kući te na Kalvariji.

■ *61. P. Kakvim duhom treba obilaziti crkve na Veliki četvrtak?*

O. Na Veliki četvrtak ne valja obilaziti crkve zbog znatiželje, zbog običaja ili zabave nego u iskrenoj skrušenosti zbog svojih grijeha, koji su pravi razlog smrti našeg Otkupitelja. Moramo osjećati pravu sućut zbog njegovih muka i razmišljati o njegovim patnjama, npr. u prvoj crkvi o onome što je on pretrpio u vrtu, u drugoj ono što je pretrpio na Pilatovoj sudnici i tako u drugim crkvama.

■ *62. P. Zašto Crkva na Veliki petak osobito moli Gospodina za sve vrste ljudi, pa čak i za neznabošce i Židove?*

O. Na Veliki petak Crkva moli osobito za sve vrste ljudi, da bi pokazala kako je Krist umro za sve ljude i da bi izmolila plod njegove muke za dobro cijelog svijeta.

■ *63. P. Zašto se na Veliki petak svečano klanjamo križu?*

O. Na Veliki petak svečano se klanjamo križu jer je Isus Krist toga dana pribijen na križ, pa ga je i posvetio svojom krvlju.

■ *64. P. Ako li se klanjanje duguje samo Bogu, zašto se onda klanjamo križu?*

O. Mi se klanjamo samo Bogu, a naše klanjanje križu odnosi se na Isusa Krista, koji je na njemu umro.

■ *65. P. Što treba osobito razmatrati u obredima Velike subote?*

O. U obredima Velike subote treba posebno misliti na blagoslov uskrsne svijeće i na krsni zdenac.

■ *66. P. Što je to uskrsna svijeća?*

O. Uskrsna svijeća označuje sjaj i slavu koju je uskrsnuli Krist donio svijetu.

■ *67. P. Zašto se na Veliku subotu blagoslivlja krsni zdenac?*

O. Krsni zdenac blagoslivlja se na Veliku subotu zato što se u stara doba na taj dan, kao i u predvečerje Duhova, svečano dijelilo krštenje.

■ *68. P. Što moramo činiti dok se blagoslivlja krsni zdenac?*

O. Dok se blagoslivlja krsni zdenac, moramo zahvaliti Bogu što nas je pripustio krštenju i obnoviti obećanja koja smo mu dali.

VIII. poglavlje

O Uskrsu

■ *69. P. Koje se otajstvo slavi na svetkovinu Uskrsa?*

O. Na svetkovinu Uskrsa slavi se otajstvo uskrsnuća našeg Gospodina Isusa Krista, to jest, slavimo što se toga dana njegova presveta duša ponovno sjedinila sa svojim tijelom od kojega ga je bila odijelila smrt, slavimo njegov novi, slavni i besmrtni život.

■ *70. P. Zašto Crkva slavi svetkovinu Uskrsa s toliko svečanosti i veselja i tako nastavlja u cijeloj osmini?*

O. Blagdan Uskrsa Crkva slavi s toliko svečanosti i tako nastavlja u cijeloj osmini zbog uzvišenosti otajstva kojim je dovršeno naše otkupljenje, pa je taj blagdan temelj naše vjere.

■ *71. P. Ako nas je Isus Krist otkupio svojom smrću, kako je onda njegovo uskrsnuće završni čin našeg otkupljenja?*

O. Isus Krist nas je svojom smrću oslobodio grijeha i pomirio s Bogom, a svojim uskrsnućem otvorio nam je put u život vječni.

■ *72. P. Zašto se kaže da je Kristovo uskrsnuće temelj naše vjere?*

O. Kristovo uskrsnuće zove se temeljem naše vjere, jer nam je svojim uskrsnućem Isus Krist dao glavni dokaz svoga božanstva i istinitosti naše vjere.

■ *73. P. Odakle naziv Pasha, kojim se označava svečanost Isusova uskrsnuća?*

O. Naziv Pasha kojim se označava uskrsnuće Isusa Krista, potječe od jednoga najsvečanijeg blagdana Staroga zavjeta, ustanovljenog na uspomenu prolaza anđela koji je pomorio egipatske prvijence i na uspomenu čudesnog oslobođenja Božjeg naroda iz egipatskog

ropstva, koje je bilo slika našega oslobođenja od sotonskog ropstva. Tu su svečanost slavili Židovi uz mnoge obrede, a osobito žrtvom i blagovanjem janjeta. Mi to danas slavimo prije svega tako, što primamo pravog jaganjca, koji je žrtvovan za naše grijehe.

■ *74. P. Što znači riječ Pasha?*

O. Pasha znači prolaz, a u Starom zavjetu odnosi se na prolaz anđela koji je, da bi faraona prisilio da pusti Božji narod na slobodu, usmrtio prvijence Egipćana, ali je preskočio židovske kuće koje su bile označene krvlju janjeta, koje je bilo žrtvovano dan prije. Na taj su način Židovi ostali pošteđeni od toga biča Božjega. U Novom zavjetu to znači da je Isus Krist prešao iz smrti grijeha u život milosti.

■ *75. P. Što moramo učiniti da bismo dostojno proslavili Uskrs?*

O. Da bismo dostojno proslavili Uskrs moramo učiniti dvije stvari: 1. klanjati se u svetoj radosti i živoj zahvalnosti uskrsnulom Isusu Kristu; 2. uskrsnuti u duhu zajedno s njim.

■ *76. P. Što to znači uskrsnuti u duhu zajedno s Isusom Kristom?*

O. Uskrsnuti u duhu zajedno s Isusom Kristom znači: kao što je Isus Krist svojim uskrsnućem započeo novi život, nebeski i besmrtni, tako i mi moramo započeti novi život u duhu, tako da se potpuno i zauvijek odrečemo grijeha i svega onoga što nas navodi na grijeh, ljubeći samo Boga i sve ono što vodi k Bogu.

■ *77. P. Što znači riječ "aleluja", koja se tako često čuje na taj sveti dan i uopće u uskrsno doba?*

O. Riječ **aleluja** znači **hvalite Boga!** To je bio usklik židovskog naroda o svetkovinama. Zato Crkva tu riječ toliko puta ponavlja u doba velike radosti.

■ *78. P. Zašto se u uskrsno doba moli stojeći?*

O. U uskrsno se doba moli stojeći u znak radosti i slikovitosti uskrsnuća Gospodinova.

IX. poglavlje

O ophodu na dan svetoga Marka i na tri dana "manjih molitava" ("rogacijuna").

■ *79. P. Što Crkva čini na dan sv. Marka i na tri dana "manjih molitava"?*

O. Na dan sv. Marka i na tri dana "manjih molitava" Crkva čini svečane ophode i molitve da bi "dala zadovoljštinu i pridobila Božju naklonost, da bi nam oprostio grijehe, da bi od nas udaljio kazne, blagoslovio plodove zemlje koji se počinju pojavljivati te se pobrinuo za naše duhovne i vremenite potrebe.

■ *80. P. Potječu li ophodi sv. Marka i molitvenih dana od starine?*

O. Ophodi sv. Marka i molitvenih dana vrlo su stari, puk je običavao ići u tim ophodima bosih nogu i pravim pokorničkim duhom u vrlo veliku broju ostavljajući svaki drugi posao samo da bi mogao sudjelovati u njima.

■ *81. P. Što mi činimo u litanijama koje se pjevaju u tim i drugim sličnim procesijama?*

O. U litanijama svetih: 1. molimo milost Presvetog Trojstva, a da bismo bili uslišani mi se posebno obraćamo Isusu Kristu ovim riječima: Kriste čuj nas, Kriste usliši nas; 2. zazivamo zaštitu Djevice Marije, anđela i svetaca u nebu govoreći: molite za nas; 3. iznova se obraćamo Isusu Kristu i molimo ga da nas zbog svega što je učinio za naše spasenje oslobodi svih zala, a osobito grijeha tako što kažemo: oslobodi nas Gospodine! 4; molimo ga da nam dade dar prave pokore i milost da ustrajemo u njegovoj svetoj službi pa molimo sve crkvene redove za jedinstvo i sreću čitavog Božjega naroda govoreći: tebe molimo, čuj nas, 5; završavamo ovu molitvu

riječima kojima se počinje, t.j. s molitvom da nam se Bog smiluje pa iznova kažemo Gospodine, smiluj se, itd.

■ *82. P. Na koji način moramo sudjelovati u ophodima?*

O. U ophodima moramo sudjelovati: 1. uredno i pravim duhom pokore i molitve, pjevajući tiho i pobožno ono što pjeva Crkva ili ako ne znamo pjevati sjedinjujući se srcem i moleći u sebi, 2. idući skromno i sabrano, ne gledajući ni lijevo ni desno i ne razgovarajući bez potrebe, 3. imajući živo povjerenje da Bog sluša naše uzdahe i zajedničke molitve te da će nam dati ono što je potebno kako za dušu tako i za tijelo.

■ *83. P. Zašto u ophodima najprije ide križ?*

O. U ophodima najprije ide križ da iz toga naučimo kako moramo uvijek imati pred očima raspetog Isusa Krista, da bismo usmjerili svoj život i svoja djela prema njegovu primjeru, da bismo ga nasljedovali u njegovoj muci, te da bi strpljivo podnosili kazne, koje će nas snaći.

X. poglavlje

O Uzašašću Gospodinovu

■ *84. P. Što se slavi na blagdan Uzašašća?*

O. Na blagdan Uzašašća slavi se dan na koji je Isus Krist u nazočosti svojih učenika svojom moći uzašao na nebo četrdeset dana poslije svog uskrsnuća.

■ *85. P. Zašto je Isus uzašao na nebo?*

O. Isus je uzašao na nebo: 1. da uzme u posjed vječno kraljevstvo koje je stekao svojom smrću; 2. da nama pripremi mjesto i da bude posrednik i odvjetnik u Oca; 3. da pošalje Duha Svetoga svojim apostolima.

■ *86. P. Je li na dan Uzašašća sam Isus uzašao na nebo?*

O. Isus nije sam uzašao na nebo na dan Uzašašća, nego su s njim ušle duše drevnih otaca koje je on oslobodio iz limba.

■ *87. P. Kako se nalazi Isus na nebu?*

O. Isus Krist sjedi na nebu s desna Bogu Ocu. On je kao Bog jednak Ocu u slavi, a kao čovjek uzdignut je nad sve anđele i svece i postao Gospodar svih stvari.

■ *88. P. Što moramo učiniti da bismo dostojno proslavili svetkovinu Uzašašća?*

Da bismo dostojno proslavili svetkovinu Uzašašća moramo učiniti tri stvari: 1. klanjati se Isusu na nebu kao našem posredniku i odvjetniku, 2. potpuno odvojiti svoje srce od ovoga svijeta, kao od mjesta progonstva i težiti jedino za rajem kao našoj pravoj domovini, 3. odlučiti nasljedovati Isusa Krista u poniznosti, odricanju i trpljenju da bismo mogli imati dijela u njegovoj slavi.

■ *89. P. Što moraju činiti vjernici u razdoblju između Uzašašća i Duhova?*

O. U razdoblju između Uzašašća i Duhova vjernici će se po primjeru apostola pripremati primiti Duha Svetoga, u sabranosti duše te postojanom i žarkom molitvom.

* *90. P. Zašto se o Uzašašću poslije čitanja Evanđelja na svečanoj misi gasi, a zatim i skida uskrsna svijeća?*

O. Na Uzašašću se poslije Evanđelja na svečanoj misi gasi, a poslije i skida uskrsna svijeća, da bi se time pokazao Kristov odlazak od apostola.

XI. poglavlje

O svetkovini Duhova

■ *91. P. Koje se otajstvo u Crkvi časti svetkovinom Duhova?*

O. Svetkovinom Duhova časti se otajstvo dolaska Duha Svetoga.

■ *92. P. Zašto se svetkovina dolaska Duha Svetoga zove Duhovi (grčki Pentekoste)?*

O. Svečanost dolaska Duha Svetoga zove se Duhovi, a grčki Pentekoste, jer to znači pedeseti dan. Duhovi, naime, dolaze pedeset dana poslije Uskrsa Isusa Krista.

■ *93. P. Nisu li Duhovi bili svetkovina Staroga zavjeta?*

O. Duhovi su bili vrlo velika svetkovina u Židova i slika onog blagdana, koji sada slave kršćani.

■ *94. P. U koju je svrhu ustanovljen židovski blagdan pedesetnice?*

O. Židovski blagdan pedesetnice bio je ustanovljen na uspomenu zakona koji im je Gospodin dao na brdu Sinaju uz gromove i munje. Taj zakon napisan je na kamenim pločama pedeset dana poslije prve Pashe, dakle, poslije oslobođenja Židova iz egipatskog sužanjstva.

■ *95. P. Na koji je način u kršćanskim Duhovima ispunjeno ono, što je bilo najavljeno u slici židovske svetkovine pedesetnice?*

O. Ono što je bilo u slici najavljeno u židovskoj svetkovini pedestnice, ispunjeno je i u kršćanskim Duhovima tako, što je onda Duh Sveti sišao na apostole i druge Isusove učenike okupljene s Djevicom Marijom na jednom mjestu, pa je u njihova srca utisnuo novi zakon posredovanjem svoje božanske ljubavi.

■ *96. P. Što se dogodilo silaskom Duha Svetoga?*

O. Silaskom Duha Svetoga čuo se zvuk s neba poput jakog vjetra, poslije čega su se vidjeli plameni jezici nad glavama svih koji su bili okupljeni u dvorani.

■ *97. P. Kakav je bio učinak silaska Duha Svetoga na apostole?*

O. Duh Sveti sišavši nad apostole sve ih je ispunio mudrošću, snagom, ljubavlju i obiljem svih svojih darova.

■ *98. P. Što se opazilo gledajući apostole pošto su bili ispunjeni Duhom Svetim?*

O. Pošto su bili ispunjeni Duhom Svetim apostoli, koji su dotada bili neuki, počeli su shvaćati najdublja otajstva Svetoga pisma. Dok su dotada bili plašljivi, kad je trebalo propovijedati vjeru Isusa Krista, sada su postali hrabri, govorili su više jezika i činili velika čudesa.

■ *99. P. Koji je bio prvi plod apostolskih propovijedi poslije silaska Duha Svetoga?*

O. Prvi plod njihovih propovijedi poslije silaska Duha Svetoga bilo je obraćenje triju tisuća ljudi poslije propovijedi sv. Petra na Duhove. Poslije toga su se još mnogi obraćali.

■ *100. P. Je li Duh Sveti poslan samo apostolima?*

O. Duh Sveti nije poslan samo apostolima nego i Crkvi i svim vjernicima.

■ *101. P. Što čini Duh Sveti u Crkvi?*

O. Duh Sveti Crkvu oživljuje i uzdržava je neprestanom svojom pomoći. Odatle nepobjedivost Crkve u svim progonima, odatle njezina pobjeda nad svim neprijateljima, čistoća njezina naučavanja i duh svetosti koji u Crkvi prebiva usred pokvarenosti svijeta.

■ *102. P. Kada vjernici primaju Duha Svetoga?*

O. Vjernici primaju Duha Svetoga u svim sakramentima, a osobito u sakramentu krizme i u svetom redu.

■ *103. P. Što moramo učiniti o svetkovini Duhova?*

O. O svetkovini Duhova moramo obaviti četiri stvari: 1. Klanjati se Duhu Svetom; 2. moliti ga da dođe k nama i da nam donese svoje darove; 3. pristupiti dostojno svetim sakramentima; 4. zahvaliti božanskom Spasitelju, što nam je poslao Duha Svetoga

onako kako je on to obećao i što je dovršio sva otajstva i veliko djelo ustanovljenja Crkve.

XII. poglavlje

O svetkovini Presvetoga Trojstva

■ *104. P. Kada Crkva slavi svetkovinu Presvetog Trojstva?*

O. Crkva slavi Presveto Trojstvo svaki dan u godini, a prije svega u nedjelje. Međutim, posebna svečanost slavi se prve nedjelje poslije Duhova.

■ *105. P. Zašto Crkva prve nedjelje poslije Duhova posebno slavi svetkovinu Presvetog Trojstva?*

O. Prve nedjelje poslije Duhova Crkva slavi blagdan Presvetog Trojstva zato, da bismo shvatili kako je svrha Isusovih otajstava i silaska Duha Svetoga bila spoznati i častiti Presveto Trojstvo u duhu i istini.

■ *106. P. Što znači Presveto Trojstvo?*

O. Presveto Trojstvo znači da je Bog jedan, te da ima tri božanske osobe koje se stvarno razlikuju: Otac, Sin i Duh Sveti.

■ *107. P. Bog je prečisti Duh. Zašto se onda Presveto Trojstvo predočuje u vidljivu obliku?*

O. Bog je najčišći duh, ali se tri božanske osobe predočuju u stanovitim slikama da bismo spoznali neka svojstva i čine koji se tim osobama pripisuju, ili način na koji su se one ponekad prikazale.

■ *108. P. Zašto se Bog Otac prikazuje kao starac?*

O. Bog Otac prikazuje se kao starac, da bi se time pokazala njegova božanska vječnost, a i zato što je on prva božanska osoba Presvetog Trojstva i izvor drugih dviju osoba.

■ *109. P. Zašto se Sin Božji prikazuje u ljudskom liku?*

O. Sin se Božji prikazuje u ljudskom liku zato što je on pravi čovjek, budući da je uzeo ljudsku narav radi našega spasenja.

■ *110. P. Zašto se Duh Sveti prikazuje u liku golubice?*

O. Duh Sveti prikazuje se u liku golubice, jer je on u tom liku sišao nad Isusa Krista, kad ga je sv. Ivan krstio.

■ *111. P. Što ćemo učiniti o svetkovini Presvetog Trojstva?*

O. O svetkovini presvetog Trojstva moramo učiniti pet stvari: 1. pokloniti se otajstvu jednoga Boga u tri božanske osobe, 2. zahvaliti Presvetom Trojstvu na svim vremenitim i duhovnim dobročinstvima, koja smo primili, 3. posvetiti se Bogu i potpuno se predati njegovoj božanskoj providnosti, 4. razmišljati kako smo s krštenjem ušli u Crkvu i postali udovima Isusa Krista po zazivu i silom imena Oca i Sina i Duha Svetoga, 5. odlučiti da ćemo ubuduće uvijek pobožno činiti znak križa čime očitujemo to otajstvo i da ćemo sa živom vjerom i željom slaviti Presveto Trojstvo izgovarajući one riječi, koje Crkva tako često ponavlja: Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetome.

XIII. poglavlje

O svetkovini Tijelova

■ *112. P. Koji se blagdan slavi u četvrtak poslije svetkovine Presvetog Trojstva?*

O. U četvrtak poslije svetkovine Presvetog Trojstva slavi se svetkovina presvetog sakramenta, odnosno Tijelovo.

■ *113. P. Zar se ustanovljenje presvetog sakramenta ne slavi na Veliki četvrtak?*

O. Crkva slavi ustanovljenje presvetog sakramenta na Veliki četvrtak, ali, budući da je ona u to doba zaokupljena prije svega

slavljenjem Isusove muke, smatrala je da treba ustanoviti drugi i posebni blagdan, kojim će se ovo otajstvo slaviti s potpunom radošću.

■ *114. P. Na koji način možemo častiti otajstvo koje se slavi na blagdan Tijelova?*

O. Da bismo častili otajstvo koje se slavi na blagdan Tijelova, potrebno je: 1. pristupiti s posebnom pobožnošću i žarom svetoj pričesti i živo zahvaliti Bogu, što je svakome od nas darovao ovaj sakrament, 2. sudjelovati u ovoj svetkovini i u cijeloj osmini, ako možemo, u svetom obredu, a osobito u misnoj žrtvi i često posjećivati Isusa u sakramentalnim prilikama.

■ *115. P. Zašto se o blagdanu Tijelova presveta euharistija svečano nosi u procesiji?*

O. Na blagdan Tijelova svečano se nosi presveta euharistija u procesiji, 1. da time častimo presveto čovještvo našega Gospodina, koji je sakriven u sakramentalnim prilikama, 2. da oživimo vjeru i povećamo pobožnost vjernika prema toj tajni, 3. da proslavimo pobjedu, koju je dao svojoj Crkvi nad neprijateljima svoga sakramenta, 4. da na neki način popravimo uvrede, koje čine neprijatelji naše vjere.

■ *116. P. Kako treba ići za tjelovskom procesijom?*

O. Za tjelovskom procesijom treba ići: 1. vrlo sabrano i čedno, ne gledajući ni lijevo ni desno i ne razgovarajući s nikim, 2. s namjerom da svojom pobožnošću častimo pobjedu Isusa Krista, 3. da od njega ponizno molimo oproštenje zbog nedostojnih pričesti i svih zloupotreba ovoga božanskog sakramenta, 4. s osjećajima vjere, povjerenja ljubavi i zahvalnosti prema Isusu Kristu nazočnom u posvećenoj hostiji.

XIV. poglavlje

O svetkovini posvećenja crkve

■ *117. P. Što je svetkovina posvećenja?*

O. Posvećenje je svečanost ustanovljena da bismo proslavili uspomenu posvećenja stolnih i drugih crkava, koje su posvećene.

■ *118. P. Što je to posvećenje crkava?*

O. Posvećenje crkava je vrlo svečani obred, kojim biskup za službu Božju posvećuje zgrade, koje nazivamo crkvama. On ih time odvaja od svake svjetovne uporabe i pretvara u kuće Božje i mjesta za molitvu.

■ *119. P. Zašto se crkve posvećuju s toliko svečanosti?*

O. Crkve se svečano posvećuju:
1. da se nadahnu vjernici na dužno poštovanje svetih mjesta, 2. da nas podsjeti da smo krštenjem i krizmom i mi posvećeni Bogu, te smo tako postali živim hramom Duha Svetoga. Stoga moramo poštovati Gospodina koji u nama stanuje i čuvati svoju dušu od grijeha i nastojati da bude puna kršćanskih kreposti, 3. da povećavamo poštovanje i ljubav prama Katoličkoj Crkvi, koju tvore vjernici okupljeni u divnomu jedinstvu, kao kamenje sagrađenih hramova, 4. jer su crkve slika raja, u kojima se pred Isusom Kristom sjedinjujemo s anđelima i sa svecima u vječnom slavlju, kojim oni slave Boga.

■ *120. P. Zašto se svake godine obnavlja spomen posvećenja crkve?*

O. Spomen posvećenja crkve obavlja se svake godine: 1. da bismo zahvalili Bogu na velikom dobročinstvu što se udostojao stanovati u našim hramovima, uslišiti naše molitve, hraniti nas svojom riječju i činiti sudionicima svetih sakramenata, 2. da bi u nama pobudio pobožnost i poštovanje kojima u crkvi moramo sudjelovati u božanskim otajstvima.

■ *121. P. Što moramo učiniti da bismo u skladu s crkvenim uputama proslavili blagdan posvećenja crkve?*

O. Da bi smo u skladu s crkvenim uputama proslavili svetkovinu posvećenja crkve moramo: 1. odlučiti biti marljivi u pohađanju crkve, koja je kuća molitve i da tamo budemo uvijek pobožni slaveći Boga u duhu i istini, 2. moliti da nam oprosti svako nepoštovanje i druge propuste koje smo napravili, 3. misliti na to da smo i mi živi Božji hram i pobrinuti se da se očistimo od svake ljage, te da ne učinimo ništa što nas može okaljati.

■ *122. P. Što treba učiniti prigodom obljetnica krštenja i krizme s obzirom da su to dani u koje smo bili posvećeni Bogu?*

O. Prigodom obljetnica krštenja i krizme treba: 1. obnoviti krsne zavjete potvrđene na krizmi, a to znači vjerovati u Boga i Isusa Krista i vršiti njegov zakon bez ljudskih obzira, 2. ponovno se odreći grijeha, ispraznosti i pokvarenih načela ovoga svijeta, 3. klanjati se sa svim žarom Duhu Svetom, koji stanuje u nama po svojoj milosti.

Drugi dio

O SVEČANIM BLAGDANIMA BLAŽENE DJEVICE MARIJE I SVETACA

* * *

I. poglavlje

O svečanim blagdanima Djevice Marije, i u prvom redu Bezgrešnog začeća

■ *123. P. Koje su najveće svetkovine među blagdanima koje Crkva slavi u čast Djevice Marije i majke Božje?*

O. Među svetkovinama koje Crkva slavi u čast Djevice Marije najsvečanije su: Bezgrešno Začeće, Rođenje, Navještenje, Prikazanje u hramu i Uznesenje na nebo.

■ *124. P. Kada se slavi svetkovina Bezgrešnog Začeća?*

O. Svetkovina Bezgrešnoga Začeća slavi se osmog prosinca.

■ *125. P. Zašto se slavi svetkovina Bezgrešnog začeća Djevice Marije?*

O. Svetkovina Bezgrešnog Začeća Djevice Marije slavi se zbog toga, što je ona, kako nas uči vjera, po posebnim povlasticama i zaslugama Isusa Krista našeg Otkupitelja bila posvećena Božjom milošću od prvog časa svoga začeća i tako izuzeta od istočnoga grijeha.

■ *126. P. Kada je Crkva proglasila člankom vjere, da je začeće Djevice Marije bilo bezgrešno, t.j. da ona nije imala istočnoga grijeha?*

O. Dana 8. prosinca 1854. Papa Pio IX. dogmatskom je bulom u suglasju sa svim katoličim biskupima svečano proglasio kao članak vjere Bezgrešno Začeće presvete Djevice.

■ *127. P. Zašto je Bog podario Djevici Mariji povlasticu Bezgrešnog Začeća?*

O. Bog je podario Mariji Djevici povlasticu Bezgrešnog Začeća zato, što je dolikovalo Isusovoj svetosti i uzvišenosti, da Djevica, koja je bila određena da mu postane majkom, ne bude niti jednoga časa podređena sotoni.

■ *128. P. Koje su nakane sv. Crkve u slavljenju svetkovine Bezgrešnog Začeća?*

O. Nakane sv. Crkve u slavljenju Bezgrešnog Začećča jesu: 1. pobuditi u nama živu zahvalnost prema Bogu koji je tom velikom povlasticom uzvisio Djevicu Mariju, 2. oživjeti našu vjeru o Marijinu izuzeću od istočnoga grijeha, 3. shvatiti koliko Bog cijeni i ljubi čistoću i svetost duše, 4. sve više povećavati našu pobožnost prema Mariji.

II. poglavlje

O rođenju Djevice Marije

■ *129. P. Kada Crkva slavi blagdan rođenja Djevice Marije?*

O. Crkva slavi blagdan rođenja Djevice Marije osmog dana mjeseca rujna.

■ *130. P. Zašto se slavi blagdan rođenja Djevice Marije?*

O. Crkva slavi blagdan rođenja Djevice Marije, jer je ona od svog rođenja bila najsvetija od svih stvorenja i jer je bila predodređena za majku Spasiteljevu.

■ *131. P. Slavi li se blagdan rođendana samo za Djevicu Mariju?*

Blagdan rođendana slavi se za Djevicu Mariju i za svetog Ivana Krstitelja. Ovdje ipak treba napomenuti da Blažena Djevica nije samo rođena u milosti, nego je u milosti i začeta, dok se za svetog Ivana Krstitelja može samo kazati da je bio posvećen prije nego što se rodio.

■ *132. P. Kakav je život provela blažena Djevica?*

O. Blažena Djevica živjela je vrlo skromno, iako je potjecala od roda kralja Davida. Živjela je siromašno i povučeno, ali je pred Bogom bila velika, nikad nije griješila, čak ni male grijehe i stalno je rasla u milosti.

■ *133. P. Čemu se treba osobito diviti u krepostima blažene Djevice?*

O. Od kreposti blažene Djevice osobito se treba diviti njezinu zavjetu djevičanstva, koji je ona napravila u svojoj ranoj mladosti. Takav zavjet prije nije bio poznat.

■ *134. P. Što moramo učiniti o blagdanu Gospina rođendana?*

O. O blagdanu Gospina rođendana moramo učiniti četiri stvari: 1. zahvaliti Bogu na jedinstvenim darovima i povlasticama kojima ju je Bog odlikovao iznad ostalih stvorova, 2. moliti ga po njezinu zagovoru, da u nama razori kraljevstvo grijeha da bismo postali vjerni i postojani u njegovoj božanskoj službi, 3. štovati Marijinu svetost i radovati se s njom njezinoj veličini, 4. nastojati slijediti je u brižljivu čuvanju Božje milosti i vježbanju u krepostima, a osobito u njezinoj poniznosti i čistoći zbog kojih je i bila dostojna začeti Isusa u svojoj prečistoj utrobi.

III. poglavlje

O navještenju Djevice Marije

■ *135. P. Što se slavi na dan Marijina navještenja?*

O. Na blagdan Marijina navještenja slavi se najava anđela Gabrijela Mariji, da je izabrana za majku Sina Božjega.

■ *136. P. Gdje se je nalazila blažena Djevica, kad joj se ukazao anđeo Gabrijel?*

O. Prigodom ukazanja anđela Gabrijela Marija se nalazila u galilejskom gradu Nazaretu.

■ *137. P. Na koji je način anđeo Gabrijel pozdravio Mariju kad joj se ukazao?*

O. Kad se je anđeo Gabrijel ukazao Djevici Mariji obratio joj se riječima, kojima je i mi pozdravljamo svaki dan: "Zdravo Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovljena ti među ženama."

■ *138. P. Kako se je ponašala presveta Djevica kad je čula riječi anđela Gabrijela?*

O. Na riječi anđela Gabrijela presveta Djevica se smela, jer je čula da je netko pozdravlja novim i izvrsnim naslovima, za koje je ona sebe držala nedostojnom.

■ *139. P. Koje je kreposti blažena Djevica pokazala prigodom navještenja anđela Gabrijela?*

O. Prigodom navještenja anđela Gabrijela blažena Djevica je pokazala osobito: divnu čistoću, duboku poniznost, vjeru i savršenu poslušnost.

■ *140. P. Kako je prigodom navještenja anđela Gabrijela Djevica Marija pokazala svoju veliku ljubav prema čistoći?*

O. Prigodom navještenja anđela Gabrijela Djevica je Marija pokazala svoju veliku ljubav prema čistoći nastojanjem da sačuva svoje djevičanstvo, nastojanjem koje je pokazala upravo u času, kad je čula da je određena za dostojanstvo majke Božje.

■ *141. P. Kako je Djevica Marija pokazala svoju duboku poniznost u času navještenja anđela Gabrijela?*

O. U času navještenja anđela Gabrijela Djevica je Marija pokazala

svoju duboku poniznost riječima: "Evo službenice Gospodnje", što je izgovorila kad je postala majkom Božjom.

■ *142. P. Kako je Djevica Marija pokazala svoju vjeru i poslušnost prigodom navještenja anđela Gabrijela?*

O. Prigodom navještenja anđela Gabrijela Djevica je Marija pokazala svoju vjeru i poslušnost rekavši: "Neka mi bude po riječi tvojoj."

■ *143. P. Što se dogodilo u času, kad je Djevica Marija pristala biti majkom Božjom?*

O. U času, kad je Marija pristala da bude majkom Božjom, druga božanska osoba Presvetog Trojstva utjelovila se u njezinoj utrobi uzevši dušu i tijelo, kako imamo i mi, po djelovanju Duha Svetoga.

■ *144. P. Što nas uči presveta Djevica u svom navještenju?*

O. U svom navještenju presveta Djevica Marija uči: 1. djevice visoko cijeniti blago svoga djevičanstva, 2. sve nas čisto se i ponizno pripraviti za primanje Isusa Krista u svetoj pričesti i spremno se pokoravati volji Božjoj.

■ *145. P. Što moramo učiniti na blagdan Navještenja Marijina?*

Na blagdan Navještenja Djevice Marije moramo učiniti tri stvari: 1. duboko se klanjati Riječi utjelovljenoj radi našeg spasenja i zahvaliti joj na tom velikom dobru, 2. čestitati blaženoj Djevici na dostojanstvu Majke Božje, koje je zadobila, i častiti je kao našu gospodaricu i odvjetnicu, 3. odlučiti da uvijek s velikim štovanjem i pobožnošću molimo anđeoski pozdrav, koji se obično naziva Zdravomarijom.

IV. poglavlje

O Očišćenju Djevice Marije

■ *146. P. Kakav je to blagdan Očišćenja Djevice Marije?*

O. Očišćenje Marije Djevice je svetkovina ustanovljena na spomen dana, kad je Djevica otišla u jeruzalemski hram izvršiti zakon očišćenja i prikazati svog božanskog sina Isusa Krista.

■ *147. P. Kakav je to bio zakon očišćenja?*

O. Zakon očišćenja bio je Mojsijev zakon koji je obvezivao sve žene da se poslije porođaja očiste u hramu prikazivanjem neke žrtve.

■ *148. P. Je li presvetu Djevicu obvezivao zakon očišćenja?*

O. Presvetu Djevicu nije obvezivao zakon očišćenja, jer je postala majkom po djelovanju Duha Svetoga sačuvavši svoje djevičanstvo.

■ *149. P. Zašto se onda presveta Djevica podvrgnula zakonu očišćenja, ako je on nije obvezivao?*

O. Presveta Djevica podložila se zakonu očišćenja na koji nije bila obvezna, da bi nam dala primjer poniznosti i poslušnosti Božjem zakonu.

■ *150. P. Što je presveta Djevica prikazala u hramu u povodu svoga očišćenja?*

O. S obzirom na to da je presveta Djevica bila siromašna, prigodom svog očišćenja prikazala je u hramu žrtvu siromašnih majki, a to je bio par grlica ili golubova.

■ *151. P. Zašto je presveta Djevica na dan svog očišćenja prikazala Isusa Krista u hramu?*

O. Presveta Djevica je na dan očišćenja prikazala Isusa Krista u hramu jer je stari zakon obvezivao roditelje da svoje prvorođene

prikažu Bogu, te da ih nakon toga otkupe određenim novčanim iznosom.

■ *152. P. Zašto je Bog ustanovio taj zakon o prikazanju prvorođenih?*

O. Bog je ustanovio zakon o prikazanju prvorođenih da bi se njegov narod uvijek sjećao, kako je bio oslobođen iz egipatskog sužanjstva, kad je anđeo pomorio sve egipatske prvorođence, a poštedio židovske.

■ *153. P. Kakvo se čudo dogodilo kad je Krist bio prikazan u hramu?*

O. Kad je Krist bio prikazan u hramu, sveti starac Šimun i sveta udovica Ana u njemu su prepoznali pravoga Mesiju.

■ *154. P. Što je Šimun učinio kad je mali Isus bio prikazan u hramu?*

O. Kad je mali Isus bio prikazan u hramu, Šimun ga je uzeo na ruke, zahvalio Bogu i otpjevao pjesmu "**Sada otpusti**" kojom je izjavio da umire zadovoljan što je vidio Spasitelja i prorekao je suprotnosti koje će Isus Krist podnijeti i muke koje će iskusiti njegova sveta Majka.

■ *155. P. Što je učinila proročica Ana kad je Isus bio prikazan u hramu?*

O. Kad je Isus Krist bio prikazan u hramu, proročica je Ana hvalila i zahvaljivala Bogu, što je poslao Spasitelja na svijet i o tome je govorila svima koji su očekivali njegov dolazak.

■ *156. P. Što moramo naučiti od otajstava očišćenja Djevice Marije i Isusova prikazanja?*

O. Od otajstava Marijina očišćenja i Isusova prikazanja u hramu moramo naučiti osobito tri stvari: 1. točno izvršavati Božji zakon i ne tražiti izlike kako bismo izbjegavali njegovo izvršavanje, 2. željeti samo Boga i prikazati se njemu da bismo vršili njegovu svetu volju, 3. vrlo cijeniti poniznost i često se čistiti pokorom.

■ *157. P. Što bi majke i očevi trebali učiniti o blagdanu očišćenja?*

O. Očevi i majke morali bi o blagdanu očišćenja prikazati svoju djecu Bogu i moliti ga da im udijeli milost da ih kršćanski odgajaju.

■ *158. P. Zašto se na dan očišćenja ide u procesiji s upaljenim svijećama?*

O. Na dan očišćenja ide se u procesiji s upaljenim svijećama u ruci na uspomenu putovanja presvete Djevice iz Betlehema u jeruzalemski hram s malim Isusom na rukama i na spomen radosti, koju su pokazali sveti Šimun i Ana, kad su se susreli s Isusom.

■ *159. P. Kako moramo ići za procesijom na blagdan očišćenja?*

O. Sudjelujući u procesiji na blagdan očišćenja, moramo obnoviti svoju vjeru u Isusa Krista, koji je naše pravo svjetlo, i moliti ga da nas prosvijetli svojom milošću da bismo bili dostojni da jednog dana uđemo u hram slave po zagovoru njegove presvete Majke.

V. poglavlje

O Uznesenju Marijinu

■ *160. P. Što Crkva slavi o blagdanu Uznesenja presvete Djevice?*

O. Crkva o blagdanu Uznesenja presvete Djevice slavi smrt i slavno uznesenje Djevice Marije na nebo.

* *161. P. Je li s Marijinom dušom uzašlo na nebo i njezino tijelo?*

O. Pobožni vjernici općenito vjeruju, da je s dušom Djevice Marije na nebo uzašlo i njezino tijelo, iako to Crkva nije proglasila kao članak vjere.

■ *162. P. Na kakvu je slavu uzvišena Djevica Marija na nebu?*

O. Djevica je Marija uzvišena nad svim anđeoskom zborovima i nad svim svetima u nebu, kao kraljica neba i zemlje.

■ *163. P. Zašto je Djevica uzvišena nad svim stvorenjima?*

O. Djevica je na nebu uzvišena nad svim stvorenjima, jer je majka Božja i jer je od svih stvorova najponiznija i najsvetija.

■ *164. P. Što moramo učiniti na blagdan Marijina Uznesenja?*

O. Na blagdan Marijina Uznesenja moramo: 1. radovati se zbog njezina slavnog Uznesenja i uzvišenja, 2. štovati je kao našu Gospodaricu i našu odvjetnicu pred svojim božanskim Sinom, 3. moliti je da nam u Boga izmoli milost da provodimo svet život te se na taj način pripremimo na smrt i zaslužimo da nas pomaže i štiti da budemo imali udjela u njezinoj slavi.

■ *165. P. Kako možemo zaslužiti Marijinu zaštitu?*

O. Marijinu zaštitu možemo zaslužiti ako nasljedujemo njezine kreposti, a osobito čistoću i poniznost.

■ *166. P. Moraju li se i grešnici pouzdavati u Marijinu zaštitu?*

O. I grešnici se moraju pouzdati u Marijinu zaštitu, jer je ona majka milosrđa i utočište grešnika, da im od Boga isprosi milost obraćenja.

VI. poglavlje

O blagdanima anđela

■ *167. P. Na koje dane Crkva slavi blagdan anđela?*

O. Crkva slavi blagdan svetog Mihovila i svih anđela dvadeset i devetog rujna, a drugog listopada slavi blagdan anđela čuvara.

■ *168. P. Zašto Crkva o blagdanu svih anđela osobito časti svetog Mihovila?*

NAUK O BLAGDANIMA GOSPODNJIM, B. DJEVICE MARIJE I SVETACA

O. Na blagdan svih anđela Crkva osobito časti svetog Mihovila, jer ga priznaje poglavicom svih anđela i svojim zaštitnikom.

■ *169. P. Što moramo učiniti da u svetosti proslavimo blagdan anđela?*

O. Da bismo u svetosti proslavili blagdan svih anđela moramo: 1. zahvaliti Bogu na milosti, što im je dao, da su mu ostali vjerni, dok su se protiv njega pobunili Lucifer i njegovi sljedbenici, 2. moliti ga da nam udijeli milost nasljedovanja njihove vjernosti i njihove gorljivosti za Božju slavu, 3. štovati ih kao prvake nebeskih dvora i kao naše zaštitnike i posrednike u Boga, 4. moliti ih da Bogu prenesu naše molitve i da nam on dade svoju božansku pomoć.

■ *170. P. Kakve anđele nazivamo anđelima čuvarima?*

O. Anđelima čuvarima nazivamo anđele koji nas čuvaju i vode putem spasenja.

■ *171. P. Kako znamo da imamo anđele čuvare?*

Znamo da imamo anđele čuvare po Svetom Pismu i po naučavanju Crkve.

■ *172. P. Na koji način nam pomaže anđeo čuvar?*

O. Anđeo čuvar: 1. pomaže nam dobrim nadahnućima i sjećajući nas na naše dužnosti, vodi nas dobrim putem, 2. prikazuje Bogu naše molitve i postiže nam njegove milosti.

■ *173. P. Što možemo zaključiti iz onoga što nas Crkva uči o anđelima čuvarima?*

O. Iz onoga što nas Crkva uči o anđelima čuvarima moramo izvući plod pouke: neprestano zahvaljivati Božjoj dobroti, što nam je dao anđele za čuvare a i samima njima za ljubaznu brigu, koju nam poklanjaju.

■ *174. P. U čemu se mora sastojati naša zahvalnost anđelima čuvarima?*

O. Naša zahvalnost anđelima čuvarima mora se sastojati u četiri stvari: 1. poštovati njihovu nazočnost i ne žalostiti ih nikakvim

grijehom, 2. spremno slijediti dobre osjećaje koje Bog preko njih pobuđuje u našim srcima, 3. moliti sa što više pobožnosti da oni naše molitve prihvate i da ih prikažu Bogu, 4. često ih zazivati i uzdati se u njih u našim potrebama, a osobito pak onda kad smo u napasti.

VII. poglavlje

O blagdanu rođenja svetog Ivana Krstitelja

■ *175. P. Koju svetkovinu Crkva slavi dvadeset i četvrti dan mjeseca lipnja?*

O. Na dvadeset i četvrti dan mjeseca lipnja Crkva slavi dan rođenja svetog Ivana Krstitelja.

■ *176. P. Tko je bio sveti Ivan Krstitelj?*

O. Sveti Ivan Krstitelj bio je prethodnik Isusa Krista.

■ *177. P. Zašto držimo svetoga Ivana Krstitelja Isusovim pretečom?*

O. Svetog Ivana Krstitelja držimo Isusovim prethodnikom, jer ga je Bog poslao navijestiti dolazak Isusa Krista Židovima i pripraviti ih da ga prihvate.

■ *178. P. Zašto Crkva posvećuje posebnu svetkovinu svetom Ivanu Krstitelju i njegovu rođenju?*

O. Crkva časti posebnom svetkovinom rođenje svetog Ivana Krstitelja, jer je to rođenje sveto i jer je svijetu donijelo mnogo svete radosti.

■ *179. P. Je li sveti Ivan Krstitelj rođen u grijehu kao ostali ljudi ?*

O. Sveti Ivan Krstitelj nije rođen u grijehu kao ostali ljudi, jer je bio posvećen u utrobi svoje majke, svete Elizabete, u nazočnosti Isusa Krista i presvete Djevice.

■ *180. P. Zašto se svijet razveselio rođenjem svetoga Ivana Krstitelja?*

O. Svijet se obradovao zbog rođenja svetog Ivana Krstitelja, jer je tim rođenjem naviješteno da će uskoro doći Mesija.

■ *181. P. Na koji način je Bog priznao svetog Ivana Krstitelja prethodnikom Isusa Krista još prije njegova rođenja?*

O. Bog je priznao svetoga Ivana Krstitelja, već od njegova rođenja, pretečom Isusa Krista, raznim čudesima, a osobito onim kad je njegov otac Zaharija bio izgubio govor pa mu se vratio tako da je mogao gromko zapjevati pobožnu pjesan "**Blagoslovljen Gospodin Bog Izraelov**", kojom je zahvalio Bogu za ispunjenje obećanja koje je dano Abrahamu, da će poslati, Spasitelja i uzradovao se što će mu njegov sin biti preteča.

■ *182. P. Kako je živio sveti Ivan Krstitelj?*

O. Sveti Ivan Krstitelj se još u djetinjstvu povukao u pustinju, gdje je proveo najveći dio svog života i s nevinošću svoga ponašanja čvrsto je spojio najstrožu pokoru.

■ *183. P. Na koji je način umro sveti Ivan Krstitelj?*

O. Sveti je Ivan Krstitelj umro tako, što mu je po nalogu Heroda Antipe odrubljena glava zbog njegove svete slobode kojom je osudio sablažnjivi život toga vladara.

■ *184. P. Što moramo nasljedovati u životu svetoga Ivana Krstitelja?*

O. U životu svetoga Ivana Krstitelja moramo nasljedovati: 1. ljubav prema povučenom životu, poniznosti i odricanju, 2. žar kojim je naviješćivao i pozivao na ljubav prema Isusu Kristu, 3. njegovu vjernost Bogu, što je više volio njegovu slavu i spasenje bližnjega od svih ljudskih obzira.

VIII. poglavlje

O svetkovini svetog Josipa zaručnika presvete Djevice i zaštitnika Crkve

■ *185. P. Zašto Crkva slavi osobito svečano blagdan svetog Josipa?*

O. Crkva slavi tako svečano blagdan svetog Josipa, jer je bio jedan od velikih svetaca, zaručnik Djevice Marije, poočim Isusa Krista pa je zbog toga proglašen zaštitnikom Crkve.

■ *186. P. Što znači: Josip je bio poočim Isusa Krista?*

O. Riječi da je Josip bio poočim Isusa Krista znače, da su ljudi u njemu gledali Isusova oca, jer je on prema njemu vršio očinske dužnosti.

■ *187. P. Gdje je sveti Josip obično prebivao?*

Sveti Josip je obično prebivao u Nazaretu, malenom gradu u Galileji.

■ *188. P. Što je sveti Josip bio po zanimanju?*

O. Iako je sveti Josip bio od kraljevskog roda Davidova, bio je siromašan i morao je zarađivati kruh radom svojih ruku.

■ *189. P. Što nas uči siromaštvo obitelji, u kojoj je Isus rođen?*

O. Siromaštvo obitelji Isusa Krista uči nas da oslobađamo svoje srce od bogatstva i da rado podnosimo siromaštvo ako to Bog hoće.

■ *190. P. Što mi vjerujemo o tome, na koju je slavu Bog uzdignuo svetoga Josipa u nebo?*

O. Vjerujemo da je Bog uzdignuo svetoga Josipa do najveće slave jer je toliko bio istaknut njegov stupanj i njegova svetost na zemlji.

■ *191. P. Kako sveti Josip zaštićuje one koji ga štuju?*

O. Zaštita sv. Josipa prema svima, koji su mu pobožni, vrlo je velika, jer je teško vjerovati da bi Isus uskratio svoju milost svecu, kojemu je na zemlji htio biti podložan.

■ *192. P. Kakvu posebnu milost možemo očekivati od zagovora svetoga Josipa?*

O. Posebna milost, kojoj se moramo nadati od zagovora sv. Josipa, jest milost dobre smrti, jer je on imao sreću umrijeti na rukama Isusa i Marije.

■ *193. P. Što moramo učinti da bismo zaslužili zaštitu svetoga Josipa?*

O. Da bismo zaslužili zaštitu svetoga Josipa, moramo ga često zazivati, slijediti njegove kreposti, a osobito njegovu poniznost i potpuno predanje volji Božjoj koja je uvijek bila pravilo njegovih čina.

IX. poglavlje

O svetkovinama svetih apostola, a osobito svetog Petra i Pavla

■ *194. P. Tko su bili apostoli?*

O. Apostoli su bili učenici Isusa Krista, koje je on izabrao za svjedoke njegova propovijedanja i njegovih čudesa, čuvari njegova nauka, osigurani njegovom vlašću i poslani navješćivati Evanđelje svim narodima.

■ *195. P. Koji je bio plod apostolskoh propovijedi?*

O. Plod apostolskih propovijedi bilo je rušenje idolopoklonstva i utvrđenje kršćanske vjere.

■ *196. P. Kojim sredstvima su apostoli naveli narode da prihvate kršćansku vjeru?*

O. Apostoli su naveli narode da prihvate kršćansku vjeru time što

su božansko značenje nauka, koji su propovijedali, potvrđivali čudesima, svetošću svog života i napokon postojanošću u mukama sve do žrtve svoga života.

■ *197. P. Zašto se osobito svečano slavi blagdan svetog Petra i Pavla?*

O. Blagdan svetog Petra i Pavla slavi se osobito svečano, jer su ta dva sveca prvaci apostolskog zbora.

■ *198. P. Zašto se sveti Petar i Pavao nazivaju prvaci među apostolima?*

O. Sveti Petar i Pavao nazivaju se prvacima među apostolima zato, što je sam Krist izabrao svetog Petra da bude glava apostola i čitave Crkve, a sveti Pavao je više od svih drugih radio na propovijedanju Evanđelja i obraćanju pogana.

■ *199. P. Gdje je bilo sjedište svetoga Petra?*

O. Prvo sjedište svetoga Petra bila je Antiohija, a poslije se preselio u Rim, koji je onda bio glavni grad Rimskoga carstva i u Rimu su završili dugi i teški napori njegova apostolata slavnim mučeništvom.

■ *200. P. Što slijedi iz toga da je sveti Petar izabrao Rim za svoje sjedište i da je tamo umro?*

O. Iz toga što je sveti Petar izabrao Rim za svoje sjedište, slijedi da moramo priznati rimskog papu za pravog nasljednika svetoga Petra i glavu čitave Crkve, kojemu moramo biti iskreno podložni i vjerom prihvaćati nauk koji on proglasi kao Pastir i Učitelj svih kršćana.

■ *201. P. Tko je bio sveti Pavao prije obraćenja?*

O. Prije svog obraćenja sveti je Pavao bio učeni farizej koji je progonio Isusovo ime.

■ *202. P. Kako je sveti Pavao pozvan na apostolat?*

O. Sveti je Pavao pozvan na apostolat na putu u Damask. Tamo mu se prikazao Isus pa je od progonitelja Crkve postao gorljiv propovjednik Evanđelja.

■ *203. P. Zašto je Isus Krist htio obratiti svetoga Pavla ovako velikim čudom?*

O. Isus Krist je htio obratiti svetoga Pavla ovako velikim čudom, jer je htio pokazati moć i učinkovitost svoje milosti, koja može obratiti i najtvrđa srca na pokoru, a i zato da bude vjerodostojniji svjedok.

■ *204. P. Zašto se blagdan svetih apostola Petra i Pavla slave u isti dan?*

O. Blagdan svetih apostola Petra i Pavla slavi se u isti dan, jer oni obojica koji su svojom nazočnošću i propovijedanjem posvetili Rim, u Rimu su doživjeli mučeništvo, pa su postali slavnim zaštitnicima toga grada.

■ *205. P. Što moramo naučiti od svetih apostola?*

O. Od svetih apostola moramo se naučiti: usklađivati životne radnje s načelima Evanđelja, 2. poučavati svetom gorljivošću i postojanošću u nauku Isusa Krista one kojima je to potrebno, 3. podnositi dragovoljno bilo kakve patnje iz ljubavi prema njegovu imenu.

■ *206. P. Što moramo činiti o blagdanima apostola?*

O. Na blagdane apostola moramo - 1. zahvaliti Gospodinu, što nas je po njima prizvao k vjeri, 2. moliti Boga za milost da po njihovu zagovoru sačuvamo čistu vjeru, 3. moliti ga da štiti Crkvu od njezinih neprijatelja i da je vode pastiri, koji će biti dostojni nasljednici svetih apostola.

X. poglavlje

O blagdanu Svih Svetih

■ *207. P. Koji se blagdan slavi prvog dana mjeseca studenog?*

O. Prvog dana mjeseca studenog slavi se blagdan Svih Svetih.

■ *208. P. Zašto je Crkva ustanovila blagdan Svih Svetih?*

O. Crkva je ustanovila blagdan Svih Svetih: 1. da slavi Boga i da mu zahvali, što je posvetio svoje sluge na zemlji i što ih je okrunio slavom na nebu, 2. da u ovaj dan časti i one svece koji nemaju svoga blagdana u godini, 3. da nam pribavi više milosti po većem broju zagovornika, 4. da na ovaj dan nadoknadimo propuste koje smo tijekom godine učinili o posebnim blagdanima svetaca, 5. da nas još više pobudi na kreposti primjerima tolikih svetaca svake dobi, zanimanja i spola i uspomenom nagrade koju uživaju na nebu.

■ *209. P. Što nas treba pobuditi da bismo nasljedovali svece?*

O. Na nasljedovanje svetaca mora nas pobuditi razmatranje, da su i oni bili slabi i krhki, kao i mi, da su bili podložni istim strastima, ali da su pomoću božanske milosti postali sveci onim istim sredstvima koja i nama stoje na raspolaganju i da nam je po zaslugama Isusa Krista obećana ona ista slava koju oni sada uživaju u raju.

■ *210. P. Zašto se slavi blagdan Svih Svetih s toliko svečanosti?*

O. Blagdan Svih Svetih slavi se s tako velikom svečanosti, jer taj blagdan obuhvaća sve ostale blagdane u godini koji se slave u čast svetaca, pa je slika vječne svetkovine na nebu.

■ *211. P. Što moramo učiniti da dostojno proslavimo blagdan Svih Svetih?*

O. Da bismo dostojno proslavili blagdan Svih Svetih moramo: 1. hvaliti i slaviti Gospodina zbog milosti koju je dao svojim slugama i moliti ga da je udijeli i nama, 2. častiti sve svece kao Božje prijatelje i zazivati s više povjerenja njihovu zaštitu, 3. odlučiti da ćemo nasljedovati njihov primjer da bismo jednog dana sudjelovali s njma u istoj slavi.

XI. poglavlje

O spomenu vjernih pokojnika

■ *212. P. Zašto poslije blagdana Svih Svetih Crkva slavi uspomenu na sve vjerne pokojnike?*

O. Poslije svetkovine Svih Svetih Crkva spominje sve vjerne pokojnike, koji su u čistilištu, jer je dolično, da vojujuća Crkva, poslije nego je općim i svečanim blagdanom počastila i zazvala zaštitu pobjeđujuće Crkve, ide u pomoć trpećoj Crkvi općim i svečanim bogoslužjem za sve mrtve.

■ *213. P. Kako možemo pomoći dušama vjernih pokojnika?*

O. Dušama vjernih pokojnika možemo pomoći molitvama, milodarima i dobrim djelima, ali prije svega svetom misnom žrtvom.

■ *214. P. Za koje duše na spomendan svih vjernih pokojnika moramo namijeniti naše molitve prema odredbi sv. Crkve?*

O. Na dan uspomene na sve vjerne pokojnike moramo namijeniti molitve ne samo za duše naših rođaka, prijatelja i dobrotvora, nego i za sve ostale duše što se nalaze u čistilištu.

■ *215. P. Kakav će nam plod dati uspomena na sve vjerne pokojnike?*

O. Uspomena na sve vjerne pokojnike dat će nam ove plodove: 1. pomisao da i mi moramo uskoro umrijeti i doći pred Božji sud, gdje ćemo mu morati položiti račune za čitav naš život, 2. veliku odbojnost prema grijehu misleći kako ga Bog strogo kažnjava u drugom životu i u životu zadovoljiti njegovu pravdu djelima pokore zbog učinjenih grijeha.

XII. poglavlje

Svetkovina svetih zaštitnika

■ *216. P. Koje svece nazivamo svojim zaštitnicima?*

O. Zaštitnicima nazivamo one svece kojih ime nosimo, naslovnike župa, zaštitnike biskupija, mjesta i države u kojoj živimo ili zanata koji obavljamo.

■ *217. P. Kako moramo častiti svece zaštitnike?*

O. Svece zaštitnike moramo častiti tako da što svetije proslavimo njihove blagdane, zazivamo ih u nevolji te da ih nasljedujemo.

■ *218. P. Što moramo učiniti da dobro proslavimo svetkovine svojih svetih zaštitnika?*

O. Da bismo dobro proslavili blagdan svojih svetih zaštitnika moramo se uzdržati od svake nedopuštene zabave i usmjeriti se na djela milosrđa i vjere.

■ *219. P. Koja posebna djela milosrđa moramo činiti o blagdanima svojih svetih zaštitnika?*

O. Na blagdane svojih svetih zaštitnika moramo pobožno i čista srca pristupiti svetim sakramentima i sudjelovati u službi Božjoj.

KRATKA POVIJEST RELIGIJE

* * *

Načela i temeljni pojmovi

* * *

1. Budući da je Bog premudro rasporedio sve stvari, koje je stvorio s konačnom svrhom da mu dadu slavu očitovanjem njegovih božanskih savršenosti i čovjek je osobito u vidljivom svijetu, morao promicati i ispuniti tu svrhu, prema svojoj razumnoj naravi, slobodnim djelima svoje volje, tako da Boga upozna i ljubi i da mu služi i na taj način postigne nagradu, koju će mu Bog poslije dati. Ova duhovna sveza ili općeniti zakon, po kojemu se čovjek po svojoj naravi nalazi povezan s Bogom, zove se naravna religija.

2. Međutim, budući da je Bog zbog svoje dobrote želio čovjeku pripremeti mnogo veću i uzvišeniju nagradu, nego što je to čovjek mogao misliti i željeti, i budući da ga je želio učiniti sudionikom svoje vlastite sreće, zbog toga za tu svrhu naravna religija više nije bila dovoljna, pa je sam Bog htio poučiti čovjeka njegovim vjerskim dužnostima. Iz toga se razumije da je religija od početka morala biti **objavljena**, odnosno da ju je Bog morao otkriti čovjeku.

3. Bog je zapravo objavio religiju Adamu i prvim patrijarsima, koji su se nizali jedan za drugim, pa su je lako mogli prenositi živeći zajedno dugim životom, dok Bog nije razvio jedan narod, koji će čuvati njegovu objavu sve do dolaska Spasitelja Isusa

Krista, utjelovljene Božje riječi, koji je nije ukinuo, nego ju je izvršio, usavršio i povjerio Crkvi da je čuva kroz sve vijeke.

Sve to dokazuje povijest religije koja se, to možemo reći, miješa s poviješću čovječanstva. Stoga je jasno da su sve one koje se nazivaju religijama, izvan jedine prave, od Boga objavljene, o kojoj govorimo, tek puke ljudske izmišljotine i iskrivljenosti prave istine, od koje su neke sačuvale jedan dio, ali je i taj pomiješan s mnogim zabludama.

4. Što se tiče sekta, koje su se odvojile od svete, katoličke, apostolske i rimske Crkve, njih su uvijek pokretali i podržavali umišljeni ljudi koji su napustili osjećaj crkvene općenitosti pa su hotimično i tvrdoglavo slijedili neku zabludu, svoju ili tuđu, protiv vjere - to su **krivovjerci**: S druge pak strane oholi ljudi i željni vlasti koji su sebe držali prosvjetljenijima od svete Crkve, povukli su za sobom jedan dio njezine djece, da - protiv riječi Isusa Krista - razbiju katoličko jedinstvo te se odvoje od Pape i biskupa koji su s njim sjedinjeni, a to su **raskolnici**. Međutim, vjerni kršćanin katolik, koji svoj um pokorava Božjoj riječi, koju u ime svete Crkve propovijedaju zakoniti pastiri, te koji ispunjava vjerno sveti božanski zakon, sigurno ide putem koji ga vodi posljednjem cilju i što se više poučava u vjeri, to bolje shvaća razumnost svoje vjere.

5. To je doista bio način, koji je Bog ustanovio za neprekidno prenošenje religije: susljedno trajno priopćivanje ljudi između sebe, tako da se istina, koju su naučavali stariji na isti način prenosi na potomstvo. To je moralo trajati i poslije nego što su jedan dio božanskog zakona, po Božjoj volji, tijekom vremena u knjige napisali pisci, koje je On sam nadahnuo.

Ove knjige, napisane po Božjem nadahnuću, zovu se **Sveto pismo, svete knjige** ili **Sveta biblija**. Knjige se dijele na **Stari zavjet**, a to su one, koje su napisane prije dolaska Isusa Krista, i **Novi zavjet** su one koje su bile napisane poslije njegova dolaska.

6. Ovdje **zavjet** znači **savez, ugovor** koji je Bog učinio s ljudima: on će ih spasiti po obećanom Otkupitelju ali uz uvijet da budu

vjerovali njegovoj riječi i da se budu pokoravali njegovim zakonima.

Stari je **ugovor** Bog najprije sklopio s Adamom i Noem, a potom osobito s Abrahamom i njegovim potomstvom. Taj je savez tražio vjeru u budućeg Otkupitelja ili Mesiju i ispunjavanje zakona, koji je Bog dao na početku, a poslije ga je proglasio svom narodu preko Mojsija.

Novi ugovor, poslije dolaska Isusa Krista Otkupitelja i Spasitelja našega, Bog je sklopio sa svima onima koji primaju znak, koji je on ustanovio, a to je krštenje, te koji u nj vjeruju i poštuju njegov zakon, koji je sam Krist došao usavršiti i ispuniti propovijedajući ga osobno i poučavajući izravno svoje apostole. Oni su, primivši zapovijed od božanskog učitelja posvuda propovijedali sveto evanđelje, to zaista propovijedali svojim glasom i to prije negoli je bilo napisano, kao što je kasnije i bilo napisano po božanskom nadahnuću. Međutim, niti su svi apostoli, a niti samo oni pisali, a sigurno ni jedni ni drugi nisu napisali sve ono, što su vidjeli i čuli.

7. Po svemu što smo rekli i po onomu što smo spomenuli u br. 5, može se shvatiti najveća važnost božanske Predaje, koja je ona ista riječ, koju je Bog živim glasom objavio prvim svojim poslanicima, od kojih je došla do nas neprekidnim nasljedstvom. Stoga se na tu riječ oslanja vjera posve pravilno kao na najčvršći temelj.

8. Ovu **božansku Predaju** zajedno sa **Svetim pismom**, a to je potpuno cijela Božja riječ, pisana i prenesena usmeno, povjerio je Isus Krist svom javnom, stalnom i nepogrešivom čuvaru, a to je sveta, katolička i apostolska Crkva, koja, utemeljena upravo na toj božanskoj predaji i oslonjena na vlast, koju je dobila od Boga, i na obećanoj pomoći i vodstvu Duha Svetoga, propisuje koje knjige sadrže božansku objavu, tumači Sveto pismo, određuje točni smisao kad god se o čemu pojavi sumnja, odlučuje u stvarima, koje se odnose na vjeru i ćudoređe i prosuđuje bez priziva o svim

pitanjima, koja bi - s obzirom na njihovu najvišu važnost - mogla bilo u čemu zavesti u zabludu misli i osjećaje vjernih kršćana.

9. Ovakav sud pripada djelokrugu jednoga izabranog dijela u Crkvi, koji se zove crkveno učiteljstvo, to jest Crkva koja naučava, koji je u početku bio sastavljen od apostola, a poslije od njihovih nasljednika biskupa na čelu s Papom, to jest s rimskim Prvosvećenikom i nasljednikom svetoga Petra. Vrhovni svećenik, kojemu je Isus Krist udijelio istu nepogrešivost, koju je podijelio Crkvi, a ta mu je nepogrešivost potrebna da čuva jedinstvo i čistoću nauka, kad govori ex cathedra, dakle kao pastir i učitelj svih kršćana, može donijeti sve odluke i sve zaključke, koji se odnose na vjeru i ćudoređe što mu nitko ne može pobijati, a da time ne odbaci i samu vjeru. On uvijek može vršiti svoju vrhovnu vlast u svemu, što se odnosi na disciplinu i dobro upravljanje Crkvom i svi ga vjernici moraju slušati iskrenim poštovanjem pameti i srca. U poslušnosti ovoj vrhovnoj vlasti Crkve i Vrhovnog svećenika koja nam izlaže vjerske istine, propisuje crkvene zakone i naređuje sve što je potrebno za njezinu dobru upravu, nalazi se pravilo naše vjere.

Prvi dio

Sažetak povijesti Staroga zavjeta

* * *

Stvaranje svijeta

10. U početku je Bog stvorio nebo i zemlju sa svim što nebo i zemlja sadrže. Premda je ovo veliko djelo mogao izvršiti u jedan jedini čas, htio je ipak svijet stvoriti u šest vremenskih razdoblja, koja Sveto pismo naziva **danima**.

Prvi dan je rekao: neka bude svjetlo i nastalo je svjetlo, drugi je dan stvorio nebeski svod, treći je odijelio vode od zemlje, a zemlji je zapovjedio da na njoj raste trava, cvijeće i svaka vrst plodova, četvrti dan je stvorio sunce, mjesec i zvijezde, peti je stvorio ribe i ptice, šesti dan je stvorio sve ostale životinje, a onda je napokon stvorio i čovjeka.

Bog je sedmi dan prestao stvarati pa je taj dan nazvan subotom, a to znači odmorom, a poslije je po Mojsiju naredio židovskom narodu, da taj dan bude posvećen Gospodinu.

Stvaranje muškarca i žene

11. Bog je stvorio čovjeka na svoju sliku i priliku i to ovako: tijelo mu je učinio od zemlje, a onda mu je udahnuo u lice besmrtnu dušu.

Bog je prvom čovjeku dao ime **Adam**, što znači učinjen **od zemlje**, i smjestio ga na mjesto puno ljepote koje se zvalo **Zemaljski raj**.

12. Adam je međutim bio sam. Ali, Bog je želio da ima društvo i suprugu pa je učinio da Adam duboko zaspi. Dok je spavao, Bog mu je izvadio jedno rebro i od toga rebra napravio ženu i dao je

Adamu. On ju je primio sa zahvalnom ljubavlju i nazvao je **Evom**, što znači **život**, jer Eva je trebala postati majkom svih ljudi.

O anđelima

13. Prije čovjeka, koji je najsavršenije biće čitava vidljivog svijeta, Bog je stvorio beskrajan niz drugih bića čija je narav bila viša od čovjekove i koji su se zvali anđelima.

14. Anđeli su bića bez opipljiva oblika, jer su čisti duhovi stvoreni tako da postoje bez ikakva tijela, također su stvoreni od Boga na njegovu sliku, sposobni da ga upoznaju i ljube te slobodni, da rade dobro i zlo.

15. U doba kušnje mnogi su od tih duhova ostali Bogu vjerni, ali neki su od njih sagriješili. Njihov je grijeh bila oholost. Oni su naime željeli biti slični Bogu i nisu željeli ovisiti o njemu.

16. Vjerni duhovi, nazvani dobri anđeli ili "**nebeskim duhovima**", jednostavno "**anđeli**", bili su nagrađeni vječnom srećom u raju.

17. Nevjerni duhovi nazvni **đavli** ili "demoni", sa svojim vođom nazvanim Lucifer ili Sotona, bili su istjerani iz raja i osuđeni na pakao za svu vječnost.

Grijeh Adama i Eve i njihova kazna

18. Bog je stvorio Adama i Evu u savršenom stanju nevinosti, milosti i sreće, stoga su bili izuzeti od smrti i od svake duševne i tjelesne bijede.

19. Bog im je dopustio jesti od svih plodova u zemaljskom raju, ali im je samo zabranio okusiti plodove jednog stabla koje je raslo usred zamaljskog raja i koje Sveto pismo naziva "drvetom spoznaje dobra i zla". Tako je to drvo nazvano, jer bi Adam i Eva, da su bili poslušni, tim drvetom, stekli svako dobro, to jest obilje milosti i sreće, a u slučaju neposluha oni bi izgubili svoje savršenstvo za sebe i za svoje potomstvo, iskusili bi zlo, i to ne samo duhovno, nego i tjelesno.

Bog je htio da ga Adam i Eva u znak te poslušnosti priznaju za Gospodina i Gospodara.

Sotona, zavidan zbog njihove sreće, počeo je napastovati Evu, šaptati joj služeći se zmijom i poticati je da prekrši primljenu zapovijed. Eva ubere zabranjeno voće, okusi ga i navede i Adama da i on kuša i tako oboje sagriješiše.

20. Ovaj je grijeh proizveo za njih, kao i za čitavi ljudski rod, najkobnije učinke.

Adam i Eva izgubili su posvećujuću milost, Božje prijateljstvo i pravo na raj, pa su postali robovima sotone i zaslužili pakao. Gospodin ih je osudio na smrt, potjerao ih je iz onoga mjesta uživanja, tako da su morali zarađivati kruh u znoju svoga lica uz neizbrojne muke i umore.

21. Adamov se grijeh proširio na sve njegovo potomstvo, osim djevice Marije. To je grijeh s kojim se rađamo i koji se zove istočni grijeh .

22. Istočni grijeh je ljaga na našoj duši od početka našeg postojanja. Ta ljaga čini nas Božjim neprijateljima, sotonskim robovima, isključenima zauvijek iz raja te podložnima smrti i svim drugim nevoljama.

Obećani Otkupitelj

23. Bog ipak nije ostavio Adama i njegovo potomstvo u tome nesretnom stanju. U svom beskrajnom milosrđu on mu je ubrzo obećao Spasitelja ili Mesiju, koji će doći i spasiti ljudski rod od robavanja sotoni i od grijeha te mu zaslužiti raj. To je obećanje Bog više puta ponovio patrijarsima i židovskom narodu glasom svojih proroka.

Adamovi sinovi i patrijarsi

24. Pošto su Adam i Eva protjerani iz zemaljskog raja, dobili su dvoje djece kojima su dali ime **Kain i Abel**.

Kad su odrasli Kain se posvetio zamljoradnji, dok je Abel postao pastir. Bog je pokazao da više voli Abelove žrtve paljenice,

jer mu je on, pobožan i nevin, prikazivao najbolje žrtve svoga stada, a Kainove je žrtve, koji mu je prikazivao plodove zemlje, odbacivao. Kain, pun ljutine i zavisti na brata, poveo ga je sa sobom na šetnju u polje, nasrnuo na nj i ubio ga.

25. Bog je htio utješiti Adama i Evu zbog Abelove smrti, pa im je dao drugog sina, kojega su nazvali **Set**, a on je bio dobar i bogobojazan.

Adam je tijekom svoga dugog života od 930 godina imao još mnogo sinova i kćeri, koji su se množili pa su malo po malo napučili zemlju.

26. Među Setovim potomcima i drugom Adamovom djecom stari oci brojnog potomstva postajali su glavarima plamena, koja su nastala od sinova i njihovih unuka. Oni su bili i njihovi knezovi i suci i svećenici. Povijest ih časti časnim imenom patrijarha. Providnost im je davala vrlo dugi život, da bi mogli naučiti potomke o objavljenoj vjeri i da bi čuvajući vjernost tradiciji o Božjim obećanjima, ovjekovječili vjeru u budućeg Mesiju.

Opći potop

27. Tijekom vjekova Adamovi su se potomci izopačili pa se tako zemlja napunila opačina i nepoštenja.

Videći tu veliku pokvarenost Bog je najprije zaprijetio ljudima kaznama, a potom ih je i kaznio **općim potopom**. Tada je Bog poslao kiše, koje su neprekidno padale četrdeset dana i četrdeset noći, dok nisu pod vodom ostale najviše planine.

Svi su se ljudi utopili, jedino se **Noa** spasio sa svojom obitelji.

28. Noa je po Božjoj zapovijedi sto godina prije općeg potopa počeo graditi korablju, a to je posebna vrst broda, u koju je onda ušao on sa svojom ženom i sa svojim sinovima **Šemom**, **Hamom** i **Jafetom** i njihovim ženama kao i sa životinjama, koje mu je Bog označio.

Babilonska kula

29. Noevi potomci su se brzo množili i uskoro ih je bilo toliko,

da nisu mogli ostati svi zajedno pa se moralo misliti kako će se podijeliti. Ali, prije nego što će se podijeliti odlučili su sagraditi kulu, koja će biti tako visoka da će sezati do neba. Njihov je rad brzo napredovao, ali je Boga uvrijedila njihova oholost, pa je sišao i pomrsio im jezike tako da se oholi graditelji više nisu mogli razumjeti među sobom, pa su se morali razići a da nisu završili svoj veliki naum.

Ta je kula nazvana **Babel**, a to znači **zabuna**.

Puk Božji

30. Poslije općeg potopa ljudi nisu dugo ostali vjerni Bogu, nego su se vrlo brzo vratili svojim opačinama, štoviše, došli su do toga, da su počeli gubiti poznavanje pravoga Boga i predavati se "idolatriji" to jest priznavati i klanjati se stvorenim stvarima kao Bogu.

31.Tada je Bog izabrao jedan narod, koji će čuvati pravu vjeru na zemlji. S tim je narodom upravljao posebnom providnosti i brinuo se da ga očuva od opće izopačenosti.

Počeci Božjeg naroda. Obnova drevnog saveza s Abrahamom

32. Za praoca i začetnika svog naroda Bog je izabrao čovjeka iz Kaldeje koji se zvao **Abraham**, a koji je bio potomak starih patrijarha iz Eberova koljena. Narod koji je od njega potekao zove se židovskim narodom.

Abraham je bio ostao pravedan usred svoga naroda, koji se bio predao štovanju idola. Da bi ga Bog sačuvao u njegovoj pravednosti, naredio mu je da iziđe iz svoje zemlje i da se preseli u zemlju Kanaan, koja se još zove i Palestina, obećavši mu da će ga učiniti praocem velikog naroda, te da će se Mesija roditi iz njegova potomstva.

U potvrdu Božje riječi Abrahamova je žena **Sara** dobila sina **Izaka**, iako je već bila u podmakloj dobi.

33. Bog je htio iskušati vjernost i poslušnost svoga sluge, zato

mu je naredio da žrtvuje toga svoga jedinoga sina, kojega je silno ljubio i na kojemu su počivala Božja obećanja. Abraham je ipak bio toliko siguran u ta obećanja, da se nije nimalo pokolebao u svojoj vjeri, nego se je, kako stoji u Svetome pismu, **nadao protiv nade**, pa je pripremio sve što treba za žrtvu, koju je namjeravao izvršiti. Ali anđeo mu je tada zadržao ruku, a Bog ga je blagoslovio, da bi nagradio njegovu vjernost i navijestio mu je da će od toga njegova sina poteći Otkupitelj svijeta.

34. Kad je Izaku bilo četrdeset godina, oženio se svojom rođakinjom **Rebekom**, koja mu je rodila dva sina: **Ezava i Jakova.**

Ezav je bio prvorođenac i njemu je pripadao očev blagoslov. Ali, Gospodin je odredio da Izak blagoslovi Jakova, a ne Ezava čemu je vješto poslužila i Rebeka, a i sam Ezav je već prije toga bio ustupio svome bratu svoje pravo prvorođenca.

35. Jakov je poslije toga morao bježati iz kuće zbog Ezavova gnjeva i nastanio se u Aranu, kod svoga strica Labana, koji mu je dvije svoje kćeri - Liju i Rahelu dao za žene te se poslije dvadeset godina vratio vrlo bogat s brojnom obitelji.

Na svom povratku kući i prije nego se je izmirio s bratom, na putu je imao viđenje, u kojemu je njegovo ime Jakov promijenjeno u **Izrael.**

36. Jakov je bio otac dvanaestorice sinova. Posljednja dvojica, Josip i Benjamin bili su Rahelini sinovi.

Među Jakovljevim sinovima najmudriji i najuljudniji bio je **Josip**, a njega je otac i najviše volio. Ali, zbog toga su ga njegova braća zamrzila, pa su ga zbog te mržnje najprije htjeli ubiti, a poslije su ga prodali nekim ismaelitskim trgovcima koji su ga odveli u Egipat i tamo ga prodali Putifaru, faraonovu dvoraninu.

Jakov i njegovi sinovi u Egiptu

37. Josip je u Egiptu sa svojim krepostima vrlo brzo osvojio naklonost i poštovanje svog gospodara. Međutim, njega je poslije gospodarica oklevetala, pa je bio bačen u zatvor. U tamnici je ležao dvije godine, i to toliko dok nije protumačio faraonu, t.j.

egipatskom kralju dva sna i prorekao mu da će poslije sedam godina obilja doći sedam gladnih godina. Tada ga je faraon oslobodio i on je postao egipatskim potkraljem.

U doba dok je vladalo obilje, Josip je spremao velike zalihe, pa kad je glad počela mučiti zemlju, Egipat je imao mnogo hrane.

Jakov je žudio zagliti svoga ljubljenog sina pa je otišao, a kralj mu je dodijelio zamlju Gesen da tamo boravi sa svojima.

38. Tada su ljudi sa svih strana morali ići u Egipat u kupovinu žita, a i Jakov je morao poslati svoje sinove u Egipat. Oni su došli Josipu, ali ga nisu prepoznali. On je, međutim njih prepoznao i kad im se očitovao naredio im je da u Egipat dovedu oca i čitavu njegovu obitelj. Jakov je žudio zagrliti svoga ljubljenoga sina pa je otišao, a kralj mu je dodijelio zemlju Gesen da tamo boravi sa svojima.

39. Poslije 17 godina boravka u Egiptu Jakov je na smrti okupio oko sebe svojih dvanaest sinova i s njima dva Josipova sina, koji su se zvali **Efraim i Manase** pa im je preporučio da se vrate u zemlju Kanaan i da ne ostave njegove kosti u Egiptu, sve ih je napose blagoslovio, a Judi je prorekao da kraljevsko žezlo, odnosno vrhovna vlast, neće otići od njegova potomstva sve do dolaska Mesije.

Židovsko sužanjstvo u Egiptu

40. Jakovljeve potomke, koji su se zvali Židovi ili Izraelci Egipćani su neko doba poštovali i podnosili. Međutim, kad su se namnožili i postali velikim narodom, neki drugi faraon, koji je vladao poslije, počeo ih je tlačiti jarmom najkrućeg sužanjstva i osuđivati pa čak i bacati u rijeku Nil svu njihovu tek rođenu mušku djecu.

Mojsije oslobađa Židove

41. Židovski bi narod bio čitav izginuo u tom strahovitom sužanjstvu u Egiptu i ne bi bio ponovno vidio zemlju Kanaan, da ga Bog nije čudesno spasio iz ruku okrutnih tlačitelja.

42. Jedno židovsko dijete, koje se zvalo **Mojsije**, po providnosti je spasila iz nilskih voda faraonova kći te ga je poučavala i odgajala na kraljevskom dvoru svoga oca.

Njime se Bog poslužio da bi oslobodio svoj narod i po njemu ispunio obećanja, koja je dao Abrahamu.

43. Kad je Mojsije odrastao, Bog mu je zapovjedio neka zajedno sa svojim bratom **Aronom** ode faraonu i od njega traži odredbu da se svi Židovi puste i slobodno iziđu iz Egipta. Ali, faraon je to odbio. Tada je Mojsije, da bi pobijedio njegovo otvrdnulo srce, a "naoružan" samo sa šibom potresao Egipat s deset strašnih kazni, koje su se poslije nazvale "egipatska zla".

Posljednja je kazna bila najteža, jer je anđeo počevši od ponoći pobio sve prvorođence u Egiptu od kraljeva sina do svih Egipćana i to ne samo ljudi nego i prvence životinja.

44. U noći, u kojoj je došlo do tog pomora, Židovi su po Božjoj zapovijedi prvi put proslavili svetkovinu **Pashe** to jest **Gospodinov prolaz**. Taj je obred sam Bog propisao: svaka je obitelj morala na taj dan zaklati po jedno janje bez mane i njegovom krvlju označiti kućni prag, da bi kuća na taj način ostala spašena prigodom anđelova prolaza. Meso je trebalo ispeći i trebalo ga je jesti u putničkoj odjeći sa štapom u ruci, kao ljudi spremni za odlazak.

Taj je jaganjac bio slika neokaljanog jaganjca Isusa, koji će svojom krvlju spasiti sve ljude od vječne smrti.

45. Kad su faraon i Egipćani vidjeli smrt svoje djece, počeli su zaklinjati Židove da odu, štoviše, dali su im sve srebro i zlato, kao i sve ostalo što su od njih tražili. Židovi su otišli i poslije tri dana došli su na obale Crvenoga mora.

Prijelaz preko Crvenoga mora

46. Faraon se je vrlo brzo pokajao, što je pustio Židove otići iz svoje zemlje pa je za njima poslao potjeru sa svojom vojskom, koja ih je dostignula na obalama mora.

Ohrabrivši narod, koji se je bio prestrašio videći egipatsku vojsku, Mojsije je pružio svoju šibu nad more i vode su se

razdvojile od obale do obale sve do dna, otvorivši Izraelcima dug put, kojim su prošli po suhu tlu.

47. Međutim faraon zagrižen u svojoj opakosti krenuo je tim istim putem za njima, ali tek što je stupio na morsko dno vode su se spustile i potopile sve ljude i konje, tako da su svi poginuli.

Židovi u pustinji

48. Prošavši Crveno more Židovi su ušli u pustinju i bili bi za vrlo kratko doba stigli u **obećanu zemlju** Palestinu, da su slušali božanski zakon i zapovijedi svoga predvodnika Mojsija. No budući da su oni više puta kršili dužnosti i dizali pobune, Bog ih je zadržao 40 godina u pustinji. Tu su izginuli svi stariji koji su izišli iz Egipta osim dvojice - Kaleba i Jošue.

Za sve to vrijeme Bog je Židovima providao hranu, koja je sličila na slanu u bijelim i sitnim zrncima, a zvala se **mana**. Ona je svake noći pokrivala zemlju, a oni su je skupljali ujutro. Međutim u noći prije subote, a subota je Židovima bila blagdan, mana nije pala, ali se zato u petak ujutro skupljalo dvostruko više mane, nego drugih dana. Bog im je za piće providao vodu, koja je često i na čudesan način izvirala iz stijena, po kojima je Mojsije udarao šibom.

Veliki oblak, koji ih je danju štitio od sunca, noću se pretvarao u plameni stup, koji ih je obasjavao i kazivao im put i tako ih cijelo vrijeme pratio kroz pustinju.

Deset Božjih zapovijedi

49. Trećega mjeseca poslije izlaska iz Egipta Židovi su došli na obronke brda Sinaja. Tu se je dogodilo, da im je kroz munje i gromove Bog govorio i proglasio im svoj zakon u deset zapovijedi napisanih na dvije kamene ploče koje je Mojsije primio na vrhu brda.

50. Međutim, kad je Mojsije sišao s brda poslije 40 dana razgovora s Gospodinom, vidio je, da se njegov narod vratio idolopoklonstvu i da se klanja zlatnom teletu kao Bogu. Videći

toliku nezahvalnost i bezbožnost, zahvaćen svetom revnošću razbije ploče zakona, zlatno tele pretvori u prah, te smrću kazni sve glavne počinitelje toga teškog grijeha.

Mojsije se tada ponovno uspeo na brdo, molio je oproštenje od Gospodina, Gospodin mu je dao druge ploče svoga zakona. Kad je silazio narod je bio zadivljen gledajući na njegovu čelu dvije zrake svjetla, koje su mu davale sjaj i slavu.

Šator i kovčeg

51. Na podnožju Sinaja Mojsije je po Božjoj zapovijedi i prema Božjim propisima izradio šator i kovčeg.

Šator je bio velik platneni krov poput hrama, a dizao se usred logora, u kojem su se Židovi zaustavili.

Kovčeg je bio izrađen od skupocjena drva pokrivena iznutra i izvana zlatom. U taj su kovčeg poslije bile pohranjene kamene ploče zakona, jedna posuda mane iz pustinje i procvjetali Aronov štap.

52. Židovi su često mrmljali u pustinji, bunili se protiv Mojsija i protiv Boga i time na sebe navukli teške kazne. Među te kazne treba spomenuti otrovne zmije od čijeg je ujeda umrlo mnogo ljudi. Ipak mnogo ih se i pokajalo pa su se spasili gledajući na brončanu zmiju, koju je Mojsije podignuo na drvu tako da je izgledala kao križ. Snaga ovoga znaka najavila je snagu koju će poslije imati Kristov križ, koji će izliječiti rane grijeha.

Jošua i ulazak u obećanu Zemlju

53. Pošto je Gospodin držao Židove 40 godina u pustinji, napokon ih je uveo u obećanu zemlju.

Mojsije ju je vidio izdaleka, ali nije u nju ušao - naslijedio ga je **Jošua** kao vladar naroda.

54. Židovi su slijedeći kovčeg prešli preko rijeke Jordan, čije su se vode bile zaustavile da ih puste proći kroz svoje korito. Najprije su zauzeli grad Jerihon, zatim su osvojili zemlju Kanaan i pokorili sve narode, koji su živjeli u toj zemlji, pa su je podijelili na

dvanaest dijelova, koliko su sami imali plemena. Tako je Bog preko svoga naroda kaznio te narode zbog njegovih teških opačina.

Izraelska su plemena uzela imena po Jakovljevim sinovima, a to su: Zabulon, Dan, Neftali, Gad, Ašer i Benjamin, te po Josipovim sinovima, a to su: Efraim i Manaše.

Pleme Levi, međutim, nije uzelo dijela zemlje. Bog ih je pozvao na svećeničku službu, pa im je mjesto zemaljske baštine on sam htio biti posjed i baština. Iz Judina plemena rodio se poslije Otkupitelj svijeta, onako kako je to Jakov prorekao na smrti.

Job

55. U ono doba živio je u Idumeji knez, vrlo bogat i pravedan a zvao se **Job**. On se bojao Boga i čuvao se da ne čini zlo. Bog je međutim od njega želio učiniti uzor strpljivosti u najvećim nevoljama života pa je dopustio da ga sotona iskuša nečuvenim patnjama. U nekoliko dana Job je izgubio svoja neizmjerna imanja, pomrla je njegova brojna obitelj, a i on je bio okužen zloćudnim čirevima po svem tijelu. Pod pritiskom svih tih nesreća Job nije sagriješio nestrpljivošću, nego se bacio ničice na zemlju, poklonio se Bogu i rekao: "Gospodin je dao, Gospodin je uzeo, blagoslovljeno ime Gospodinovo." Bog ga je nagradio zbog njegove smirenosti, blagoslovio ga, vratio mu zdravlje i učinio ga bogatijim nego prije nesreće.

Sve je ovo sjajno opisano u jednoj od svetih knjiga pod naslovom Job.

Židovi pod vlašću sudaca

56. Kad su Židovi postali gospodarima Palestine pod Jošuinim vodstvom više je nisu napustili. Prema Mojsijevu zakonu njime su upravljali najprije, pučki starješine, a onda suci i poslije njih kraljevi.

Suci su bili ljudi koje je s vremena na vrijeme birao Bog da bi oslobodio Židove, kad bi za pokoru svojih grijeha pali u ropstvo

svojih neprijatelja. Među njima nalazimo i dvije žene - **Debora** i **Jaela**.

57. Najistaknutiji suci bili su **Samson** i **Samuel**. Samson je bio čovjek neobične i čudesne snage, koji je mnogo godina zadavao jade Filistejcima, moćnim neprijateljima Božjim.

Ali, kad je bio izdan izgubio je svoju veliku snagu, pa je ostatkom svojih snaga srušio hram svojih neprijatelja i pod njim ostao mrtav zajedno s većinom svojih neprijatelja.

Samuel, posljednji sudac, pobijedio je Filistejce, po Božjem je nalogu okupio nezadovoljni narod koji je tražio kralja, i pred narodom za kralja izabrao i posvetio **Šaula** iz plemena Benjaminova. To je bio prvi kralj čitavog židovskog naroda.

Židovi pod kraljevima

58. Mnogo godina vladao je Šaul, ali ga je Bog odbacio poslije prve dvije godine zbog njegova velikog neposluha. Zbog toga je pomazan i posvećen za kralja mladić po imenu **David** iz plemena Judina koji se brzo i vrlo proslavio zato što je u dvoboju ubio filistejskog gorostasa Golijata, koji se je rugao s Božjim pukom svrstanim za borbu.

59. Kad je Šaul bio pobijeđen od Filistejaca, sam se ubio. Za njim na prijesotlje dođe David, koji je vladao Božjim narodom 40 godina. On je napokon osvojio čitavu Palestinu, pobijedio nevjernike, koji su još ostali, i zavladao gradom Jeruzalemom, pa ga je izabrao za svoje sjedište i za glavni grad svoga kraljevstva.

60. Davida je naslijedio njegov sin **Salomon** koji je bio najmudriji čovjek, što je ikada postojao. Sagradio je hram u Jeruzalemu pa je dugo i slavno vladao, ali, posljednjih godina svoga života, zaveden od tuđinskih žena, štovao je idole pa se mnogi boje, da nije zaslužio život vječni.

Podjela kraljevstva

61. Kralja Salomona naslijedio je njegov sin **Roboam**. Ne želeći smanjiti težak teret poreza i nameta, koji je bio uveo njegov otac,

izazvao je pobunu deset plemena, koji su za svog poglavara izabrali **Jeroboama** vođu pobunjenika, a Roboamu su ostala samo dva plemena, Judino i Benjaminovo. Tako se židovski narod našao podijeljen u dva kraljevstva, to su bili: kraljevstvo Izraelovo i Judino. Ova se dva kraljevstva nisu više ujedinila, i svako je kraljevstvo išlo svojim putem.

Izraelovo Kraljevstvo i njegova propast

62. Devetnaest je izraeskih kraljeva vladalo većim dijelom naroda, to jest s deset plemena, 254 godine. Svi su ti kraljevi bili opaki i svi su se klanjali idolima, kojima su htjeli privući i veći dio svoga naroda. Na kraju je ovaj narod kažnjen zbog svojih poroka i opačina tako, što je asirski kralj **Salmanasar** srušio njegovo kraljevstvo, pa je dio toga naroda raspršio, a dio odveo u asirsko sužanjstvo. Tako je Izraelovo kraljevstvo propalo da se nikad više ne obnovi (722. god prije Krista).

Tada su poslani mnogi neznabošci da bi napučili tu zemlju, a njima su se poslije pridružili neki izraelski povratnici i zli Židovi. Oni su se zajedno spojili u jedan narod koji se nazvao **samaritanskim**. Samaritanci su bili žestoki neprijetelj židovskog naroda.

Među Izraelcima koji su odvedeni u sužanjstvo u Ninivu, glavni grad Asirije, bio je i sveti čovjek **Tobija**, o kojem čitamo u svetim knjigama posebnu povijest, koja je prikladna da bismo naučili visoko častiti sveti strah Božji i vršiti odredbe njegove providnosti.

Judino Kraljevstvo i babilonsko sužanjstvo

63. Dvadeset kraljeva iz plemena Judina vladalo je ukupno 388 godina. Neki su bili dobri i pobožni, ali su neki bili opaki.

64. U doba **Manašea** jednoga od posljednjih judejskih kraljeva, dogodilo se ono, o čemu čitamo u knjizi Juditinoj. **Judita** je ubila Holoferna, vojskovođu asirskog kralja onoga vremena i tako oslobodila grad Betuliju i čitavu Judeju.

Poslije je drugi asirski kralj, imenom **Nabukodonozor**,

dokrajčio Judino kraljevstvo. On je osvojio Jeruzalem i razorio ga do temelja zajedno sa Salomonovim hramom. Zarobio je i oslijepio **Sedeciju,** posljednjeg kralja, i narod odveo u babilonsko sužanjstvo.

Danijel

65. Za doba babilonskog sužanjstva živio je prorok **Danijel.** Zajedno je s drugim mladim Židovima bio izabran, odgojen i poslije određen kralju za osobnu službu. Svojim krepostima stekao je poštovanje i naklonost Nabukodonozora, osobito pošto mu je protumačio san, koji je on sanjao, i poslije zaboravio.

Iako ga je kralj volio, Danijel nije bio pošteđen od progona svojih neprijatelja, koji su ga optuživali zbog neposluha kralju, jer se klanjao svome Bogu. Ti su ga neprijatelji uspjeli optužiti i baciti u jamu punu lavova, koji ga ipak na čudesni način nisu ni taknuli.

Kraj babilonskog sužanjstva i povratak Židova u Judeju

66. Sedamdeset godina trajalo je babilonsko sužanjstvo, a onda im je **Cir** vratio slobodu. U domovinu ih je vratio **Zorobabel** (538. prije Krista) pa su obnovili Jeruzalem i njegov hram u čemu su ih podupirali kraljevski doglavnik **Nehemija** i prorok **Agej.**

67. Ipak se svi Židovi nisu vratili u domovinu. Među onima koji su ostali u tuđini bila je po Božjoj odredbi **Estera,** koju je kralj **Ahasver** izabrao za svoju ženu. Ona je potom spasila svoj narod od uništenja, na koje ga je osudio kralj potaknut od svog doglavnika **Hamana,** koji je mrzio **Mardokeja,** kraljičina strica.

68. Kad su se Židovi vratili u domovinu, postali su vjerni Gospodinu. Živjeli su po svojim zakonima, priznavajući za narodnog poglavara svoga velikog svećenika, pod većom ili manjom ovisnosti nekada od perzijskih, a nekada od sirijskih kraljeva ili od egipatskih, već prema tome kakva im je bila sreća u oružju.

69. Među tim kraljevima neki su Židove ostavljali na miru, dok

su ih drugi progonili sileći ih da se vrate idolopoklonstvu. Najokrutniji tiranin bio je **Antioh Epifan,** sirijski kralj, koji je objavio zakon, po kojem su svi njegovi podanici pod prijetnjom smrtne kazne morali prihvatiti pogansku vjeru. Tada je mnogo Židova pristalo i pokorilo se, ali je njih mnogo više ostalo čvrsto i sačuvalo vjernost Bogu, od kojih su mnogi umrli mučeničkom smrću.

Tako se je dogodilo svetom starcu **Eleazaru** i sedmorici braće Makabejaca i njihovoj majci.

Makabejci

70. Tada su ustali neki neustrašivi branitelji vjere i nezavisnosti svoje domovine protiv vlasti bezbožnog i okrutnog Antioha, kojima je stao na čelo svećenik imenom **Matatija,** sa svojih pet sinova, koji su bili kreposni i hrabri kao i on. Najprije se povukao u planinu i okupivši druge hrabre ljude oko sebe, sišao je s planine i porazio tlačitelje.

71. **Juda** nazvan **Makabej,** Matatijin sin, nastavio je voditi rat, koji je otpočeo njegov otac pa je uz pomoć Božju i svoje braće uspio kratkotrajno uspostaviti kraljevstvo nazvano makabejsko.

Oni su 128 godina upravljali Judejom kao prvosvećenici i knezovi, a poslije i kao kraljevi.

Taj veliki vođa, koji se u Svetom pismu naziva i **prejakim čovjekom,** dao je uzoran primjer pobožnosti prema pokojnicima i svečano je utvrdio vjeru u čistilište time što je skupio veliku svotu novca i poslao u Jeruzalem da se prikažu pokloni i žrtve u čast poginulima u svetome ratu. Narod ga je blagoslivljao zbog mnogih njegovih pobjeda, a neprijeteljima je bio strah i trepet. Međutim na kraju neprijatelji su ga svladali te ostavljen na cjedilu od svojih umro je junačkom smrću s oružjem u ruci 161. godine prije Krista. Judu Makabejca naslijedila su njegova braća **Jonatan** i **Šimun,** a potom sin ovoga **Ivan Hirkan,** koji je vladao slavno i sretno s mnogo mudrosti.

72. Njegovi sinovi i nasljednici nisu slijedili kreposti, starijih, bili su nesložni i zapleli su se u nesretne prepirke sa svojim moćnim susjedima. Tako je za malo vremena Judeja izgubila svoju snagu i ugled, pa je malo pomalo pala pod vlast Rimljana.

Rimljani i propast judejskog kraljevstva

73. Rimljani su najprije pokorili Judeju i obvezali je na plaćanje danka, a poslije kratka vremena za kralja su im postavili stranca **Heroda Velikoga**, koji je tako bio nazvan zbog nekih sretnih pothvata, iako pred licem povijesti nije bio velik. Povijest ne prešućuje i ne obilazi njegove podlosti, koje je učinio da se dočepa žuđene vlasti. Herod je progonio maloga Isusa u njegovu djetinjstvu. Gledajući izvana bio je sretan, ali je živio i umro kao vrlo nesretan čovjek, a takav je redoviti završetak svih progonitelja.

Poslije njega vladali su nad područjem različite veličine tri njegova sina i dva unuka. Slava im je bila kratka, jer im se kraljevstvo brzo promijenilo u običnu pokrajinu Rimskog Carstva, kojom je u ime carstva vladao carski namjesnik.

Proroci

74. Bog je u nastojanju da svoj narod uzdrži u vršenju zakona, da ga potiče na tu dužnost i osobito da ga čuva od idolopoklonstva kojemu je bio sklon u svako doba uzdizao izvanredne ljude, koji se zovu proroci, a oni su po Božjem nadahnuću najavljivali buduće događaje.

75. Neki od tih proroka, kao **Ilija i Elizej**, nisu ostavili ništa napisano, ali uspomenu na njih i na njihova djela čuva sveta povijest Božje objave. Ostali proroci, njih 16, ostavili su napisana svoja proročanstva, koja su sačuvana u Svetom pismu.

76. Četiri proroka, to su bili: **Jeremija, Danijel, Ezekijel** i **Izaija** nazivaju se velikima, jer su njihova proročanstva obilnija, ostalih dvanaest naziva se malima, jer su njihova proročanstva manja.

77. Glavna zadaća proroka bila je održavati živo sjećanje na Gospodinovo obećanje da će doći Mesija i pripremati ljude da ga dočekaju i prepoznaju. Oni su stoljećima unaprijed najavili točno doba kada će doći, štoviše točno su opisali okolnosti njegova rođenja, života, muke i smrti, tako da nam se čini, kad čitamo cjelinu proročanstava, da su ti proroci zapravo više povjesničari nego proroci.

Neka proročanstva koja se odnose na Mesiju

78. Evo nekih proročanstava, koja se odnose na vrijeme Mesijina dolaska:

Prorok **Danijel** je potkraj babilonskog sužanjstva jasno najavljivao da će Mesija doći, da će živjeti, da će ga Židovi odbaciti i ubiti poslije sedamdeset tjedana godina i da će malo poslije toga Jeruzalem biti razoren, te da će Židovi biti rastjerani i bez mogućnosti da se svi povežu u jedan narod.

79. Proroci **Hagaj i Malahija** najavljivali su Židovima da će Mesija doći u drugi hram i to prije njegova rušenja.

Prorok **Izaija** je opisao mnoge pojedinosti rođenja i života Mesijina, pa je najavio da će se poslije njegova dolaska neznabošci obratiti.

80. Događaji koje se navijestili ovi i drugi proroci, potpuno su se ispunili. Ispunilo se je sedamdeset tjedana, Jeruzalem je bio razrušen, bio je srušen drugi hram, Židovi su bili i još su uvijek raspršeni po svijetu, poganski su se narodi obratili (svi koji su se pokrstili), prema tome moralo se dogoditi, da je Mesija došao. Još više sva su proročanstva imala svoj zaključak u osobi našeg Gospodina Isusa Krista i samo u njemu, prema tome on je bio pravi, obećani Mesija.

Drugi dio

Sažetak povijesti Novoga zavjeta

* * *

Navještenje Marijino

81. Za vrijeme kralja Heroda, kojega su nazivali Velikim, živjela je u Nazaretu, malom gradiću u Galileji, sveta djevica imenom **Marija**, udata za **Josipa**, kojega Evanđelje naziva pravednikom. Iako su oboje potjecali od judejskih kraljeva, i prema tome od koljena Davidova, oni su bili siromašni i uzdržavali su se svojim radom.

82. Bog je ovoj djevici poslao arkanđela **Gabrijela** koji ju je pozdravio rekavši joj **milosti puna** i najavio joj da će postati majkom Otkupitelja svijeta. Kad je Marija vidjela i čula anđela, najprije se smela, a onda mu je odgovorila: **Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj.** U tom se času Sin Božji utjelovio po Duhu Svetome u njezinoj prečistoj utrobi i ostajući pravi Bog, započeo je živjeti kao pravi čovjek. Tako je počelo otkupljenje ljudskoga roda.

Posjet svete Elizabete i rođenje svetog Ivana Krstitelja

83. U razgovoru s arkanđelom Marija je čula da će njezina rođakinja **Elizabeta**, žena svećenika, koji se zvao **Zaharija**, iako u poodmakloj dobi, također roditi dijete. Marija je otišla sa svetom brigom u posjet svojoj rođakinji u judejska brda, želeći se s njom radovati i pomagati joj. Tri je mjeseca ostala kod nje i pomagala joj kao ponizna službenica.

U toj je prigodi Marija odgovorila na pozdrav svoje rođakinje, koja ju je, nadahnuta Duhom Svetim, pozdravila kao Majku Božju.

Tada je ona izrekla onu uzvišenu pjesmu - "**Veliča duša moja**" - koju Crkva vrlo često pjeva.

84. Elizabetin sin bio je **Ivan Krstitelj**, sveti prethodnik Mesijin.

Isusovo rođenje i okolnosti ovog vrlo velikog događaja

85. U ono je vrijeme bila proglašena naredba, kojom je car August tražio da se popišu svi podanici Rimskog carstva. Tada su se svi morali prijaviti u gradu iz kojega potječe njihov rod. Marija i Josip, koji su bili od Davidova koljena, morali su otići u Betlehem, gdje se rodio David. Međutim, kako nisu našli mjesta u gostinjcima, jer je vrlo mnogo svijeta došlo prijaviti se, oni su se zaustavili u nekoj špilji koja je služila kao štala i bila je u blizini grada.

86. Dogodilo se je, da je na tom mjestu oko pola noći Sin Božji, koji je postao čovjekom i koji je došao na svijet spasiti ljude, rođen od Djevice Marije, koja ga je zamotala u siromašne pelenice i položila u **jaslice**, t.j. u korito iz kojeg se hranila stoka.

One noći prikazao se anđeo nekim pastirima, koji su bdjeli u okolici i čuvali svoje stado, i navijestio im da se rodio Spasitelj svijeta. Pastiri su začuđeni potrčali u štalu, tamo su našli svetoga Djetića i prvi mu se poklonili.

Poslušnost Isusova i njegove presvete Majke zakonu

87. Osmoga dana poslije rođenja Djetić je bio obrezan, jer je tako propisivao zakon. Tada je dobio ime **Isus**, onako kako je Anđeo kazao Mariji, kad joj je navijestio otajstvo utjelovljenja.

I Marija je poštujući zakon, iako to nije morala, kad se navršilo četrdeset dana došla s Isusom u hram na obred očišćenja i prikazala za sebe žrtvu koju su prikazivale siromašne žene, par grlica ili golubica, a za Isusa cijenu otkupnine.

88. U hramu se našao sveti starac, koji se zvao **Šimun**. Tom je starcu objavio Duh Sveti da neće umrijeti prije negoli vidi Krista Gospodina. On uzme na ruke božansko Dijete i priznavši ga za

svoga Otkupitelja, pun rodosti blagoslovi ga i pozdravi nježnom pjesmom - **"Sad otpusti"** - koju Crkva pjeva na svršetku dnevne molitve časoslova svakoga dana.

U taj čas došla je i neka vrlo pobožna stara udovica, koja je ugledavši božansko dijete uskliknula u svom srcu i o njemu govorila svima, koji su očekivali otkupljenje Izraela.

Mudraci

89. Poslije Isusova rođenja došla su u Jeruzalem tri **Mudraca** s istoka i pitali gdje je rođen židovski kralj.

U zemlji, u kojoj su živjeli, opazili su neobičnu zvijezdu i po toj zvijezdi su prema jednom drevnom proročanstvu, poznatom na istoku, spoznali da se u Judeji morao roditi onaj, kojega su narodi toliko očekivali pa nadahnuti od Boga idući putem koji im je označivala zvijezda, došli su mu se pokloniti.

Tada je u Jeruzalemu vladao Herod nazvan Veliki, častohlepan i okrutan čovjek. Vrlo se uznemirio kad je čuo ove riječi Mudraca, pa se počeo raspitivati kod svećeničkih poglavara gdje se trebao roditi **Mesija**. Doznavši da su proroci kazali da će se roditi u Betlehemu, tamo je poslao Mudrace i preporučio im, neka se spremno vrate k njemu, pretvarajući se da bi i on želio poći tamo i pokloniti se rođenom Djetetu.

Mudraci su otišli i uskoro se zvijezda (koja je iščeznula nad Jeruzalemom) ponovno pojavila i vodila ih prema boravištu božanskog Djeteta u Betlehemu i tu se zaustavila. Oni uđoše i nađoše Dijete s Marijom, njegovom majkom, padoše ničice i pokloniše mu se te otvorivši svoje blago darovaše mu zlato, tamjan i mirisnu pomast, čime su ga priznali Bogom i smrtnim čovjekom. Preko noći u snu su bili opomenuti neka više ne idu Herodu, pa su se drugim putem vratili u svoju zemlju.

Pokolj nevine djece i bijeg u Egipat

90. Herod je uzalud čekao Mudrace, a kad je vidio da su ga prevarili, razjario se pa je u svojoj divljoj i lukavoj okrutnosti

naredio da se u Betlehemu i okolici pobiju svi dječaci mlađi od dvije godine, nadajući se da će među njima ubiti i Isusa.

Malo prije toga anđeo se u snu prikazao Josipu da bi ga upozorio i naredio mu neka pobjegne u Egipat. Josip ga je poslušao pa je pobjegao s Marijom i Isusom u Egipat, gdje je ostao sve do Herodove smrti. Onda mu se anđeo ponovno objavio u snu i on se vratio, ali ne u Betlehem u Judeji, nego u Nazaret u Galileji.

Isusova rasprava u hramu

91. Kad je Isusu bilo dvanaest godina, roditelji su ga odveli u Jeruzalem prigodom svetkovine Pashe, koja je trajala sedam dana. Poslije svetkovine otišli su prema običaju, u skupinama: Marija sa ženama, a Josip s muškarcima, prema Nazaretu. Dječaci su mogli putovati sa ženama, ili s muškarcima. Kad su se poslije jednog dana hoda Marija i Josip ponovno našli, spazili su da Isusa nema ni s njim ni s njom. Uzalud su ga tražili u rođaka i prijatelja, a potom su se vrlo zabrinuti ponovno vratili u Jeruzalem i našli ga treći dan u hramu kako sjedi zajedno s pismoznancima, kako ih pita i sluša što govore. Majka ga je s blagim prijekorom upitala, zašto ga je trebalo tražiti. Odgovor koji joj je dao, bio je prva izjava o njegovu božanstvu: - **Zašto ste me tražili? Zar niste znali, da ja moram biti u onome, što je Oca moga?**

Poslije toga Isus se vratio s njima u Nazaret. Od toga dana pa do njegove tridesete godine Evanđelje ne izvješćuje više ni o jednom njegovu događaju, nego svu povijest tih godina sažimlje u ovim riječima: Isus je živio u poslušnosti Mariji i Josipu, rastao je u dobi, u mudrosti i milosti pred Bogom i pred ljudima.

Budući da je Isus u Nazaretu proveo sve vrijeme svoga skrovitog života, bio je nazvan Isus Nazarećanin.

Isusovo krštenje i post u pustinji

92. Ivan, sin Zaharijin i Elizabetin, određen od Boga za

Mesijina preteču i za pripravu Židova na Isusov dolazak, bio se povukao u pustinju gdje je živio pokornički.

Kad je došao čas početka njegova poslanja, izišao je Ivan odjeven u devinu kožu s kožnim pojasom na obalu rijeke Jordana, gdje je počeo propovijedati i krstiti. Pozivao je: **pokoru činite, jer se je približilo kraljevstvo nebesko.**

Jednog dana izišao je i Isus iz mnoštva. Njemu je već bilo trideset godina i trebalo je da se počne očitovati svijetu.

Ivan ga je odmah prepoznao, htio se povući, ali je poslušao Isusovu zapovijed pa ga je krstio. I čim je Isus izišao iz vode, otvoriše se nebesa, Duh Sveti je u obliku golubice sišao na nj, a s neba se začuo glas, koji je govorio: **Ovo je sin moj ljubljeni.**

Primivši krštenje, Duh Sveti je Isusa odveo u pustinju, gdje je proveo četrdeset dana i noći bdijući, posteći i moleći se. U toj prigodi htio je biti na razne načine napastovan od sotone da bi nas poučio kako treba pobijediti napasti.

Prvi Isusovi učenici i njegovo prvo čudo

93. Poslije takve pripreme Isus se vratio na rijeku Jordan da bi započeo svoj javni život. Tamo je Ivan i dalje propovijedao. Vidjevši Isusa uskliknuo je: **Evo jaganjca Božjeg, evo onoga koji oduzima grijehe svijeta.** Ova i druga svjedočenja u prilog Isusu ponovila su se i sljedećeg dana pa su se Isusu pridružila dva Ivanova učenika. Željeli su slijediti božanskog učitelja, a on ih je zadržao kod sebe. Jedan od njih imenom **Andrija** susreo je jednog od svoje braće, koji se zvao **Šimun** i odveo ga Isusu. Ovaj ga pogleda u lice i reče: "**Ti si Šimun sin Jonin. Od sada ćeš se zvati Petar.**" To su bili njegovi prvi učenici.

94. Isusa su slijedili i mnogi drugi, koje je on pozvao, kao **Jakov, Ivan, Filip, Matej**, ili oni koje su privukle njegove riječi. Na početku se oni nisu neprestano zadržavali s njime, nego poslušavši njegove govore, vraćali su se obiteljima i svojim poslovima. Ali, poslije nekog vremena ostavili su sve i više ga nisu napuštali.

Isus je s nekima od njih jednom bio pozvan na svadbu u Kani

Galilejskoj. Na tu je svadbu bila pozvana i njegova majka Marija. Tom je prigodom, na zagovor svoje majke, pretvorio veću količinu vode u izvrsno vino. To bijaše Isusovo prvo čudo i tim čudom, kojim je objavio svoju slavu i u vjeri utvrdio svoje učenike.

Izbor dvanaestorice apostola

95. Isus je među svojim učenicima izabrao dvanaestoricu i nazvao ih apostolima, da bi stalno bili s njime i da bi ih slao propovijedati. To su bili: Šimun, kojega je on prozvao **Petar**, njegov brat **Andrija, Jakov i Ivan**, sinovi Zebedejevi, **Filip, Bartolomej, Matej, Toma, Jakov** Alfejev sin, **Juda** Tadej, **Šimun** Kananejac i **Juda** Iskariot, koji ga je poslije izdao. Krist je kao glavu apostola izabrao Šimuna, ili Petra, koji će poslije biti njegov namjesnik na zemlji.

Isusovo propovijedanje

96. Isus je u pratnji apostola, a katkada su mu oni bili i prethodnica, kroz pune tri godine više puta obišao čitavu Judeju i Galileju propovijedajući Evanđelje i utvrđujući svoje riječi neizmjernim brojem čudesa.

Osim toga, subotom je ulazio u sinagoge i tamo naučavao, premda, kad mu se za to pružila prigoda, nije se ustezao na bilo kojem mjestu davati i svoje učiteljske opomene. Čitamo da su za njim išla mnoštva ljudi, pa je propovijedao ne samo u kućama i po trgovima, nego i na otvorenom polju, na brdima, u pustinjama, na morskoj obali i čak na moru, služeći se Petrovom lađom.

Slavna propovijed o osam blaženstava zove se upravo **propovijed na gori** po mjestu gdje ju je izrekao.

Krist je govorio više primjerima nego riječima. Učenici, zadivljeni njegovim dugim molitvama, pitali su ga jednog dana neka i njih nauči moliti. Isus ih je tada naučio moliti uzvišenu molitvu **Očenaš.**

97. Isus se u svojim poukama, iz različitih razloga, među kojima je bila i želja prilagoditi se sposobnosti većeg dijela svojih

slušatelja i naravi istočnih naroda, služio vrlo često parabolama, to jest prispodobama. Jednostavne su i uzvišene **prispodobe** o rasipnom sinu, o milosrdnom Samaritancu, o dobrom pastiru, o deset talenata, o deset djevica, o raskošnom bogatašu, o nevjernom upravitelju, o sluzi koji nije htio oprostiti, o vinogradarima, o pozvanima na svadbu, o gorušičinu zrnu, o sijaču, o farizeju i cariniku, o radnicima, o kukolju i o drugima koje dobri kršćani znaju jer slušaju njihova tumačenja na nedjeljnoj misi u svojim župama.

Čudesni učinak Otkupiteljeve riječi i moći

98. Isusu su poslije propovijedi obično prilazili bolesnici svake vrsti: nijemi, gluhi, uzeti, slijepi, gubavi i on im je svima ponovno vraćao zdravlje.

Nije samo išao u sinagoge i sijao svoje milosti i svoja dobročinstva, nego gdje god bi se zatekao, kad god bi mu se pružila prilika, pomogao bi nevoljnicima, koje su mu u velikom broju vodili sa svih strana Palestine i okolnih zemalja, jer se je i u Siriji širio glas o njegovim čudesima. Osobito su mu dolazili oni koji su bili opsjednuti đavlom, a tih u to doba nije bilo malo, i on ih je oslobađao od zlih duhova koji su iz njih izlazili vičući: **Ti si Krist, Sin Božji!**

99. Dvaput je s nekoliko komada kruha čudesno umnoženima nahranio mnoštvo, koje je za njim išlo u pustinju. Na vratima grada Naima oživio je umrlog sina jedne udovice, kojeg su već nosili na pokop. Malo prije svoje muke oživio je i Lazara, koji je bio umro prije četiri dana i već je u grobu zaudarao.

100. Beskrajan je broj njegovih čudesa i vrlo su uzbudljivi načini, na koje ih je izvodio a sva je ta čuda učinio u tri godine svog propovijedanja kako bi time pokazao da on govori po zapovijedi Božjoj, da je on Mesija kojega su očekivali patrijarsi i navješćivali proroci, da je on pravi Sin Božji. Takvim se pokazao u svomu preobraženju po sjaju svoje slave i po glasu svoga Oca, koji ga je proglasio svojim ljubljenim Sinom.

Videći takva i tolika čudesa mnogi su se obratili i slijedili ga, mnogi su mu klicali i nekada su željeli učiniti ga kraljem.

Otvoreni rat protiv Isusa

101. Sva Isusova veličanstvena djela uzbudila su već od početka zavist pismoznanaca, farizeja, uglednika, svećenika i narodnih vođa. Ta se je zavist povećavala preko mjere, kad je on počeo javno otkrivati njihovo licemjerje ili ih prekoravati zbog njihovih mana. Odmah su ga počeli progoniti i klevetati govoreći čak da je u njemu sotona. Nastojali su ga uhvatiti u riječima bilo da ga na taj način ozloglase pred narodom, ili da ga optuže pred rimskim namjesnikom. Njihova zavist porasla je osobito kad je oživio Lazara pa se silno povećao broj Židova koji su u nj vjerovali. Tada su održali vijećanje i odlučili ga ubiti, a veliki svećenik **Kaifa** čak je rekao: *potrebno je da jedan čovjek umre za narod da ne bi izginuli svi*. Ovim je riječima zapravo izrekao proročanstvo a da to nije ni znao, jer se upravo Isusovom smrću spasio svijet.

Uzrok krajnje mržnje i Judina izdaja

102. Njihova je mržnja konačno dosegnula vrhunac uoči četvrte Pashe, što je Isus proveo u Jeruzalemu otkad je počeo javno propovijedati. Grad je bio pun stranaca, koji su u Jeruzalem došli zbog te svečanosti. Isus je, sjedeći na magaretu, pobjednički ušao u Jeruzalem i bio burno pozdravljen od puka, koji mu je izišao ususret noseći palmine i maslinove grančice, dok su prostirali svoju odjeću po putu, a neki su rezali grančice stabla i bacali ih na cestu.

103. Tada su se narodne starješine i svećenički poglavari sastali u kući velikog svećenika Kaife i odlučili uhvatiti Isusa na prijevaru i tajno, jer su se bojali nereda u narodu.

Nije dugo trebalo čekati na priliku. **Juda Iskariot**, jedan od dvanaestorice apostola, obuzet zloduhom pohlepe za novcem,

ponudio se da će predati svog božanskog učitelja u ruke njegovih neprijatelja za trideset srebrnjaka.

Posljednja večera Isusa Krista i ustanovljenje sakramenta euharistije

104. Došao je dan, kad je trebalo žrtvovati i jesti vazmeno janje. U određeni sat, Isus je došao na mjesto gdje su Petar i Ivan, koje je on poslao, sve pripremili za večeru i postavili stol.

105. Na toj posljednjoj večeri Isus je ljudima dao najveći dokaz svoje ljubavi za njih time što je ustanovio sakrament euharistije.

Muka Kristova

106. Poslije večere božanski je Spasitelj izišao s apostolima iz grada i putem je nježno razgovarao s njima dajući im najuzvišenije savjete. Kao i obično otišao je u vrt Getsemani, gdje je toliko mislio na svoju skoru muku, molio i predao se svom vječnom Ocu, znojio se krvavim znojem, dok ga je anđeo tješio.

107. Tada je došao Juda izdajnik na čelu čete plaćenika naoružanih sabljama i toljagama i poljubio Isusa. To je bio dogovoreni znak, po kojem će oružanici prepoznati Isusa.

Apostoli su se tada od straha razbježali, a zločinci su Isusa uhvatili i vezali, na različite načine su ga mučili, vukli su ga najprije svećeničkom poglavaru **Ani,** a zatim velikom svećeniku **Kaifi**, koji je iste noći sazvao Veliko vijeće i ono ga je proglasilo krivcem, koji zaslužuje smrtnu kaznu.

108. Pošto je bilo završeno vijećanje sudaca, Isus je bio prepušten zločincima, koji su ga u toj noći divljački pogrđivali i zlostavljali.

Te je iste noći i Petar ražalostio Isusovo srce, jer ga je tri puta zatajio. Ali, kad ga je u susretu Isus pogledao, trgnuo se i gorko zaplakao, kajući se zbog tog grijeha do kraja svoga života.

109. Sljedećeg dana opet se sastalo Veliko vijeće, pa je Isus bio odveden rimskom namjesniku **Ponciju Pilatu,** a on je bio izložen pritisku naroda koji je želio da Isusa osudi na smrt. Pilat je shvatio

da je Isus nevin, uvidio je opakost Židova i pokušao ga spasiti. Kako je zbog Pashe trebalo pomilovati jednog razbojnika, narodu je prepustio da izabere između Isusa i razbojnika Barabe. Ali, narod je izabrao Barabu!...

Poslije, kad je Pilat doznao da je Isus Galilejac, poslao ga je **Herodu Antipi**, a on ga je dočekao s prezirom i postupao s njim kao s luđakom, pa ga je napokon otpremio natrag odjevena za porugu u bijelu haljinu. Na kraju ga je Pilat krvnicima dao bičevati, a oni su mu cijelo tijelo pretvorili u veliku ranu te mu s groznom uvredom nabili na glavu trnovu krunu a na leđa crvenu krpu i u ruku trstiku pa su ga tukli, ismijavali i pozdravljali kao kralja.

Sve to još nije bilo dovoljno da bi zadovoljilo bijes njegovih neprijatelja i uzbuđenu svjetinu, pa ga je Pilat osudio na smrt razapinjanjem na križ.

110. Isus je tada morao na svojim ramenima nositi teški drveni križ sve do brda Kalvarije. Tamo su ga svukli do gola, dali mu piti ocat pomiješan sa žuči i napokon ga pribili na križ i podignuli ga između dvojice razbojnika i tako je uz strašne uzdahe i muke, poslije tri sata preteške smrtne borbe, izdahnuo moleći za svoje ubojice, koji ga nisu prestajali vrijeđati. Čak su mu već umrlome probili srce udarcem oštrog koplja.

111. Nikakav ljudski um ne može zamisliti, ni jezik izraziti koliko je Isus morao trpjeti u noći kad je bio uhićen, dok su ga vukli od jednog do drugog suda, u bičevanju, u ranjavanju glave trnovom krunom, u razapinjanju i konačno u dugoj smrtnoj borbi. Samo ljubav, koja je bila uzrokom svega toga, može dati blijedu sliku tih patnji u srcima, koja su mu bila zahvalna.

Njegova majka Marija pratila je s nadljudskom hrabrošću smrt svoga božanskog Sina i sjedinila je cijepanje svoga srca s njegovim mukama za otkupljenje ljudskog roda.

Kao u životu, tako je i u smrti nebeski Otac učinio da zasja božanstvo Isusa Krista, pa dok je on visio na križu, sunce je

pomrčalo, zemlja se pokrila gustim mrakom, a kad je Isus izdahnuo, zemlja se potresla, zastor se hrama razderao od vrha do dna i neki su pokojnici izišli iz svojih grobova i ukazali se mnogim ljudima u Jeruzalemu.

Isusov ukop i uskrsnuće, te njegovo uzašašće na nebo

112. Isus je bio **raspet i umro** u petak, a iste večeri, prije zalaska sunca skinut je s križa i **pokopan** u novi grob, koji je bio zapečaćen i osiguran stražom, zbog straha da njegovi učenici ne bi ukrali njegovo tijelo.

U zoru sljedećeg dana po suboti čuo se jak potres. Isus je slavno i pobjednički **izišao iz groba.** Najprije se prikazao Magdaleni, a potom apostolima koje je želio ohrabriti i utješiti. Neki sveti oci misle da se je on najprije ukazao svojoj presvetoj majci.

113. Isus je ostao na zemlji još četrdeset dana poslije svog uskrsnuća i nekoliko se puta ukazivao svojim učenicima i s njima razgovarao. Tako je na čudesan način hrabrio apostole, učvršćivao ih u vjeri, priopćivao im najuzvišenije poruke i davao posljednje opomene. I napokon, četrdesetog dana on je okupio svoje učenike na Maslinskoj gori, blagoslovio ih i u njihovoj nazočnosti na vidljivi se način dignuo sa zemlje i **uzišao na nebo.**

Silazak Duha Svetoga - proroštvo apostola

114. Apostoli, koji su slijedili upozorenja svog božanskog učitelja, odmah su se povukli u dvoranu posljednje večere u Jeruzalemu i tamo su deset dana u molitvi čekali Duha Svetoga, kojega im je Isus obećao i koji je sišao na njih u obliku plamenih jezika ujutro desetog dana, koji se naziva **Duhovi.**

115. Apostoli su tada, postavši drugi ljudi, započeli govoriti različitim jezicima, već prema tome kako je na njih utjecao Duh Sveti. Videći taj divan prizor, prilazili su im ljudi iz svih naroda, koji su se tih dana bili okupili u Jeruzalemu. Petar je tada održao

govor o proročanstvima, koja su se ostvarila u osobi Isusa Krista i o njegovim čudesima pa se toga dana obratilo tri tisuće ljudi.

Nekoliko dana poslije, isti je Petar s apostolom Ivanom, poslije čudesnog ozdravljenja hroma čovjeka od rođenja, govoreći velikom mnoštvu Židova, drugih pet tisuća ljudi privukao vjeri.

Apostoli nisu propovijedali samo u Jeruzalemu, nego i u cijeloj Judeji pa je broj vjernika naglo rastao.

116. Zbog toga su narodne starješine i svećenički poglavari vrlo brzo počeli progoniti apostole. Pozvali su ih i oštro opomenuli zabranivši im govoriti o Isusu. Ali, oni su im odgovorili: Mi ne možemo šutjeti o onome što smo vidjeli i čuli; vi samo prosudite je li pravo slušati ljude, a ne pokoravati se Bogu. Tada su ih bacili u tamnicu i zlostavljali ih. Đakona svetog **Stjepana** zasuli su kamenjem, ali su apostoli bili sretni što su bili dostojni trpjeti za Isusa Krista, postajali su sve smioniji za propovijedanje tako da je broj obraćenika sve više rastao.

Apostol Pavao

117. Najslavniji Židov, koji se je obratio Evanđelju, bio je **Savao,** poslije prozvani **Pavao,** rođen u Tarzu, koji je najprije bio žestoki neprijatelj i progonitelj kršćana, ali kad ga je pogodila božanska moć, on je postao **"Posuda izabrana"** najrevniji i najdjelatniji apostol.

Nevjerojatno je, koliko je ovaj miljenik milosti putovao, trudio se i stradao da bi proširio ime i nauk Isusa Krista među neznabošcima, zbog čega je stekao naziv **"učitelja naroda".**

Propovijedao je vjeru ne samo sredstvima ljudskog uma i mudrosti, nego i Božjom krepošću, koja se potvrđivala čudesima, obraćao je narode, premda su ga neprijatelji križa Kristova uvijek optuživali. Takve optužbe dovele su ga po Božjoj providnosti u Rim, gdje je mogao propovijedati Evanđelje Židovima, koji su tamo živjeli i neznabošcima. Nakon dugih putovanja tamo se je vratio i okrunio svoj apostolski život mučeništvom - glava mu je

odrubljena pod istim carem Neronom pod kojim je i sveti Petar bio razapet.

118. Od njega je ostalo 14 poslanica napisanih i upućenih uglavnom onim Crkvama koje je on utemeljio. Te su poslanice još jedan znak apostolskog poslanja, koje mu je dao Isus Krist, jer su te poslanice napisane, kako to opaža sveti Augustin, s takvom širinom, jasnoćom, dubinom i duhovnim ukusom da otkrivaju Božje nadahnuće.

Apostoli se razilaze po svijetu

119. Pošto su apostoli propovijedali Evanđelje u Judeji prema Isusovoj naredbi, razišli su se po svijetu da bi propovijedali Evanđelje. Sveti Petar, glavar apostolskog zbora, otišao je u Antiohiju. Baš u tom gradu su se sljedbenici Isusa Krista počeli nazivati **kršćanima.** Iz Antiohije je sveti Petar otišao u Rim, koji je odredio za svoje sjedište i to sjedište više nije prenosio u drugo mjesto. On je bio i ostao rimski biskup pa je u tom gradu i umro mučeničkom smrću pod carem Neronom, kako smo prije naveli.

Nasljednici svetoga Petra na rimskoj stolici naslijedili su vrhovnu vlast, koju je Gospodin dao Petru to jest neprevarljivog učitelja čitave Crkve, izvornog vršitelja cjelovite crkvene vlasti, zaštitnika i branitelja svih kršćana. Njegovi se nasljednici i s pravom nazivaju "**papa**", što znači "otac", a slijedili su bez prekida jedan drugoga na Petrovoj stolici do dana današnjega.

120. Svi su ostali apostoli složno i jednodušno, u zajednici sa svetim Petrom, propovijedali posvuda istu vjeru. Ljudi su se obraćali, napuštali idolopoklonstvo i tako se svijet u vrlo kratko doba napunio kršćanima, kojima su za upravu apostoli postavljali **biskupe** da nastavljaju njihovu službu.

Treći dio

Kratki obrisi crkvene povijesti

* * *

Progoni i mučenici

121. Kršćanska je vjera morala ipak proći kroz vrlo teške kušnje, da bi postalo jasno kako potječe od samoga Boga i da je sam Bog podupire. U prva tri stoljeća svog postojanja t.j. kroz 300 godina protiv učenika Isusa Krista bjesnjelo je mnogo strahovitih progonstava po naredbama rimskih careva.

Progoni koji su bili upereni protiv kršćana, nisu bili neprestani i stalni, nego su se nakon određenih zatišja ponavljali. Tada se je tražilo da kršćani pruže dokaze za svoju vjeru, da iskazuju vanjsko obredno čašćenje poganskih božanstava, a kad su to odbijali, bili su izloženi svim uvredama, kaznama i mučenjima, koje ljudska zloća može izmisliti, pa konačno i smrti.

122. Kršćani ipak nisu, izazivali svoje neprijatelje. Oni su se okupljali na pobožnosti i na sudjelovanje u božanskoj žrtvi, i to ponajviše u podzemnim, tamnim i pustim mjestima koji i danas postoje u Rimu i drugdje i zovu se **počivališta** ili **katakombe** ali se nisu uspijevali zaštititi od smrtnih pogibelji. Vrlo je veliko mnoštvo od njih prolijevanjem svoje krvi dalo svjedočanstvo za vjeru Isusa Krista, za koju su umrli apostoli i oni koji su ih nasljedovali. Zbog toga se oni nazivaju **mučenicima** ili na grčkom **martirima,** što znači svjedocima. Crkva je priznavala ove drage žrtve za vjeru, skupljala je njihova tijela, pokapala ih na svetim mjestima te im iskazivala čast oltara.

Konstantin i crkveni mir

123. Crkva nije imala trajnog mira do cara **Konstantina,** koji je pobijedio svoje neprijatelje i ohrabren nebeskim znakom izdao

zapovijed po kojoj je svakome bilo slobodno pristupiti kršćanskoj vjeri. Kršćanima se tada vraćala njihova imovina, koja im je bila zaplijenjena, i nitko ih više nije smio napadati zbog njihove vjere, nisu više smjeli biti isključeni iz državnih službi, bilo im je dopušteno graditi crkve, a car im je za crkve davao potporu.

Tada su bili pušteni svi kršćani, koji su zbog svoje vjere bili bačeni u tamnicu. Kršćani su sada počeli slaviti javnim svečanostima zajednička bogoslužja tako da su se i nevjernici osjetili ponukanima slaviti pravoga Boga.

124. Svladavši svoga posljednjeg suparnika Konstantin je ostao jedini gospodar Rimskog Carstva i križ je Isusa Krista zasjao na carskim barjacima.

Konstantin je poslije podijelio carstvo na istočno i zapadno, pa je Bizant na Bosporu postao novim glavnim gradom koji je on uljepšao i nazvao Konstantinopolis (god. 330 poslije Krista). Ovaj glavni grad uskoro je postao drugim Rimom zbog carskog ugleda, koji se je tu nalazio.

Duh oholosti i želja za novošću proželi su neke visoke crkvene dostojanstvenike koji su željeli biti iznad Pape i nad čitavom Kristovom Crkvom. Odatle su počela neslaganja i svađe koje su potrajale stoljećima, dok nije došlo do kobnog **raskola**, kojim se je Istok odvojio od Zapada (IX. st.) i time u velikom dijelu prestao priznavati božansku vlast, koji je Krist udijelio papi, kao Petrovu nasljedniku i svome namjesniku na zemlji.

Hereze i koncili

125. Dok je Crkva izlazila pobjedonosna iz vanjskog rata protiv poganstva i pobjeđivala svoje okrutne progone, na nju su počeli napadati unutrašnji neprijatelji, pa je morala izdržati unutrašnji rat, koji je bio pogibeljniji. Bila je to duga i teška borba, koju su zametnuli i vodili zli kršćani, izopačena djeca Crkve. Ta borba još nije došla do kraja, ali je sigurno da će Crkva iz te borbe izići kao pobjednica, prema nepogrešivoj riječi svoga božanskog utemeljitelja, koji je rekao svom namjesniku na zemlji, apostolu

Petru: Ti si Petar (stijena) i na toj stijeni sagradit ću svoju Crkvu i vrata paklena neće je nadvladati (Mt, 16,18).

126. Već su se u apostolsko doba pojavili opaki ljudi, koji su iz koristoljublja i častohleplja ometali i kvarili u puku čistoću vjere opakim zabludama. Njima su se oduprli apostoli svojim propovijedima, pismima i nepogrešivim osudama na prvom saboru, koji se održao u Jeruzalemu.

127. Odonda duh mraka nije zaustavio svoje otrovne napadaje na Crkvu i na božanske istine koje ona najsigurnije čuva, nego je neprestano izmišljao nova krivovjerja i napao jednu za drugom sve dogme kršćanske vjere.

128. Između ostalih krivovjerja osobito su zloglasna: **Sabellius**, koji je pobijao i dogmu o Presvetom Trojstvu; **Manes**, koji je nijekao jedinstvo Božje i dopustio mogućnost da čovjek ima dvije duše; **Arij** nije htio priznati božanstvo Isusa Krista; **Nestorij** nije priznavao da je presveta Djevica Marija majka Božja pa je u Isusu razlikovao dvije osobe; **Eutih** je dopuštao da Isus Krist ima samo jednu narav; **Macedonij** je pobijao božanstvo Duha Svetoga; **Pelagij** je napao dogmu o istočnom grijehu i o potrebi milosti; **Ikonoklasti** su odbacivali štovanje svetih slika i svetačkih relikvija; **Berengarij** je osporio stvarnu nazočnost Isusa Krista u presvetom sakramentu; **Jan Hus** je zanijekao prvenstvo svetoga Petra i rimskoga pape i napokon veliko krivovjerje **protestantizam** u XVI. st. koje su naučavali i proširili osobito **Luther** i **Calvin**. Ovi su novotari odbacili božansku Predaju i svu objavu sveli samo na Sveto pismo, a Sveto pismo su izuzeli iz zakonitog učiteljstva Crkve, da bi ga bez ikakva smisla prepustili slobodnom tumačenju bilo koga tko je Bibliju htio čitati. Time su razorili sve temelje vjere i izložili svete knjige zloupotrebi neznanja i preuzetnosti i tako otvorili pristup svim zabludama.

129. Protestantizam ili reformirana vjera, kako su je nazivali njezini utemeljitelji, mnogo je pridonijela širenju zabluda s učinkom pustošenja duša.

130. Katolička Crkva je u borbi, koja traje već 20 stoljeća, neprestano branila sveti poklad istine, koji joj je Bog povjerio i štitila je vjernike protiv otrova krivovjernih nauka.

131. Nasljedujući svete apostole Crkva se svaki put kad to treba zbog javnih potreba, sastaje na **ekumenski ili opći sabor**, na kojem se čistom jasnoćom definira katolička istina, koju ona predlaže kao vjersku dogmu svojoj djeci, te istodobno odbacuje iz svog krila krivovjernike koje udara kaznom izopćenja i osuđuje njihove zablude.

Ekumenski ili opći sabor je svečani zbor na koji rimski biskup poziva sve biskupe cjelokupnog kršćanstva i druge crkvene uglednike. Papa predsjedava tom zboru, nekada osobno, a nekada preko svojih legata. Takvom zboru, na kojemu je okupljeno čitavo crkveno učiteljstvo, obećano je sudjelovanje Duha Svetoga i njegove su odluke o vjeri i ćudoređu, pošto ih papa potvrdi, sigurne i neprevarljive kao i Božja riječ.

132. Koncil, koji je osudio protestantizam, bio je sveti **Tridentinski koncil**, koji se tako naziva po gradu u kojem je održan.

133. Poslije ove osude protestantizam su počele rastakati klice raspada, koje je protestantizam nosio u svom organizmu. Počelo je napuštanje njegovih redova i stvaranje sve više novih sekta, koje su se dijelile na sve manje skupine. Danas protestantizam više ne označuje jedinstvenu vjeru, nego u sebi sadrži različite vrsti zabluda koje ga udaljuju od Katoličke Crkve.

134. Protestantski duh, se i dalje širio pa su se pojavili mnogi ljudi koji su stvarali ili promicali takve teorije koje su potpuno izvrtale vjeru, ćudorednost, kao i svaki božanski i ljudski ugled.

135. Papa **Pio IX.** koji je u **Sillabusu** osudio mnogo krivih mišljenja tih vrlo smionih kršćana, sazvao je **novi ekumenski sabor u Rimu** da bi stavio sjekiru na korijen toga zla. Taj je koncil sretno započeo svoje slavno i blagotvorno djelo na prvim sjednicama, koje su održane u bazilici Svetog Petra u Vatikanu (zbog čega se

ovaj koncil i zove vatikanskim), ali je 1870. g. zbog događaja tog doba morao prekinuti svoje zasjedanje.

136. Treba se nadati, kad se smiri oluja, koja časovito uzbuđuje Crkvu, da će rimski biskup moći nastaviti i završiti providnosno djelo svetoga koncila i pošto budu poražene zablude, koje danas tresu Crkvom i građanskim društvom, da će se katolička istina brzo u punom sjaju novog svjetla, koja će obasjati svijet svojom vječnom slavom.

Napomene i upute za proučavanje vjere u povijesti Crkve

137. Ovdje završava naš kratki pregled, jer nije moguće slijediti korak po korak crkvena zbivanja, koja su isprepletena s političkim događajima, a da se ne izreknu neke stvari, koje nisu prikladne običnom shvaćanju, te da se ne promaši cilj ovih stranica.

Vjernik dobre volje treba se pobrinuti za neki **priručnik crkvene povijesti** od katoličkog pisca. Neka se u tu svrhu posluži savjetom svoga župnika ili učenog ispovjednika. Takav priručnik treba čitati u duhu kršćanske jednostavnosti i poniznosti, pa će vidjeti kako u njegovoj majci Crkvi sjaju oznake kojim je Isus Krist označio svoju pravu Crkvu, koju je on utemeljio, to jest da je ona **jedna, sveta, katolička i apostolska.**

138. **Jedna** - Jedinstvo će Crkve jasno vidjeti u stalnom ispovijedanju vjere, ufanju i ljubavi. Vidjet će u 20 stoljeća života, uvijek mladog i cvatućeg, koliko ih Crkva broji, tolike naraštaje, tolika mnoštva ljudi, različitih po svojoj naravi, narodnosti i jeziku, sjedinjenih u jednom društvu, kojim uvijek upravlja ista i vječna **hijerarhija**, kako ispovijedaju isto **vjerovanje**, kako se jačaju istim nadama, kako sudjeluju u zajedničkim **molitvama**, u istim **sakramentima** pod vodstvom zakonitih Pastira. Vidjet će crkvenu hijerarhiju, što se sastoji od tisuća biskupa i svećenika, koju na okupu čvrsto drži **sveza jedinstva u zajedništvu i poslušnosti Papi**, kao božanski ustanovljenoj glavi, koja toj hijerarhiji daje božanske pouke da je prenesu narodu u savršenom **jedinstvu naučavanja.**

Odakle takvo čudesno jedinstvo? Od nazočnosti i pomoći Isusa Krista, koji je rekao apostolima da je on s njima do svršetka svijeta.

139. **Sveta** - Vjernik će čitati ispravnim srcem crkvenu povijest i vidjeti kako blista **svetost** Crkve ne samo u bitnoj svetosti njezine **nevidljive glave** Isusa Krista, u svetosti sakramenta, nauka, vjerskih udruga i velikog broja njezinih članova, nego i u obilju božanskih darova, svetih karizmi, proročanstava i čudesa, kojima Gospodin (uskraćujući ih svim ostalim vjerskim zajednicama) hoće pred licem svijeta pokazati, kako blista dar svetosti, kojim je isključivo urešena njegova jedina Crkva.

Tko s pravom nakanom čita crkvenu povijest, ostaje zadivljen gledajući vidljivo djelo božanske Providnosti, koje Crkvi dijeli svetost i život, te k tome bdije da se to čuva. To je Crkva koja je od prvih stoljeća svog postojanja podizala velike ljude, koji su slava kršćanstva, i koji su, puni mudrosti i nadnaravne kreposti, pobjedonosno pobijali krivovjerja i zablude u mjeri kako su nastajale. **Sveti oci i naučitelji blistat će kao zvijezde**, prema riječima Pisma, **na vijeke vjekova**. Njihovim jednodušnim i općim slaganjem Crkva se je uvijek služila u priznavanju **Predaje** i smisla **Svetoga pisma.**

Isto tako iznenađuje, kako su se po djelu Providnosti uvijek na pravom mjestu i u pravo doba pojavljivale **ustanove redova** onih **redovničkih obitelji**, koje je Crkva potvrdila i blagoslovila, i u kojima je od četvrtog stoljeća cvao kršćanski život i nastojanja da se postigne evanđeosko savršenstvo, provodeći u život evanđeoske savjete u svetim zavjetima **čistoće, siromaštva i poslušnosti.**

Iz povijesti se vidi da su se te redovničke obitelji tijekom stoljeća uvijek obnavljale i slijedile jedna drugu, a tako je to i danas, a njihova je svrha bila uvijek prilagođena raznolikosti vremena i potreba tih vremena: molitva ili poučavanje, obavljanje apostolske službe ili različito i mnogostruko izvršavanje milosrdnih djela. Te su obitelji, kao i sveta majka Crkva, vrlo često bile žrtvama žestokih progona, koji ih često i za neko doba ukidaju. Međutim, kako te ustanove pripadaju srži sv. Crkve po ostvarivanju evanđeoskih savjeta, one ne mogu posve nestati. Već je dokazano da njih nevolje čiste i pomlađuju te rađajući se na drugom mjestu, množe se i donose sve obilnije plodove, a uvijek ostaju neiscrpivim vrelom svetosti u Crkvi.

140. **Katolička** - Vjernik će sa žaljenjem pročitati da su se tijekom stoljeća mnogi kršćani, ponekad i čitavi narodi, bijedno odvojili od crkvenog jedinstva, ali će vidjeti i to, da je Bog slao drugim narodima svjetlo Evanđelja po apostolskim ljudima kojima je on sam isto kao i apostolima povjerio privoditi duše spasenju. Vjernik će se ipak utješiti kad vidi da se Bog i u našem stoljeću udostojao povjeriti takav apostolat stotinama i tisućama svećenika, redovnika iz svih redova, djevica njemu posvećenih, koji na brodovima i u željeznicama, obilaze zemlje i mora, staroga i novoga svijeta, šireći kraljevstvo Isusa Krista. Bila bi zabluda povjerovati hvastanjima nevjernika koji kažu da se katolicizam gasi u svijetu, te da se ljudi sada sve više brinu o napretku znanosti i umjetnosti nego o vjeri.

Statistike, naprotiv, jasno kažu da se ukupan broj katolika na pet kontinenata, i usprkos progonima i teškoćama svake vrste, svake godine povećava, te se možemo nadati, ako se olakšaju i razviju prometna sredstva, da na svijetu neće više biti mjesta gdje ne bi postojala bar skromna crkvica, a oko siromašnog misionara skupina kršćana dušom i srcem povezanih sa svojom braćom u svijetu, a preko biskupa ili apostolskih vikara zakonito poslanim od Svete Stolice, spojenih u istom jedinstvu vjere i zajedništva. To se zove **općenitost** ili **katolicitet** Crkve. Samo Katolička Crkva može se nazvati katoličkom, a to će reći općenitom u vremenu i prostoru.

141. **Apostolska** - Vjernik će vidjeti listajući crkvenu povijest da su se jedan za drugim uz neopisive poteškoće izmjenjivali mnogi rimske pape, a svi su dolazili u osobi Petra i nosili iste povlastice,

koje je Petru dao Isus Krist. Oni su prenosili duhovnu vlast nasljednicima i drugih apostola, od kojih se nikad ni jedan nije odvojio od Petra, isto kao što se ni danas nijedan od njih ne bi mogao odvojiti od Rimske Stolice, a da time ne prestane biti članom Crkve. Eto, zbog toga se Crkva zove **apostolskom**.

142. U crkvenoj povijesti vjernik će naučiti kako se prepoznavaju i izbjegavaju neprijatelji Crkve i vjere. Tijekom stoljeća on će susresti udruženja ili tamna i **tajna društva**, koja su se osnivala pod različitim imenima, ne zato da slave vječnoga, dobrog i svemogućeg Boga, nego da unište njegovo štovanje i da to zamijene sa štovanjem sotone, što je nevjerojatno, ali istinito.

Čitatelj se povijesti neće čuditi, što su zakoniti nasljednici svetoga Petra, na kojem je Isus Krist utemeljio svoju Crkvu, bili ili su to još uvijek predmet mržnje, rugla i odbojnosti svim krivovjercima i nevjernicima, da bi tako iz veće blizine sličili na božanskog učitelja, koji je rekao: "**ako su mene progonili i vas će progoniti.**" Čitatelj će međutim vidjeti, da istina, koja proizlazi iz povijesti jest ova: Prvi su pape kroz više stoljeća zavrijedili biti uzdignuti na čast oltara, jer su mnogi od njih prolili svoju krv za vjeru. Gotovo svi drugi blistali su uzvišenim darovima mudrosti i kreposti i bili su uvijek spremni naučavati, braniti i posvećivati kršćanski narod, bili su kao i njihovi prethodnici uvijek spremni i život dati da bi posvjedočili za Božju riječ. Zar je važno što je nekoliko papa bilo manje dostojnih na vrhovnoj stolici, na kojoj je i najmanja ljaga preteška? Ta nije li i među apostolima jedan bio opak!? Bog je to dopustio da bi pokazao svoju moć uzdržavanja Crkve držeći čovjeka nepogrešivim u naučavanju, premda je pogrešiv u osobnom djelovanju.

DODATAK

MOLITVE I OBRASCI

OSNOVNE MOLITVE

Znak svetoga križa

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen

Oče naš

Oče naš, koji jesi na nebesima,
sveti se ime tvoje.
Dođi kraljevstvo tvoje.
Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji.
Kruh naš svagdanji daj nam danas,
i otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim.
I ne uvedi nas u napast,
nego izbavi nas od zla. Amen.

Slava Ocu

Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu.
Kako bijaše na početku,
tako i sada i vazda i u vijeke vjekova. Amen.

Zdravo Marijo

Zdravo, Marijo, milosti puna,
Gospodin s tobom,
blagoslovljena ti među ženama
i blagoslovljen plod utrobe tvoje, Isus.
Sveta Marijo, Majko Božja,
moli za nas grešnike
sada i na čas smrti naše. Amen.

Apostolsko vjerovanje

Vjerujem u Boga, Oca svemogućega.
Stvoritelja neba i zemlje.
I u Isusa Krista, Sina njegova jedinoga,
Gospodina našega,
koji je začet po Duhu Svetom,
rođen od Marije Djevice,
mučen pod Poncijem Pilatom,
raspet, umro i pokopan,
sašao nad pakao,
treći dan uskrsnuo od mrtvih;
uzašao na nebesa,
sjedi o desnu Boga Oca svemogućega,
odonud će doći suditi žive i mrtve.
Vjerujem u Duha Svetoga,
Svetu Crkvu katoličku,
općinstvo svetih,
oproštenje grijeha,
uskrsnuće tijela
i život vječni.
Amen.

Zdravo Kraljice*

Zdravo, Kraljice, Majko milosrđa, živote, slasti i ufanje naše, zdravo!

K tebi vapijemo prognani sinovi Evini.

K tebi uzdišemo tugujući i plačući u ovoj suznoj dolini.

Svrni, dakle, Zagovornice naša, one svoje milostive oči na nas te nam poslije ovoga progonstva pokaži Isusa, blagosloveljni plod utrobe tvoje. - O blaga, o mila, o slatko Djevice Marijo.

Molitva anđelu čuvaru*

Anđele čuvaru mili, svojom snagom me zakrili. Prema Božjem

obećanju čuvaj mene noću, danju. Osobito pak me brani da mi dušu grijeh ne rani. A kad s ovog svijeta pođem, sretno da u nebo dođem da se ondje s tobom mogu vijekom klanjat dragom Bogu.

Ispovijest vjere Hrvata katolika*

Čvrsto vjerujem u Boga Oca i Sina i Duha Svetoga. Životom želim potvrditi svoj krsni savez s Bogom i tako obnoviti sveti pradjedovski zavjet vjere u Isusa Krista i vjernosti Katoličkoj crkvi. Svoju odluku polažem u bezgrješno Srce presvete Bogorodice Marije. Amen.

Čin vjere

Vjerujem čvrsto sve
što je Isus Krist učio
i što sveta Katolička crkva predlaže vjerovati,
jer si to objavio ti, Bože, koji si nepogrješivo istinit.
U toj vjeri želim živjeti i umrijeti.
O Bože, umnoži moju vjeru!

Čin ufanja

Ufam se u te, Bože moj,
da ćeš mi po zaslugama Isusove muke i smrti
i po mojim dobrim djelima,
učinjenim tvojom pomoću,
oprostiti grijehe i dati nebesku slavu.
A to se ufam zato
jer si to obećao ti, Bože moj,
koji si u svojem obećanju stalan i vjeran.
O Bože, učvrsti moje ufanje!

Čin ljubavi

Ljubim te, Bože moj,
svim svojim srcem i dušom više nego sve drugo na svijetu
jer si dostojan svake ljubavi;
i radi tebe ljubim svoga bližnjega kao sama sebe.
O Bože, užezi ognjem svoje ljubavi moje srce!

Savršeno pokajanje*

Milosrdni Bože moj,
ja se kajem sa svim srcem za sve svoje grijehe.
Ne kajem se samo što sam griješeći kaznu zaslužio
nego se najviše kajem i žao mi je
da sam uvrijedio tebe, dobrotu neizmjernu.
Odlučujem tvrdo s tvojom svetom pomoću
da te neću više nikada uvrijediti
i da ću se čuvati bližnje grješne prigode.

Jutarnja molitva

Slavim te, Gospodine, ti si jutro i večer, početak i svršetak vremena. Zahvaljujem ti za noćni mir i za svjetlo novoga dana.

Tebi pripada tijelo i duša, od tebe dolazi sve što se događa.

Gospodine, Isuse Kriste, svjetlo svijeta, ti si put kojim danas idem, ti si istina koja me vodi, ti si život koji nalazim.

Daj mi svoju ljubav da te promatram u ljudima. Daj mi strpljivosti i sačuvaj me u svojoj ljubavi.

Večernja molitva

U tvoje ruke predajemo duh svoj. Ti si nas otkupio, Gospodine, Bože vjerni. Čuvaj nas ove noći svojom milošću, zakloni nas u sjenu svojih krila. Hvaljen bio koji bijaše, koji jest i koji dolazi.

Hvala mu i slava uvijeke. Amen.

TEMELJNE ISTINE KRŠĆANSKE VJERE

Sedam svetih sakramenata

1. Krštenje (krst)
2. Potvrda (krizma)
3. Euharistija (sv. pričest)
4. Pomirenje (ispovijed, pokora)
5. Bolesničko pomazanje
6. Svećenički red
7. Ženidba

Sedam darova Duha Svetoga

1. Mudrost
2. Razum
3. Savjet
4. Jakost
5. Znanje
6. Pobožnost
7. Strah Božji

Tri bogoslovne kreposti

1. Vjera
2. Ufanje
3. Ljubav

Glavne ćudoredne kreposti

1. Razboritost
2. Pravednost
3. Jakost
4. Umjerenost

Četiri posljednje stvari

1. Smrt
2. Sud
3. Pakao
4. Raj

TEMELJNE NORME KRŠĆANSKOG ŽIVOTA

Deset zapovijedi Božjih

1. Ja sam Gospodin Bog tvoj; nemaj drugih bogova uz mene.
2. Ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud.
3. Spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji.
4. Poštuj oca i majku, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji.
5. Ne ubij.
6. Ne sagriješi bludno.
7. Ne ukradi.
8. Ne reci lažna svjedočanstva.
9. Ne poželi tuđeg ženidbenog druga.
10. Ne poželi nikakve tuđe stvari.

Dvije zapovijedi ljubavi

1. Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svim umom svojim.
2. Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe.

Osam blaženstava

1. Blaženi siromašni u duhu, jer je njihovo kraljevstvo nebesko.
2. (3) Blaženi žalosni, jer će se utješiti.

3. (2) Blaženi krotki, jer će baštiniti zemlju.
4. Blaženi koji gladuju i žeđaju pravde, jer će se nasititi (pravde).
5. Blaženi milosrdni, jer će milosrđe postići.
6. Blaženi koji su čista srca, jer će gledati Boga.
7. Blaženi miroljubivi, jer će se zvati sinovi Božji.
8. Blaženi koji su prognani radi pravednosti, jer je njihovo kraljevstvo nebesko.

Pet zapovijedi crkvenih

1. Svetkuj zapovijedane blagdane i slušaj pobožno svetu misu u nedjelju i zapovijedane blagdane.
2. Posti zapovijedane poste i u određene dane ne mrsi.
3. Svake se godine najmanje jedanput ispovijedi i o Uskrsu pričesti.
4. (5) Drži se ženidbenih zakona svete Crkve.
5. (4) Dopinosi za crkvene potrebe.

Sedam tjelesnih djela milosrđa

1. Gladna nahraniti
2. Žedna napojiti
3. Siromaha odjenuti
4. Putnika primiti
5. Bolesna i utamničenika pohoditi
6. Zarobljenike i prognanike pomagati
7. Mrtva pokopati

Sedam duhovnih djela milosrđa

1. Dvoumna savjetovati
2. Neuka poučiti
3. Grešnika pokarati
4. Žalosna i nevoljna utješiti
5. Uvredu oprostiti

6. Nepravdu strpljivo podnositi
7. Za žive i mrtve Boga moliti

Sedam glavnih grijeha

1. Oholost
2. Škrtost
3. Bludnost
4. Zavist
5. Neumjerenost u jelu i piću
6. Srditost
7. Lijenost

Šest grijeha protiv Duha Svetoga

1. Ufati se preuzetno u milosrđe Božje
2. Zdvajati o milosti Božjoj
3. Protiviti se priznatoj istini kršćanske vjere
4. Zavidjeti bližnjemu milost Božju
5. Odbijati tvrdokorno spasonosne opomene
6. Ustrajati u nepokori

Četiri u nebo vapijuća grijeha

1. Hotimično ubojstvo
2. Sodomski grijeh (protunaravni grijeh bludnosti)
3. Tlačenje ubogih, udovica i sirota
4. Uskraćivanje zaslužene radničke plaće.

Izvor: Slavimo Boga, Verlag Josef Knecht, Frankfurt am Main, 1982.
Mjesta sa zvjezdicom: Mali put u život, Marija, Split, 1991.

Bilješke:

Veliki katekizam

474. Sadašnja formulacija Pet općih crkvenih zapovijedi nalazi se u dodatku "Molitve i obrasci."

483. - 493. U sada važećoj disciplini druga crkvena zapovijed propisuje "Posvetiti dane pokore prema odredbama Crkve".

U praksi treba paziti na sljedeće:

1. Svi vjernici dužni su činiti pokoru prema božanskom zakonu.

2. Prema crkvenoj zapovijedi treba se držati sljedećih pravila:

a) korizmeno doba zadržava svoje pokorničko značenje.

b) obvezatno treba držati za dane pokore sve petke kroz godinu i srijedu Pepelnicu.

c) na te je dane propisano uzdržavanje od mesa svakome tko je navršio 14 godina. Na srijedu Pepelnicu i na Veliki petak osim obveze nemrsa naređen je post za sve koji su navršili 21, a nisu ušli u 60 godinu.

3. Zakon nemrsa zabranjuje jesti meso, ali ne jaja, mlijeko i mliječne proizvode i začine sa životinjskim mastima. Zakon posta propisuje samo jedan obrok dnevno, ali ipak dopušta još dva mala obroka jela, kao potporu za dnevni rad.

4. Biskupi imaju ovlasti promijeniti potpuno ili djelomično nemrs i post u druge oblike pokore, kao što su djela milosrđa ili obavljanje pobožnosti. Ovakvu promjenu mogli su donijeti talijanski biskupi svojim vjernicima u stvarima nemrsa, ali ne u doba korizme.

499. Obveza vršenja nedjeljne dužnosti u vlastitoj župi nije više na snazi.

505. Sadašnja zabrana da se svečano slavi ženidba u došašću do Božića i u korizmi vrijedi od početka došašća do Božića uključno i od početka korizme pa do Uskrsa uključno.

572. Novi obred krštenja djece daje roditeljima, ne više kumovima, prvo mjesto u slavljenju sakramenta. Sada roditelji drže dijete na krsnom zdencu i odgovaraju zajedno s kumovima na svećenikova pitanja .

583. Sakrament potvrde sada se daje mazanjem krizme (ulja) na čelu, što se čini polaganjem ruke i riječima sakramentalne formule: "**Primi pečat dara Duha Svetoga**" (Cost. Ap. Divinae consortium naturae, 15-VIII-1971).

585. "Lagani udarac" nije više propisan u obredu koji je na snazi.

589. Novi obred određuje da dob za krizmu malenih, koji su bili kršteni kao djeca, bude pomaknuta na sedmu godinu, osim ako Biskupske konferencije iz pastoralnih razloga ne odrede drugačije.

Za Italiju za sada vrijedi odluka "**na pokus**", koja određuje dob od 10 - 11 godina kao dob za krizmu.

595. Disciplina koja je danas na snazi priznaje duhovno srodstvo između kuma i krizmanika, ali ga ne drži više, što još uvijek vrijedi za krsnog kuma, zaprekom za vjenčanje. Treba ipak napomenuti da se danas, suprotno od onoga što se tražilo prije, preporuča da kum na krizmi bude onaj isti koji je bio kum na krštenju, da bi se time naglasila sveza između ova dva sakramenta.

628, 633, 634 i 635. Sadašnja disciplina znatno ublažuje nekadašnju strogost u pogledu euharistijskog posta. Odluke Svete kongregacije za bogoslužje od 21. lipnja 1973. određuju sljedeće:

1. Za primanje sakramenta sv. pričesti mora proći jedan sat od jela i svakog pića osim vode.

2. Doba euharistijskog posta ili uzdržanje od hrane i pića skraćuje

se otprilike na oko četvrt sata:

a) za bolesnike koji leže u bolnicama ili kod kuće, čak i ako nisu prisiljeni ležati u postelji,

b) za vjernike u poodmakloj dobi, bilo da su u svojim kućama ili u staračkim domovima,

c) za oboljele svećenike, čak i ako nisu prisiljeni ležati ili za one stare, bilo da čitaju misu ili primaju svetu pričest,

d) za osobe koje se brinu o bolesnicima ili starcima te za osobe vezane s onima o kojima se drugi brinu, a žele se s njima pričestiti, kad ne mogu, bez poteškoća, poštovati euharistijski post od jednog sata.

646. Vidi bilj. 499.

678. Nedavni dokumenti crkvenog učiteljstva uče da su bitne sljedeće riječi formule odrješenja: "**Ja te odrješujem od tvojih grijeha u ime Oca i Sina i Duha Svetoga**" (vidi Dekret Svete kongregacije za bogoštovlje od 2. prosinca 1973).

803. Papa Pavao VI. je apostolskom konstitucijom nauka o oprostima od 1. siječnja 1967. odredio da djelomični oprosti više nisu vezani na dane ili godine. Vjernik koji učini kakvo djelo, za koje je vezan djelomičan oprost dobiva, osim otpusta vremenite kazne, koju dobiva svojim djelom, isto takav oprost od kazne posredovanjem Crkve.

806. U smislu navedene apostolske konstitucije djelomični ili potpuni oprosti mogu se uvijek po izboru namijeniti i za pokojnike.

816. Papa Pavao VI. reformirao je disciplinu svetog reda svojim motuproprijem **Ministeria quaedam** od 15. kolovoza 1972. pa je ukinuo subđakonat i niže redove (ostiarijat, lektorat, esorvistat i akolitat). Umjesto nižih redova ustanovio je službu lektora i akolita, kojima su predane službe koje su prije bile pripadale subđakonima. Ove se službe mogu povjeriti i laicima, koji nisu

kandidati za svećeništvo. Ostaju dakle tri reda božanske ustanove, a to su: biskupski red, obično svećeništvo i đakonat.

830. "Napominjemo, da mi za valjanu ženidbu upotrebljavamo riječ: ženidba, kojom se označuje sakramenat ženidbe, a ne riječ: brak, koju u novije doba često upotrebljavaju svjetovni pravnici, a koja nije po duhu hrvatskog jezika niti u sebi sadrži posvećenog, sakramentalnog značenja kršćanske ženidbe." (Dr. o. Ante Crnica: Priručnik kanonskog prava Katoličke crkve, Zagreb 1945. str. 194; *ovu napomenu uvrstio je teološki lektor*.)

855. Čak i u zemljama katoličke tradicije nestala je konfesionalna vlast i umjesto nje pojavila se liberalna vlast, što je dovelo do odvajanja Crkve od države. Država više nije priznavala crkvenu ženidbu. U tim je prilikama potrebno da se uz crkvenu ženidbu sklopi i građanska da bi se time zajamčili građanski učinci ženidbe. Konkordat, koji u Italiji vrijedi od 1929, ipak je u Italiji učinio građansku ženidbu suvišnom s obzirom da talijanska država priznaje građanski učinak crkvene ženidbe.

882. Tvrdnja sadržana u posljednjoj rečenici odgovora nema apsolutne vrijednosti. Odobrena izdanja sigurno daju jamstva, ali crkveni cenzor nije nepogrešiv i mogao bi potvrditi i pogreške.

Naputak o svetkovinama Gospodinovim, Blažene Djevice Marije i svetaca

4. itd. U današnjem kalendaru poslije doba došašća dolazi božićno doba, koje počinje božićnim predvečerjem, a završava nedjeljom, koja pada poslije 6. siječnja. U nedjelju kroz božićnu osminu danas se slavi blagdan **Svete obitelji.** Na božićnu osminu (1. siječnja) slavi se **svetkovina svete Božje Majke**, dakle, ne više Obrezanje Gospodinovo. Na taj dan slavi se i uspomena i na presveto ime, Isus koje je toga dana dobio. U nedjelju poslije Bogojavljenja, sa

zaključkom božićnog doba, slavi se **svetkovina Gospodinova krštenja,** a 2. veljače mjesto Očišćenja Marijina slavi se **Prikazanje Gospodinovo.**

29. Nedjelje sedamdesetnice, šezdesetnice i pedesetnice ukinute su i danas vrijede kao **nedjelje kroz godinu.** Ovo doba od 33 ili 34 tjedna čini cijelinu uz prekid korizme i uskrsnog doba - koja zamjenjuje ono, što smo prije nazivali "doba poslije Bogojavljenja" i "doba po Duhovima".

33. i **34.** Nošnja u naše doba, koje je bogatije sredstvima, i slobodnije u nazorima, ne pokazuje svoje opačine samo u doba karnevala. Široka obnova poganstva, koja prožimlje svaki čas današnjega života, od vjernika traži neprestana svjedočanstva, kao u doba prvih kršćana.

35. itd. Vidi bilješke 483 - 493. Velikog katekizma.

90. U današnjoj liturgijskoj disciplini **uskrsno doba** počinje svečanim uskrsnim predvečerjem i završava Duhovima, dakle nedjeljom i nema više svoju oktavu. Zbog jedinstva uskrsnog doba svijeća ostaje uz oltar do Duhova, a onda se nosi u krstionicu gdje se pali na slavljima krštenja.

161. Uznesenje Blažene Djevice Marije proglasio je dogmom vjere Pio XII. 1950. g.

SADRŽAJ

VELIKI KATEKIZAM
PROGLAŠEN OD SV. PIJA X.
* * *
Izdavač: VERBUM d.o.o.
Split, Kod Zlatnih vrata 1

Tisak: "Sveučilišna Tiskara", SPLIT 1992.
Naklada: 2 000 primjeraka